Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

J. H. Kruls Vermakelijcke uyren

https://hdl.handle.net/1874/30315

G. F. L. Debrie inv. et sculp. 1729.

De Kunst, vol vindingen, vertoont den Berg Parnas,
Waar op Apollo praalt met all' de Zanggodinnen,
Besaamd door Poëzy tot Zuide- en Noorder-as,
Ontsangen van om hoog naar elks gewyde Zinnen.

De schone Cypris Schijnt den Digtgod blyde toon,
Naar zyn genoegen, op Cupidoos minnetoon:
Terwijl de Faam de lugt vervult met haar Trompetten
Tot roem der Helden die hier zijn in top te zetten.

J. H. Kruls

Vermakelijcke Tyren.

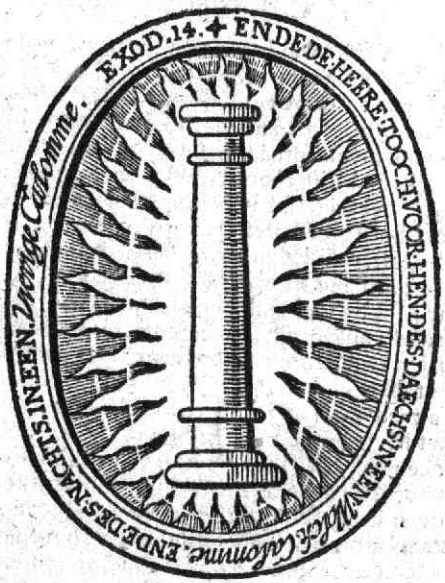

Tot Amsteldam, by Iacob Aertsz. Colom, Boeck-verkooper/ wonende op 't Water/ in de Vyerighe Colom/ 1628.

Ornato ac modesto juveni JOHANNI KRVL.

SIcut Cynthius æquora
Bigis vasta Pater temperat ignëis:
Solvit dædaleas rotis
Pennas flammiferis ocyùs, Icari
Captantisque jubas equi.
Sic KRVL, quos rapido quatit
Fato; Cœlitùs hos numine temperat;
Mundus: quos paphijs dolis
Cypri Musa salax ducit ad Idalos;
Musa dulcisonâ levat.
Arces scandere flammeas
Ut dirum Enceladi sævierat genus;
Quod sic, nubila Mulciber
Confringens rutilis ignibus, & Pater
Truci sternere prælians
Tumultu potuit: Pegasidis Choris
(Queis nil oppositi fremet.)
Hic KRVL astriferas scanderit ad domos;
Pimplæique canent Chori
Horas dulcisonas atque hilares ejus.
Vives tu, Aonijque eris
Semper prima Chori gloria. Macte KRVL.

A. Schellingwou.

Op 't uyt-gheven van I. KRULS Vermaecklijcke uuren.

SAgh VVaterland de nacht verheerlijckt in een blicson,
En Amsteldam in Vyer, en aengesteecken Picton;
Doen van't veroverd' GROL, en Spanjens tand-geknars,
Met zeghen ghelauw'riert, quam t'huys, d'Hollandsche Mars.
So weet ick juycht althans, van Geestelycke reyen,
En klinckt den Jofferbergh van Heylighe Schalmeyen;
VVanneer't verheughd becomt de Posten van den slagh,
En hoort, hoe KRVL uyt-bralt in vrygevochten dagh.
So oyt de preutse Faem droegh moed op Princeglory;
So word Parnassus stout, en stoft op u victory.
Ghy die Alcides Deughd' benadert, doen hy brack
VVt grondeloose nacht, en ongemeeten wrack.
Die op den Duyster trapt, en swarte spoocken plondert,
En komt door nijd en spijt geslaghen, opgedondert.
Ick sie alreed' voor aen den grooten Vedelaer,
En al het Myter-volck, met zang en vreughd-gebaer,
Besteecken met het groen, en Meyen van Lauw'rieren,
Op-voeren u Tropheen, met vlieghende banieren;
Tot boven in 't gheberght' en 't eensaem Heyligdom;
Daer Palmboom een Capel beschaduwt om en om:
Daer sullen, met de prael bestuwt van u gebuuren,
Af-proncken van de wand de wapens van u UUREN.
So KRVL, krult immer wegh, en komt de starren by,
En u opgaende Naem in groot en grootsheyd dy'.

C. VLACK.

Voor-reden.

ALsoo ick (kunst-lievende Leser) mede als de Rup een Boeckken doe inde Wereld komen/ende het selfde met vry wat schijns van trestigheyd getituleert zijnde/is derhalven mijn meeningh V. L. de waerom van dien te verclaeren/aengesien de verscheyden conditien der Menschen/ heb ick voor mijn genomen/daer een weynigh van te verhaelen / tot verschooningh van dit mijn Werckken. So ist dan dat ick bespeurt hebbe/ soo in andere als mijn eyghen selfs: Hoe dat de Natuuren der Menschen tot verscheyden dingen geneghen zijn/ ende verlustigingh des gheests besondere Exercitien verkiesen. Hoe menigh werter bevonden zijn hooghste lust te hebben in de dienst ende sacrificij der versierde Goden en Godinnen/principalijck in dees twee/te weten Bachi en Veneris dienst/welcke tijt-korting by alle Verstandighe en Godsalighe voor ommt ende Goddeloos gehouden werden. Ick bekenne dat by sommighe dese mijn voorstellinghe niet sonder reden sullen gelastert worden/aen-gezien dat zy by de ongeloovige/voornamentlijck by sodanighe Dienaers wat te vermetel sullen schijnen/niet teghenstaende sal ick gheen laster ontsien / aengezien dat mijn gemoet vry is/ waer door ick vrypelijck in mijn voornemen voortvare/ alsoo ick van kindts been af/liefde tot de Poësye ghedraghen hebbe/ ende de ongoddelijcke/en meer Beestelijcke als Menschelijcke Droonckenschap veracht/ende alle Liefhebbers van sodanighe geschuwt hebbe / heb ick tot mijn vermaeck de Eerlijcke ende Leerlijcke tijd-kortingh der Rijm-kunste gheexerceert/ ende altijd betracht die selfde na behooren te gebruycken/ te weten: tot een tijd-kortingh/ als tot stichtinge ende vermaeck van mijn even naesten. Waer over ick dese mijn Rijmpjes (in verscheyden stuckjens ghedeelt) noeme Vermaeckelijcke Uuren, door oorsaeck dat de selfde met vermaeckelijckheydt by een vergadert zijn; Verhopende dat se by eenighe Vermaeckelijcke Uuren sullen veroorsaecken; Door eerst/ de lievende Jeught door 't Eerlijcke Liefkoosen van mijn Vryage-Spelletjes/ als oock door 't lesen/ ofte door eenige soet-luydende stemmetjes van dese mijn Eerlijcke (doch Amoureuse) Zang-Rijmpjes/ofte door de leere van 't wereld-haten, 't welck ick hope by alle Liefhebbers der eenwigher glorye eenighe Vermaeckelijcke Uuren sal verleenen. Versoeckende dat mijn mis-slaeghen (door onachtsaemheydt begaen/ ofte by fautten van beter kennis / ofte des Druckers geschiedt) moghen ten besten ghedupdt werden. Ten anderen/ sullen de verstandighe mijn gelieven te verschoonen/over de vryighheyd by my gebruyckt: te weten/in't Tituleeren van eender myne Rijmpjes/ghenoemt Sellef-strijdt, 't welck ick den Wijsen ende Wel-gheleerden Heer J. Catz ontleent hebbe; Verhopende den Autheur/ en alle Discrete Liefhebbers my dat ten goeden sullen houden/ ende niet misprijsen een goede Naem te vernoemen.

Wel is waer/ dat een gemeen spreech-woordt seydt aldus: Veel dingen sijn alle-man even nae, maer niet even nut. De redelijcke sullen wederom bedencken: 't Is al goet, wat Kunst doet. Ende op dat ick het recht uytsegghe: Het gaet my hier in niet ongelijck een Maeghd/ de welcke genootsaeckt zijnde (door de plicht des Eerbaerheyds) haer te wachten voor't bysslapen / indien zy niet en wil de plicht des Eerbaerheyds te bupten gaen;

Niet tegenstaende de vleyery en schoonpraet haer ter eender/ en het swacke vlees ter ander zyde bestrijdende/ vervalt door sulcx tot misbruyck/ laet ick alle verstandige oordeelen / ofter by sulcke Fauten geen verschooning zijn kan. Van gelijcken ist met my: de lusten rijp zijnde / hebben mijn gheest tot Rijmen ontsteecken / ende door de soet-vloeyende vleyery van Wijse ende Geleerde Dichters / ben ick soo verzot geweest door 't lesen van hun Rijmen/ dat ick door sulcks hier aen mijn lusten hebbe gheboet; Ende nu eyndelijck swangher geworden zijnde/ en tot baeren ghekomen/ heb ick desen Bastaerd ter Wereld ghebracht. Waerom dat ick die self de voor een Bastaerd op-offer/ sal den verstandighen Leser licht keunen bemercken/ dat om twee oorsaecken geschiedt: de eerste is/ om dat mijn gheest noyt getrouwt en is geweest door de Natuur met eygenschap der Poësye, maer tot sodanighe lusten bekoort is / door de Rijmen van and're Lof-waerde ende vermaerde Poëten, wiens roem met Lof en Glory uyt te brallen/ ick in mijn vermoghen wenschte te hebben / ende sodanighen Eer te bewijsen als ick een Poët waerdigh acht toe te behooren.

Ten tweeden/ heeft dese den Naem van Bastaerd/ om dat de self de tot geenighe diensten ontzien soude worden / maer so wel voor de minste als de meeste ten dienste staen soude/ door oorsaeck/ dat zijn vermoghen kleyn is/ ende van geringhe conditie is voort gesprooten. Niet min verhopende van dese/ als dat hy zijn portuur/ dat is 't gemeene volck/ soo aenghenaem zijn sal/ als den hongerighen de Pot-spijs/ ende den leckeren het Bancket zy/ aengezien de verscheyden conditien die de Wereld is hebbende / waer over dat by eenighe mijn gedichten ghehaet/ by eenighe wederom ghelieft sullen werden. Ghehaet by die ghene die dickmael niet beter inder daedt/ maer (na hun wel-behaghen) slimmer/ beter oordeelen sullen. Gelieft by die ghene die de self de/ niet om zijn treftighe schijn/ maer nae haer wel-gevallen/ desen in der daedt Bastaerd/ affectie sullen toe-draghen. Doch verstandighe Leser/ vertrouwt vryelijck dat het my ghenoegh zy/ dat ick doe blijcken/ dit tot een tyd-kortingh/ ende niet om Wereldts Lof/ ofte ydele Glorie te verdienen/ gemaeckt hebbe/ door reden my noodsaeckelijcker tot sulcks gheen tijd vergunt hebbe mijn uyterste naerstigheydt daer in te betoonen. So is dan dat ick den Kunst-lievenden Leser wil gebeden hebben dese mijn Vermaeckelijcke uuren (niet om haer uyt-muntende deftigheydt die haer niet vermaeckelijck doen noemen heeft) te door-lesen / maer om 't vermaeck dat icker in ghehadt hebbe/ als my de tijdt so veel over vergunt heeft/ dat ick voor een tijd-kortingh dese gemaeckt/ ende V. L. voorgestelt hebbe/ op dat V. L. moght weten wat zy willen segghen. Ghelieftse te doorlesen/ zy sullen 't V. L. verklaeren / naedemael de Eerlijcke Jeught Eerlijcke tijd-kortingh is soeckende / ende dat veranderingh van Spijs doet Eeten / heb ick hier na mijn vermoghen de self de iets voor ghestelt hoedanige manieren datter in het Minnen omme gaen/ ende op wat wijse de ydele wulpsheyd/ ende geyle lusten des Vlees haer eynd' nemen / ende hoedanig haer loon zy. Ter contrarie/ hoe de Eerlijcke Lief de/ in deughde gevestight/ tot een geluckfaligh eynd' is leydende. Alles tot vermaeck ende stichtinghe der Jonckheydt. Ten anderen/ hoe noodsaeckelijck dat het is (om Gode te behaghen) de Wereld te haten / ende op wat maniere dat self de moet geschieden. Verhopende soo het self de van den Leser soo aendachtigh doorlesen wordt/ als 't van my ghemaeckt is/ dat het profytelijck ten dienste van den gheest sal bevonden werden/ gelijck het ande jonckheydt dienstigh zijn ken / tot een Leeringh van behoorelijcke Lief de. 't Welck hoopt/ wenscht/ ende gunt V. L. aller Dienstw.

I. KRUL.

TEN aenſien dat ons levens tijd
Hier op der Aerden is een ſtrijd,
En dat by Wijſen meeſt verſmaet
Werd alle Werelds overdaed,
So laet ick nu een ieder raen
Met wie hy moet te ſtrijden gaen,
Om te verkrijghen d'Hooghſte Eer,
Niet by den Menſch, maer Godt den Heer:
Gheen ſlaverny van overvloed
Behoort te ſchaden ons gemoed,
Want overdadigh oorſaeckt pijn,
Daer moet verand'ringh onder ſijn:
De een doet dit, de ander dat;
Daer leeft gheen Menſch, of hy wenſcht wat,
Het zy dan 't een of 't ander dingh
Dat hy kieſt tot veranderingh.
Het beſte (oordeel ick voor mijn)
Dat is: wel doen, en vrolijck ſijn.

Aen

Aen de Amſteldamſche
JONCK-VROUWEN.

WYL wyſe Dichters u met deftigheyd bedencken,
En alle ſoete luſt der Poëſye ſchencken;
Ja met geleerheyds-ſtyl u brenghen aen den dagh
Al watter eenigh gheeſt met Pennen ſchryven magh.
Schoon dat ick (ſoet geſlacht) al wat ick heb quam deelen
Van ſoet-gevoyſde Zangh, te locken u tot queelen,
Goddinnen van het Y, ey! lieve ſeght het mijn,
En ſoud' het niet te recht verlooren arbeyd ſijn?
VVyl HEYNS geleertheyd toont in ſtyl van Rym; en Reden,
U luſjes daegh'lycks boet met ſoete deftigheden.
Juffrouwen, wat wilt zyn: dat ick u't myn vereer,
Ten aenſien dat ghy zyt vereert met thien-mael meer?
VVaer iſſer meer vermaeck als in de wyſe Boecken
Die een geleerde CATZ haelt uyt de Zeeuwſche hoecken?
Die alle Tught en Plicht, die Min en Vryery,
Ja hoe dat haer gebruyck in all's te pleeghen zy,
Met ſoete Rymen leert. VVat kent ghy meer begeeren?
So luſten zyn geneyght om te Philoſopheeren,
Ghy vind in't kloeck gedicht van ſchrand're VONDEL ſtof.
En zyt ghy Hoofs geſint: HOOFT volght de wys' van't Hof.
HOOFTS ſtaetigh voys gedicht, dat herten weet te ſteelen,
En lieve ſtemmen dwinght zyn Kunſten uyt te queelen.
Dat hebt ghy naer u wenſch. Dat hebt ghy ſoet geſlacht.
Noch duyſent ſulcke meer, van and'ren voort-gebracht.
VVat wil ick dan beſtaen? Dat ick u ſoeck te ſtichten
Te locken tot vermaeck met plompe Boers gedichten?
Goddinnen, ach! het is, het is (na myn verſtand)
De grondeloofe Zee uyt-hooſen met myn hand.
Had ick HVGENIJ gheeſt, en ſtyl van Rymerye,
Ick ſoud' met myn gedicht uyt-brallen u waerdye.
Ick ſoud't met al myn macht gaen legghen daer op aen:
Verſoecken met gedicht in uwe gunſt te ſtaen.
Ick ſoud' van dagh op dagh, met hertelyck begeeren,
Voor u Altaeren mijn gebeden preſenteeren.
Ick ſoud' van dagh op dagh uytſtorten myn gebeen:
V ſmeecken altemael; V altemael om een;
Om een die my ſo vaeck, ach! Pen wat ſal dit weſen?
Schryft niet, of ſchryft het ſo dat yeder het mach leſen.
Cypreſſe Minne-moer, ach! Lodd're Schuym-Goddin,
Ey! doet u ooren op, en laet myn klaghten in.
Dat ick u Hoogheyd ſmeeck; Eerbiedigh ſoeck te dienen;
Dat is (Goddin) om my een goed woord te verlienen.
Ey! treckt het zeyl uw's gunſts in't alderhooghſte top.
Ey! Moeder, zet doch u gekreuckte Huyck eens op.
Ziet doch eens uyt voor my. Ick ſal't voor alle ſaecken
VVeer ſoecken met myn dienſt en Liefde goed te maecken.

Laet

Laet eens u vlugghe Zoon, laet eens u lieve Kind
Om mynen't wille doch eens uyt-ſien in de wind :
Laet hem eens ſnuyven om, ey / laet u Zoontje ſoecken,
En my een ſoete Maeght ſtommelen uyt de hoecken.
Ach / by u ſelven denckt : wat iſt een ſwaere pyn
Een langhe winters-nacht in't Bedd' alleen te zyn.
Ach / wou den Amſtel een van haer Nimphjes verlieſen,
Ick weet wie dat ick ſoud' uyt duyſenden verkieſen.
Ach! woud' my het geluck doen paeren met een Vrou,
Ick weet wie dat ick tot myn Bruyt verkieſen ſou,
Ick weet wat koers of ſtreeck dat my ſoud' ſtaen te houwen,
Ick weet op wat Compas dat ick myn ſoud vertrouwen,
Ick weet in welcken Kuſt, ick weet het op wat ſtrand
Dat myn gelaeden Schip ſoud veyligh zyn beland.
Ick bidd' u ſoet geſlacht, u Amſtelſche Juffrouwen,
Loop ick wat buyten ſpoor, wilt my ten beſten beſten houwen,
't Behaghen van de Min dat dryft myn Pen dus voort,
En of myn ſchryven quam ter plaets daer't niet behoort,
Of daer het ſchynen moght (Juffrouwen) wat vermeeten
Dat ick u Hoogheyd groet, en 't ſlechte volck vergeete,
Dat is myn meeningh niet; 't gheen ick brengh aen den dagh,
Streckt dat my ieder een goed' gunſt betoonen magh.
Holla / niet al te hoogh; De oorſaeck van myn ſchryven
Is om met ſoet vermaeck de tyd te ſoen verdryven.
Bataefſche Nimphjes als de luſt begeerte teelt,
Dat uwe lieve Tongh een Minnaers druck uyt-queelt,
So opent eens dit Boeck, en ſlaet u lieve ooghen
Op dit myn Zang-gedicht, dat ick na myn vormoghen
Tot luſt voor u vermaeck, vol minnelyck geklagh,
Om u, en mynen't wil, doe komen aen den dagh,
VVant ſtadigh wil de luſt tot daeghſe plicht niet duuren,
Daerom verkieſt met my **Vermaeckelijcke uuren.**
Het is een vaſte wet, het is een ſeecker dingh:
De gheeſt moet tot vermaeck ſomtyds veranderingh,
VVanneer de ſoete Min ontſteeckt in u ghedachjes,
Verloopen Vryery, voorleden Minnaers klachjes.
Of als geneyghde Liefd' u luſt tot paeren raet,
VVanneer een gheeſtigh quant na wederminne ſtaet.
VVilt ghy ſien op wat wijs, men ſich daer in moet draghen,
Ghy hoeft het maer alleen dit ſimpel Boeck te vraghen.
VVilt ghy ſien oh wat wys' de Min te pleeghen zy,
So ſlaet u oogh te met op deſe Rymery.
Iſt dat ghy weten wilt hoe ick af-beelde deſe,
So ick in't ſchryven doe, ſo doet ghy oock in't leſen:
So my de tyd vergund een uurtjen op den dagh,
Het is my een vermaeck dat ick het ſchryven magh.
Myn oeffeningh, in deughd, ſoeck door verſcheyden ſaecken
Myn's oordeels deughdelijck een ieder te vermaecken.
Al ſchynt myn ſlecht gedicht ſomtyds van ander ſtof,
Al maeckt het (in u ſin) myn Pen ſomtyds te grof,
Vertrouwt dat ſchyn bedrieght, door't onverſtandigh oordeel,
En acht het iemand ſchaed', ick reecken het voor voordeel.
VVat wil ick? wel hoe dus? Jonck-vrouwen, ach! ick houw
Dat ick in deſe ſaeck treck aen't verkeerde Touw.

Myn ſchryven ſtreckt alleen (alleen ben ick gheneghen)
De Nimphjes van het Y tot gunſten te beweghen,
En met een ſoete dienſt my na haer wil te ſpoen,
In alle Eer en Deught haer alle dienſt te doen.
Ick kniel ootmoedigh neer, Lof-waerdighe Goddinne,
In't Koor van myn gedacht voor 't Altaer van de Minne,
En dringh gebeden uyt met Lof-zang voor de Throon,
Daer als een Coningh heerſcht de naecte Venus Zoon,
Dat hy myn Boeckjes wil op ſulcke plaetſen draghen
Daer zy een Maeghd'lyck hert beweeghen door het klaghen,
Dat uyt de Borne van myn droeve herts-toght vliet,
Door laſter die my van een ſwacke Maeght geſchiet.
Iſt laſter? Swijght, ey! ſwijght. O neen, 't is ſpyt der Minne.
VVel aen dan, ſchrijft het toe de ſwackheyd der Godinne.
De ſwackheyd? Neen: De macht die een Godinne heeft,
VVaer door zy na de wet van wil en welluſt leeft.
Nu dan. O ſoet geſlacht, door Venus voort-gekomen,
Myn Penne heeft noch iets te ſegghen voor-genomen:
Te Eeren met ontſagh u Hooghe Majeſteyt,
Te Offeren gebe'en in alle dienſtigheyt.
Of u Cupido quam een van myn Boeckjes gheven,
So ſiet eens watter is door ſijn gebied geſchreven,
So ſiet eens offer is in eenigh deel miſdaen,
En oft ick iemand heb in Eere te nae gegaen,
VVaerom ick ſtuur en dreuts de averechtſe ooghen
Onſchuldigh moet met ſmaed van licht-geloof gedooghen.
Dan nu: Ick ben't getrooſt, en teghen Nyd gemoet,
Ten aenſien dat het quaed' beklyft aen die het doet.
Godinnen van het Y, komt u Cupido deelen
Myn Rympjes, met u ſtem ſoet-luydend' uyt te queelen,
So wenſt' ick dat hy't al moght brenghen aen den dagh:
Om ſien ofter niet waer dat u beweeghen magh
Tot meed'ly van myn druck. VVilt uwe jonſt my toonen,
Niet in de Min alleen, maer 't redelyck verſchoonen:
VVanneer een laſter-tongh haer boos fenyn uyt-ſchiet,
So toont u reed'lyckheyd, en acht haer valſcheyd niet.
Dit is myn hooghſte beed', myn uyterſte begeeren,
En dat ick Eer bemin, dat ſal tyd (hoop ick) leeren.
Ick volgh myn eerſt verſoeck; Ick teer op't Oude Lagh;
En ſmeeck u, om u gunſt, waer dat ick ken of magh.
O pronck van Amſteldam, die met u ſoete krachjes
Myn Pen ſo menighmael beweeght tot Minne-klachjes,
VVanneer dat myn geſicht het poeſel ſoet geniet,
En uyt u ſoet geſicht veel lieve lonckjes ſchiet,
So voel ick in myn hert veel ſoete vreemde grillen,
Ach! denck ick, wat of dit doch mach beduyden willen.
Jonck-vrouwen dit alleen, gewis vertrouwt het myn,
Het is om met een Nimph in Liefd' getrouwt te zyn.
Hier omme ſoeck ick u Eerbiedelijck te dienen,
Om my in deſe ſaeck een goed woord te verlienen.
Hier toe neemt dit Gedicht, ey! Nimphjes doch in danck,
En denckt dat dit geſchied uyt Venus ſoete dwanck.

EYNDE.

I. KRVLS

Uermaeckelijcke uuren.

EERSTE DEEL.

Waer in

Amsteldamsche Vryage.

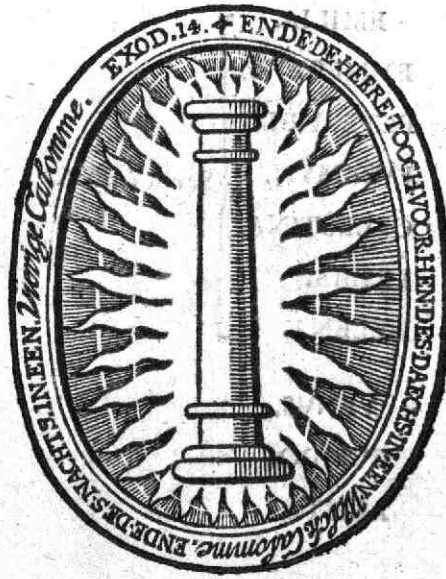

TOT AMSTELDAM,

By Iacob Aertsz. Colom, Boeck-verkooper/woonende op't Water/inde vperighe Colom/ 1628.

Perſoonen.

LEANDER.
CAMILLIS.
SIRENVS.
FABRICIO. } Seven Vryers.
CYPRIAEN.
ALERDVS.
DIONISIVS.

EMILIA.
EMMERENS.
PETERNEL.
JACAMYN. } Seven Vryſters.
CELESTINA.
LESBIA.
HELENA.

VENVS.
CVPIDO.
ARÆTA.

J. KRULS

Amsteldamsche Vryagie.

Eerste Handelingh. Eerste uyt-komst.

LEANDER.

HEughelijcke Lentens-tijdt,
Die de soete Rey verblijdt,
Rey der Herders, die de Min
Met so menigh Veldt-Goddin
Eeren, in de soete Mey
Met haer wel-vernoeghde Rey:
Phœbum, Venus, met haer Zoon,
En Cupido, Godt der Goon.
Godt der Goden, blinde Wight,
Die met uwe Minne-schight
Vyerigh menigh hert ontsteeckt,
Als 't geknopte Loof wt-breeckt.
Als de Telghen groen van blaen
Aen de soete Linde staen:
Lockt het pluym-gediert tot hem
Met een heughelijcke stem
Van de eene Tack op d'aer
Zijn gewenschte wederpaer
(Met een nieuw ontsteecken lust)
Minne-kuertjes, dertel blust.
't Tortel-duyfje (dat in't Woudt
By sijn wedergaedje houdt)
Comt sijn lieve lusjes nae
Met sijn lieve wedergae.
Maer Leanders hert alleen
Knaeght voor lust met droef gheween.
Yder sijn partuur geniet,
Maer Leander veel verdriet.
Silver-beeckjes, die hier stroomt
Onder 't spraeckeloos geboomt

Klaegh ick met een ſoet gheluyt
Al mijn hert vrypoſtigh uyt.
D'oorſaeck van mijn droef gheween
Heb ick nu drie Iaer gheleen.
Drie Iaer ſijn 't dat minne-vlam
Eerſtmael in mijn boeſem quam.
Als ick na mijn luſt en wens
Eerſtmael ſagh mijn Emmerens,
Daght ick: Hemel! God Jupijn!
Dit moet een Goddinne ſijn.
Als zy eerſtmael op mijn ſagh
Met een lonckend' ſoet gelach,
Neffens dien nogh ſo veel meer:
Sloegh haer ooghjes op en neer;
't Scheen dat yder winckje wou
Segghen van dees ſchoone Vrou:
't Schijnt Leander mijn niet ken,
Nogh niet weet wie dat ick ben.
Still'tjes trad zy aen een zy;
't Weſen riep: Ey! comt by my:
Comt Leander, ſit wat neer,
En veel ſoete dinghen meer.
Emmerens, Princeſſe Vrou:
Agh! hoe dickmaels denck ick nou
Om te hebben, 't gheen ick had
Doen ick by u neder zat.
Schoone Zon, die door het light
Van de ſtralen uw's geſight
Bralden als een Zonne-ſchijn
Uwe lonckjes, agh! op mijn.
Agh! wat vreughd mijn Ziel ontfingh
Als ick met u buyten gingh,
Aghter 't Beeckje, door het Land,
Vaſt geſtrengelt hand aen hand.
Neffens dat geſelſchap meer
Toonden ghy my d'hooghſte Eer;
De Zon van uwe gunſt alleen
Op mijn koude boeſem ſcheen.

Kusjes menigh in 't ghetal
Ick van uwe Lipjes stal.
Steel ick als ick sulcx doe?
Neen ick Nimph: ghy liet het toe.

Danck zy u Hooghe Goon voor u vergunde wens:
Dat ick het Zonnen-light sie van mijn Emmerens,
De Adamant mijn's Ziels, de Vroed-vrou van mijn leven,
In wiens maght dat het staet haer trouwe slaef te geven
Het leven, of de dood. Princesse sijt gegroet:
Ick danck de Goon voor 't luck dat ghy mijn hier ontmoet
Dus eensaem in het Wout, in't diepste van't Bosschagie:
Daer ick mijn hertje soeck t'ontlasten van quellagie.
O soete vyandin! die uyt de straf heyd sproot,
Die in u by-sijn ick om 't af-sijn we'er genoot.

EMME. Leander met bewijs van uwe eyghen reden,
Werdt ghy, dor wil uw's selfs met quelling aengestreden
De straf heyd, die ghy u van mijn waent te geschien
Sult ghy seer klaerelijck in redens-spieghel sien.
Ist dat ghy u verstand na redens-wet wilt voeghen:
Bevinden sult u straf te spruyten wt misnoeghen,
Die ghy u selven doet. Denckt dat een Maeght betaemt
Te cieren haer gemoedt met Eerelijcke schaemt.
Mijn plight stelt mijn een Wet. Om die Wet niet te breecken
En staet het my niet vry hier breeder van te spreecken.
Ick sie Emilia daer, Camillis, en Cireen
Al herwaerts door het Bosch met meer geselschap treen:
Vrolijck en wel gemoed, met zoet gezangh en spel.
Het heughelijck geluyt behaeght mijn hart seer wel.

Al het

Al het gheselschap van Jonghmans ende Dochters t'samen ghepaert:

Camillis met Emilia, Sirenus met Peternel, Fabricio met Iacamijn, Cipriaen met Celestina, Alerdus met Lesbia. Dionisius met Helena: zinghen onder 't ghespel dit na-volghende Liedtje. Ondertusschen dalen Venus en Cupido uyt den Hemel.

STEMME:

Verdwaelde Continghinne.

BAtaesse Veldt-Goddinne,, om wien ick met geklagh
En vrughtelose Minne,, verslijt so mennigen dagh.
Ey! Herder swijght: Mijn aenschijn krijght
Een bloosje, door u boerte;
Mijn hert ontsteeckt (door 't gheen ghy spteeckt)
Mijn zieltje met ontroerte.
Hoe keunen u gedaghjes,, vermoeden sulcks op mijn:
Dat ick in Minneklaghjes,, beveynst en vals soud' sijn?
't En waer niet vreemt,, want men verneemt
U loosheyd alle daghen;
't Is maer in schijn,, dat ghy aen mijn
Om weder-min comt vraghen.
Wanneer hebt ghy't bevonden,, verwaende Herderin:
Dat ick tot eenigher stonde,, geveynst heb in mijn Min?
Kijckt na mijn Vee,, Mijn Geytjes mee
Die om haer Herder treuren.
So Herder ghy,, niet spot met my:
Sal u mijn troost gebeuren.
So laet my dan de tipjes (die 't hert hebben ghewond)
Van u corale Lipjes,, bedrucken met mijn mond.
Saght Herder hout,, niet al te stout:
Te veel laet 's herten rust niet.
Ick bender veur,, en moeter deur:
Te weynigh boet den lust niet.
Wie soud ghy (door het vleyen,, van u beleefde tongh)
Niet weten te verleyen,, hoe seer haer straf heydt dwongh?

U geest

U gheeft verweckt,, tot Liefde treckt
Met soete brandt der Minne.
So veynst gheen meer,, boet mijn begheer
Wtheemse Veld-Goddinne.

CUPIDO.

VRou Moeder, so ick sie, en na ick ken vermoen:
So (dunckt my) sal ick hier veel pijltjes sijn van doen.
Ey! Moeder-lief, sie daer,, Dien soete snobbelaer
(Met aengename lusjes) Sijn Lief' moorden met kusjes.
Ick treed' wat nader by,, Met al mijn Cramery,
Gelijck een Minne-stoker: Met pijlen, boogh, en koker.

VENVS. Cupido, siet gau toe: let op de lieve lonckjes.
Ontsteeckt met uwe Schight de soete Minne-vonckjes,
Die met een soete vlam op-stijghen wt het hert:
Dat door u soete Schight tot Min gheterght wert.

CVPID. Vrou Moeder ick sal't doen,, My sonder twijffel spoen.
'k Sal letten op de saecken,, En passen wat te raecken.

VENVS. Slaet Zeuntje u gesight wat verder heen en weer:
Hier onder desen hoop daer sitter noch al meer.
Houd wacker oogh in't zeyl. Past op u Moeders Wetten.
Cupido blijft ghy hier: Wilt op u stuckeu letten. Binnen.

CVPID. Ick sal (na u behaghen) Vrou Moeder sorge draghen.
Wel Iuffertje mijn oogh: Dat slaen ick op om hoogh,
En sie twee soete roosen,, Op uwe kaeckjes bloosen.
Slaet so beschaemt niet neder,, Voor my u oogjes teder.
Nou, nou. Ey! niet so schuw,, Dit pijltjen is voor uw:
Ken dit u hertje raecken,, Het sal u Minnend' maecken.
Ho! ho! hier is het drock. Hier heb ick werck als vlas.
Dit is de reghte slagh. Hier kom ick wel te pas.
Ick schuyl wat in een hoeck: sien wat ick doen sal kunnen
Als my gelegentheyd bequame tijd wil gunnen.

CAMIL. Tot kortingh van de tijd weet ick niet aengenamer
Als dat men Graesjes bint.

EMILIA. Camillis 't waer bequamer
Na mijn goedt-duncken, en na mijn bot oordeel sleght:
Stem ick tot zoet gezang, en dat men Kransjes vleght.

SIREN. Wat dunckt u Peternel? Een yder seyd sijn oordeel,

'tGeen meeſt tot deugde ſtrect, in tijt-korting tot voordeel.

PETER. Het gheen Emilia ſeyd, dat oordeel ick voor mijn,
Is voor de jonge Ieught: wel-doen, en vrolijck ſijn.

FABRI. Seght Iuffrou Iacamijn wat ghy beſt ſoud begeeren
Tot tijd-verdrijf, 't geen deught met vrolijcheyd ken leeren.

IACAM. Ick ſeg dat een van al met reden iets voorſtel:
Daer yder een het ſijn met re'en op ſegghen ſel.

CYPRI. Nu Celeſtina ſeght wat ghy't bequaemſt ſoud mienen
Tot oeffening des tijds, vreughd, die tot deughd ſou dienen.

CELES. Mijn's oordeels heb ick tot vermaecking dit beſpeurt:
Stelt Goddelijcx iet veur; die't niet raed, pand verbeurt.

ALERD. Wat oordeelt Leſbia, tot vreughd 't hert te verwecken,
Dat meeſt met vrolijcheyd tot voordeel ſoude ſtrecken?

LESBIA. Een yder ſeyd ſo veel, dat ick ſchier niet een beet
Op deſe ſaecke meer in't minſt te ſegghen weet;
Dan doch ick ſeg het mijn: ick oordeel na gedaghte
't Geen Celeſtina ſeyd, dat ſoud ick oock beſt aghte.

DIONI. Wat acht Helena beſt, tot voordeel van 't gemoet,
En ſoete tijd-verdrijf, die't hert verheughen doet?

HELEN. Al ſoo't geſelſchap wil, ſo is het mijn om 't even;
Doch om 't mijn te ſeggen: laet ons Raedſeltjes wt-gheven.

CVPID. Verſchoont mijn (Iuffertjes) dat ick hier by u com.
Soo't u belieft, ick leg wel mee een koutjen om:
Ick moet al t'ſamen u een Raedſeltje vertoonen;
En die het raden kan, ſal'k met dit Kranſje kroonen.

LEAN. Cupido (kleene Wight) comt vanght dit Raedſel an:
Wy ſullen eens beſien of't iemrnd raden kan.

CVPID.

Wen aght het voor een Schat op Aerd/
't Wert dickwils teghen danck bewaerd;
't Wert met moepten verkoozen/
Met vrolijckheyt verloozen.

Een yder doe ſijn beſt. Nu Iuffertjes begint.
En die't eerſt raden ken: dit cierlijck Kranſje wint.

EMME. Iſt niet het Werelds-goedt: dat dickwils na begeert
Moey'lijck verkreghen is, in welluſt werd verteert?

CVPID. Neen, Aerdſe ſchoon Goddin! ghy ſijt verr' van't Compas.
Wat ſegt ghy ſoete Meyd? Ey lieve! antwoord ras.

Die

EMILIA. Die vraeg is mijn te hoogh: Dat raed ick noyt mijn leven.
Cupido vraeght een aer; 'k wil 't mijn om beter geven.
CVPID. Neen lodderlijcke Nimph, en scheyter so niet uyt;
Ghy sult het lichtlijck raen: denckt maer eens om de Bruyt.
Wel nu, wat seghjer van? en durfjet noch niet waghen?
So moet ick dit al voort gaen aen een ander vraghen.
Wel so daer iemand is die't weet, die seg het mijn:
Tot een verdiende loon sal hem dit Kransje sijn.
JACAM. En is het niet de Min, die't herte doet ontsteecken,
En tegens danck, door vrees, van weder-liefd' t'ontsmeecken
Dat zy voor schat in't hert des Minnaers werd bewaert
Tot hy in vrolijckheyd met sijn geliefde paert.
CVPID. Dat comt een lutje by. Wel poeselaghtigh Meysje
Ghy treft het lightelijck. Ey, ey! raed nogh een reysje.
JACAM. Cupido, 't is genoegh. Ick heb voor 't mijn voldaen.
Het gaet by beurten om. Laet nu een ander raen.
CVPID. Wat seght ghy eunjer Dier? Ick sie 't wel aen u kaecken
Ghy sult het spijckertje light op sijn hoofje raecken.
CELES. Cupido, ick gheef 't op. LESB. 'k Doe van gelijcken so.
LEAN. Het raden staeck ick mee. SIRE. Wat seyd Fabricio?
FABRI. Ick ben so mee ghesint.
CYPRI. En ick sou oock so segghen.
ALERD. Ick heb 't vermoghen niet dat Raedsel wt te legghen.
DIONI. Camillis wat seght ghy?
CAMIL. De vraegh is mijn te hoogh,
En so ick antwoord gaf: light ick mijn selfs bedroogh.
CVPID. Wel soete snobbelaers, 't word wel gheraden als ick in den Haegh com;
En is hier niemandt die't weet? Soete Meysjes het is de Maeghdom.
Wel hoe! en isser niet een onder al dit soodtje
Die dit Raedseltje ra'en kon, van een onnoosel Goodtje?
Ey! siet hoe lacht dat Dier; dat isser van haer sin.
Hoe kijckt die Snobbelaer, en lonckt op sijn Goddin.
Ick sie daer lodderlijck twee lieve ooghjes wencken:
Ick sou dat soete Dier wel light een pijltje schencken.
Nu moet ick op de bien: mijn uurtje dat is om.
Houd het te goed aen mijn, tot dat ick weder com.

HELEN. De tijd eyscht mijn vertreck.'t Geselschap zy gegroet.
EMME. Voor u beleefde wensch ick u bedancken moet.
LEAN. Iuffrou dus haestigh voort?
FABRI. Gelijckelijck wy quamen
Dus is het billijck dat wy weder gaen te samen. **Binnen.**
CVPID. Ick houd' mijn by den hoop. Ick volghe achter an,
Tot dat ick tijd en stond bequaem'lijck treffen kan.

FABRICIO.

HA! heughelijcke Zon, die met u blye stralen
Comt door dit Lommer-Bos, tot op de Beemden dalen.
De aengenaeme komst van vrolijcke Auroor.
Haer klaere Fackel spreydt de Telghen door en door.
De rijcke Phœbus comt sijn straelen neder-schieten,
En met de ochtend-dauw het frisse Loof begieten;
Waer onder 't purpur kleur van't bloosend' roosje duyckt,
En door u soete geur haer bladertjes ontluyckt,
Haer knopjes open doet, verspreyt de soete blaeden,
Beperrelt en geciert, met koele douw belaede,
Die't sluymer slaep'righ oogh des rijcken Landmans weckt
In't kriecken vanden dagh met vreught te landwaert treckt;
Wiens daeghsche arbeyd is Land-spitten, zaeyen, ploeghen,
De naght is hem tot rust, tot rijckdom het vernoeghen.
Ha! onbekommert hert, dat in sijn staet so leeft,
Daer hy in soberheydt vernoeghde rijckdom heeft.
Met wat een soet geswerm de schoon gepluymde Dieren
Al queelende door 't Bosch singhen en tierelieren,
Dat d'aengename klanck van't vrolijcke gemoet
Den Hemel, en de Goon met goeden morghen groet.
Danckbaerder God den Heer haer danckbaerheyd besteden
Als die geschapen is met goedt vernuft en reden.
Ha! danckbaer Creatuer: u Lof mijn hert verheert,
En 't redelijck vernuft van het onreed'lijck leert.
Ha! Heerscher, God van al, en Commandeur hier boven,
Wie sal u mogentheydt niet danckbaerlijcke loven.
Wie prijst u wijsheyd niet, en geeft u goetheydt Eer
Die dit geschapen siet, met duysent dinghen meer?
Wat hert treckt door't gesigt geen vreugt als men anschouwe

In

In dese soete tijd, de vrolijcke Lantsdouwe
Het Klaver-rijcke gras, de Beemden vol geboomt,
Daer 't silvere Kristael van water-beeckjes stroomt,
En vliedt door heuvel, en dal, door bergh, en door valleye,
Daer het gevlockte Vee sigh graesende gaet weye.
Wat ziel verheught haer niet, als d'ooghen schouwen aen
De schoone Bloemen die daer in de Beemden staen?
Wat herte vindt hier niet bequaemheyd, na behaghen,
Om van sijn trouwe Min vrypostelijck te claghen?
Ziel-boeyster, Moorderes, Pijn-banck van mijn verdriet.
Agh! sprakeloos geboomt: beklapt mijn reden niet.

Iets moet ick u Lommer vraghen,
Mits dat ghy siet alle daghen
Wat hier in dit Bosch geschiet:
Tuyght, o stomme Water-beecken,
Lieve Lommer gheeft een teecken
Of zy Liefde draeght of niet.
Laet u teere lootjes buyghen,
Door de koele winden tuyghen
Met het ruysschen van de blaen:
Sullen nimmer hare lonckjes
(Door de soete Minne-vonckjes)
Steecken hart en sinnen aen.
Sal zy nimmer met de Booghjes
Van haer tintelende ooghjes
Schieten in mijn heete borst?
Sal zy noyt mijn Min gevoelen,
En mijn heete brand verkoelen
Met de voght daer 't hert na dorst?
Voght, die op de roode tipjes
Van u suycker-soete lipjes
Als den Heunigh-dauw verspreyt.
Sal ick nimmermeer de Roosen
(Die daer op u Kaeckjens bloosen)
Plucken, na mijn sinn'lijckheyt?
Sal ick nimmermeer de lusjes
Boeten met de soete kusjes?
Kusjes, lieve Iacamijn!

Sult ghy altijd mijn ontrucken ?
Uwe lipjes nimmer drucken,
Drucken nimmer aen de mijn ?
Sal ick de gekrulde vlockjes,
En goudgeele haire lockjes
Nimmer ſtreelen met mijn hand ?
Sullen dan de voghte tipjes
Van u dight beſlooten lipjes
Nimmer bluſſen Minne-brand ?
Daer comt Camillis aen. Ick oordeel (wt het weſen)
Dat ſijn gedaghten ſijn bekommert met veel vreeſen.
Ick gae hem ſpreecken aen: om vraghen wat hem ſchort
Dat hem dus wterlijck (ſo 't ſchijnt) tot treuren port.
Camillis, vrundſchaps-plight gebied my u te groeten.
Ick aght het groot geluck dat ghy my comt ontmoeten.
Daer is gheen meerder trooſt ter Wereld, vrund, dunct mijn:
Als 't hert bedroeft is, by een trouwe vrund te ſijn;
Te loſſen wat ſijn laſt, door een vrypoſtigh klaghen,
Die een getrouwe vriend ſijn vrund willigh helpt draghen.

CAMIL. Fabricio, de wond haeckt na de Medecijn:
En eveleens (mijn vrund) gaet het nu met de mijn.
De oorſaeck van mijn vreughd, is d'oorſaeck van mijn vreſe;
En die mijn heeft gewond, die moet mijn weer geneſe.
De ſaeck die loopt ſo vreemt, dat ick niet oord'len ken
Fabricio (mijn vruud) of ick Camillis ben.
Ick werd geterght, getrotſt, gedwongen met veel plaghen
Willigh tot ſlaverny van eyghen wel-behaghen.
't Behagen is mijn quel; mijn quelling is mijn vreughd;
Mijn vreughd is mijn verdriet. 't Verdriet u friſſe Ieughd,
Wreede Emilia: Schat-kiſt van mijn gedaghten,
Spring-ader mijn's verdriet, Fonteyne van mijn klaghten.
Fabricio, eylaes! dit hert dobbert in wee
Gelijck een roerloos ſchip in't midden van de Zee,
Door 't bulderend' gedruys van ſtormen, en van baren,
Moet op de hoop van God, en Gods genade varen.
So gaet het nu met mijn: die in een woeſte plas
(Van alle hoop berooft) ſwerreft ſonder Compas
In een bedruckte Zee van plaghen en ellenden,

't Roer leyd na lager wal, het schip en wil niet wenden.
Waer dat ick mijn gesight na Baeck of Haven slae,
't Gesight dat mist de Baeck van mijn Emilia.
De Haven van haer jonst en can ick niet bekomen:
Daer loopen voor mijn boegh te snel vloeyende stroomen
Van af-keer, weyg'ringh wreed, die zy wt haer gemoet
(Voor mijn getrouwe dienst) met kraght wt-blasen doet.

FABRI. Camillis, vrund, bedaert de woestheyd van u sinnen:
Laet reden tijds-verloop u passy overwinnen.
Denckt dat een moedigh hert, gewapend tot den strijd
So langh geduldelijck de trots sijn's vyands lijd
Tot hy bequame kans sijn vyand siet te wreecken,
Of dat gelegentheyd veroorsaeckt wraeck te breecken.
Ey! moedight u met troost: de hoop neemt tot een Schild.
Een stadigh Iagher (seyd het Spreeck-woord) vangt het Wild.
Wie aenstaet, die verkrijght.

CAMIL. Ghy spreeckt als onbedreven.
't Valt swaer te troosten sigh, light and'ren troost te geven,
Fabricio laet ons gaen: 'k sal aen u reden leeren
Tot dat Fortuna sal mijn quade kans weer keeren.

FABRI. Camillis, 't is u best: houd hoop, en leeft na reen.
Ziet wat u 't luck verleent. Stelt u door hoop te vreen.

EMILIA.

WAnneer Auroor onlangs haer Zalen had ontflooten,
Het gantsche Aerdrijck was met vogtigheyd begooten.
Als 't kriecken van den dagh my dwong na 't Bosch te gaen
Heb ick de soete Beeck vermengt met brack getraen.
Agh! die een groot berou deed' stralen in de vlieten
Des Kristalijne Bron, en wt mijn ooghen giete
D'hers-toghten van de Min, keurs-wil niet wilde doen,
En lievers Wille-keur met wederliefde voen.
Ziels-quelling knaegt met smert de wreetheyt vã mijn vlagẽ
Die wil na wet voor-hield, door't waen-wijs zot behagen,
Dat domme achterdocht bedeckte met een schijn,
Waer dat ick in der daed nu om bedroeft moet sijn.
Als keur, Liefds-wil gebood sijn dienst te toonen vaerdigh
Doen achten ick de dienst geen loon van weer-min waerdigh

Doe Liefds-luſt aen-gheboon, mijn weder-min verſoght,
Doen heb ick Liefds-waerdy, keurs-wetten niet volbroght.
Doe ziels-toght ſinn'lijckheyd tot Liefden heeft ghedreven,
Be-yvert door de Min, heeft my 't verſtand begheven
Dat ick met af-keers-dwangh my dreuts en ſpijtigh hiel
Die mijn verkooren had als voor ſijn tweede ziel,
En offerde mijn op ſijn ongeveynſde pijnen,
En liefd', die niet wel over een quam met de mijne.
In't by-ſijn had ick noyt Mins-kraght ſo groot gedoght
Als ick nu wel, eylaes! in't af-ſijn heb verſoght.
Berou mijn klaghen doet voor't Altaer van de Minne
Dat ick ſo reuckeloos volghden de Wet mijn's ſinne:
En hield Camillis ſleght van af-komſt, en van ſtaet.
't Is waer, ick had gelijck: het is ſo in der daet.
Maer ſtelt nu weer ſijn deughd en vromigheyd hier teghen,
Ick ſal bevinden dat het ſwaerſte meeſt ſal weghen.
Wat baet de ydelheyd van Werelds Eer en lof?
De ſchijn-luſt valſch bedeckt van't wiſpeltuurigh Hof?
Hoe aengenaem zy bralt in glory overvloedigh:
Staet-ſugt gebiet haer wens, en maeckt het hert ſwaermoedig,
Liefds-prickel, Minne-luſt, 't kies-keurigh oogh an-raet,
'tGedagt na-jaegt met vlijt 'tgeen 't eertijts heeft verſmaet:
U aen-geboden gunſt, o moedigh Held der Helden,
Die ghy op 't Altaer van mijn wil vrywilligh ſtelden.
Mijn dreutſe weygering, met een waen-wijſe ſtraf,
Sloegh (door begeerlijckheyd) mijn eyghen wel-vaert af:
Niet wetend' wat ick deed', bedroghen door vals oordeel,
't Geen my het minſte ſcheen, ſtreck tot het meeſte voordeel:
Dat's liefd', vermengt met trou, en trou gegrond op deught;
Dit is de roem, de praght, het cieraet uwes leught,
Ziel-roover, die de ſtrick mijn's Maeghdelijcke ſinnen
Getrocken hebt in't net van u beleefde Minne.
Cupido gheeft mijn raed. Wat dient my beſt gedaen
Waer meed ick mijn berou gheef trouw'lijck te verſtaen?
Bequamer weet ick niet: als deſe teere Leden
Onder een ander ſchijn van kleeding te bekleeden;
Hem vraghen of hy niet Liefd' draeght tot een Iuffrou
Die ick in ſijn by-ſijn Emilia noemen ſou.

Be-

Bevond ick dat sijn Liefd' standtvastigh waer gebleven,
So sal ick hem terstond mijn hert te kennen gheven.
Aensiende dan mijn trou, sal sijn verlieft gemoet
Voor trouheyd nemen aen 't gheen trouwe liefde doet.

SIRENVS PETERNEL.

DE heughelijcke Dieren,, die door de telghjes swieren,
En met een soet gefluyt,, van minnelijck geluyt,
En tierelirend tocken,, haer weder-gaedje locken:
't Een hippeld 't ander naer,, van d'eene tack op d'aer,
En met een soet krioelen,, in't eynd haer lusjens koelen.
't Gaet so den Minnaer mee : al wat geliefjes spreecken
Dat loopt in't eynde wt op minnelijcke treecken.
Wanneer sult ghy Princes de wreedheyd van u sinne
Verhuysen wt u hert, en planten daer mijn Minne?
Wanneer sal u gemoed medooghen door de smert
Die ick twee Iaeren heb gedraghen in mijn hert?
Wanneer, Goddin, wanneer sal ick van u vetkrijghen
De Goddelijcke lust, die 't Eerbaer hert moet swijghen?
Hoe langh sal dese ziel (vol duldeloose pijn)
Van uwe ziel, Goddin, nogh af-gescheyden sijn.

PETER. Sirenus staeckt u klaght, vernoeght u selfs door reden :
Ghy weet hoe menighmael dat ick u heb gebeden
Liefds-keur te boeyen vast, so ghy van uwe pijn
Ontslaghen wesen wilt, laet u gebeden sijn,
Dwingt liefds-togt door verstant: ghy sult terstond betraghte
Dat Liefde niet en sal bewoonen mijn gedaghte.
Dus vrughtelos ghy klaeght :
Mits 't Minnen my mis-haeght.

SIREN. Veel eer sal ick gelooven,, dat Iupijn sal berooven
Het Goddelijck cieraet,, dat aen den Hemel staet:
Eer ghy (o schoon Goddinne!) sult leven sonder Minne.
Dus waerde Ziels-vooghdes, laet eens u veynsen staen,
En neemt de diensten van u trouwe Dienaer aen.
Laet eens een Minne-vonck u koude borst ontsteecken,
En met een soete vlam wt uwen boesem breecken.
Laet u bevrosen hert ontdooyen door mijn klaght
Gesprooten uyt mijn trou; die u liefd waerdigh aght.

Trou

Trou die door Liefden is so hoogh (Goddin) gerefen
Dat ghy Lief, of de dood, my moet tot hulpe wefen.
En ift dat ghy my jond te fterven (Lief) de doot,
So laet my toe (Goddin) te ruften in u fchoot:
So is my 't fterven vreughd', een lieffelijck behaghen,
En fult mijn fterrif-dagh dan in u herte draghen.
Een glory voor mijn dood, fo ick fo veel verwurf,
Dat ick door trouwe Min in mjn Liefs narmen fturf.
Iuffrou treed in u hert, en oordeelt een van beyden,
Wat dat u beft behaeght: dat defe Ziel fal fcheyden,
Of dat de fchoone Bloem van uwe Lentens Ieught
Gehandelt werden fal van u Sireen in deught.
So ghy my 't fcheyden jond, fal ick Vrou Venus vraghen
Of zy mijn doode romp ten Hemelwaert wil draghen,
En ftellen 't tot een pronck in haer Palleys ten toon;
Tot een verwondering van Minnaers, en van Goon.
En fal het tot een pandt de Minnaers trou toe-wyen
De Goden tot een fchrick, Cupido tot verblyen.
Als ieder vraeghr waerom dat hy de dood ontfingh?
Om dat hy bleef ftandvaft, fonder veranderingh.
Sal dan tot antwoord fijn. De Goden, en Goddinnen
Sullen verwondert fijn van mijn ftandvafte Minne.
En tot befchaemtheyd van de onftandvafte Maen,
En 't Vrouwelijcke geflaght fal daer mijn lighaem ftaen
In Venus Cynthie, daer de trouwe Minnaers Zielen
Om d'wt-geteerde romp met Lof-fangh fullen krielen.
Goddin u oordeel velt, fo ghy wilt dat ick fchey,
Of om u waerde gunft u voor het laetft noch vley.
So wilt mijn een van beyd', de dood (Lief) of het leven:
Dat's my u goede gunft, of wreede ftrafheyd geven.

PETER. Sirenus 't waer mijn leedt dat ick u met mijn ftraf
Een oorfaeck gheven foud' te reyfen na u graf.
Doch om de overlaft van u verdriet te boeten
Sult ghy door redens-toom u Liefd' beteug'len moeten:
Dat Liefde fonder dwang van weerliefd vry wil fijn.
So ick u weer-min jon, fo dwingt ghy die van mijn.
Wat's Minnen met bedwanck? waer ging het oyt te degen
Wanneer men een portuer heeft teghens danck verkreghen?

Mijn

Mijn dunckt Sirenus ghy u eyghen straf bereyd
Mids ghy mijn dwinghen wilt in liefds-keurs-sinn'lijckheyd.
Ghy hold van redens-spoor, en volgt nogh re'en, nogh wettē
Maer gaetse onbeschaemt en stout ter zyden setten,
En vollight eygen wil, onredelijck gestelt
Op grondeloose hoop, door dwang van Liefds-gewelt.
Kort-om Sirene staeckt u waen-wijs zot behagen,
Of ick sal u voor 't recht van Venus gaen beklagen. Bin.

SIREN. Schoon dat ghy Ziels-voogdes mijn wreedelijck ontvliet
Hier staet u Beeld geprent, daer rooft ghy't nimmer niet.
Hoe wreed, hoe straf, hoe quaedt ghy wrev'ligh u vertoont,
Ghy moord mijn Liefde niet, die hier in't herte woont.
Hoe bitsigh, vinnigh ghy u wreedheyd op mijn schiet,
Mijn borst gewapend is, u pijlen quetsen niet.
Hoe snar, hoe bats, hoe trots, hoe dreuts, hoe wreed, hoe straf
Mijn Liefd, mijn hoop, mijn trou die keeren't al weer af.
Ha! soete Moorderes, beklaeght mijn voor de Goon
Misdadigh in de Min, voor Venus en haer Zoon,
Ick ben 't seer wel getrooft, herts-soete vyandin.
U trotse hovaerdy is wreecker van mijn Min.
Doch schoon hoe dreuts ghy spot: ick neemt u al ten goe,
De Liefd verschoont het al, het comt u Hoogheyd toe.
Wat smaet, wat spijt, wat trots u trotsheyd mijn verleent
Ick acht het voor geveynst, 'k geloof niet dat ghy't meent.
Hoe schamper dat ghy (Nimph) lastert mijn sleghte staet,
Noghtans so blijckter iets dat ghy mijn niet en haet.
De hoop voorseyd mijn Liefd: dat na een droeve strijd
De blijdschap haer vertoont in't hert dat williglijd.
Ick lijd geduldelijck tot's levens laetste end,
Of dat door tijds-verloop mijn quade kans eens wend. Bin.

LEANDER in schijn van een Dupn-maeper.

ONlangs als 't Morgen-rood het Elsen Bosch bescheen
Quam selver wt haer koets Goddin Aurora treen,
En trock mijn logge gheest wt de benaude daecken
Hier in dit vrolijck Bosch her hert wat te vermaecken,
Vermomt van naem en kleed, door onbekende schijn
Sult ghy (o Emmerens) de trouheyd sien van mijn.

Als u luſt-lievend' hert, gedreven door 't behaghen,
Om wt dit ruyghe Boſch het ſchuwe wild te jaghen
Sal ſijn Nimph, na u wenſch, na Liefds-gebied en wil.
In Liefdens koſery, verſelſchapt met Camil.
Camillis, ſal Camil, in't Minnen on-ervaeren,
Streelen de vleghjes (Nimph) van u gekrulde haeren.
Sal d'onbeſuyſde hand, gheen Liefds-handel gewent,
De narmen grof, en plomp, 't omhelſen onbekent
Omringen Minnelijck, na geyle lufts begeer,
U Maeghdelijck Lighaem, u rancke middel teer.
Sult ghy u Emmerenstot ſulcken loer begeven,
Die met gheen Iuffrou weet in 't minſte deel te leven;
Wiens vals gepronckte reen, geſauſt met ſoete ſchijn,
U hongerighe hert (door graeghte) ſmaeck'lijck ſijn,
Wiens lompe logge geeſt gheen ſchranderheyd ken toonen,
Wiens tongh getuygt dat in't verſtand geen reden woonen,
Wiens rammelend gekel met veel geluyt wt-blaſt,
En gheen gekoockte ſpijs met ſarpe ſaus op-ſchaft:
Sal die de ſoete dauw van uwe lipjes ſuyghen?
En ſal Leander noyt met knielend neder-buyghen
Met ſmeeckingh en gevley? Sal hy (door 't vleyend ſmeken)
De ſtale wreedheyd van u hertje noyt doen breken?
Non fors. Wegh zotterny, vertreckt wt mijn gedaght.
Ick gun u Emmerens die, die ghy waerder aght.
Die vaeck te trots ſigh hiel, in't eynd hem vond bedroghen;
So gingt met Icaro, die al te hoogh gevloghen
Moſt ſchand'lijck dalen neer, verplettert in den dal;
Want ſo het ſpreekwoord zeyd: comt hoogmoet voor dē val.
Wegh zotte zottigheyd, vertreckt u uyt mijn ſinnen:
Soud ghy, die u beſpot, op-offeren de Minne,
Die Liefd' door Zielens-keur in ware trouheyd baert?
Neen, neen Leander: Emmerens en iſt niet waert;
Laet haer door trots in't net van quaed' begeerte loopen.
Waer was de liefd opreght, die men om 't goed moſt koopen?
Ick hoor (dunckt mijn) gerught. De Iaghers ſijn te veld.
Daer ſien ick Emmerens; wiens weſen duyd'lijck meld
De jonſten tot Camil. CAM. Waer was dien Haes gevlogen?

Sirenus

Sirenus, Alerdus, Cypriaen, Dionisius.
Emmerens, Celestina, op de Jaght.

EMME. CAmillis, in der yl was hy mijn wt de ooghen:
Vermids het dighte Bosch, en ruygh bewossen gras,
Ick niet wel oord'len ken waer 't Beest gebleven was.

CAMIL. Mijn oogh was steeds op't Wild van u mijn glory-Zon,
So dat ick na gheen Proy (als u Lief ooghen kon.
Mijn sinnen besigh door Liefds-yver op de Iaght
Van 't Minnende gemoed, en vlieghende gedaght
't Geen vlughtigh steeds na-speurt met hert en Zielens wens
De lieve weder-min mijn's lieve Emmerens.

EMME. Ghy Minnaers kunstigh weet te klappen, en te vleyen,
En met u woorden 't hert der Maeghden te verleyen.
Camillis, 't is in schijn dat ghy mijn Min betoont,
Vermits Emilia in't hert Camillis woont.

LEAN. So Camil (als hy doet) lieft, en bemint een ander:
In sijn selfs Waerom verlaet ghy dan de Liefde van Leander?

Emilia comt zinghende/en vleght een Kransje.
Cupido aghter haer.

LIeve Bloempjes, schoon van kleur,
Soete kenners mijn's gedaghten:
Fraey van bladers, mild van geur,
Zijt ghetuyghe van mijn klaghten.
Agh! dat ieder Bloempje sprack,
En 't gheheym mijn's Ziels wt-brack
Onder dit Lommer-dack.
Ey! verklickt mijn stomme blaen,
Die mijn klaght so dickmaels hoorden.
Die de dauw van mijn getraen
Vlieten saeght met droeve woorden.
Al de treuringh, pijn, en smert,
Al de droefheyd van mijn hert
U op-ge-offert wert.
Om de Af-god van mijn Ziel,
Om de moorder van mijn sinnen,
Om de Sanct daer ick voor kniel,

Om de oorſaeck van mijn Minne.
Hoe-wel hy mijn ruſte rooft,
Ciert met deſe Krans ſijn hooft,
Of't vuur mijn's Minne dooft.
Duyn-maeyer, hebt ghy oock hier in het Boſch geſien
Een ſoet geſelſchap van eenighe Ionge-lien?
Die mijn ſijn af-gedwaelt door yver in het jaghen.

LEAN. Iuffrou verſchoont my doch; ick moet u eerſt iets vragen:
Het Kranſje dat ghy vleght voor wien iſt dat ghy't maeckt?

EMILIA. Duyn-maeyer door die vraegh ghy mijn in't herte raeckt
Alſo ick onbekent u niet en mach vertrouwen.
Sult ghy dat antwoordt dan aen mijn ten goeden houwen.
Voldoet (bid ick) mijn vraegh, om ſtillen mijne klaght.

LEAN. 't Geen Iuffrou ghy begheert, ſal willigh ſijn volbraght.
't Geſelſchap ſit daer gins in't Noorden van't Boſſchage:
Een ieder na ſijn wenſch met koutjes, en vryage,
Soecken te ſteelen 't hert met haer geveynſde Min:
G'lijck d'Hovelingen doen, wt-muntende Goddin.
Haer Minne is geveynſt. Haer woorden 't herte tegen,
Tot dat beveynſtheyd heeft het Meyſjes hert verkregen;
En wetende de grond van haer verwonnen ſin,
So trotſt een Hoveling op ſijn geveynſde Min.
Doch wilt ghy't nemen aen, ick weter heden eenen
Die om u (brave Maeght) heeft langen tijd gequeenen.
En ſo hy met dees Krans van u moght ſijn gekroont
Mer ſijn getrouwigheyd ſoud werden weer beloont.
Ick ſal hem noemen u, indien dat het u wil is:
't En is gheen weyſelaer, geen wullepſe Camillis;
Maer 't is Leander, die door trouheyd deſe leden
Om uwen't wil Me-Vrou met deſe Py bekleeden.
Het is Leander, die u wonder doet vermoen.
Het is Leander, die u dienſten ſoeckt te doen.
Het is Leander, die dit kleed beſt koſt behaghen.
Het is Leander, die in deſe ſchijn komt klaghen
D'ontrou van u Camil, die na ſijn luſt en wens
Met narms-omhelſing zat en kuſten Emmerens.

EMILIA. Leander wat ick ſie! Leander wat ick hoore.
Agh! is Camillis vals, ſo is het al verloore.

Geloo-

Gelooven ken ick niet dat hy verlaten sou
Emilia, en toonen Emmerens sijn trou.

LEAN. Emilia wat waer daer so veel aen gelegen?
Camillis die is vals. EMI. Daer heb ick reden tegen.
Verwonnen van de liefd' spreeck ick vrypostigh uyt,
Ten aensien dat de Liefd' het al ten besten duyt:
Hy toonden mijn sijn gunst met goe genegenthede,
Maer onbedacht ick, laes! sijn gunsten tegen strede,
En sloegh hem sijn versoeck met dreutse weyg'ring af,
Waer door ick oorsaeck hem tot dese ontrou gaf.
Dus bid ick vriendelijck Leander, dat in desen
Ghy met een kleyne saeck mijn wilt behulp'lijck wesen.
So is dan mijn versoeck seer errenstigh: dat ghy
(Tot voordeel van mijn wens) wilt leenen dese Py:
Om sien of ick hier door so veel in hem verwecke
Dat hy sijn Liefde gaet van Emmerens af-trecke,
Op dat ghy so als ick genieten meught u wens:
Ick mijn Camillis, ghy Leander Emmerens.

LEAN. Dees middel wel bedacht en ken ick niet misprijsen,
't Geen ghy van mijn begeert, sal ick aen u bewijsen.
Treckt aen Emilia dees grove Boeren Py,
En gaet dan onbeschroomt in dese schijn met my
Aen 't Noorder eynd' van 't Bosch, onder de dichte Linde
Daer ghy Camil verselt met Emmerens sult vinde.

EMILIA.

BEklagelijck ellend, beklagelijck verdriet:
Waer dat ick com of gae, ick vind Camillis niet.
Ach! soete Water-beeck, en spraeckeloose Boomen,
So 'k van Camillis nu eens blijdelijck moght droomen
Ick stelden mijn wat neer, en neep mijn ooghen toe.
Emilia bedaerd. Emilia, wel hoe?
Denckt om de Eer, en schaemt: wt wiens bestemde palen
Een Maghet niet betaemt so reuckelooos te dwalen.
Genomen dat ick hier al tot mijn wensch geraeck:
Te droomen van mijn Lief, verwonnen van de vaeck,
In stille sluymer-slaep, met voedende gedachten:
Hoe lichtelijck soud' iemand hier mijn wensch betrachten,

Dan was mijn Eer bevleckt, dan wist men 't over straet;
Emilia die droomt, waer dar zy gaet of staet:
Van Liefde tot Camil. Wat soud' men niet al seggen:
Een Maeght betaemt het niet so haest haer liefd' te leggen.
Emilia (sou 't sijn) de Maeghden is tot schand.
Emilia is veyl. Emilia die brand.
Emilia is zot. Berooft van re'en. Van sinnen.
Emilia is geyl, door onbedwongen Minne.
Dit zou dan sijn de Lof (door haet) die als een tolck
U doen verbreyden soud' onder 't gemeene volck.
Dus wilt Emilia met kennis over-weghen
De soetheyd van u wens. Wat sorghen sijnder teghen?
So veel, dat ick bespeur, en vind het best geraen
Door re'ens beradingh, beter laten, als gedaen.
Genomen: het geschied. Waer daer so veel bedreven?
Ick wil. Ick wil my niet. 'k Wilder mijn toe begeven.
Wie sal juyst treffen stond Emilia te verspien?
Emilia bedenckt, en wilt wel voor u sien.
Ick weet nier wat ick wil. Ick moet het doen of laten.
En als het waer geschiet: na-klaghen soud niet baten.
Dus wijselijck beraed: Ick stel het aen een zy.
't Gaet seecker, so 'k het laet, ben ick van schande vry. Vin.

Al het ghesellschap van Jonghmans ende Dochters hand aen hand in 't rond ghestrenghelt/ Cupido in de midden zingende.

T'Over-kunsjes, soete Min,, Die de sin
Van de Nimphjes weet te steelen:
Dies ick tot u Lof en Eer,, Minnaers weer
Moet dit soete Deuntje queelen.
Trotse Nimphjes van het Y,, u waerdy
Sal Cupido niet vergeten:
Maer met heughelijck gezangh,, Nu eer langh
Doen de braefste Minnaers weten.
Minnaers comt aen desen dans,, Daer de Krans
Is gevleght om u te cieren,
Door 't gelach, 't gevley, 't gelonck,, En gepronck
Van dees poeselighe Dieren.
Soete Dieren, soet geslaght,, VVaerd ghe-aght;
En van Minnaers aen-gebeden.
Minnaers die met list en kunst,, Om u gunst
Schaffen soete saus van reden.

't Lonc-

't Loncken van u ooghs-gesight,, Is een schight
Die het vyerigh hert doet blaecken.
Soete Nimphjes het gebloos,, Als een Roos
Ciert u lieffelijcke kaecken.
Yeder Lachje dat zy gheeft,, Kraghten heeft
't Minnend' hertje te doen leven.
Minnaers, Nimphjes, volght mijn dra,, Rustigh na:
Yeder sal ick sijne gheven.

CYPRIAEN.

HA! wispeltuurigh radt. O wonderbaere Min!
Drijft vlugghe fantasy wt mijn jaloerse sin.
Wech seg ick zotterny. Gaet wech wt mijn gedachten.
Wat seght ghy Cypriaen? Soud ghy voor zotheyd achten
De ware jalousy? Ialours! Op wie? Op haer
Die mijn haer trouw eerst swoer: en toontse nu een aer.
Neen, neen. Neen Celestijn: Ick sweert, ick sal het wreken;
't En is niet Eers genoegh geswooren trou te breken.
Is dit verdiende loon van mijn standvastigheyd?
Fy! Celestina 't was immer so niet geseyd.
Wat reden heb t ghy doch dat ghy mijn kent verlaten?
Nu ghy u haet mijn toont, sal ick mijn selver haeten,
En duwen door mijn borst dees Ponjaert onversaeght:
Dat ghy volbrenghen siet van my 't gheen u behaeght.

Celestina in Boerinne Kleedingh.

God gun u goeden dagh. CYP. Boerinnetje u twee.
YPRI. Waer heen dus vroeg? CE. Ick ga eens kijcken na mijn Vee.
Mijn Schaepjes af-gedwaelt, gaen in verkeerde weyen
(Daer soeter Klaver is) haer heughelijck vermeyen.
Met reden, en met recht ick dat wel segghen magh
Door valsche ontrou die ick in een Iuffrou sagh:
Die met behaghen eerst ging gunst aen mijn betoonen,
En met gereynsde Min mijn trouwe Minne loonen;
Want eerstmael als ick haer mijn Liefd' te kennen gaf,
Zy seyde neen, noch ja, noch sloegh mijn die niet af:
Waer door mijn vryigheyd wat verder is gecomen,
Die alle vreese heeft verdreven en benomen.
Ick sloegh mijn ooghen op, en sagh met blijdschap aen
De Zielen van mijn Ziel selfs voor mijn ooghen staen,

Gedwon-

Gedwongen van de Min, gedreven van de lusjes,
En in mijn arm om-ringt met overvloed van kusjes,
Seyden ick: Nimph verschoont 't gheen ick door liefde doe.
Haer ooghjes stierden my veel soete lonckjes toe,
Haer lipjes soet bedouwt zy druckten aen de mijne.
Omringend ging ick haer in dese narmen bijne,
En swoer by Hemel, Zon, by Sterren, en by Maen:
Om leven noch om dood mijn Lief niet af te gaen.
Zy swoer mijn wederom: zy swoer mijn by de banden
Van 't soet om-helsen, en het streng'len van de handen,
Gevloghten door malkaer, getuyghden zy met re'en:
Dit's teecken van mijn trou, mijn Ziel is met u een.
Ha! als ick noch bedenck de soete Minne-treecken,
Het lieffelijck gelonck, de minsaemheyd in spreecken
Van soete kosery. De woordjes op sen maet,
De kusjes, het gevry, en 't vriendelijck gelaet
Dat zy mijn toonde, agh! so ken ick niet vergeten
De soete tijd, die ick so vrucht'loos heb versleeten.
Ick steunden op haer gunst, 'k verliet mijn op haer trou
So seer, dat ick in't minst niet kon, noch veynsen wou,
Maer sprack vrypostigh wt de oorsaeck van mijn klagen,
De oorsaeck van mijn smert, de oorsaeck van mijn plagen,
De oorsaeck van mijn Min, de oorsaeck van mijn smert,
De oorsaeck van mijn brandt, outsteecken in mijn hert.
Dit alles wt-geklaeght vond ick mijn selfs bedroghen.
Mijn tijd verspilt door hoop, 'tgeen waer scheen, vals gelogē.

CELES. Vriend so mijn vryigheyd, en vraegh moght sijn verschoont
Ick soud u vraghen waer dat dese Iuffrou woont;
En hoe zy is genaemt: moogh'lijck of ick haer kende,
En eenigh middel soght, tot hulp van u ellende.
Verhaelt mijn alles doch, light'lijck dat ick raed weet.

CYPRI. Dewijl ghy my af-vraeght hoe dese Iuffrou heet
Boerinnetje ick sal't u alles gaen vertellen:
De Iuffrou (die mijn heeft gevoedt met droeve quellen;
Als schijn-schoon, valsch gelaet) hiet Iuffrou Celestijn,
Die mijn haer Min getoont heeft met een valsche schijn.

CELES. Ist Celestina, van wiens ontrou ghy gaet klaghen!
Noyt ooghen die ontrou in Celestina saghen.

Die

Die Iuffrou ken ick wel. Ghy lastert haer onschuldigh:
Ick weet zy stadigh klaeght bekommert en sorghvuldigh,
Met twijffeling vermengt (so 'k selver heb verstaen)
Dat zy gheen trou bevinden sal in Cypriaen.
So zy verseeckert waer haer Cypriaen beminde
Met een oprechtigh hert: hy soud' haer trou bevinde.

CYPRI. Dat heeft zy wel bespeurt: Daer is gheen twijffel an.
CELES. Wie sonder twijffel mint, bedroghen worden kan.
CYPRI. Door twijffel al te groot men vaeck geluck verliesen.
CELES. Min sonder twijffel doet vaeck ongeluck verkiesen.
CYPRI. Wat baet de twijffeling als Min de keur gebiet?
CELES. Keur sonder twijffel teelt int Minnen veel verdriet,
CYPRI. Hoe ken de twijffeling Min van verdriet bevryen?
CELES. Door twijffel schuwt men vaeck de oorsaeck van het lyen.
CYPRI. 't Is dan so 't is, eylaes! maer niet als 't wel moght sijn.
CELES. So ghy standvastigheyd bevind in Celestijn
Soud ghy voor-gaende trou belooft aen haer wel houwen?
CYPRI. So zy mijn woorden en beloften wil vertrouwen:
Ick sweer by't Nectar nat dat op haer lipjens leyd.
Ick sweer by 'tgoud-geel hair dat om haer schoud'ren sweyd.
Ick sweer by 't bloosend-rood van haer bloeyende kaecken:
Dat ick in eeuwigheyd mijn Liefde niet sal staecken.
't Geen ick met woorden seg (soo't haer behaeghlijck zy)
Sal zy oock metter daed volbrengen sien van my.
CELES. 't Is langh genoegh geveynst. Ick sweer u by mijn handen.
Ick sweer u by het vier dat mijn het hert doet branden:
Dat ghy, o Cypriaen sijt Vooght-Heer van mijn Ziel.
De Af-god van mijn sin. De Sanct daer ick voor kniel.
Ziet hier u Celestijn, die haer scheen te bedroeven:
Om door getrouwe Min u trouwigheyd te proeven,
Die ick nu heb gesien; In sulcker waerden hou:
Dat ick mijn over-geef als uwe eyghen Vrou.
CYPRI. Vooghdesse van mijn Ziel! trou-hertighe Goddinne!
O spieghel voor de leught! gebiedster van mijn sinne.
O oorsaeck van mijn druck! nu oorsaeck van mijn vreught:
Met wat vergelding Lief beloon ick best u deught?
Met trouwe dienstigheyd. Ogh! dat de Goden t'samen
Wt haer verheven Throon hier op het Aerdrijck quamen

En tuyghden van de vreughd, die ghy mijn hebt gejond.
Ick tuygh het met een kus u lieve rooder mond.
Ick druck u in mijn hert, 'k omhels u in mijn armen,
Voor wien ick menighmael so bitterlijck most karmen.
Ey Nimphjes schatert wt. Comt, ey! Bataefsche leught,
En queelt met blijdschap wt mijn nieu-gebooren vreught.
Comt nu o Najaden van d'Amstels soete stroomen,
En pluckt de Bloempjes onder dese Lommer-boomen
En vleght mijn Lief een Krans, een Kransje soet van kruyt:
Van roode Roosjes voor mijn wt-gelesen Bruyt.
Besprenghtse met de voght van soete Water-beeckjes.
Gepluymde Vogeltjes toont lieve Minne-treckjes
Ter eeren van mijn Lief, schaterd eens heugh'lijck uyt
Met soet getierelier, een minnelijck geluyt.
Princes, in wiens gesight, en lieve ooghens-stralen
Mijn op-getogen Ziel haer vreughde schijnt te halen.
Comt Lief, en boet nu mijn begeer,
En set u by het Beeckjen neer
Hier in het soet bedouwde gras,
Daer noyt Minnaer onveyligh was:
Maer lus jes,, en kusjes,, na wensch genoot
In sijn Liefs schoot,, met lusten
Veyligh rusten.
O Boompjes,, o stroompjes, o Beeckjes soet,
O Klaver-rijcke weyde:
Getuygh doch mijn verlieft gemoet
Eer dat ick scheyde;
Laet mijn de brant (die 't ingewant
Nu senght) eerst blussen,
U lipjens kussen. **Binnen.**

LEANDER in Herders-gewaet.

'K Heb Emmerens wel eer,, in d'over-schoone vlockjes
Gestrengelt mijn begeer,, van u goud-drade lockjes,
Geswooren by mijn hand,, als trou, bewijs, en teecken
Dat dese taeye band,, sijn leven niet soud' breecken.
Ghy tot bewijs van dien,, swoert by Leanders traenen,
En meenter nu niet ien,, Wie sou die valscheyd waenen

Emme-

Emmerens in u te sijn,, als ghy vrypostigh toonde,
Doch met geveynde schijn,, mijn trouwe Minne loonde.
U kusjes, u gelonck,, de bly-geestighe stralen
Van uwe ooghs-gepronck,, en 't Minnelijck onthalen,
Waerom mijn Min getoont,, u lipjes aen-geboden,
'tEn ken niet sijn verschoont. Ick claegh het aen de Goden.
Heught Emmerens u niet,, de tijd mijn's droeve klaghten:
Wanneer ghy mijn verdriet,, quaemt met u gunst versagten
Als ghy u mond bedout,, quaemt aen de mijne leggen,
Ha! Emmerens wat wout,, wat wout ghy daer meed seggen?

Cupido heeft Emmerens ghebaughen.

LEAN. Ha! Hemel wat is dit? is Emmerens slaevin?
En door Cupidoos maght, om haer ontrouwe Min
Gevangen en geboeyt. Ick houd mijn wat ter zy
Om te verspieden so Cupidoos Heerschappy.

EMMERENS.

CUPIDO Minne-God: waer in heb ick misdreven
Dat ick mijn krachteloos in u geweld moet geven?
Wie heb ick oyt misdaen? waer meed' heb ick verbeurt?
Beweeght u wreede Kind: nu dat mismoedigh treurt
(Door een oprecht berou) een Maeght om haer misdaden.
Vergeeft my mijn misdaed. Ontfangt mijn in genaden.
Cupido maghtigh God. Ey! ey! genade toont,
Ten aensien van mijn Ieught mijn falingen verschoont.
Ick wist niet wat ick deed: maer nu ick mijn versinne
Beken ick, dat ick faut begaen heb in het Minne.
Cupido, agh! vertrout, 't is onwetend' geschiet:
Wie onwetend' iets doet (ick meen) die zondight niet.

LEAN. Cupido Minne-God, genadigh, als rechtvaerdigh,
Ick sweert u, Emmerens is dese straffe waerdigh:
De woorden op-gepronckt, verciert met schoone schijn
En moghen by gheen Mensch voor waer gehouden sijn.
Weet ghy wel Emmerens wanneer dat wy te samen
Hier in dit Lommer-Bosch eerst by malkander quamen,
Waer ick u groeten ging; Ick u, en ghy mijn weer,
En stelden op mijn schoot tot rusten u ter neer,

U armen om mijn hals omringt en vaſt geſtrengelt.
V lippen aen de mijn in geyle luſt vermengelt.
En toonden alle gunſt. Waer op ick heb verſoght
Dat ick na-dien u by-ſijn meer genieten moght.
Ghy ſtemden blijd'lijck toe. En heb na mijn verſoecken
V gunſt genooten, 't welck ick nu wel mach vervloecken:
Dat ick ſo onbedacht mijn dom verſtand liet dwalen:
Dat ick waerachtigh hield u ſchijn-ſchoon valſch onthalen.
Waer was mijn plompe geeſt: doen ick u valſch bedrogh
Voor waere trouheyd hield? Koſt ick noyt dencken, ogh!
Dat u vermomde luſt met valſcheyd was betooghen?
Waer was doch mijn gedaght? Waer waren mijne ooghen?
Dat ick ſo klaerlijck heb u geylheyd wulps geſien
Als ghy u geyle ſchoot quaemt aen de mijne bien.
Waer toe liet ghy mijn wil de ſoete luſt verkrijghen:
Die mijn Eerbaer gemoed om Eerbaerheyd ſal ſwijghen?
Waerom (o Emmerens) ſo veel aen mijn verleent:
Als ghy mijn lockten aen, en hebt het niet gemeent?
Waeromme? Segt waerom? Waerom liet ghy't geſchieden
Als ick door Liefden u mijn dienſten aen ging bieden?
Wiſt ghy waerom ick quam: Waerom en ſloegh u ſtraf
Of u beleeftheyd ſelfs mijn trou verſoeck niet af?
Waerom hield ghy mijn aen? Of waſt, dat tot gerijf
Ghy hebben woud een geck tot uwe tijd-verdrijf?
Dat vind ghy noyt aen my. Dat meught ghy vry vertrouwen,
Ghy ſult my tot een ſpot nu op den tuyl niet houwen.
Treed eens in u gemoed: Siet wat ghy hebt gedaen,
En waer in dat ghy u te buyten hebt gegaen.
Ick ſweer u Emmerens. Ick ſweer by ons ſecreten:
Dat al de Wereld u lichtvaerdigheyd ſal weten:
Dat ghy mijn ſo veel gunſt, vriendſchap en vryheyd gaf.
En dat (op mijn verſoeck) rechtvaerdigh is u ſtraf.
Denckt om den Goden wraeck: Die nimmermeer gedoogen
Dat een oprecht gemoed in trouheyd werd bedroghen.
Denckt om der Goden wraeck, die ghy rechtvaerdig proeft.

EMME. Leander, agh! mijn ziel inwendigh is bedroeft
Om 't wterlijck bedrogh dat ick u heb beweſen.
'k Heb in het Boeck mijn's hert mijn mis-ſlaghen geleſen.

Ver-

Verschoont mijn jonge Ieught, geeft het mijn swacheyd toe.
Ick ken't ick heb misdaen. Ick ben mijn valscheyd moe.
Ach! isser iets geschied: ontslaet u 't quaed vermoeden.
Neemt door berou (bid ick) 't voorleden quaed ten goeden.
Ick min u in mijn hert. Ick draegh u in mijn ziel
Gelijck een Af-god, daer ick dagelijcks voor kniel.
Comt Cythere daelt af; Verlost mijn van de banden;
Beschermt mijn Eer en Faem voor lasterlijcke schanden.
Cupido geeft my raed: wat my best dient gedaen
Dat ick u wreede straf rechtvaerdigh mach ontgaen.
Voorwaer 't verlieft gemoed en ken het niet gedoghen
Te toonen aen een Maeght mijn wreveligh vermoghen,
Nu ick u vaerdigh sie (wt-muntende Goddin)
Mijn langh-geleden druck te saghten met u Min.
Cupido ick gebied by mijn door-schooten wonden
Dat Emmerens (mijn Lief) sal vry sijn, en ontbonden.

CVPID. 'k Ontslae u soete Meyd: Doch eer ick u laet gaen
Moet dese taeye Pijl u hertje stoocken aen
Tot soete Minne-brand, doorschiet ick eerst u beyde,
Op dat u trouheydt duert tot 's levens eeuwigheyde.
Vaert wel, en leeft gerust. 'k Ontslae u van u druck.
Bruydegom en Vrou Bruyt: ick wensch u beyd' geluck.

LEAN. Reyckt my u suyv're hand mijn hertsen wt-verkooren,
Mijn Ziel van blijdschap schijnt te smaghten en te smooren.
Com treden wy na 't Bosch: om met vermaeck en vreught
Te koesteren de Lent' van onse blijde Ieught.

JACAMYN.

Lieve Telghjes, groene Boompjes,, Kristalyne water-stroompjes,
Schoone Bloempjes, vrolijck woud,
Ruysschend Blaedje, schom'lend Beekje,, Agh! wat schieter menig treekje
Dat ghy hier verborghen houd.
Moght ick van u struyckjes rucken,, Schoon gecierde Bloempjes plucken,
Kruytjes keurighlesen uyt.
Moght ick Roose-kransjes vleghten,, Om myn Lief te onderreghten
Dat het trouwe Min beduyt.
Noghtans sal ick Kruytjes leesen,, En verbannen al de vreesen
Die myn teelen quaed vermoen:
Klappers, die met valsche praten,, Myn beminde (door u haten)
Vriendschap wilt verbien te doen.

Nydigh oordeel, valsche wetten,, Sullen my gheensins beletten
Trouwe Min, op deught gegrondt.
Trouheyd sal aen mijn beklyven,, Totter dood getrou toe blyven,
Door de Min, die 't herte wondt.
Nu ick ga eens door de Linde,, Zien of ick daer niet ken vinde
Roosjes, Bloempjes, dien ick heght:
Om met pronck mijn Lief te cieren,, Door-gevlogten met Laurieren
Ick een Roosen-hoedtje vleght.

FABRICIO in Herders-ghewaet.

DRie Maenden sijn't geleen, drie Maenden (o Goddinne!)
Dat ick de eerste-mael u schoonheyd daght te Minne,
Als u beleeft onthael door 't by-sijn ick genoot
Mijn Ziel van blijdschap sprong. Al levend' was ick doot.
U ooghjes boeyden Lief mijn hert en Ziel te samen.
U ooghjes waeren't Lief die mijn gevangen namen.
Gevangen in den strick: daer Veneris gewelt
(Die noyt en heeft misdaen) dickwils gevangen stelt:
Dat's in een boeyen (Lief) gebout van hoop en vreese,
Waer ick drie Maenden lang moft u gevangen wesen;
Want eerst-mael als ghy mijn in't by-wesen verscheent
Heeft u beleeftheyd selfs mijn groot geluck verleent:
Als ick een deeltjen u van mijn begeerte toonde
't Scheen dat u goede gunst my met begeerte loonde.
Mijn vryheyd wos wat aen. U vryheyd heeft gejond
Te snoepen (schoone Vrou) een kus jen van u mond.
Een kus jen dat voor mijn meer soetigheyd kost baren
Of's werelds vreughden al in een gesmolten waren.
Duysend-mael op een dagh daght ick (schoone Goddin)
T'ontdecken u mijn smert, en mijn verborghen Min.
Ach! seyd de soete hoop: wie soud sijn smert verswijgen
Daer hy door 't bidden ken so veele vreughd verkrijgen.
Staegh had ick op mijn tong te seggen: Schoone Vrou
Reyckt mijn u suyv're hand. Ontfangt mijn trouwe trou.
Maer ach! een strenge vrees is mijn aen boord gecomen
En heeft my al de hoop van mijn geluck benomen.
't Verlies van mijn geluck drijft my so vaeck, eylaes!
Met vruchteloose hoop na de gewenschte plaes
Daer d'wt-gelesen Zon my eerstmael quam beschijne,
Op hoop dat mijn gesight daer weder troost moght vijne.

Veran-

Verandert van habijt, en in een vreemde schijn
Te wachten op de komst van lieve Iacamijn.
Vernieuwing (door 't gedacht) voedt d'oude lusten weder.
Aen dese Waterbeeck sat zy laetst by mijn neder.
Dit Klaver-rijcke gras heeft zy wel eer betreen :
Doe wast vol vrolijckheyd; Nu klaeght het van geween.
Ach ! als ick noch aensie dees Gallary van Boomen,
De frisse Beemden, en de soete Water-stroomen,
Daer wy so menigh-mael by 't schijnsel van de Maen
(Genarremt Iacamijn) sijn t'samen door gegaen.

DOch moght het noch een geschien,, u te sien
Iacamijn, mijn tweede leven :
Moght ick eens in dese schijn,, Iacamijn
Hert en Ziel te kennen gheven.
Moght mijn banghe ziel gewond,, eens u mond
Met mijn lieve lipjes naecken.
Moght ick plucken 't Roosjen eel,, van sijn steel
Kussen 't bloosend rood uw's kaecken.
Moght my nu gebeuren weer,, eens de Eer
Die ghy my (Princes) voor desen
Met een toe-geneyghde sin (door de Min)
Minn'lijck aen my hebt bewesen.
Ach / verloopen soete tyt,, die mijn spyt,
Spyt en vreughde gheeft van beyden :
Vreught, die door't gheheughen schiet. Maer verdriet
Om dat ick van u moet scheyden.
Doch nu 't anders niet en magh : Sal 't geklagh
Myn benaude ziel versellen.
Banghe sughjes, naer geluyt,, vlieght voor uyt :
VVilt het Iacamijn vertellen
Dat ick dese droeve smert,, in myn hert
Moet om haren 't wille lyen.
Hier vernieuwt myn het gedaght : Hoe ick plaght
Met myn Iacamijn te vryen.
Pluym-gevogelt schatert uyt,, droef geluyt;
VVilt het naere woud vervullen :
Met een droeve gallem slaen,, dat de blaen
Niet als droefheyd tuyghen sullen.
Treurt, verwellickt : Blader-Loof,, dof en doof
Door de droefheyd van myn Minne.
Roept myn droeve klaghten na,, eer ick ga,
ECHO eerst aen myn Goddinne.
ECHO sal ick nimmermeer,, myn begeer
Aen myn lieve Engel boeten ? ECHO. Boeten.
Boeten : Echo moght het sijn,, Iacamijn
Dat ick u in 't VVoud moght groeten. ECH. Groeten.

Groeten

Groeten, Och! moght dat geschien. Maer ick mien
My dat luck niet sal geschieden. ECHO. Schieden.
Sal't geschieden? Roept myn dra, nogh eens na
Sal zy mijn haer gunst weer bieden? ECHO. Bieden.
So gaen ick Bosch-waert in, op hoop zy mijn sal moeten,
Dat ick in dese schijn eerbiedigh haer mach groeten.
Daer rijst mijn dageraet, wiens klaere Fackels-light
Met glinsterende glans swerremt voor mijn gesight.
Iuffrou hier dus alleen? I A. Schaep-herder ick soud achten
Dat ick geselschap heb na wensch in mijn gedachten.

FABRI. Het Kransje dat ghy vlegt, voor wien ist dat ghy 't maect?
JACAM. Het is gevleght voor hem waer dat mijn hert na haect.
FABRI. Verschoont mijn vraeg: Sou ic sijn naem ooc mogē weten?
JACAM. De Vooght-Heer van mijn sin Fabricio is geheeten.
FABRI. Fabricio sal die verwerven dat geluck?
JACAM. Met dese Krans sal ick verlossen hem van druck.
Is u sijn naem bekent. Weet ghy wie dat ick meen.
FABRI. Te veynsen langer Lief waer buyten alle re'en.
Siet hier Fabricio self: die om sijn Iacamijn
Door trouheyd was geperst te gaen in dese schijn,
Om sijn getrouwe Min aen u persoon te toonen.
JACAM. Tot danckbaerheyd sal ick u met dit Kransje Kroonen,
En vleghten 't om u hooft als een Apolo, die
Ick dit tot trouheyds-pand op-offer en aen-bie.
Mijn ziel soeckt met u ziel in Liefde te vereenen.
Wilt u getrouwigheyd mijn wederom verleenen:
So leeft mijn ziel gerust in liefdens-heyl'ge staet;
Want op u deughden ick Fabricio mijn verlaet.
FABRI. Fabricio (mijn Lief) sult ghy getrou bevinde:
So trouw als men op Aerd een Minnaer ken (beminde)
Becomen. Dus mijn Lief (voor wien ick neder buygh)
God (die mijn herte kent) is daer van een getuygh.

Dionisius met Helena, Alerdus met Lesbia gepaert.
Venus en Cupido komen achter haer.

VENVS. ICK die de Wetten stel in Huwelijcke saecken.
Ick die door Liefde weet twee zielen een te maecken:
Sweer by mijn hooghe Throon, en by Cupidoos macht
Dat mijn gebodt en wil nu sullen sijn volbracht,

Op

Op dat mijn Heerschappy, en macht werden bevonden
Heb ick in soete min dees herten t'saem gebonden.
Ick doe mijn hooghste eysch, wt-wijsende mijn recht:
Dat mijn volcomentlijck ieder sijn wille seght.
Helena, soo't u lust te volgen Liefdens-wetten,
So sult ghy mijn versoeck niet weyg'ren noch beletten.
Ick die de herten ken, door-sie u hert en sin:
Comt Dionisius, ontsteecken met de Min,
Comt Dionisius u dienst dees Iuffrou toonen.
Alerdus Lesbia met soete Min sal loonen.
Treed met my al-te-saem: want ieder van sijn pijn
(Door trouwe Minne) sal vry en ontslaghen sijn. Binnen.

EMILIA.

MYN over-droef gemoedt comt van benautheyd klagen:
Druck schijnt mijn bange ziel het lichaem wt te jagen.
't Hert smoort in'slichaems kluys: mijn ziel beweent haer druc
Mijn ooghen klagen. Traenen tuyghen't ongeluck
Dat wt de ontrou van Camillis is gesprooten:
Door valscheyd, die ick van Camillis heb genooten,
Stort ick een bracke vloed, en laeuwe traenens-beeck
Over de paden van mijn droeve kaecken bleeck.
Ey me! bedruckte Maeght, in eenigheyd verlaten.
Camillis: hoe kent ghy Emilia dus haten?
Daer ick u alle min en vriendschap heb getoont;
Daer ick met alle deughd u Minne heb geloont.
Camillis: hoe kent sijn? Daer ghy met droevigh klaghen
Mijn offerden u Min; die ick na u behaghen
Niet straf, maer eerlijck heb (om d'Eerbaerheyd) ontseyd,
Gelijck ghy selfs wel saeght: hoe dat mijn sinn'lijckheyd
Tot u geneghen was. Ghy saeght wel mijn gepeynsen.
Ghy weet wel dat een Maegt om eerbaerheyd moet veynsen.
Maer agh! u doen getuyght: dat u verliefde sin
Niet was verselt met Trou, maer met een wulpse Min;
Waer mede ghy mijn socht tot geylheyd te verwecken,
En (door u wullepsheyd) in't net der zond te trecken.
Maer na mijn tegenstand heb ick te recht bespeurt
Al u lichtvaerdigheyd, waerom mijn hertje treurt.

Doch 't is nu al vergeefs, dat ick in mijn gedachten
Dus treurigh weene, met ellendelijcke klaghten.
Maer treckt mijn geeſt tot u ô Goden! groot van macht.
Geeft dat met walging ick de Wereld boos veracht.
Ey! goedertieren Goon: beweeght door mijn gebeden.
Treckt af mijn hert van alle Aerds verganck'lijckheden.
Geen luſt behaeght mijn meer. Geen ſoetheyd is mijn ſoet
Als 't Hemels, 't welck ick boven 't Aerds verkieſen moet.

Dringht in 's Hemels hooge Troon,, by de Goon,
Droeve ſughten, naere klaghten:
Offert een berouwigh hert. Wilt mijn ſmert
Goden (door u gunſt) verſaghten.
Wegh: Ick ban u wt mijn ſin,, zotte Min.
Geyle luſt wil ick verſaecken.
Suyver met een goet begeer,, in den Heer
Mijn verheughen, en vermaecken.
Iſt u wil (Heer) dat ick ſal,, op dit dal
Eenigh in mijn droefheyd ſwerven:
Vrijdt van geyle luſten ſnoot,, dan mijn ſchoot.
Doet mijn quaed' begeerten ſterven.
In een geeſtelijcke ſtaet,, ſoeck ick ick raet
Aen de Majeſteyt der Goden,
T'eyndighen mijn's levens tijd: Om de ſtrijd
Tuſſchen geeſt en vleeſte dooden.
Heb ick (Goden groot van maght) eenigh kraght
Om u Godheyd te beweghen.
Agh! ick loof dijn Majeſteyt,, reynigheyt:
's Werelds luſten ſijn my teghen.
Agh! wat heughelijck geklanck,, en gezanck
Comter van den Hemel daelen?
Moghten 't Hemels-boden ſijn: Dat zy mijn
Quamen wt de werelt haelen.

Areta, met eenigh Rey der Engelen/daelen zinghende uyt den Hemel.

WIE waere deught bemint,, wanneer hy werd verſchoven
Sijn hooghſte rijckdom wint,, gelijck men hier bevint.
Wie hem in deughd verbint,, tot die is God geſint,
En zendt my neer van boven.

Wie

Wie met een oprecht hert,, de wellust ken versaecken:
Geduldigh lijd sijn smert,, wanneer hy valschlijck wert
Van valscheyd selfs getert,, en blijft in deughd expert
Sal hem met my vermaecken.
Ick coom, ick coom met vreught,, om u van hier te halen
Die al u ongeneught,, lijd willigh om de deught:
Dies sal u kuysche Ieught,, met mijn (dewijl ghy meught)
Beklimmen 's Hemels-Zalen.

ARÆTA Wat bitterlijck geklagh? wat jammerlijck verdriet
(Wt een oprechtigh hert) beweeght de Goden niet?
Ghy die de deughd bemint: En 't selfde tuyght met tranen.
Ick (die de deughde ben) coom u de weghen banen
Tot 's Hemels hoogh Palleys. U deught behaeght de Goon.
U kuyscheyd sal tot pronck brallen in 's Hemels Throon,
En aen der Maeghden Rey een soete lust verwecken.
Bereyd u, om met my ten Hemelwaert te trecken.
Staeckt u bedroeft geween. Vermaeckt u jonghe Ieught.
Ontsteeckt u reyn gemoedt met Goddelijcke vreught.
Comt teere jonghe Maeght: wilt met Areta rijsen
Daer 't Hemels-Choor u alle vriendschap sal bewijsen:
Daer selfs de Goden staen verlanghen met begheer
Te groeten u (ô Maeght!) met Goddelijcke Eer.

EMILIA. Goddin Areta 't luck dient my te overvloedigh.
De Goden toonen my haer gunsten al te goedigh:
Ick ken my dit geluck in't minste deel niet waerd
Dat ghy mijn Lighaem soud vervoeren van der Aerd
Na 's Hemels hoogh Palleys. Laet my so lang hier swerven
Tot dat de Goden doen dit Aerdsche lichaem sterven.
So haer behaeght alsdan mijn aengeboden Ziel;
Om die te offeren, ick nu ootmoedigh kniel:
Dat ghy om mijnen't wil gaet aen de Goden vraghen
Of 't haer believen waer, en Goddelijck behaghen,
Dat door de doodt mijn ziel eerst van het lichaem schey:
Alsdan mijn ziel vervoert na de gewenschte Rey,
Die met een blijde vreughd vervullen 's Hemels Zalen.

ARÆTA Weet dat de Goden my (om u van hier te halen)
Doen comen op der Aerd. En wat haer wil gebiet
Moet willigh sijn volbracht. Dus weygert mijn dit niet.

EMILIA. Alſt dan ſo weſen moet: Comt voert mijn op nae boven
Dat ick met danckbaerheydt der Goden gunſt mach loven.

Emilia werdt met Aręta ten Hemel gevoert/ ende zinghen dit navolghende Liedtje.

HEmels-Goon wy comen dy
Vrolijck by:
Na u vreughde wy verlanghen.
Wilt nu met een ſoet onthael
Al-te-mael
(Hooghe Goden) ons ontfanghen.
Agh! met wat een blijde vreught
Werdt de Deught
Van de Goon ge-eert, en Menſchen.
Deughd voert ons ten Hemel-waert
(Van der Aerdt)
Daer de Goden om ons wenſchen.
Hemels-Goon, wy comen dy
Vrolijck by:
Na u vreughde wy verlanghen.
Wilt nu met een blijd onthael
In u Zael
(Hooghe Goden) ons ontfanghen.

Eynde des eerſten Deels.

I. KRVLS
Vermaeckelijcke uuren.

TVWEEDE DEEL.

Waer in

Dianaes treur-bly-eyndig-ſpel.

Op het Spreeck-woord: Gedenckt te ſterven.

INHOUDT.

ALS Diana (van Conincklijck geſlacht geſprooten, door tijden van Oorlogh ende ongunſt des Fortuyns, berooft van tijdelijcke Rijckdom ende Haef, als Ballingh ſwervende) binnen Athenen, ten Huwelijc verſocht werdt van Florentius, Prins van Griecken: die tot ſijn begeerte gecomen ſijnde (na beloften ende Eeden) Dianam ontvlucht, ende verlaet, waer over zy haer ongeluck (als oock ſijn valſcheydt) is beklaghende.

Florentius weder-gekeert na Griecken, ſtelt ſijn Liefde op Cecilia, des Grieckſchen Coninghs Dochter, van de welcke ſijn verſoeck, met ſtraffe weygheringh ende af-keerigheyd, beloont ende af-geſlagen werdt. Maer alſo ſy door een welgevallen van het Herders-leven, dickwils onder die ſelfde is verkeerende: Van welcke, door ſijn beleefde geeſtigheyd, en gedienſtigheyd, het herte van Cecilia met een vyerige brandt der Liefden Floriaen is ontſteeckende; dan alſo de ſchaemte haere tongh belet het ſelfde te melden; beſluyt ſy eyndelijck door een Brief haer begeerten aen Floriaen te kennen te geven: 't Selfde volbracht, ende Floriaen behandight ſijnde, verwondert hy ſich ſeer over de vrypoſtighe minne van Ce-

cilia aen hem vertrout, waent hem de geluckighste deser wereld: aengesien het selfde met sijn wensche over een quam, al hoe-wel hy van alle kanten met vele vresen bestreden werde: so hy sulcx onderstond, dat het selfde op hem soude moghen gewroken werden: ten aensien haer gestacht ende groot vermoghen, wiens grootse ghemoeden sijn slechte staet vyandelijck mishagen moghte: stelt niet te min sijn vertrouwen meerder op de liefde vã Cecilia, als hy door vrese ontsiet het vermogẽ haer's Vaders, eñ staet vrywillig haer begeerte toe.

Florentius dit siende (door dulle toornigheydt ontsteken) leydt listighe laghen dees Herder in't verdriet te brenghen: haer beyde voor den Coningh beclaghende, oneerbaerheydt gepleeght te hebben, soeckende op soodanighe manier sijn valsche wraec te boeten. Den Coning dit verstaen hebbende maeckt den Prins machtigh den Herder in hechtenis te stellen: Die de selvighe (als hy versproocken met Cecilia bedecktelijck meende te vertrecken) achtervolght, ende in de gevanckenis stelt. Waer na Floriaen Sentency krijght te sterven, ende Cecilia met een eeuwige gevanckenis belast werd.

Diana in Herders-ghewaed comende binnen Griecken, verstaet aldaer dese geruchten, begeeft haer ter plaetse daer zy Floriaen vindt knielende voor het swaerd: doet het Recht op-houden, haer bekent maeckende, werdt van den Herder gekent voor sijn Suster: Wiens onschuld zy getuygt, ende des Princen valscheyd aen den dagh brengt: Die sich overtuyght van sijn gemoed bevindende, goed-willigh als boet-vaerdigh op-offert, inde genade ende handen des Conings, om na verdiensten sijn bedreven misdaden te bestraffen.

Den Coning verwondert over des Princen valscheyd, stelt hem wederom in handen van den Herder Floriaen, om sodanighen vonnis te strijcken, als hem dunckt dat hy door sijn misdaed aen sich begaen heeft.

Floriaen (achtervolgende sijn gewoonlijcke, als aengeborẽ goet-aerdigheyt) versacht des Konings gramschap, ende verwerft genade voor den Prins: mits conditie (achter-volgende sijn belofte) sijn beloofde trou aen sijn Suster Diana gedaen, sal houden, eñ haer Echtelijck Eeren. Dit geschiedende, wert weder aengenomen in sijn oude staet. Eñ Floriaen krijgt ten Huwelijc 's Konings Dochter, eñ wert Erfgenaem des Rijcx.

Namen der Perſonagien.

DIANA, Princes.
FLORENTIVS, Grieckſe Prins
CECILIA, Conings Dochter van Griecken.
CONINGH.
CORIDON, Herder.
LAVRA, Herderin.
FLORIAEN.
KLVYSENAER.
ALERDVS.
CHOOR.
Scherp-rechter, ſtom.
Dienaer, ſtom.
REY der JVFFEREN.
VVAER-SEGGER.
PLVTO.

Eerſte Handelingh.

DIANA binnen Athenen.

TOt eenſaemheyt dwingt my een ſoete kracht des mins
Om voeden mijn gedacht op mijn lief-waerde Prins:
Prins, die mijn ziel gebiet. Prins, dien ic heb geſworen
Te houden voor mijn Lief, en hertſen wt-verkooren.
Steeds flickert voor mijn oogh dat lieffelijcke licht
Met een wtheemſche brand van u ſtarend geſicht.
Steeds dunckt my dat ick ſie tot my-waerts comen treden
Twee beenen trots van ſtal onder u flucxe leden.
Volmaeckt' en moedigh Held: de tijd is langh verby
Dat ghy Lief had geſeyd te komen hier by my.
Waer toefdy doch ſo langh? en laet my eenich wachten;
Met ſwaere fantaſy, bekommert van gedachten.

FLORENTIVS upt.

Sijt wellecom mijn Lief. FLOR. En ghy Princes gegroet.
DIANA. Met danckbaerheyd u wenſch ick weer vergelden moet.
Waer bleef mijn lief ſo lang? FL. Hoe lang, mijn wtgeleſen?
De tijd die ſchijnt u lang, Princeſſe, door 't af-weſen;
Gelijck ghy, ſchoonſte ſchoon, mijn vaeck getuygen doet:
Elck uur een Iaer te ſijn, als ick u derven moet.
Voldoet, mijn waerde Lief, mijn wenſchelijcke luſjes.
DIANA. Waer meed, mijn tweede Ziel? FL. Maer met u ſoete kuſjes.

Met

DIANA. Met kusjes lieve Lief? FL. Met kusjes, schoone Vrou,
Van uwe lipjes soet, bevoght met Hemels-dou.
DIANA. Ten aensien dat de Liefd' u lust so hoogh doet steyg'ren,
Doch onder dwang van Eer so kan ick dat niet weyg'ren.
Dies boet u lieve lust met wenschelijcke vreught.
FLOR. 'tIs mijn de soetste vreught die ghy mijn toonen meught.
Princes, ghy doet mijn scha:
Dat ghy die soete mond my nu ontreckt so dra.
DIANA. Wel sinje niet te vreen,, Lief, steelter twee voor een.
't Gevogelt in de Boomen,, noch soete water-stroomen
Verklicken nimmer't soet,, dat Lief aen lievert doet.
FLOR. 'k Voel in mijn ingewant,, een grilling, en een brant:
Die ick alleen door't kussen,, Mijn hertje! niet kan blussen;
En niet ten eynde raeckt,, voor Min Mins lusten smaeckt.
DIANA. Mijn Lief, ghy werd gebeden,, te dwingen, door de reden,
De passy die u quelt,, met minnelijck gewelt;
Tot u mijn sinnen neygen,, 't lichaem sal sijn u eygen.
Maer tijd en wil noch niet,, dat u die lust geschiet.
FLOR. Mijn Engel: wat voor Wetten,, sijn't die ons lust beletten?
Sijn door beloft, en trou,, wy niet als Man en Vrou?
DIA. ,, Wel door belofte Lief, maer niet wett'lijck verbonden.
,, Dus so wy lust voldoen, vervallen in de zonden.
FLO. ,, So lust, Lief, zonden teelt, wat baet dan d'Echte trou?
DIA. ,, Om dat door d'Echt de lust vry staet aen Man en Vrou.
FLO. ,, Kan lust, door d'Echt, den Mens bevryen van zonds plagē?
DIA. ,, Och! ja: so hy sijn lust voldoet na Gods behagen.
FLO. ,, Op wat manier kan lust na Gods behaghen schien?
DIA. ,, Dat wy in Kinder-teeling onkuysche geylheyd vlien.
FLO. ,, Hoe kan de Echt den Mensch voor geyle lust bevryen?
DIA. ,, De Echt die stelt de straf (die lust verdient) ter zyen.
FLO. ,, Behaeghden't God u te vereenen, Lief, met mijn:
,, Waerom soud' onse lust hem niet behaeghlijck sijn?
DIA. ,, Om dat wy in 't gebodt van Gode sijn gehouwe
,, Tot Kinder-teeling, na de Wettelijcke trouwe.
FLO. ,, En is ons vast verbond niet Wettelijck geschiet?
DIA. ,, Wel tusschen u en mijn, maer voor de Wereld niet.
FLO. ,, Wat tusschen ons geschiet, de Wereld niet sal weten.
DIA. ,, Voor God, die't alles siet, verberght men geen secreten.

Wy

FLO. „ Wy sijn voor God getrout, dies mach't voor God bestaen.
DIA. „ Niet eer (segh ick) voor men de Wereld heeft voldaen.
FLO. „ Gelijck ick seker houd' geschied het alle daghen.
DIA. „ Om datter zonden sijn stuert God, de Heer, de plaghen.
FLO. „ 't Is viese vasery, die u (mijn Engel) quelt.
DIA. „ So acht ghy dan vergeefs de Wetten die God stelt.
FLO. „ Hoe kunt ghy Ziels-Vooghdes de grond van u gepeynsen
So listelijck voor mijn met kloecke reden veynsen.
V Ieught en voeght het niet, mijn trooft! ick heb geen rust
Voor dat ghy't brandend' vyer van mijn begeerten blust.
Ick loof en sweer u trou so lang de bleecke Maen
Met haer staet-Dochters sal tot pronck aen d'Hemel staen.
Dat ghy gheen ontrou sult aen uwen Prins bevinden,
Eer sal de wreede dood my 't leven doen verslinden.
DIANA. Wast hert gelijck de tong, ick liet u sullicx toe.
FLOR. De moordt die moet my slaen, Lief, so ick anders doe.
DIANA. 'k Vertrouw u waerde Prins die Eeden niet te breecken.
FLOR. De sprakeloose steenen sullen eerder spreecken
Eer ick verlaten sal mijn hertsen Coningin.
DIANA. So gaen wy binnen dan om boeten onse Min. **Binnen.**

CONINGH, **met al zijn staet.**

„ WIE woonter minst op Aerd, die Gode meest behaeght?
„ Die, die in lief en leed hem even danckbaer draeght;
„ En die de gaven van Gods milde hand gezonden
„ Behoorelijck gebruyckt, die werter minst bevonden?
„ Wat schepsel heeft natuur ter Wereld oyt geteelt?
„ Wat gaven heeft Fortuyn den Mensche oyt gedeelt?
„ Wat luck heeft het geluck den Mensch toe kunnen voegen
„ Daer hy sich danckbaerlijck heeft meed' laten vernoeghen?
„ 't Sy Keyser, Coning, Vorst, Monarch, Prins, ofte Heer,
„ Hoe hoogher in't geluck, hoe grooter in't begeer.
„ Besit hy Rijck, en Kroon, beheerscht hy Land, en Lieden;
„ Heeft hy sijn wil tot wet, doet wel lust hem gebieden,
„ Noch is het niet genoegh. So ick bewijs betracht,
„ Behoef ick anders niet als Alexanders macht:
„ De over-heersching van sijn onversade sinnen
„ Was d'Wereld niet genoegh: hy wouder meerder winnen.

„ Ey! dwase sotterny (getuyghe) dat bestaet
„ De rijckdom in't vernoeghen, niet in overdaet.
Mijn Scepter, en mijn Kroon, mijn Rijck, en dit gebieden
Beswaeren mijn veel meer, met sorghen en verdriet,
Als 't sober leven van gemeene slechte Lieden:
Wiens arbeyd geeft de kost, en sorghen verder niet.
't Vernoeghen is haer schat, daer sijn zy meed' te vreden,
Na d'arbeyd volght haer rust, den dagh die brengt den nacht
Om haer vermoeyde le'en met slapen te besteden,
Wanneer een Prins met vrees sijn vyands komst verwacht,
Wiens sorghen d'honger steelt, wiens stadelijck genieten
Verliesen de'en in't eynd' door d'overvloet de smaeck,
Want door gewoonte sijn de lusten mijn verdrieten,
Mits ick van dagh tot dagh in d'onlust dieper raeck.
Wel waer toe dit verhael? Een Vorst die is gebooren
Tot diensten van sijn volck so wel als tot haer Heer.
Hoe! sust mijn moedigh hert? heb ick de lust verlooren?
Betracht een hoogh gemoet dan gheen bekroonde eer?
Mijn glory steygert op, 't geluck verheft mijn daden,
En klimt van dagh tot dagh vast na den Hemel toe,
Het liftelijck beleyd mijn's vyands is verraden.
Helden, u vroomheyd ick daer van bedancken doe.
U loof ick hooghe Goon voor u genadighede
Dat ick mijn Rijck besit in stille rust en vrede,
En veyligh draegh mijn Kroon, de Scepter in mijn hand,
En hebbe tot mijn wil de Vorsten van het Land:
In stille rust en vreed' sijn al mijn Ondersaten,
Die met de vrede haer seer wel vernoeghen laten.
Allerde treed voor wt, ten Hove my verwacht,
Maeckt alle ding bequaem, en vaerdigh tot de Iacht.

ALERD. 'k Volbrengh gehoorsaemlijck sijn Majesteyts begeere.
Doch mijn versoecken is al eer ick derwaerts keere
Wat Honden dat ick best tot dien bestelle strack?

CONIN. Neemt tot de Hase-vangst twee Winden, met een Brack:
Voort watter by behoort, wilt alles wel besorghen.
Ick hake tot de vangst met yver na den morghen.

FLO-

FLORENTIVS.

AUrora pronck het ſchoon van haer gebloosde kaecken,
En flickert met haer glans over de bruyne daecken.
Zephirus blaeſt met kracht een ſnelle Weſte Wint,
En met een ſtijve loop de vloed van 't Y begint,
Tot jonſt en dienſt van my. A Dieu Atheenſche Boomen
Met al u Rijck geweſt, en ſilv're Water-ſtroomen.
A Dieu, begaeft Lichaem, gepronckt met waerde deught.
A Dieu DIANA, Lief, puyck van d'Atheenſche Ieught.
Ick ben door nood geperſt van u mijn Lief te ſcheyen,
De Schepen ſijn gereet, met alle de Galleyen,
Om gaen na Griecken toe. Hoe! Prins, verlaet ghy dan
U Eedt, u Lief, u Trou? Wel ja, wat leyt daer an.
Mijn tijdt die loopt verby. Wil ick van hier geraecken
So is het dubbeld tijdt dat ick mijn vaerdigh maecke.

VVAER-SEGGER. DIANA.

ALecto, Hecate, Thiſiphon, en Megeer,
Die 'k by Plutonis macht den Helſchen God beſweer:
Dat ghy verſchijnt terſtond, en opent u Af-gronden:
Ghy ſult my datelijck een nieuwe maer verkonden.
Rijſt ungjers, rijſt geſwind, geſwindelijck en ras.
Of comt het (denck ick) noch u Hoogheyd niet te pas?
Rijſt onder-aerds-gedrogh, en Duyvels van der Hellen:
Of ſijt ghy beſigh om 't verdoemt gedrogh te quellen?
Laet die voor dit-mael ruſt van nare Helſche pijn:
Ick wil Alecto dat ghy u verſchijnt voor mijn.
Rijſt onder-aerdſchen God, en Helſchen Godt der Goden.

PLVTO. Door wiens macht werd ick wt het nare graf ontboden?
Daer het verdoemt gedrogh, des ziels beſchadigers
Is beſigh met den brand te pijnen de miſdadighers.

VVAER. Ghy Helſchen Prins en God: ons is op 't hoogſt van noden
Te weten: waer den Prins Florentius is gevloden?
Eer laet ick u gheen ruſt: voor dat ghy mijn vermaen
Hebt na mijn wil en wenſch in deſe ſaeck voldaen.

PLVTO. Weet dat den Grieckſchen Prins op 't ſpoedigſt is getegen
Na 'tLand van Griecken, door de ſporeloose weghen

Van d'ongebaende Zee, getrecken door de Min
Een's Edele Princes, en Grieckſche Coningin,
Wiens weerliefd hy betracht, doch kan haer niet verwecken:
Hier hebdy't gheen ick weet; dus laet my weer vertrecken.

VVAER. Gaet daer't u luſt gelieft: u Bevaert is gedaen.
Vaert wel bedroefde Vrou: mijn tijd vereyſt te gaen. Uit.

DIANA. Sijn dit beloften die ghy loofden aen u handen
Als wy ſo menigh-mael betraden de Zee-ſtranden:
Waer by ghy ſwoert u trou, met een geveynſde ſchijn,
En ſeyde: Deſe Zee ſal ſonder Water ſijn
Eer ick mijn vaſt verbond (aen u gedaen) ſoud' breecken;
De ſprakeloſe ſteenen ſullen eerder ſpreecken;
So ick aen u, mijn Lief, ſoeck valſcheyd te begaen,
So moet mijn (ſeyde ghy) de wreede moord wel ſlaen.
FLORENTI, valſche Prins, immers ſijn dit de woorden
Die ick met Eeden ſwaer u ſelver ſpreecken hoorden.
Waer op ick u toe-liet't genot van mijne Min,
Daer ghy (ontrouwe Prins) vlucht mede Zeewaert in:
En treckt nu wederom (ontrouwe Prins) na Griecken
Op uwe Houten-Paerd, vol wt-geſpannen wiecken
Door't ſpooreloſe padt van d'ongebaende Zee,
Sonder dat ghy u Lief neemt (u DIANA) mee.
Ach! winden voert hem na de ſtemme van mijn clagen.
Neptune keert den loop van't ſnelle ſpoedigh jaghen
Der Winden, die ghy jond Florentius in de Zee.
Keert, Lief, keert noch weer-om. Ey! neemt Diana mee.
Diana, die vergeefs met vruchteloſe klachten
Staet op de dorre ſtrand u weder-komſt te wachten.
Al vruchteloos ick gae de ſtranden droef betreen:
Mijn Lief is mijn ontvlucht, en laet ſijn Lief alleen.

FLORENTI, ach! mijn Prins,
Oorſaeck van mijn klaghte:
Waer toe dus eenrins
Voedſel mijn's gedaghte?
Hoe komt dat ghy vliet?
Seght mijn wt-verkooren:
Waerom wilt ghy niet
Na mijn klaghten hooren?

Ach!

Ach! droeve hertens-wee, ghy ſijt niet wt te ſpreecken,
Benaude tranens-vloed, wilt wt mijn ooghen breecken,
En ſtroomen ruyſſend' langes mijne kaecken neer,
Op dat een ieder traen getuyght mijn droef hertſeer.
Ach! ſprakeloos geboomt: koſt uwe Lommer klappen;
Ach! had u Telgens-Loof ons doent' kunnen verſpien,
So hadden nu genoegh u Bladertjes te ſnappen
Van d'ontrou die men in den Prins Florentius ſien.
Ach! koſt de Maen, die't Bos ſo dickmael quam beſchijnen
Getuyghen van den Eedt, die ghy haer Godheyd ſwoert
Als wy hier ruſten t'ſaem, zy ſoud' terſtond verdwijnen:
Om dat u valſche tong mijn hertjen heeft vervoert:
Vervoert tot geyle luſt door u pluym-ſtrijckend ſmeecken;
Waer door mijn zieltje ſoeckt te ſcheyden van dit dal.
Tuyght (door u murmureer) ghy ſtomme Water-beecken:
Dat mijn Florentius, mijn kuyſcheyd, mijn ontſtal.
Als mijn 't gedacht vernieut verlooren vrolijckheden,
Dunckt my, dat haer de aert van mijnen't weghe ſchaemt:
Om dat ick heb de plicht der Maeghden over-treden;
En ghy gedaen, o Prins! het gheen geen Prins betaemt.
Waer door ick nu bevind' het Spreeck-woord ongelogen:
Wie lichtelijck gelooft, werd lichtelijck bedrogen.
Dies kniel ick voor u neer, ach! Albeheerſcher groot;
En voor u Godheyd ſtort gebeden in mijn noot:
Om wt-komſt in mijn pijn, daer ick meed' ben beladen.
Ach! al-beſiende Goon: wilt my ten beſten raden.
Benaude tranens-vloed', ontlaſt mijn droevigh hert,
Stroomt tot mijn ooghen wt: getuyght mijn bitt're ſmert.
Ey my! bedruckte Vrou; Verlaten en verſchoven.
Wraeck roep ick over hem aen het geſlacht hier boven.
Sacht ſinneloose Vrou, betemt u gramme moedt,
En toont geduldigheyd in uwe tegenſpoedt.
't En is geen kunſt een Maegt met ſchijn-deugt te bedriegen
Maer 't is een kunſt de ſtraf der Goden te ontvlieghen.
Ontvlieden meught ghy mijn, maer nimmer Godes wraeck,
Die ick de ſtraf beveel van deſe booſe ſaeck.

REY van JUFVROUVVEN.

DIana (met een naer gheklagh)
Beweent vaſt bitter dagh op dagh
Het ongheval, de teghenſpoet
Die haer de Grieckſche Prins aen-doet.
Die na beloften, Eedt, en Trou
Vlught van ſijn Lief, ſijn waerde Vrou,
Die nu in treurigheyd alleen
Beklaeght haer ramp-ſpoed, met geween.
Beklaegh'lijck is het gheen wy ſien
Onder de ghene die gebien:
Dat zy dickmael meer faut begaen
Als die onder 't gebieden ſtaen.
Den rijckaert groots en trots van moedt
Verlaet hem op ſijn geldt en goedt,
Al is hy ſchellem, fielt, of dief,
Den Rechter heeft ſijn Munten lief.
Bedrogh vermomt, met looſe ſchijn,
Doet menigh Fielt in achting ſijn,
Die vaeck ſijn valſcheyd ſo bedeckt
Dat ſchijn-deughd hem tot hoogheyd treckt.
So hem het heerſchen brenght tot ſtaet
Soeckt hy 's Lands nut met eygen-baet:
Als ſulcken rijckaert heeft gebiet
So valt hy alle-mans verdriet.
Ia waent door macht van ſijn gebien
Een ieder hem behoort t'ontſien.
En waent (door ſijn verwaentheyd zot)
Hem ſelfs te ſijn een Aerdſchen Godt.
Een die van ſtaet, en van geſlaght
Is op-gequeeckt, en voort-gebraght,
Betoont ſo lief ſigh, als gevreeſt
So wel de minſte als de meeſt.
Hoe ſoet de maght van rijckdom ſchijnt
Ick achtſe minder als de wijnt,
Wiens buyen in de Zeylen ſlaen,
Het hooghſte Schip te grond doet gaen.

Het

Het soetste dat de rijckdom gheeft
Is: dat men hier wellustigh leeft,
Na wil, na wensch, de korten tijt
Dat ghy hier op der Aerden sijt.
Leeft na u lust in overdaet
So lang u God het leven laet.
Eert, viert, en dient u jonge Ieught,
Gebruyckt u lust so langh ghy meught.
De leck're tongh geeft vry sijn eys,
Leeft na begeerte van u vleys,
In sachte bedden 't Lichaem rust,
En achtervolght door 't goedt u lust.
U trotsheyd toont in hovaerdy:
U Lichaem kleed met pracht van zy.
Toont door u trotse hooghe moedt
De machten van u geld en goedt.
Rooft, slooft, en leeft na u begeert,
Het op-gestapelt Goud vermeert:
't Welck u behaghen so verzot
Dat ghy het geld acht voor u Godt.
Dit is nu al de lust, en 't soet
Dat ghy geniet van 't gelt en goet;
Doch wat loon dat het geven kan
Bewijst het aen de **Rijcke-man.**
Als nu de Ziel 't Lichaem verlaet:
Wat nut doet dan de overdaet?
Gantsch gheen. Dus als 't al is geseyd
Streckt het nogh tot gheen saligheyd.

Tweede Handelingh.

Eerste Uytkomst.

FLORENTIVS binnen Griecken.

VAn 't Zuyden tot het Noord, van't Oosten tot de Westen
Na veele p'rijckelen geraeckten ick ten lesten
Binnen de Grieckse stadt, waer ick behouden quam,

En my een nieuwe luſt ontſtack met heete vlam:
Een vlam van't brandend' vyer, ontſteecken door de Minne
Van't lieve ooghs-gelonck mijn's ſuyvere Goddinne,
Wiens ooghjes, ooghen niet (door Goddelijcke ſchijn)
Maer eerder (ſo my dunckt) twee Morgen-ſtarren ſijn.
't Goud-geel gekrulde hair ſoud' ieder een doen raden
Te ſijn gheen hairen, maer veel eerder Goude-draden.
Het hooghe voor-hooft (daer't gekrulde hair om ſweeft)
Recht een gelijckenis na d'hooghen Hemel heeft.
't Sneeu-witte ſilv'righ vel, waer op twee roode Rooſjes
Haer kaeckjes bloeyen doen met Goddelijcke blooſjes:
Den Minnaer terght en dwinght met grage minne-luſt
Na d'wt-wendighe brand, die't vyer van binnen bluſt.
Wtheemſe pronck en pracht: ghy dwingt mijn ziels begeeren
Dat ick u, om u deughd, als een Goddin moet eeren
In't Coor van mijn gedacht, Vroed-vrouwe van de Min,
Daer werd ghy aen-gebeen alleen voor mijn Sanctin.
Beleefde heuſheyds-wet, die ghy mijn ſtelt te vooren,
Die heeft Natuur (Goddin) in u volmaeckt gebooren.
Wat heuſheyd ende deughd ſijnder Cecilia niet
Die men volmaecktelijck in u geſchapen ſiet?
Vooghdes eens Princens Ziel, die met u ſoete krachten
Betoovert hebt mijn hert: de ſinnen en gedachten
Na-ſpeuren ſteeds met vlijt de ſaus van 't ſmaeck'lijck ſoet,
CECILIA uyt. Daer ghy de honger van mijn grage Min meed' boet.
Daer rijſt mijn Morgen-ſter, en bralt met haer ſchoonheden
Gelijck een Zonne-ſtrael. De fiere flucxe treden
Van haer luchtighe gang, ſchijnt dat tot mijn-waerts leyt.
Een Prins voor't Altaer knielt van uwe Majeſteyt:
Doorluchtighe Princes, van hoogh af-komſt en ſtaten,
So ghy u vergenoeght met mijne dienſt woud laten:
Ick achten my als Slaef van uwe Majeſteyt,
Gewilligh (na u wil) in alle dienſtbaerheyd.
CECIL. U hoogheyd zy gedanckt voor de beweſen Eere
Die ghy (vermoghen Prins) aen mijn comt preſenteere.
Tot jonſt van uwe dienſt ick gheen meer toonen ken:
Als dat ick (na gewoont') u daer voor danckbaer ben.
Niet dat het mijn behaegt: ghy mijn ſoeckt dienſt te toonen

Op

Op hoop, dat ick u dienst met weder-min soud' loonen,
In geenderleye wijs. FLOR. Princesse, door wat reen?
Beweeght u niet mijn klaght, en bitterlijck geween?
Ey! soete Moorderes: hoe ken u hert gedogen
Te pijnen dus mijn Ziel (door kracht van u vermogen)
Met een te wreeden straf, die ghy betoont aen my,
Gantsch ongetempert, ach! met eenigh mede-ly.

CECI. Wanneer 't herdneckigh Paerdt den Ryer niet wil hooren
Is hy genoodsaeckt 't selfd' te geven herde spooren.
Voor desen heb ick u so dickmaels af-geseyd
Vaengeboden dienst met alle goedigheyd.
Aensiende, dat het my niet magh tot voordeel strecken:
Doet ghy (met reden) mijn tot toornigheyd verwecken.

FLOR. Verschoont mijn plompigheyd. So ick u oyt misdeed
(Almogende Princes) 't is mijn van herten leed.
Denckt dat de kracht des Mins heeft krachtelijck vermogen
Waer door mijn dickwils werd mijn redens-kracht ontogen.

CECI. Mijn dunckt ick hoor gerucht. Ey! Prins, toeft langer niet.

FLOR. 't Is vruchteloos, Princes, dat ghy dus vluchtigh vliet.
Leght af mijn Hertsen-Lief u Maeghdelijcke schromen:
't Sijn Herders die door 't Bos al singend' herwaerts comen.

CORIDON. LAVRA.

Met eenigh geselschap van Herders en Herderinnen singen dit na-volghende Liedtje.

STEMME:

Het Meysjen hadder een Kupter lief.

WAnneer de gulden dageraet,, in't Oosten 's morghens vroegh op-staet,
VVat can mijn meer behaghen,, als 't kriecken van den daghe.
De gulde glans des Hemels-Zon,, de stroompjes van de suyvere Bron,
Het ruysschen door de bladen,, doen my mijn lust versaden.
Den dau die 't groene gras bedeckt,, weer op-waerts na den Hemel treckt
Als 't Sonnetje comt rysen,, sijn Godheyd ons bewysen.
Als dan het pluymighe gediert,, met soet vermaken tiereliert,
In't kriecken van den daghe,, wat can mijn meer behaghe.
Het weydend' Vee sich grasen gaet,, daer 't Beeckjes ruyssend' water slaet,
De tackjes van de Linde,, doet schomm'len door de winde.
Sien ick het Elsen Bosjen aen,, of koom ick by het Beeckjen gaen,
Schijn ick door het vernuwe,, Zons-schaduw' noch te schuwe.

Het Bosjen meldt noch van 't geluyt,, hoe Coridon ging op sijn Fluyt
Dit nieuwe Deuntje blasen,, en liet sijn Schaepjes grasen.
Hy sagh van verr' sijn Herderin,, hy dreef sijn Schaepjes Boschwaert in;
Zy lieten onverscheyen,, 't Vee door malcander weyen.
Mijn overschoone Veld-Goddin: VVaren wy beyden eens van sin,
Dat onse Schaepjes quamen,, en haer vereenden t'samen.
So soud' ick u een Roosen-hoet,, van Lauwerier en Bloempjes soet:
Die ghy na u behaghen,, soud tot een glory draghen.

FLOR. Verschoont ons Herders, en ghy Herderinnetjes t'samen:
U lieffelijck gezang deed dat wy herwaerts quamen.
Waer van 't behaghen ons om te versoecken dwingt:
Als dat ghy Herderinnetje noch een Liedtje zingt.

LAVRA. 'k Verwonder mijn! Sinjeur: dat ghy met u beminde
Voor d'op-gang van de Zon u hier in't Bosch laet vinde.

FLOR. De Iuffrou (Herderin) die ghy hier by mijn siet
Bemin ick, en nochtans is 't mijn beminde niet.

CORID. Dit soud' ick so verstaen: dat ghy al lang voor desen
Dees Iuffrou hebt gevrijt, zy nu u Vrou moght wesen.

CECI. Dit is de strijdt niet waert. Soo't u gelieft, Schaep-hoeder
Ghy sult het so verstaen: Dit moght wel sijn mijn Broeder.
Dus laet ons desen strijd (ghy Herders, bid ick) staecken.
Soo't Laura u gelieft: wilt noch een Deuntje maecken.

LAVRA. 'k Heb mijn devoir gedaen. Dus (Iuffrou) my verschoont.
So 't u belieft (ick wensch) ghy u vermoghen toont.

CECI. Had ick mijn stem en tong, als ghy doet, tot mijn wil,
Ick hieldse, Herderin, een oogenblick niet stil.

LAVRA. Iuffrou, 't is ons genoegh: betoont slechts u vermeughen.
't Is niet om Eer, maer om 't gesellschap te verheughen.

FLORIAEN.

't Gesellschap zy van my Eerbiedelijck gegroet:
De vreughd uw's Ieught ick nu recht' Eer bewijsen moet
Vrolijcke Laura. LAUR. 't Is te onverdient dit prijsen:
Ick can u hooge Lof met daden niet bewijsen.

FLORI. Ha! Laura mijn ontbreeckt 't vermoghen ende macht
U eer te prijsen, na dat ick se waerdigh acht.
So 't u believen zy: laet ons na 't Bosch toe treden,
Een hallef uurtje noch in vrolijckheyd besteden.
Dat 's u al t'samen voor; die lust heeft volght mijn nae.

Floren-

CECI. Florentius, vaert wel: de tijd wil dat ick gae.
FLOR. Soo't u gelieft, Princes, sal ick u derwaerts leyde.
LAVRA. Geluck, en welvaert wensch ick u van herten beyde. Bin.
CECI. Voor u beleefde gunst danck ick u Laura seer,
Van goed geselschap, oock van alle deughd en Eer. Bin.

CECILIA.

IS dit dien Floriaen, daer men so veel van seyd.
Is dit dien Iongeling, vol brave geestigheyd.
Is dit dien Held, in alle wetenschap ervaren.
Is dit dien Herder, die hem in sijn jonge Iaren
So mannelijcken draeght; In deught sijn Ieught besteet;
Dat ieder niet genoegh van hem te segghen weet.
Het wesen wijst het wt. Beleeftheden betoonen
Dat in sijn vroom gemoedt veel heusche deughden woonen.
Een Harder, na het kleed, maer na 't gemoedt een Prins.
Ick schuyl my wat ter zijd': Ick sie hem (dunckt my) gins
Al herwaerts comen aen, gelijck de Zon in't rijsen
De gantsche Wereldt door sijn schoonheydt comt bewijsen.

FLORIAEN.

„ GHY die Palleysen stight, en hooghe Huysen bout.
„ Ghy die u op't geluck, en's Werelds schat vertrout.
„ Ghy die met maght gebiedt de Princen van de Landen.
„ Ghy die de Croone draeght, en Scepters in u handen:
„ Wat is dijn glory meer als d'alder-minste Mensch?
„ Die in het minste deel vernoegh'lijck heeft sijn wensch.
„ Ha! Princen, die na lust bewoont de rijcke Hoven,
„ En Zalen, op-gepronckt van onderen tot boven
„ Met goude Laken schoon. Wat is al u cieraet?
„ Dat (door 't verloop des tijds) tot ydelheyd vergaet.
„ Wat sal u gouden Croon? Wat sal u Scepter baten
„ Wanneer de ziele wil des lichaems-kluys verlaten?
„ 't Gheen door begeert sijn lust, na lust, so vaeck geniet,
„ Dat selver de natuur de overvloet verdriet.
„ Ghy Vader van het Rijck: u milde-rijcke gaven
„ Door 't misbruyc menig ziel der Princen maect tot slaven.
„ Ia 't Princen leven meer met swaere sorgen plaeght

„ Als die, die't Rijck en Croon, min als het Vee, behaeght.
„ Die 't leven, na haer luſt, in ruſten vrolijck leyde,
„ Sijn niet die in haer hand een gulden Scepter ſweyde,
„ Hoe-wel dat menigh Menſch dat oordeelt na de ſchijn,
„ Die moet bedrogen van ſijn eygen oordeel ſijn:
„ Want een rechtvaerdigh Prins die is de waeck bevolen
„ Te ſorgen, dat ſijn Onderſaten niet en doolen,
„ Daer is vry veel aen vaſt: Veel meerder hangt hier an
„ Als menigh Menſch met ſijn gedacht begrijpen can.
„ So ſwaeren ſorgh, oft vrees, als iemand ſoude plaghen
„ Een Prins veroorſaeckt is die laſten vaeck te draghen.
„ Wat Prins werd niet gequelt? Wat vrees ſteelt niet ſijn luſt
„ Als een gemeene Man leyd op ſijn bedd' en ruſt?
„ Wat ſwarigheden quellen ſijn gedacht met ſorgen?
„ Waer mede menigh Prins den avond brengt te morgen.
„ So is al's Werelds luſt, hoe ſchoon vermomt met ſchijn,
„ Niet anders voor den Menſch als bitterheyd en pijn.

CECI. Schaep-hoeder, goeden dagh. De ſtoutigheyd verſchoont
Die (door vrymoedigheyd) een Maegt aen u betoont.
'k Heb in mijn eenigheyd hier langen tijd geſtaen,
En mijn u redenen ter herten laten gaen.
'k Verwonder dat ghy dus de Wereld gaet miſprijſen:
't En voeght u lonckheyd niet; maer beter d'oude grijſen,
Die gantſch ſijn af-geleeft, heel moedeloos en laf,
En gaen (ſo 't Spreeck-woord ſeyd) met een been in het graf.

FLORI. Iuffrou, de ſeeckerheyd van't ſterffelijcke leven
En heeft ons uur noch tijd verſeeckertheyd gegeven;
Dies hy onwijſ'lijck doet die op ſijn Ieught vertrout:
De doot ſpaert cleyn, noch groot, rijck, arrem, jonc, noch out.
Iuffrou, leeſt eens de ſin die ghy daer ſiet geſchreven;
Ick meene dat mijn die met recht gelijck ſal geven.

CECI. Daer ſtaet: **Gedenckt te ſterven.**

FLORI. Waer't datmen't meer bedacht, men ſoud meer zondē dervē.
't Gaet langer niet als 't hoort: Buyten Gods Wet men leeft,
En ſnood' begeerlijcheyd men ruyme teugel geeft,
Het vlees leeft ſonder dwang: 't gemoed is overwonnen,
En werd van gierigheyd te gulſelijck verſlonnen:
Men rooft, men ſlooft, men wroet, gants buyten wet van eer,

En

En Mogentheyd is recht den Rechter valſch begeer.
Men leeſt na de begeert', en niet na de gewis:
Om dat de Mogentheyd heden rechtvaerdigh is.

CECI. 't Is Herder ſo ghy ſeght. U reden moet ick prijſen,
Want ick geen tegen-deel met reden kan bewijſen.
Maer heuſchelijck verſoeck: dat ghy dees reden ſtaeckt,
En van ander propooſt eens nieuwe reden maeckt.
Een yverige luſt verport mijn wel-behaghen.
So ick verſchoont moght ſijn: ſoud' gaerne u iets vraghen.

FLORI. Gebruyckt my als u ſlaef. Wat u gelieft geſchiet.

CECI. Ick neem u dienſt in danck. Sijt ghy getrout, of niet?

FLORI. Och! neen, Goddin. 't Geluck dat is mijn daer in tegen.
Ten anderen: ick ben daer toe noch niet genegen.

CECIL. Wel Herder, 'tgheeft my vreemd (ten aenſien dat ghy ſijt
In't bloeyen van u Ieught, in't ſoetſte van u tijt,
In't braeſſte vaa u luſt, in't krachtighſt' van u Iaren)
Dat ghy u niet begeeft om Echtelijck te paren.
Wat is die ſchortingh doch? Seght my daer oorſaeck van.

FLORI. Ick die u niet en ken, dat niet wel ſeggen can.

CECI. Ghy kent, indien ghy wilt; maer 't ſchort u aen 't vertrouwen.

FLORI. Heb ick een miſverſtand, wilt my ten goeden houwen.

CECI. U redens kloeck beleydt drijft mijn bedencken verder:
'k Acht onder deſe Py al meer ſchuylt als een Herder.
Het veynſen vaeck ontdeckt het geen wy gaerne weten.

FLORI. Hoe ſegt ghy Iuffrou? C. Niet. 'k Vraeg: hoe ghy ſijt gehetē?

FLORI. De kennis mijnes Naem geef ick u te verſtaen:
Dat ick geheeten ben, den Herder FLORIAEN.

CECI. En in wat Land gebooren?

FLORI. In Vranckrijck: daer ick laetſt mijn Ouders heb verlooren;
Waer door als Balling ick in vreemde Landen ſwerf,
Waer ick mijn Moeders Liefd', en Vaders ſorgen derf.

CECI. Mijn deerd u droef verdriet. Voorwaer u ongeluck
Dompelt mijn teere hert door medely in druck.
Bedroefde Floriaen: 'k heb in het Boeck uw's weſen
De droefheyd van u hert volcomentlijck geleſen.
Beleefde Iongeling: begeert ghy iets op mijn?
Na mijn vermogen wil ick u behulp'lijck ſijn:
Iſt dat ghy dienſt begeert ten Hove van mijn Vader.

FLORI. Alder-waerdighste Vrou: ick coom u Hoogheyd nader,
En kniel voor 't Altaer neer van u volmaeckte deught
Met alle danckbaerheyd (so ghy aenschouwen meught)
En offer voor de gunst van u goed-aerdigheden
Een danckbaer hert; en heb niet anders te besteden.
Dat mijn gebeuren moght de hooghste staet in't Hof
Ick sloeght met danckbaerheyd (beleefde Iuffrou) of.
'k Ben met mijn staet vernoeght. En 't on-ervaren leven
Soud' sich ten dienst van't Hof niet wel kunnen begeven.
Veel soeter is voor my dees cleyne Heerschappy,
Als met verbondt in't Hof de dienst van slaverny,
Die niet bequaem en is voor sulcke lompe Boeren,
Die ongewent het swaert sijn in de vuyst te voeren:
Maer wel een haseren stock, en grove stroyen hoet,
In plaets van d'Helm, die 's vyands slaghen stutten moet.
Ick ben gheen Krijghs-man die de vyand 't hooft soud' bien,
Maer soud' liefst' sulcken Beeld' eens ongewapend' sien.
De Herders ongewoon sijn (Iuffrou) te verkeeren
By d'Hoogheyd van het Hof, by Princen, en by Heeren.

CIL C.E Beleefde Iongeling, u redens kloeck beleyd
Maeckt waerdigh dat u hand een gulden Scepter sweyd.
Te oordeelen, na recht, so wel als wel-behaghen:
U wijsheydt die verdient een gouden Croon te draghen.
Ia u manhaft gemoedt is waerdigh te ontsien.
U treff'lijckheyd behoort de Volck'rén te gebien.

FLORI. Beleefde Coningin: Ist spotten u behagen?
U Onderdaen en Slaef ist willigh te verdragen.
Of so u Hoogheyd veynst, en door het veynsen tracht
Te kennen mijn begeert, te weten mijn gedacht,
Door wterlijcke schijn het binnenst' te bewijsen,
Gelijck de dwase doen als men haer zotheyd prijsen.
De lof en prijs (Iuffrou) die ghy u slaef verlient
Die ken ick mijn niet waert: ick hebse noyt verdient.
Iuffrou, mijn tijd verloopt; tijd eyscht mijn te vertrecken,
En laet mijn danckbaer hert u tot vergelding strecken.

CECI. Wel Floriaen: Vaert wel. Den Hemel u geleyd.

FLORI. V gunst die werd beloont, Iuffrou, met danckbaerheyd. Vin.

CECI. Vaert wel beleeft gemoedt, dat my veel doet bedencken.

Ach!

Ach ! waert ghy niet te verr', ick soud' u weder wencken:
'kDraeg noch iets op mijn hert 'tgeē ic door schaemte sweeg
Waer dat ick nader-hand een groot berouw af kreegh.
U strengh gebodt, o schaemt ! valt voor de swacke Vrouwen
Te lastigh, en te wreed, gehoorsaem t'onderhouwen
De Wet die Liefd' ons stelt. Seght, waerom sijne wy
So wel niet als de Mans van het verkiesen vry?
Maer doet ons meer als haer onse begeerte staecken.
Staet 't Wetten-breken vry, 'tstaet vry die oock te maecken.
Ick volghe na mijn sin in sinn'lijckheyt de Wet
Die mijn Natuur gebiedt, en die de Liefde set. Binnen.

Derde Handelingh.

Derde Uytkomst.

DIANA.

DRoeve ziel, beweent u druc,, claeght de Goon u ongeluc,
Al u ramp, en al u lyen,
Al u quelling, al u smert,, al de droefheyd van u hert,
Al u ongeluckigh stryen.
Hemel-vooght, die 't al gebiet,, en verborgen dingen siet,
Herte-kenner van de Menschen:
Gunt, al wat ghy mijn toevoegt,, mijn wil met u wil vernoegt
Heer, oock anders niet te wenschen.
Valt mijn lijden my wat swaer,, is mijn Zieltje vol gevaer,
Angst, en vrees (door val der zonden) (daers doot
't Berou in my (ghy weet) is groot,, en wilt Heer niet des zon-
Als 't hert berouwigh wert gevonden. (magh slaen:
Dies ick nu met den Publicaen,, wel voor mijn droeve borst
Om mijn verdiende plagen. (hebt getorst
So slaen ick droevigh voor mijn borst: Dat ghy so swaerlijck
V kruys, voor mijn misdaed, gedraghen. (laet
Met walging ick de wereld haet,, en al haer boosheyt varen
Met al haer valsche daden: (schijn
Die stricken van de Menschen sijn,, en haer bedectelijck met
Ken listelijck verraden.

De

De wereld is gelijc eē klip. De Mens niet anders als eē schip
Gedreven door de woeste winden: (overdeck)
Het Schip drijft daer de wind het treck ,, de Klip (met water
Doet Schip en Schipper beyd verslinden. (na wensch
So mede gaet het met den Mensch,,die al sijn lust hier heeft
Veel p'rijckel loopt sijn ziel te wonden: (p'rijckel vind)
Sijn wellust,ach ! dat is sijn wind ,, die drijft hem daer hy 't
Op klippen : 't welck sijn de zonden. (be-ooght,
Als het geluc sijn moet verhooght,, en het verand'ren niet
Maer op't geluck stelt sijn betrouwen. (moet
Treft hem de minste tegēspoed,,terstond ontvalt hem al sijn
Hy ken hem in sijn druck niet houwen. (schielijc treft,
So hoogh als hem 't geluck verheft,, de teghenspoet weer
Werckt in den Mensch veel vreemde kuuren. (wel toe
Dan ist : hoe dus ? wel hey! wel hoe ! Hier om in weelden siet
Licht wend het rad van avontuuren. (meerder siet;
Leert Maeghden doch aen mijn verdriet,, en nimmer na u
Wiens schatten meer als liefd' bekooren. (heeft versocht)
't Valt swaerder als ick had gedocht ,, dus leert aen my (die't
Hoe meerder winst, hoe meer verlooren. (ken slaet :
Ghy Maeghden van gemeene staet,, Voogh op uw's gelijc-
Of is sijn schat min als u machten, (vind
So hy u ongheveynst bemind ,, en ghy hem vroom van leven
Wilt hem vry boven rijckdom achten. (lusten baert:
Want rijckdom is van sulcker aert: Haer magt veel vreemde
Die maght geensins kan weder-houwen.
Den dert'len wulpsen Iongeling,,na lusten soeck verandering
Stelt op sijn rijckdom sijn vertrouwen. (Schaepjes telt
Een Herders-knaepje,dat int velt,, Met sorghen steeds sijn
Door yver,om wel te bewaren : (gen heeft,
Oprechtig, vroom, en simpel leeft,, sijn rijckdom in't vernoe-
Sal dickwils best een Maeght by varen.

Gins ick een Kluys'naer sie; dat hy mijn so veel deed
En leenden my sijn kap,of diergelijcken kleed :
Om niet bekent te sijn, mijn lichaem moght bedecken,
En (in een Harders schijn) na Griecken toe gaen trecken.
Het vraghen dat staet vry. Hou : Vader,goeden dagh.

Ick

Ick wenſch u al 't geluck men iemand wenſchen magh.

KLVYS. God loon u wenſching; en wil u voor quaed verhoen.

DIANA. So 't u believen waer, ghy koſt my vriendſchap doen.

KLUYS. 'k Doe gaerne t'uwen dienſt, Iuffrou, 't geen ick vermagh.

DIANA. 't Is dienſtigh om te ſliſſen d'oorſaeck mijn's geklagh.

KLVYS. Segt mijn u wil, die'k met de mijne ſal vereenen.

DIANA. Wilt ghy mijn deſe Py een korten tijd wat leenen?
Ick acht het geeft u vreemd, en hoort ſeer wonder toe;
Maer ſo ick u verhael waerom ick ſullicx doe,
En u met reden hier de oorſaeck van betoone,
Ick twijffel niet ghy ſult mijn voornemen verſchoone:
't Is noch niet lang geleen, ach! dat mijn is ontvlught
De Ziele van mijn Ziel, om wien mijn hertje ſught,
En borrelt traen op traen, eylaes! wt deſe oogen,
Om dat ick in mijn Ieught ſo deerlijck ben bedrogen:
Florentius, Grieckſche Prins (die na ſijn lang gevry,
En vaſt verbonden trou, nu weder vlught van my)
Is d'oorſaeck dat ick ſal door Berghen, en door Dalen,
Bedroeft, en eenigh in een Herders ſchijn gaen dwalen,
Gantſch trooſteloos, vol rou, na Griecken: Daer ick mien
Mijn ongetrouwe Prins (op deſe wijs) te ſien;
Als onbekent met hem vrypoſtelijck te ſpreecken:
Wat reden dat hy heeft geſwooren trou te breecken?
Tot dees middel alleen, Heer Kluyſenaer, ick deed'
Verſoecken dat ghy my woud leenen wat u kleed.

KLVYS. Bedroefde jonge vrou: voorwaer mijn deerd u ſchade,
En ('t geen natuurlijck is) ben ick met vrees belade:
Door ſorge dat u iets moght op den wegh geſchien.
De reys die is te verr' voor ſo een vrou allien.
De weghen onbekent, onveyligh om te reyſen.

DIANA. Mijn eenigheydt ſal ick verſellen met gepeyſen,
Op hoop van Gods genaed'. En dragen in mijn hert
Gods groote mogentheyd, mijn onverdiende ſmert,
Gedaghten Goddelijck (gevoed in 's Heeren vreſe)
Die ſullen op den wegh mijn tot geſelſchap weſe.
En houden ſteeds mijn oogh op Deughdens ſeeck're baeck.
So lang tot dat ick in behouden Haven raeck.
Of dat de doodt mijn Ziel een and're wegh doet keeren.

En ſo God met mijn is, eylaes! wat mach mijn deeren.
En ſo mijn ziel op God een vaſt vertrouwen ſet;
So hy mijn weghen ſtiert: Wie iſſer die mijn let?
En oft ick na veel drucks 't gewenſchte niet geniete,
Maer ſmoorden op de wegh mijn leven, door verdriete.
So ick te moeyelijck, belaſt met meerder pijn
Moght werden, ſal 't mijn ziel noch meerder vreughde ſijn.
Dus Vader, hoe't mijn gaet, ick hebbe niet te vreeſen.
Het zy hoe God het voeght: ick ſal hem danckbaer weſen.

KLVYS. Voorwaer beleefde vrou, verſtandigh als volmaeckt,
U Goddelijcke reen my innerlijcke raeckt.
't Geloof in u is groot: Op God een vaſt vertrouwe.
Dies ick verwondert ben dat ſo een Werelds Vrouwe
De Aerdſche luſten om het Hemelſche verſmaet,
En om het Geeſtelijck het Wereldſche verlaet.
V wercken die ſijn goed: beleyd met Godes vreeſe;
En al wie ſo begint, ſal God behulp'lijck weſe.
Maer wie met domme kracht op eygen wijſheyd ſteunt,
En met begeert (deur wil) op's Werelds ſchijn-deught leunt,
Die doolt (al waent hy't niet) hoe ſchoon haer ſchijn vermomt
En ſal't bevinden als ſijn Ziel ten oordeel comt.
Voort ſtreck mijn wenſch ſo verr'als ghy hebt voorgenomen,
't Sy by u Lief, of God, in't Hemelrijck te comen:
Het u na wenſch geluck. En ſult my neffens dien
(Na u believen) tot u voorneem dienſtigh ſien.
Zie daer: daer is mijn kleed. Al is het ſlecht van waerde,
Wilt het niet na ſijn waerd; maer na mijn gunſt aenvaerde.
'k Gaf beter, ſo'k het had. DIA. 't Is meer als ick ken loonen;
Dan ter gelegen tijd ſo ſal ick Vader toonen
Wat aengename gunſt dat my van u geſchiet.
Ick toon een danckbaer hert: en heb nu anders niet.
d'Al-gever mildelijck u goetheyd wil beloonen.
Ick ſal u danckbaerheyd (ſo lang ick leef) betoonen.
Wie ſoud' vermoeden nu dat ick Diana ben?

KLVYS. Onmogelijck dat iemand nu Diana ken.
Dees middel is ſeer goedt om tot u wenſch te raecke.
God vorder u Iuffrou in u voorneem en ſaecke.

DIANA. De tijd eyſt mijn vertreck: 't Geluck dient nu bequaem.

A Dieu

A Dieu tot wederſiens. KLVY. Gaet Kind in Godes naem.
God wil u Leydſman ſijn. Ick wenſch na mijn vermogen:
Schickt altijd waer ghy ſijt te houden God voor oogen,
Op dat (na wenſch) ſijn Godheyd u geluck verlien.
Welvaert tot ſaligheyd wenſch ick u neffens dien.

DIANA. God loon u wenſching. **Binnen.**

KLUYS. En wil u Leydſman weſen.
Vertrout in God: ſo ſtaet u gheen gevaer te vreſen.

FLORENTIVS.

HA! ſoete vyandin. Een al te wreeden Maeght.
Mijn plaghen ſo veel ſijn: als d'Hemel ſterren draeght.
Ach! wilt eens over my,, Pruyſſe Goddinne dy
Genadelijck erbarmen.
So ſnel niet vlucht,, Voor mijn geſucht.
Ontſluyt u ooren: voor mijn bitter karmen.
Cecilia! hoe dus wreedt? Pronck-perrel aller vrouwen:
Hoe lang ſal haer in u de wreede ſtraf heyd houwen?
Hoe lange ſult ghy mijn, Lief, my, en mijn gebeen
Verwinnen met de kracht van u vermogen Neen?
Sal nimmermeer 't gemoedt van u verliefde Prins
Genieten het geluck van ſijn gehoopte wins?
Goddinne, ſal u ſtraf mijn trouwe hoop doen liegen?
En ſal de hoop mijn wenſch (door u ſtraf heyd) bedriegen?
Dat laet ghy immer, o rechtvaerde Goon, niet toe:
Want al te trouwen dienſt ick om mijn Iuffrou doe.

ALLERDVS.

Mijn vrund, vind ick u hier geſcheyden van de Menſchen?
'k Wenſch u geluck, en al wat men een vriend can wenſchen.
Hoe dus verſuft mijn Heer? u weſen my betoont
Dat droeve fantaſy in u gedachten woont.
Dit ben ick ongewoon. Hoe dus verſuft van ſinne?

FLORE. Allerde, Vrund, ick ſwerf in 't Dool-hof van de Minne.
Ick dwael van redens-ſpoor. Ick loop: ick weet niet hoe.
Ick ben niet dien ick was. Ick weet niet wat ick doe.
't Gedacht is op de hol. De ſinnen ſijn aen't rennen.
Mijn dunckt met Phaëton der Zonnen loop te mennen.

Allerde, lieve vrund, waer dat ick coom of gae:
De droefheyd volght mijn steeds (gelijck mijn schaduw) nae;
En steld mijn stadigh voor haer straf heyd, en genade.
'k Vertrou de hoop te veel; dies doet haer straf mijn schade.
Genade voedt mijn hoop; maer straf heyd hoop so loont
Datter voortaen gheen hoop meer in mijn boesem woont.

ALLER. Florenti, lieve vriend, van oude vriendschaps weghen
Ben ick met u veel meer als met mijn selfs verleghen.
Mijn redeloos gedaght drijft in een woeste Zee:
Het geen u schort, mijn vriend, het selfde schort mijn mee.
Het gene dat u quelt: het selfde doet mijn plagen.
Ic ken't niet melden 'tgeen mijn droevig hert moet dragen.

FLOR. Wie is d'oorsaeck uw's quel? Wie hindert u, u wens?

ALLER. Florenti, lieve vriend, 't is wreede Emmerens,
Die met een soet onthael van lieffelijcke woorden
My (die noyt sullicx docht) tot Liefden eerst bekoorden.
't Aen-treckelijcke soet van haer robijne mond
Heeft met de pijlen van haer kusjens mijn gewond.
Haer aengenaem by-sijn so minn'lijck zy mijn toonde:
Dat ick noyt dencken kost, beveynstheydt daer by woonde,
So open-hertigh, en goed-ronds quam zy by my;
En 't eerste dat zy sprack, dat was van vryery:
Met sulcken deftigheyd, met sulcke soete reden,
Dat zy mijn maecte slaef van haer wt-muntentheden;
Elck woordje datse sprack, had een volkomen sin.
De Maeght scheen my geen Maegt; maer beter een Goddin:
Haer vriendelijck gelaet, in't spreecken kloeck, maer matigh
Weynigh van woorden, en in haere reden statigh.
Int spreken so begaeft: dat zy op veel manieren
Beleefdelijck haer tong wist na haer wil te stieren.
Ia 't scheen (recht wt-geseyd) of 't wesen duyden wou:
Ist dat ghy minnen wilt, verkiest mijn tot u Vrou.
Waer door ick ongeveynst mijn meening haer ontdecte,
Bevond ick nader-hand, dat zy mijn Min begecte.
Ach! vriend: men mag voortaē op menschē niet vertrouwen.

FLOR. Allerde, lieve vrund, voornamelijck de Vrouwen
Die met een loose schijn sien wat een Minnaer peynst;
En wetende sijn hert: is haer vriendschap geveynst.

Ha!

Ha! ſchalcke mommery. Fy! valſcheyd van de Vrouwen.
Is mijn Cecilia valſch: Wie ſal men dan vertrouwen?
So in ſo lieven Beeld oprechtigheyd niet woont,
So kender niet een vrou ter Wereld ſijn verſchoont.

ALLER. So ſcheen oock Emmerens. Dan ick heb voor-genomen
In ſulcker voegen, vriend, by haer niet weer te komen.
En voor het beſt ſoud' ick (gelijck een vrund) u raen.
U liefd' t'ontrecken haer, eer dat het u moght ſchaen.

FLOR. Allerderde laet ons gaen in eenigheyd wat wand'len:
Dat wy van deſe ſaeck vrypoſtigh mogen hand'len.

Vierde Handelingh.

FLORIAEN.

ICK daght vaſt by mijn ſelfs, alſo ick herwaerts ging:
't Verloopen van de tijd verandert alle ding.
Tot wat geluck, ſoo't ſcheen, had my de tijd verkooren!
Het geen ick door de tijd weer quackloos heb verlooren.
't Verlies van mijn geluck: iſt af-ſijn van de Maeght,
Voor wiens beweſen deugt mijn hert danck baerheyt draegt.
Cecilia, Goddin, als ick nogh met mijn ooghen
Aenſchou de plaets: waer mijn de krachten uw's vermoghen
Drijven met hert en ſin; met ziel; ja met gemoet
(Gelijck de Zeyl-ſteen 't Yſer na hem trecken doet)
Ter plaets, daer ick geknielt ſo menighmael Goddinne
De Goden offer, in den tempel mijnes ſinne,
Op't Autaer uw's waerdy, verdienſten van u deught;
Hoe-wel dat ghy door-dien, Princes, veel meer vermeught
Als ick vergelden kan. Niet-tegen-ſtaende deſe
Doen (na vermogen) my voor dees tijdt danckbaer weſe.
Waer was doch mijn gedaght (ha!) doen ick heb verſmaet
U aen-geboden gunſt? Die 'k wenſch. Maer al te laet.
Waer was mijn domme geeſt: doen ick my liet ontvlieden
So onbedaght de gunſt die ghy mijn aen quaemt bieden?

U aengeboden gunst, u vriendelijcke reen
Die sloegh ick van der hand met sulcken plompen Neen.
Berou, eylaes! berou: hoe plaeght ghy mijn gedachte,
Die door geheugenis verlooren luck betrachte.
't Geheugen van u deughd herwenscht verloopen lust.
Mijn ongerustigh hert voedt op versmade rust.
Mijn wenschen te vergeefs, gelegentheyd verloopen;
Versuymenis belet mijn eenigh trooft te hoopen.
Die kans die is versien. Ervarentheyd die leert
Hoe de verloopen tijd haer gangen niet en keert.
Doch Cicero seyd recht: 't Is wijs heyd te vergeten,
Dat men 't verloopen wenscht, is onnut tijd versleten.
Onnnt ist dat ick claegh van mijn verlooren luck.
Onnut ist dat ick nu beween 't verlies met druck.
Licht dat haer woorden sijn verscheyden haer gedachten:
Om met een loose schijn mijn meening te betrachten.
Soud' sulcke loosheyd dan wel Heerschen in de Maeght:
Om sien wat kennis dat een plompen Herder draeght?
Gewisselijck. Ist so? So ist niet te verschoonen.
't Is wel: Zy is gewent haer vriendschap te betoonen.
't Was haer beleefden aert, die mijn die vriendschap deed;
Heb ick het aers geduyd, 't is mijn van herten leed.
Doch isser eenigh kans: so bootst my ECHO na,
En schatert wt door 't Bos een heuchelijcke Ia. ECHO. Ia.
Ia Echo. Seght ghy Ia? Mach ick u woord vertrouwen.
ECHO. Trouwen.
Trouwe, Echo, sal mijn trouwe niet berouwen? E. Rouwen.
Sal 't trouwen mijn berouwen. Hoe sal dat Echo schien?
ECHO. Vlien.
Vlien. Sal ick vlieden? Wel wat meer? Boet mijn verlangen.
ECHO. Gevangen.
Gevangen Echo. Hoe! gevangen om een Vrou? EC. Trou.
Ghevanghen om mijn trou, daer ick de Vrou meed win?
ECHO. Coningin.
Win ick mijn Coningin, door trou: ick sal mijn leven
De Phoenix van mijn ziel, om straf nogh dood begeven.
Daer is gheen waerder schat ter Wereld voor een Maeght:
Dat men getrou ter dood getrouwe Liefde draeght.

Holla!

Holla! daer comt zy aen. Hier moet ick wat verwachten:
Om sien of ick niet ken haer meening eens betrachten.

CECILIA.

Ach! sprakeloose Lommer (die mijn treuren en klagen
Nu na een korte tijd gehoort hebt alle dagen)
U ist bekent: hoe vaeck dat ick met veel getraen
Hier by dit Beeckjen heb mijn droeve klaght gedaen,
Als 'tWeste windje koel quam door de Boompjes ruyssen,
En deed de Golf jes van de klaere Beeckjes bruyssen;
Al schomm'lend' op en neer werden ick vaeck bestreen,
En tot de Liefd' versoght van Princen aen-gebeen,
Van Vorsten hoogh ge-eert, met smeecken en gebeden;
Die ick (door tegenheyd) steeds tegen heb gestreden:
Mits ick Landsdouwe soet, verciert met Bloempjes schoon,
Kies voor een Conings-Hof, en Keyserlijcke Kroon;
Dies drijft my eenigheyd, verselt met de gedachten,
Na 't geen ick boven 't Hofs wellusten hoogh moet achten,
Na-dien ick metter daed meer acht het vrolijck woudt:
Om dat de Zon mijn's Ziels hem daer verborgen houd.
Ach! Boomen, Bloemen, Vee, ghy Klaver-rijcke weyde,
Vernieuwers van mijn lust, en soete vrolijckheyde.
O! aengename plaets: daer mijn verliefde oogh
Ziels-voedsel wt het schoon een's schoonen Herder toogh,
Die noch onlangs verleen my hier ontmoeten quam,
En door sijn soet gewelt mijn zieltje met hem nam,
Ia maecten mijn slaef-in, door sijn beleefde dade;
Die mijn nu leven doen alleen op sijn genade.
Sacht sinneloose Maeght: versot so licht'lijck niet,
Want door de wulpse Min comt menigh in't verdriet.
Raedslaegt met u gedacht. Wat soud 't gedacht mijn raden?
Mijn Liefd' te staken? Neen. Veel eer wil ick versmaden
Een Scepter, en een Kroon, ja Coninckl ijck bevel:
Eer ick mijn tweede Ziel wt mijn gedachten stel.
Hoe! sal ick dan een stock in plaets van Scepter sweyen?
Verschoven in het veldt de sleghte Schapen weyen?
Soud' dat mijn Vader wel gedoghen? Neen. Geensins
Dat ick een Herder soud' verkiesen voor een Prins.

Noch-

Nochtans ick liever wil de Croon en 't Rijck verliesen:
Als t'haten die ick min; en die ick haet, te kiesen.
Dit oorsaeckt mijn gheween, met bitterlijcke smert,
De oogen vol getraen, en droefheyd in het hert.
Eylaes! bedruckt gemoedt: Wat ist een swaer verdriet
Als 't Eerbaer hertje wenscht na 't geen de schaemt verbiet.
De Keur-vorst van mijn Liefd', dien ick heb wt-verkooren:
Is van een cleyne staet, en laghe stam gebooren.
En staet het dan niet vry dat d'Hoogheyd sich verneert?
En 't Eerlijck, cleyn verkiest, om stillen de begeert?
Of moet men dan alleen om achterklappers reden
Breecken de willekeur van onse sinn'lijckheden?
Als 't Eerbaer hertje wenscht na sijn beslooten deel:
Dat waer te wreed (dunckt mijn) en voor een Maegt te veel.
Daer rijst de Zon mijn's ziels. Veynst nu Cecilia, veynst,
En meld met dese Brief het geen u hertje peynst.
Laet vrughteloose schaemt onder begeerte buygen,
En wilt vrypostigh hem u hertens-wensch getuygen.
Beleefde Iongeling: Ick wensch u goeden dagh.

FLORI. En ick u al 't geluck men iemand wenschen magh.
Iuffrou: dus eenig hier? C E. Soud' ghy mijn eenig achten?

FLORI. Mits ick u eenig vond. C E. Verselt met mijn gedachten.

FLORI. Gedaghten, die misschien op u beminde voen.

CECI. So acht ick, Floriaen, dat dickwils d'uwe doen.

FLORI. De mijne (Iuffrou) sijn als al des Herders knaepjes:
Bekommert en begaen (met sorge) voor de Schaepjes,
Om houden oogh in't zeyl (gelijck ons plicht gebiet)
Of men den Wollef na de Schapen komen siet.

CECI. Seer konstigh ist geveynst. Dan ick soud Floriaen
U reden na mijn sin op dese wijs verstaen:
De Schaepjes, die ghy segt, dat (aght ick) sijn de Maeghden,
Wiens sinnen dat u liefd', wiens weer-liefd u behaeghden.
Dat ghy bekommert sijt met sorge voor u Vee:
'k Verstae alleenigh u getrouwe Min daer mee.

FLORI. Vergeeft mijn dat Iuffrou: 'k ben so geluckigh niet
Dat mijn van eenigh Maeght eenige gunst geschiet.
Oock heb ick in de Min nogh noyt mijn tijd versleten.

CECI. So sult ghy Floriaen dan door u reden weten:

Dat

Dat ghy niet oord'len kent dat u gheen gunst geschiet.
Dan of ghy't schoon al seght, ick ken't gelooven niet.
FLORI. Het seggen staet aen mijn. Iuffrou, aen u 't gelooven.
CECI. Ick meen dat mijn geloof u seggen gaet te boven.
FLORI. Dat niet u kloeckheyd my verwint in dit geschil:
Dewijle ghy u tong, Iuffrou, hebt tot u wil.
Had mijn Natuur begaeft met sulcke waerdigheden
Ick offerde mijn hert dan met gedienstigheden
De een of d'ander Maeght smeecken om weder-min
Soud ick, Princesse Vrou, die daer ick slaef van bin.
CECI. 't En schort u daer niet aen: Dies stelt u door de reden,
In alles vry vernoeght, en redelijck te vreden.
't Is wonder Floriaen (ja wonder geeft het mijn)
Dat sulcken Iongher Held ken sonder Minne sijn:
Ten aensien dat Natuur haer alder-hooghste gaven
Op't alder-cierlijckst' heeft in u persoon begraven.
Volmaecte schoonheyds-lof: u aenschijn braef verciert,
U lief-talige tong (met reden gemaniert)
Sou d'alder-herdste Maeght tot soete Min bewegen.
Dan ick acht Floriaen is tot gheen Min genegen.
FLORI. Genegentheyd tot Liefd', Iuffrou, wel was gesint:
Maer mids genegentheyd, gelegentheyd niet vint,
Is Liefds-begeert te niet. Dus moet ick't lieven staecken,
Tot dat genegentheyd, gelegentheyd ken raecken.
Doch so ick by geval, aen eenich Maeght moght sien,
Dat zy my gunst toe-droeg: 'ksou haer mijn dienst weer bien.
CECI. Ick twijffel Floriaen: of ghy u woord soud' houwen.
FLORI. Mijn woord, mijn Zegel is; Daer meught ghy op vertrouwen.
CECI. Wie al te licht vertrout, wel licht bedrogen wert.
FLORI. Bedrieghen ken hy niet, die trou is in sijn hert.
CECI. Een hert sonder bedrogh is heden quaed te vinden.
FLORI. Iuffrou, voor anderen wil ick mijn niet verbinden.
Ick spreeck alleen van't mijn. C. De woorden sijn wel goet.
FLORI. So is oock 't hert, Mevrou, 't gheen anders niet en doet.
CECI. So soud' ick u wel licht iet heymelijcx vertrouwen.
FLORI. Van mijn getrouwicheyd meught ghy u seecker houwen.
CECI. So antwoord op de vraegh, die 'k stel by een gelijck'nis,
Seght mijn u sin hier van: Wie'r arrem sijnde, rijck is?

FLORI. Dat's die in kleynighede, die hem God toe-voeght,
Vrolijck, en wel te vrede, danckbaerlijck vernoeght.

CECI. Mijn dunckt ick wesen sou d'alder-vernoeghste Mensch
Dat ick in kleynigheyd moght leven na mijn wensch.
De weelden van het Rijck die sijn my so seer teghe
Dat ick in de Ballans mijn's oordeels dickwils weghe
(Met swaere achterdoght) de vrughten van de weelt:
Bevind' ick dat haer lust mijn alle vreughd ontsteelt.
'k Heb in de lust, geen lust: door 't stadelijck genieten.
In't kort geseyd: Het Rijck, en Croone, my verdrieten.
So de gewoont, door schaemt, mijn eerbaer voorneem breeckt
't Geen nochtans (so my dunckt) vol sware sorgen steeckt,
Niet-tegen-staende is op u so groot 't vertrouwen
Dat ick niet langer ken mijn wensch verborgen houwen.
Ia u beleeft verstand betrou ick so veel toe
Het my verschoonen sal, ist saeck dat ick misdoe:
Wanneer ick u verhael mijn lust, en wel-behagen,
Mis-hagens' u, ick bid, wilt dan geen roem gaen dragen:
Dat ghy een swacke Maeght haer sinnen hebt versot,
En maken my 't gemeene volck so tot een spot.

FLORI. Goddin: den Hemel sal eer opter Aerden dalen
Eer ick u soecken soud' met valscheyd t'achter-halen,
Eer sal sigh 't schobbig Vee nestelen in het Wout:
Eer ick niet na en quam het geen ghy mijn vertrout.
Eer sal het pluym-gediert sigh in de Zee geneeren.
Eer ick niet en volbreng u Edel heus begeeren.
Al waer't dat ghy gebood u slaef, en onderdaen
Om uwen't wil (Me-vrou) tot in sijn dood te gaen.

Florentius uyt. Met grage vlytigheyd sult ghy mijn sien volbrengen:
Al wat u wille wil, wil ick willigh gehengen.
Ick sweer het u Me-vrou: al wat ghy mijn gebiet
Sal willigh sijn volbroght: Hier-om en schroomt my niet.

CECIL. Aen-vaert dan desen Brief, die 'k selver heb geschreven,
Door Goddelijck bedwang, eylaes! daer toe gedreven.
Dees sal mijn meening u in alles doen verstaen.
Vaert wel tot morgen toe; spreeckt mijn dan eens weer aen.

FLORI. Vaert wel Celeste vrou. U eerelijck gebieden
Sal van u Onderdaen dienst-willighlijck geschieden.

FLO-

FLORENTIVS.

WAt laet ghy toe, o God! ken't goede Goon geschien
Dat ick dit valsch bedrijf moet met mijn oogen sien?
Fy u Cecilia! Fy! ghy schandael der Vrouwen.
Noyt kost mijn trou gemoedt die valscheyd u vertrouwen.
Cecilia dus valsch! Cecilia dus licht!
Ist oogh betoovert? Of begoochelt mijn 't gesicht?
Ick weet niet wat het doet: 't veroorsaeckt my veel klaghten,
Ick twist met mijn gesight; en kijf met de gedaghten:
Oft droom, oft beuf'len sijn, oft Duyvels-spokery.
Soud' zy hem minnen? dat geloof komt niet in my.
Gelooven moet ick immer 't geen mijn oogen sagen.
Ha! Hemel: moet ick dese hoon en spijt verdragen?
Die trotsheyd is te groot, die mijn Cecilia doet:
Dat zy haer vriendschap toont dien groven lompen bloet.
O onrechtvaerde Goon! dat sal ick niet gedogen,
Is anders mijne haet niet minder als vermogen.

Vijfde Handelingh.

FLORIAEN. CECILIA.

ALS ick Hemel ende Aerd',
Ongelijck van lof en waerd',
Elck na waerdy aenschou:
Denck ick om u schoon Iuffrou.
Iuffrou, die mijn ziel gebiet,
D'Aerde heeft so waerdigh niet:
Dat ick Coninckrijck, of Kroon
Ruylden, als aen u persoon.
Had ick Keyserlijcke maght
(Waerdigh u wt-heemsche praght)
Niemand als mijn schoone Vrou
Croon, Rijck, Scepter hebben sou.
Maer, eylacy! schoone Maeght,
Aen-gesien dat u behaeght

Eersucht, pracht, gebied, en staet,
Coom ick aen u veel te quaet.
Schoone Maghet, trots van leen,
En van lichaem braef besneen.
Niet voor een gemeene bloedt:
Maer voor Princen op-gevoedt.

CECI. De Liefde heeft geen wet; maer kiest na liefds-vermogen;
So dat Liefd' niet op't goedt, maer op de keur moet oogen,
Die door genegentheyd van Liefde werdt gevoedt:
Dat's rechte Liefdens-aerts, so ghy bekennen moet.

FLORI. Goddin, het is wel waer, ick hebber gantsch niet tegen:
Het goed is van geen waerd, waer-mer niet toe genegen.
Genegentheyd maeckt waerd, 't zy waer op men die voed;
So dat (mijn's oordeels) niet rijckdom bestaet in't goed:
Maer oock in kleynigheyd, daer men toe is genegen;
En sich vernoegh'lijck houd wanneer het is verkregen.
Groot goed geen rijckdom maeckt. Mijn's oordeels, houd ick
Dat het vernoegen d'alderbeste rijckdom is. (wis
Goddin, na dat ick heb u kloecke Brief door-lesen:
Heb ick mijn hoop gevoed met hondert duysent vreesen;
En kniel eerbiedelijck voor uwe Hoogheyd neer:
Of 't is tot proef, Me-vrou, of ernstigh u begeer?

CECI. Kost ick met hert en ziel het sellefde getuygen:
Ick soud' gedienstelijck ter Aerden neder buygen,
En offeren u op: mijn hert, mijn ziel, 't gemoet,
Dat u (mijn tweede ziel) so seer beminnen doet.

FLORI. Goddin, 't is mijn genoegh; de oorsaeck van mijn vrese,
Sal d'oorsaeck (so mijn dunckt) oock van mijn sterven wesen:
Ten aensien het gebied, en Coninckljcke macht,
U Vaders Heerschappy, u Princelijck geslacht,
U Vrienden rijck van Haef, als machtich van vermogen,
Sullen (Princesse Vrou) in geender wijs gedogen
Dat een on-Edel hert, de heusheyd ongewent,
V (hoogh-gebooren Vrou) en 't groot geslacht dus schent:
Dat ghy verlaten soud u wel-gewenschte leven,
En om een stroyen hoedt de Goude Kroon soud geven.
Te groot is u waerdy: u voeght gheen grove rock,
Een grove Herders Py, een dorre Haef'ren-stock.

Ick

Ick hebbe niet, Goddin, het gheen my ſoud verſchoonen,
En op't duyſendſte deel u trouwe deughden loonen.
Een arrem Herders Zoon: bot, plomp, en ſlecht van ſtaet,
Die met een kleyn getal van Schaepjes omme-gaet.
Een vreemd verſchoveling; die nietigh is van machten;
Niet waerdigh, dat men hem ſo waerdigh ſoude achten.
Wt-muntende Princes: ick hebbe macht noch goedt,
En ben in ſoberheyd by d'Herders op-gevoedt;
Die niet haer ſchatten, maer getrouwigheyd (Goddinne)
De herten ſteelen van de rijcke Herderinne.
Een Herder niet (gelijck een Hovelingh wel doet)
Draeght op ſijn rijckdom trots, maer op ſijn trouheyd moet.
En waer't dat boven dien trouheyd beſt koſt vernoegen,
So ſoud' ick my ten dienſt der Goden eerſt gaen voegen,
En ſtorten mijn Gebeen: dat haere Godheyd my
Behulp'lijck wilde ſijn ten dienſt na u waerdy.
En dan, deughd-rijcke Maeght, ſoud ick met mijn gedachten
(So veel als ick vermoght) u verdienſten betrachten,
En mijn dienſt-willichlijck begeven onder dijn,
Dat door mijn trouwicheyd ick maer u ſlaef moght ſijn.
Niet iſſer meer in mijn. Niet meer weet ick te geven
Dan dat ick (iſt u ſin) tot uwen dienſt mach leven.
Voort voor de reſt niet meer. Verſtandighe Goddin
Let wichtigh op de ſaeck, en ſiet het verder in:
Laet wijſe afterdocht, met ſorghen, over-weghen
Wat ſwaerigheden in dit ſtuck al ſijn gelegen.
Miſſchien dat u (Me-vrou) de reden ſo veel leert
Dat u Deughtſamich hert ſijn gunſten van mijn keert.

CECI. Mijn onverkeerlijck hert, onmoogh'lijck te verkeeren,
Blijft Floriaen ſtandvaſt by 't eerelijck begeeren.
Kent ghy recht Liefdens-aert, ſo weet ick wel dat ghy
Niet ſonder reden ſult hier in verſchoonen my:
Dat ick lichtvaerdigh niet, maer met voordachte ſinne
En rijpelijck beraedt dit ſellifde beginne:
So weet dat ick mijn oogh ſloegh op u kleene ſtaet,
En u vernoeging, die het Hof te boven gaet;
Wiens overvloedigheen haer gheen vernoeging deelen
Maer (door begeert) tot meer vernoeging haer ontſteelen.

Ten anderen, so heeft my neffens dien behaeght
U deughd-lievende Ziel, die ghy in't lichaem draegt.
U trouwe ned'righeyd mijn teelde boven alle
Een gunstigh hert tot u: dat met een wel-gevalle
Van't Herders leven. In vermaeck, en kleyne lust
Soght een by u te sijn, in aengename rust.
Ick kies voor 't Hof, het veld: so ick gerust mijn leven
Moght onbekommert tot een Herders dienst begeven.
Het staet mijn Vader toe, 't is waer, my te gebien,
En na gehoorsaemheyd so moet sijn wil geschien.
Maer 'k ben in Liefde vry,, van al sijn Heerschappy.
Liefd' wil na Liefds-behagen,, 't Gebieden sijn ontslagen;
En acht meer als het goedt,, de rijckdom van 't gemoedt;
Dat's willigh na te treden,, de keur der sinn'lijckheden.
En so mijn Vaders Wet,, het selfde mijn belet:
Wil ick aen gheen groen Heyde,, met u de Schaepjes weyde
Veel liever, als met dwanck,, te minnen tegens danck.
'kHeb mijn gedacht begeven,, vaec op het Menschen leven:
Veel staten oock van dien,, aendachtigh in-gesien;
Die ick so valsch bevijne,, als zy wellustigh schijne.
Iá so valsch oock (dunckt mijn) als zy verganck'lijck sijn.
Niet anders is het leven,, als roock; door wind verdreven.
Wat is de overdaet,, als ons de ziel verlaet?
Wat isser voor de Menschen,, hier beter doch te wenschen:
Als dat men sich vernoegt,, Met 't geen ons God toe-voegt?
Vernoeght in vrolijckheden,, het leven te besteden;
In kleynigheyd, na wensch,, dunckt my, is voor den Mensch
(Als men **gedenckt te sterven**// en dat men moeten derven
Het leven, door de dood) een blijdschap in de nood.
Dus Floriaen laet varen,, u sorgen, vol beswaren.
En maeckt u selven Heer,, van mijn, door mijn begeer;
Die 'k na u wil sal voegen,, en met u staet vernoegen.
't Leven is sonder strijd,, in kleynheyd onbenijd.

FLORI. Goddin, voorwaer Goddin, ghy dwinght my, o Goddinne,
Met hert en ziel, Me-vrou, tot u beleefde Minne.
Dan 't alder-meest dat my in dese saeck beswaert:
Dat ick u trouwe deughd, na sijn verdienst en waert
Geensins vergelden kan. Doch so ick can betreffen

Mijn

Mijn voorgaende geluck, ſal u mijn ſtaet verheffen
Verr' boven eenigh Prins, of eenigh Konings kint,
Door trouwe Liefde, daer u ſlaef u meed' bemint.

CECI. V trouwigheyd die iſt waer op mijn Ziel vertrout.
FLORI. Door u getrouwigheyd mijn trou verſeeckert hout.
CECI. Wat can den Hemel aen de Menſchen meer verleenen?
FLORI. Als dat twee zielen trou in trouwigheyd vereenen.
CECI. Wat aengename vreught: 't genieten na begeert?
FLORI. Iſt aengenaemſte dat natuur den Menſch vereert.
CECI. 't Is recht den aert der Liefd': te volgen Liefdens wetten.
FLORI. 't Is rechte Liefd': de ſin, daer 't keur gebiedt, te ſetten.
CECI. Ach! daer men ſo vereent, verdrijft men twiſt en haet.
FLORI. Door dien oprechte Liefd' het al te boven gaet.
CECI. De Liefd' vermagh het al: dies min ick ſonder ſchromen.
FLORI. De Liefd' verſchoont het al wat iemand op mach komen.
CECI. De Liefde, door haer deught ſterrict een Minnaers moet.
FLORI. De Liefde, door haer deught, rijckdom verſmaden doet.
CECI. De Liefde ſoet van aert, ken veel gebreecken heelen.
FLORI. Waer ware Liefde heerſcht, ſal haet geen vreughde ſteelen.
CECI. De Liefde die maeckt rijck; en dat niet ſonder reen.
FLORI. De Liefd' vernoeght het al: S'is met een kleyn te vreen.
CECI. Mijn dunckt geraden, Lief, dat wy dit laten ſteecken:
En dat ghy mijn bewijſt met eenigh ſeecker teecken
Dat mijn oprechte Min en trouheyd u behaeght.
FLORI. Goddin, aenſiet u ſlaef, die in ſijn handen draeght
Een dorre Haef'ren ſtock. Een ſtroyen hoedt by deſen,
Niet met geſteenten braef, en perr'len wt-geleſen,
Omcingelt, en verciert. Geen gaven meer by my.
Dit Lichaem overdeckt met deſe grove Py,
Draeght iets dat ick u tot verſeeckering wil jonnen,
Iſt ſaeck dat ick u daer meed' ſal vernoegen konnen;
Al-hoe-wel dat het is het alder-waerdſte pand,
Te toonen u mijn trou; So reyckt my toe u hand;
Goddin: het is mijn ziel, tot uwe liefd' gebooren,
En ſo ick't niet en meen, ſo gae die ſelfs verlooren.
Goddin: het is mijn ziel, mijn leven, die in nood,
Sullen ſijn tot een pand, getrou tot in der dood.
Goddin, voor wien ick kniel, eerbiedigh neder buyghen

Laet

Laet ick het met een kus u lieve lipjes tuygen,
En u bedoude mondt druckt weder aen de mijn :
Dat trou, met trou, mijn Lief, gelijck beloont mach sijn.

CECI. Mijn dunckt het nu genoegh. Dat wy dit lieten steecken
Tot morgen, dat ghy my dan eens quaemt weder spreecken,
Op dat wy met voordacht ons wijselijck beraen:
Hoe wy met stil beleyd best trecken hier van daen.

CECI. Vaert wel, mijn tweede ziel. F. Ghy ooc mijn wel-beminde.

CECI. A Dieu, tot morgen. Dan sult ghy my hier weer vinde. Bin.

FLORENTIUS.

NA dat den Coninck hem te vangen heeft belast,
Dient my nu naerstelijck op dese saeck gepast.
Ha! plompert: 't geen dat ghy hebt listigh voor-ghenomen,
Daer (sweer ick) sult ghy nu noch nimmermeer toe comen.
De tijd eyscht geen vertreck: zy sijn voordacht te gaen,
Het geen ick wt haer mond flus selver heb verstaen.

Allerd wt. Daer komt Allerdus aen; die ick dese secreten
(Als mijn getrouwe vriend) sal trouwelijck doen weten.
Allerde, wel te pas. De tijd van u af-sijn
Die scheen my duysent Iaer, door oorsaeck: dat ick mijn
In nare eensaemheyd heb langen tijd begeven.
Ick acht my sonder u (mijn vrund) als sonder leven:
Also ick van u deughd, en trou, verseeckert ben;
So isser niet dat ick voor u verborgen ken;
Dies wilt aendachtelijck eens letten op mijn reden,
Die tuygen sullen u Cecilia's vuyligheden,
Die ick niet lang verleen hier met mijn oogen sagh:
Als zy (door Minne-lust) by desen Herder lagh
Op een verborgen plaets, in't dighste van 't Bosschage,
In geyle dertelheyd, oneerlijck in boelage.
Dit dreef mijn voort na 't Hof: Ick gaf 't den Coninck aen;
Die voort belasten: dat men haer soud' vangen gaen.
Dies bid ick u (Me-vrund) dat in de Noorder hoecken
Ghy spoedigh derwaerts vlught om dese twee te soecken.
En ick treck Zuydwaert wt, op dat geen tijd en spilt.
Ick bidd' u spoedigh doch.

ALLER. Daer niet voor sorghen wilt:

Ick

Ick gae door Bergh, en Dal, door Lommer, en door Linde.
Ghy sult aen Allerd een getrouwe Vriend bevinde.

Florentius, en Allerdus weder uyt: Hebben Floriaen ende Cecilia ghevanghen.

FLORI. WAt leydt men my te last? Waer in heb ick misdaen?
Dat ick gevanghen moet in Yf're boeyens gaen.
FLOR. Dat sal dees stomme Brief sijn Majesteyt getuyghen.
U daden waerdigh sijn de neck voor't swaerd te buyghen.

Seste Handelingh.

Floriaen in de Gevanckenis: zinght dit Liedtje.
Op de wijse van de 10. Geboden.

WIE hindert haet? Wie schaedt de loghen?
Die door de nijd mineedigh lieght.
De Mensch werdt van de Mensch bedroghen.
Maer, ach! gheen Mensch die Godt bedrieght.
In u, o Heer, staet mijn vertrouwen;
Ick vrees noch straffe, pijn, noch doodt.
Ick sal mijn hoop verseeckert houwen:
Dat ghy, Heer, niemand laet in noodt.
Met boeyens swaer om mijne handen
Gelijck misdadigh: Niet misdaen.
O Godt! verlicht mijn sware banden:
Laet my van u genaed' ontfaen.
Ist dat ick moet onschuldigh lijden
De straf, die 'k niet en heb verdient;
Mach maer mijn Ziel met God verblijden:
Tot straffe my de dood verlient.
Zalighe Zieltjes, die hier boven
In vrede, rust, en vrolijck sijt;
Daer ick hier noch veracht, verschoven,
Haeck na die aengename tijt.

CECILIA, met een des Coninghs Dienaers voor de Gevanckenis geklupstert.

REchtvaerde Goden : ken u Goddelijck vermoghen
Dit ongelijck, eylaes ! verdraghen, en gedoghen ?
De oorsaeck van dit feyt u groote Godheyd bidt :
Verlost mijn tweede ziel, die hier gevangen sit :
Onschuldigh swaer belast, met onverdiende plaghen.
Volmaecter Iongeling mijn oogen noyt en saghen.
U lijden is u trooft, u hoop staet in den Heer,
Die in de nood verlaet de sijne nimmermeer.
Ghy quaemt daer toe door mijn: Dies wil ick voor u boeten,
Als schuldigh van die straf, werp ick mijn voor u voeten,
Geknielt, eylaes ! ter Aerd' leydt u bedroefde Bruyt.
Ach ! Floriaen, mijn Lief, steeckt doch u hooft eens uyt :
Ziet wie hier buyten leyt met knienen neer gebooghen,
Met armen op-gerecht, met traenen in de ooghen,
De handen t'saem gevoeght, en wt-gereyckt tot dy :
Also ick schuldigh ben; Mijn Lief, vergeeft het my.

FLORI. Staet op, mijn Lief, staet op : ghy hebt my niet misdreven.
Het knielen staet aen mijn. Aen u, Lief, het vergeven :
Dat ghy om mijnen 't wil (o loffelijcke Maeght)
Dees Y's're-boeyens om u teere handen draeght.
Drooght af Cecilia u wangen, nat betraent :
Het schreyen wondt mijn ziel; 't ontciert u schoon gedaent.
Goddin : rijst van der Aerd. Drooght u betraende wangen.
Ey ! staeckt u naer gesucht. Het wringen van u handen,
Het overlast mijn ziel, met meerdering van smert,
Die als een ballast leyt op mijn benaude hert.

CECI. Ach ! Lief, waert dat ick moght u van dit pack bevryen:
De onverdiende doodt soud' ick gewilligh lyen.
Ooght op mijn traenen blanck, en bracke oogens-vloet :
't Is u onschuld, die mijn dus bitter weenen doet :
Dat u getrouwe Deught, die ghy mijn ginckt betoonen,
Dat ick die nu moet sien met sulcke valscheyd loonen.

FLORI. Goddin; noch eens Goddin; Goddinne voor altijt,
So bidd' ick u, mijn Lief, dat ghy gedachtigh sijt

Dees

Dees redens daer ick soeck mijn Engel meed' te peyen:
Wat God te samen voeght, dat sal geen Mensche scheyen.
Ist dat de dood mijn Ziel (Goddin) voert van der Aerd,
Trooft u, en denckt, mijn Lief: Ick ben u Liefd' niet waerd.
Trooft u met Godes wil, die niet en is t'ontvlieden,
Wat Godes wille wil, dat moet immer geschieden.

CECI. Moght, tot verlichtenis, u onverdiende pijn
Mijn hertsen-Lief in een met u gesmolten sijn:
Dat ick u dese last, en onverdiende plaghen
(Na mijn vermoghen) moght getrouw'lijck helpen draghen,
So waer mijn lijden dan ten deele wat verlicht.

FLORI. Goddin, u medely getuyght mijn u gesicht:
Aensiend' u trouwe deughd, u trouheyd boven maten
Die ghy tot noch toe hebt mijn trouw'lijck blijcken laten,
Veroorsaeckt my, mijn Lief, dat ick met hert, en ziel
Voor u, met danckbaerheyd, ter Aerden neder kniel,
En bid, so veel ick ken: dat ghy u treuren staeckt.
God sal't wel voeghen dat de saeck ten besten raeckt.

CONINGH. FLORENTIUS.
Met al 't Hof.

CONIN. 'TRamp-spoedigh ongeluck dat wend na mijn sijn wielen,
En 't volght mijn, waer ick ga, gestadigh op de hielen.
Mijn droefheyd het gedacht niet achter-haelen ken.
't Schijnt ick tot ongeluck, eylaes! gebooren ben.
O God! hebt ghy't versien u droeve Knecht te plaghen:
En zend mijn niet meer toe, als ick vermach te draghen.
Waer is mijn glory, die 'k eertijds te dragen placht
Op mijn verheven Throon, en Eerelijck Geslacht?
Vertreden onder d'asch, on-eerelijck verschoven:
Gelastert van die gheen, die mijn plachten te loven.
Cecilia! wat's u doen? Wat heeft u lust bestaen
Dat ghy u vroom geslacht hebt dese schand' gedaen:
Cecilia! ghy had u behooren so te draghen:
Dat het mijn had geweest een lust, en wel-behaghen.
Maer nu ghy anders doet, als uwe plicht gebiet,
Quetst ghy mijn ouderdom, met schandelijck verdriet.

Dies sal ick, na mijn plicht, rechtvaerdigheyd betoonen:
En met verdiende straf u misdaden beloonen.

CECI. Mijn Vader, en mijn Heer: Ist dat ghy't vindt geraen
Met sware straf mijn leught u wreedheyd op te laen;
So sal ick Godt den Heer op-offeren gebeden:
Dat na mijn doodt getuyght werden d'onschuldigheden,
En onrechtvaerde straf, die 'k als misdadich boet,
Maer sterven sonder schuld, ist dat ick sterven moet.
De dood sal (Vader) my so swaer niet sijn om draghe,
Als ick (door liefd' tot u) met reden wel beklaghe
Het p'rijckel uwes ziel, dat wt u oordeel rijst,
En so lichtvaerdelijck iemand ter dood verwijst.
Ach! als ghy my nu hebt berooft van 't sterff'lijck leven,
So wensch ick: dat u God u misdaed wil vergeven.
O! onrechtvaerdigh Prins, die door u logentael
Mijn Eer te krencken soeckt met lasterlijck schandael.
Maer, ach! ick ben 't getrooft: Al is de leughen snel,
De waerheyd (seyd de Spreuck) die achterhaeltse wel.
Ha! Prins, waer't dat ghy deed als Princen vroom betamen,
Ghy soud van dese daed stil-swijgende u schamen:
Dat ghy onschuldich mijn so wreedelijck aen-tast,
Met Yf're-kettens swaer mijn handen teer belast,
En kneust mijn Eer, en Faem, door logentael, met schanden:
Waer door ick boeyens draegh, onschuldig, om mijn handen.
Ha! rover van mijn Eeer,, de Wereld sal (ick sweer)
Eer 't onderst' boven keeren,
Ia raecken gantsch te niet,, eer ick door dit verdriet
Toe-staen sal u begheeren.
U dreygen straf, en wreet,, dat acht ick niet een beet.
Ia d'alder-swaerste plaghen
(Die ghy tot straffe meught,, bedencken voor mijn Ieugt)
Sal ick geduldigh draghen.

FLORE. Ha! slickefloyster, wilt ghy dit nu noch versaecken,
En (door u logentael) mijn waerheyd logen maecken:
Siet hier u eygen schrift. Dit maeckt u doen bekent.
Dit ist getuyghenis: als dat ghy schuldigh bent.
En hebt ghy desen Brief den Herder niet gegeven?

CECIL. Maer gheen on-eerbaerheyd (gelijck ghy segt) bedreven.

Ick

CONIN. Ick raed' u dat ghy swijght: U woorden die sijn vals.
Brengt de Gevangen voort, en straft hem aen den hals.
Leyd haer Gevangen meed'. Ick sal recht doen betoonen:
U met gevanckenis, hem met de dood beloonen.

CECI. Eer ick vertreck mijn Heer, en Vader, laet my toe:
Dat ick geknielt voor u noch eene beed' maer doe.
Onwaerdicht u so veel te openen u ooren,
Dees mijne redenen aendachtelijck te hooren.
So is mijn laetste beed': mijn Vader u te raen
Laet doch u gramschap niet boven u wijsheyd gaen.
So seecker als de Zon het Aerdrijck comt beschijnen:
So seecker sult ghy my op mijn beloften vijnen.
So seker als God selfs, die in den Hemel leeft:
So seecker ist dat Floriaen gheen schuld en heeft,
Noch ick in't minst misdaen, on-eerbaerheyd bedreven,
Maer wt mijn selven hem mijn weder-min gegeven.
En ist dat ick hier meed' het sterven heb verdient:
So sterf ick dan door Min, ter liefde van mijn vrient.

CONIN. Brengt haer wt mijn gesicht. En vordert voort de saeck:
Den Herder boeten sal de lusten van mijn wraeck.

CECILIA wert binnen ghebracht / ende FLORIAEN voor den Coningh.

FLORIAEN.

GRoot-mogend' Majesteyt: mijn sterven, of mijn leven
Staet in het Boeck alleen van uwe wil geschreven.
En wat van dees sijn Majesteyt mijn acht verdient,
't Sy 't leven, of de dood, na dat ghy mijn verlient,
Ick duldigh dragen sal. En troosten my, door reden.
Ist dat ick sterven moet: de re'en stelt my te vreden.
Niet dat ick na verdienst de dood mijn schuldigh acht,
Maer dat mijn trouwe Liefd' my heeft ter dood gebracht.

CONIN. V reden my verveelt. V misdaed is bewesen;
Dies werd tot vonnis u Sentency voor-gelesen:
Als dat ghy u bereyd, en tot ter doodt begeeft.
Brenght hem gevangen weer daer hy geseten heeft.

Coning, met al de andere binnen.

Floriaen blijft met een des Conings Dienaers.

HA! al-besiende God: mijn sinnen, en gedachten
Vlieghen ten Hemel op, met geestelijcke krachten.
De Wereld loos, en boos: De Menschen valsch en quaet
Die schromen gheen bedrogh; maer oordeelen wt haet
De vromen dickwils vuyl, en sielen vaeck voor vromen.
Doch die't gemoet voldoet, hoeft last'ring niet te schromen,
Verwesen totter dood, Cecilia Goddin:
Om dat ick Eerelijck u heusche Hoogheyd min.
En ghy mijn Minne draeght. Nu wy vereenight beyde
Lichamelijcken sijn: moeten de Zielen scheyden.
O! scheyden al te wreed. Niet wreedt door doodes pijn,
Maer wreed: om dat ick moet van u gescheyden sijn.
Cecilia, vaert wel. Vaert wel, mijn wt-verkooren:
Ick ben tot u vermaeck, mijn Engel, niet gebooren.
Wanneer mijn Ziel, Goddin, dees Lichaems-kluys verlaet,
Deckt dan u teere Leen, Lief, met een Rou-gewaet:
Ter eeren van u slaef, wiens trouwigheyd sal blijcken,
En vyer, noch swaerd, noch dood, noch geen tormenten wijc-
Ciert u Altaeren op, o Moeder van de Min: (ken.
Dat ick gebeden stort ter Eeren mijn Goddin.
Goddinnen, wilt om laegh van boven komen daelen,
Verselschappen mijn Lief: die eenigh hier gaet dwaelen,
Verschoven, en veracht, als ick hier Ziel-loos ben,
Van't leven wreed ontbloot, en haer niet troosten ken.
Brengt mijn weer daer ick was; mijn reden sijn gedaen;
'k Sal mijn gedacht nu voort met God bekomm'ren gaen.

Binnen.

CHOOR.

ORedelijck geslacht,, met goed vernuft geschapen:
Gods mogentheyd en kracht,, in't Choor van u gedacht
Sorghvuldelijck betracht,, sijn Goddelijcke macht,
Ontwaeckt van 't zondigh slapen.
Ey! matight u begeer,, door't rijckelijck vernoegen:
't Vernoegen maeckt u Heer. Dient wellust niet te seer;
Betracht het eeuwigh meer. U Zielen wilt tot eer,
En dienst der Goden voegen.

Want

Want niemand ken ſijn luſt,, na ſijn begeert', verwerven:
Maer luſt teelt hem onruſt,, ten zy begeerte bluſt
Het gheen begeerte luſt. Dies laet u ſijn bewuſt,
De ſeeckerheyd van't ſterven.
Wat baet de overvloet,, in Heerſchappy van ſtaeten?
Wat baet het geldt en goedt (dat veel ellenden voedt,
Het lichaem ſchade doet) de Ziel: wanneer zy moet
Des Lichaems-kluys verlaeten? Binnen.

Sevende Handelingh.

CONINGH. Met al 't Hof.

Floriaen voor 't Recht.

FLORI. ALſo mijn levens-tijd loopt op het laetſte endt:
(Mids wreed geluck op mijn haer ſtraffe plaghen zendt)
Kniel ick ootmoedigh neer voor uwe Majeſteyt:
Gebruyckt gheen ſtraffe, of betoont medogentheyt.
Laet mijn doch ſo veel van u Mogentheyd verwerve:
Cecilia noch eens te ſpreecken eer ick ſterve.
CONIN. Scherprechter doet u plicht. F. Mijn Heer, wilt my toe-latē
Dat ick (voor't alder-laetſt) met haer een woort mach praten.
CONIN. U beed' werdt u vergunt: doch ſpoedigh ende ras.
Te nemen lang wt-ſtel, en komt nu niet te pas.
Gaet haelt haer voor den dagh.
FLORI. Cecilia! CECI. Mijn Lief.
FLORI. Wat baet dit bitter ſchreyen?
CECIL. Het valt mijn Ziel te ſwaer van uwe Ziel te ſcheyen.
FLORI. God heeft het ſo gewilt. Zijt met ſijn wil te vreen.
CECI. Ick heb de ſtraf verdient; die ghy Lief hebt geleen;
Dus bidd' ick u: verſoeckt het leven te verwerven.
Laet mijn (die d'oorſaeck ben) voor u, mijn Herder, ſterven.
Ghy hebt (na u verdienſt) met ſtraffe al voldaen;
Dies wil ick voor het Swaerd nu neder knielen gaen.
FLORI. Mijn Engel! ſtaeckt u re'en: Tijd wil ick mijn bereye
Om mijn getrouwe Ziel van 't Lichaem te doen ſcheyen,

Na

Na d'Hemelen, wiens vreught ick boven 't Aerds verkies.

CECI. Daer sal gheen vreughde sijn: door rou van mijn verlies.

FLORI. Goddin, ey! staeckt u rou, u treuren, en u weenen:
Het lichaem blijft u by; de ziel wil God verleenen
Een plaets in't Hemelrijck. Vermogen God: ick kniel,
En offer willigh u mijn onbesmette ziel.
Mijn ziel beveelick God. Het lichaem, mijn Goddinne;
Om dat ick sterven moet, door-dien ick trou beminne,
Als ick ben doot,, door liefde groot,
So stelt met Letters op mijn Graf:
Dat ick Goddin,, sturref van Min,
En onverdiende straf.

CECI. Als ghy verscheyd,, en mijn verbeyd
In d'Hemel, by Godts wt-verkooren:
Sal ick mijn hert,, in droeve smert
(Lief) soecken te versmooren:
Dat ick u dra,, mach volghen na
Mijn Lief, door Liefd' getrouwe:
'k Sal na u doot,, mijn suyv're schoot
(Lief) so lang suyver houwen.

CONIN. Gaet brengt haer weer van hier: Dit sal't hem so wel doen.
Scherp-rechter; vaert ghy voort: wilt met het recht u spoen.

FLORI. Mijn Lief, om 't heete vyer uw's Vaders wraeck te blussen
So scheyd' ick: En voor't laetst' moet ick u noch eens kussen.
A Dieu, a Dieu, mijn Lief, tot dat wy by den Heer
In's Hemels hoogh Palleys malkander groeten weer.
A Dieu voor 't alder-laetst'. Met God geselschapt weest.
In uwe handen Heer beveel ick mijnen Geest.

Cecilia **wert binnen ghebracht.** Floriaen, **knielende voor 't Swaerdt/ werdt van** Diana **verlost/ die (in Herders gewaedt comende) het Recht op-houdt.**

DIANA. Houd op Scherp-rechter, houd: de straf is onrechtvaerdigh.
Maer ghy Florentius, ghy sijtse beter waerdigh.
Treed eens in u gemoedt; u selven daer besiet;
Ghy die misdadigh sijt, bestraft de vromen niet.

FLORE. Sacht, Herder, niet te hoogh: of 't sal u licht berouwen.

DIANA. Het gheen ick seg, mijn Heer, dat sal ick staende houwen.

Besiet

Hy die onschuldichlyck als schuldich schynt te lyden,
De grootste schande en smaedt: Ia self de bittere doot.
Is vrolyck van gemoedt. want in syn grootste noodt
(Zyn hart op god geveſt) hoopt een mael te verblyden.
De deucht en vreeſt niet smaedt tot loon alhier te erven.
Maer tracht na hooger Lot: En sy gedenckt te ſterven.

Besiet my vry te recht: Ick weet ghy my wel kent.
FLORE. Diana. Hoe! sijt ghy't? DIA. Florentius: Ick bent.
Siet hier Diana selfs, die dese Boeren kleden
Aen haere lichaem trock, door de genegentheden
Die zy tot uwaerts draeght. Florenti: u gewis
(So ghy dat weten wilt) is de getuygenis:
Dat ghy mijn hebt getrout; getrout met swaere Eeden;
En (na 't genot uw's lust) beloften overtreden:
Gedenckt u niet den tijd, Florenti: dat u tongh
Met schoone woorden mijn tot u begeerte dwongh?
Gedenckt u niet den tijd: dat ghy trou swoert te houwen
So lang daer sterren aen den Hemel wesen souwen?
Gedenckt u niet: den tijd van de verseeckertheyd,
Die (om der Eeren wil) nu niet en dient geseyd?
Wat wreedheyd tergh't u wraeck te boeten aen een Herder?
Treed maer in u gemoed, o Prins! en loopt niet verder
In stricken van de zond'. Het is genoegh aen mijn.
Gedenckt te sterven/ach! ghy sult te vrede sijn.
FLORE. Ick sta, gelijck versuft, en in 't gemoed geslagen.
Niet waerdigh op mijn zijd' dit staele punt te dragen.
Daer leydt het neer in d'asch. 'tIs niet gebruyckt als 't hoort:
Mids het tyrannelijck heeft menigh Ziel vermoort.
Berou, hoe schielijck komt ghy mijn 't gemoedt om-roeren.
Ick ben onwaerd de naem, de naem eens Prins te voeren.
De zonde die en had so verr' mijn noyt gebracht
Hadd' ick die waere Spreuck wat beter overdacht.
Dan goedertieren God, d'alder-grootste zondaeren
Als zy bekeerden haer: Gods liefste vrienden waeren.
Ontfangt mijn in genaed', so ghy den Moord'naer deed:
Ghy weet het goede God, mijn zonden sijn my leed.
Vermoghen Majesteyt: mijn misdaed wilt verschoonen;
Gelijck ick bidd', dat my gelieve te betoonen
Den Herder sijn genaed': die niet en heeft misdaen;
Also ick schuldigh ben, laet mijn de dood ontfaen.
CONIN. Ha! Hemel, wat ick sie. O God! ken u vermoghen
Dees valscheyd in den Mensch aenschouwen, en gedoghen?
Florentius dus valsch! Ick schricke van de daet.
Verdoolt so is de Mensch, die 'm op den Mensch verlaet.

Ghy vromen Herder (die in't minst' niet hebt misdreven)
'k Wil den verrader u in uwe handen geven.
Strijckt vonnis, na u wil; en wilt hem straf verlienen.
Ghy sult voortaen sijn staet in't Coninckrijck bedienen.

FLORI. Groot-mogend' Majesteyt: 't staet u mijn te gebien,
En na gehoorsaemheyd so moet u wil geschien,
In al wat ick vermach, ten dienst, na u begeeren;
Maer niet in het gebien. Laet ick mijn Schaepjes heeren
In vryheyd, na mijn wensch. So 't u believen zy
Is mijn versoecken: stelt den Prins voor dees tijd vry.

CONIN. O! spieghel aller Deught: ten aensien u begeeren
Sal ick u vroom versoeck toe-staen, en consenteeren.
't Berout my dat ick u heb dit verdriet gedaen.
Ick was verleydt: Den Prins heefter mijn toe geraen.
Verhaelt mijn u geslacht, en waer ghy sijt gebooren.

FLORI. In Vranckrijck, daer ick laetst mijn Ouders heb verlooren;
Mijn Vader van geslacht, wt Coninckklijcke stam,
Doch ongunst (door de Crijgh) ons dat geluck benam.
So dat ick nu (door nood) dool als een Schapen-hoeder.
Cirus mijn Vader was, en Isabel mijn Moeder.
Dit draegh ick tot getuygh: mijn Vader in sijn leven
Heeft (tot gedachtenis) mijn desen Rinck gegeven.

DIANA. Die Namen, en dien Rinck, die sijn my wel bekent:
't Waren mijn Ouders meed'. Dies ghy mijn Broeder bent.
O! al-vermogen God: hoe wonder sijn u wercken,
Gelijck wy dagelijcks aen al u doen bemercken.
Mijn Broeder Floriaen! wat wonder brengt den tijt.

FLORI. Ha! Hemel, wat ick sie: dat ghy Diana sijt.
Mijn Suster! wie sal u getrouwe deughde prijsen?
'k Moet Broederlijcke Liefd' met dese kus bewijsen.

FLORE. O! Goden groot van macht: Wat laet ghy niet al toe?
Wat isser doch in mijn, daer ick u meed' voldoe
Deught-rijcke Coningin, Lof-waerde Floriaen?
(Niet waerdigh mijn gesicht tot uwaerts op te slaen.)
Niet door mijn daden valsch weet ick u te betoonen
Eenighe diensten, die mijn vuyligheyd verschoonen.
Dus offer ick mijn op in u genaed' en macht:
Straft mijn niet na verdienst, maer na u goetheyd acht.

Mijn

Mijn daden waerdigh sijn; ick heb te veel bedreven:
Mijn zonden meerder sijn als men my ken vergeven.

FLORI. Florentius, staet op, en u beloften hout;
't Is u vergeven: overmids ghy hebt getrout
Tot uwe Echte Vrou, mijn Suster. Wiens begeeren
Is: dat ghy Echtelijck haer wederom sult eeren.

FLORE. Genadigh Iongeling: ghy sult, na u gebien,
Mijn dienstigh, als u Slaef, en Dienaer, willigh sien.

CONIN. Treed al-te-saem met mijn. Ghy Floriaen, na desen,
Sult als mijn Erf-genaem van desen Scepter wesen:
Voor u volmaeckte Deught geniet ghy (tot een loon)
Mijn Dochter, tot u Vrou, een Scepter, en een Croon.

Binnen.

CHOOR.

HOE schielijck toont het blind geluck
Haer troost, na langh geleden druck;
En met haer gaven meest verblijd
Die met onschuld geduldigh lijd.
O! die maer troulijck God betrout:
In God sijn hoop verseeckert hout.
Indien hy vast op God blijft staen
Gheen valsche leughen ken hem schaen.
Wie smaedt lijd van sijn even Mensch:
Zijn lijden brengt hem tot sijn wensch,
Hoe seer den smader hem bestrijdt,
Trots al de ghene die 't benijdt.
't Onlijdsaem hert (door valsch besluyt)
Soeckt leedt met leedt te drijven uyt.
Verwinning 't lijdsaem hert beklijft:
So hy in't lijden willigh blijft.
Den smader lijdt gheen meerder smaet:
Dan dat hy 't hert van dien hy haet
Met wrake, als een wreed Tyran,
Niet na sijn lust verwinnen kan.
Maer die sijn lijden duldigh draeght,
Zijn ziel, door 't lijden, Godt behaeght,
En maeckt hem van de wraeck sijn Heer:
Die komt altijd tot sijn begeer.

Door valſch beleyt, den dullen Menſch
Geraeckt hier ſelden aen ſijn wenſch;
Maer die ſijn onſchuld duldigh lijdt,
Werdt Meeſter van die valſche ſtrijdt.
De wraeck ſijn eyghen Heer bedrieght:
Als hy ſijn even-Menſch belieght.
De ſchande werdt ſijn over-Heer,
En doet hem derven ſijn begeer.
De leughen heeft vaeck ſulcken ſchijn:
Dat waerheyd heel verdruckt moet ſijn.
Maer 't vroom gemoed trooſt ſich daer aen:
Dat zy niet ken geduurigh ſtaen.
Hy brengt ſijn Ziel in Godes haet:
Die valſch na ſijn begeerte ſtaet;
En om 't verkrijghen vinnigh ſtrijd,
Gewapent met een valſche nijd.
Die, ſegick, doet ſijn Ziel te kort:
Wiens wraeck het valſch begeeren port.
Dat goed is ſnood te achten dan:
Als luſt wraeck niet verkrijghen kan.
Hy heeft een valſch en quaed beleyd:
Die van ſijn even Menſch iet ſeyd,
Dat hem in Eer en Faem geraeckt,
So hem de daed niet vuyl en maeckt.
Maer ach! een vuyl, met logentael,
Dat ſiet men daegh'lijcks menich-mael:
Sal dickwils vromen ſchand' op-laen,
Om ſo ſijn vuylheyd voor te ſtaen.
Ach! die de deughde meeſt ontbreeckt:
Meeſt van de deughde roemt, en ſpreeckt;
Op dat ſo door een goede ſchijn
Sijn ſnoode daedt bedeckt ſoud' ſijn.
Soo't na 't gemeene Spreeck-woord gaet:
Het ſchurfſte Schaep het luydſte blaet.
Die't meeſte gort heeft op ſijn tongh
Dickwils de ſchoonſte deuntjes zongh.

Florentius, den Prins,, Dacht gilteren gheenſins
Dees ſchanden te verwerven.
Dus wilt ghy ſijn geruſt: Schept in de deught u luſt.
O Menſch! Gedenckt te ſterven.

Eynde des tweeden Deels.

I. KRVLS
Uermaeckelijcke uuren.

DERDE DEEL.

Waer in

Minnelijcke Zang-Rijmpjes.

Liefdens-Strijdt

Tusschen een Ionghman ende Dochter.

STEMME: Daert wel Scepters/ꝛc.

HIer koom ick voor u deur, Goddin, door hoop gedreven,
Nu dat de stille nacht de bruyne Aerd bedeckt,
Nu dat een ieder sich tot rusten gaet begheven:
Begheef ick mijn ter plaets daer mijn u schoonheyd treckt.

Waeck op, Goddin, waeck op, ey! staeck u sluym'righ slapen;
Ontsluyt de Hemelen, daer u ooghjes binnen sijn,
U ooghjes, die (eylaes!) tot quelling sijn geschapen.
Geschapen tot verdriet, voor niemand, dan voor mijn.

Waer meed' heb ick verdient de straf heyd ende plagen
Die ick, Goddin, door u af-keerigheyd geniet?
Hoe lastigh valt het mijn, dat ghy na u behagen
Een Pijl van straf heyd in mijn teere boesem schiet.

Doet op, Iuffrou, doet op, de vensters van u ooghen.
Goddin, ey! kijckt eens wt, siet wie hier buyten staet.
Ontsonct u koele borst dan gantsch door gheen medooghen
Dat ick dus eenigh hier ga doolen achter straet?

Gae waeren voor u deur met klachtighe gebeden
Waer ick de ſteenen meed' beweghe tot geween,
Die ſpraeckeloos, eylaes! getuygen de droefheden
Die ick om uwen't wil tot dus lang heb geleen.
Hoe menighmael, Goddin, heb ick wel voor-genomen
Te knielen voor de Godheyd van u ooghjens glans,
Maer ach! ſo drae ick ſie een ander by u komen
So gaen ick deur, en denck: hier is voor mijn geen kans.
Hoe menigh reys ſien ick u lieffelijck lief kooſen
Als ick verby u deur by avond, Lief, kom gaen:
Het bloet ſtijgt my na't hooft, en doet my ſchaemroot bloſen
Als ick u ſien omhelſt vaeck by een ander ſtaen.
So gaen ick hopeloos mijn ongeluck beweenen,
Alwaer 't vertrouwen mijn, door re'en, te vreden ſtelt:
Dat u God (o Goddin) wil waerdiger verleenen
Tot meerder droef heyd van, mijn, al te droeven Helt.

STEMME:

In't midden van de Lucht heeft Iupiter/ꝛc.

Dochter. WIe iſt die dus verſteurt mijn voedende gedaghte?
En ſtort hier voor mijn deur bedroefde Minne-klaghte?
Iongm. Goddin, het is u Slaef: die met eerbiedigheyt
Voor 't Altaer neder-knielt van uwe Majeſteyt.
Verſoeckende, Goddin, genaed' mijn mach gebeuren
Dat ick hier in de nacht u ſoete ſlaep kom ſteuren.
Almachtige Iuffrou, Vooghdeſſe van mijn Ziel,
Wanneer onlangs verleen een Nectars ſoetheyd viel
Van't purper bloſend' rood uw's Lipjes, die met luſten
U Dienaer, en u Slaef ſo ſoet ſmack-mondend' kuſten
Heeft ſoetheyd van die ſmaeck gevoed, Lief, mijn begeert,
Die op het vyer van mijne Liefde diſtileert,
De ſoete na-ſmaeck van het bloſend' rood uw's kaecken,
Waer dat Natuur, de Liefd', doet door de luſt na haecken.
Dies mijn verſoecken is, almachtige Goddin,
Dat wy eens handelen van ons voorgaende Min.
Dochter. Iongman, 't is u bekent, hoe vaeck dat ick door reden
Op alle vriendſchap heb u menichmael gebeden

Dat

Dat ghy doch ſtaecken ſoud' u vruchteloose Min,
Vermids ick tot die ſtaet noch niet genegen bin.
Heb ick u niet ſo vaeck in erenſt voor-gehouwen
Dat ick in't minſte niet genegen ben te trouwen.
En heb ick u daer van d'oorſaeck niet onderrecht,
Dies ick verwondert ben ghy ſulcx noch onderlecht.

Jongm. Iuffrou het gaet met mijn alleens als een gevangen
Die met een ſoete hoop vermenght ſijn ſuer verlangen:
Hy waent door hoop t'ontgaen het p'rijckel van de nood
So lang hy niet en is verweſen totter dood.
So doen ick meed' Goddin: de hoop voed mijn vertrouwen
Dat wreedheyd niet en ſal geſtadigh woonplaets houwen
In u jentiele borſt noch nijdigheyd ſal ſijn
Een oordelaer voor u, om te verwijſen mijn.
Ick hebbe vaeck gehoort hoe dat der Maeghden ſinnen
Met klaghten en gebeen, door trouheyd, ſijn te winnen.
Maer ach! iſt al vergeefs wat klaghten dat ick doe?
Ghy ſtopt u ooren ſteets voor mijn gebeden toe.
Ey! ſoete vyandin, wilt mijnder eens ontfarmen;
Hebt mee-ly met u ſlaef, door mijn wee-moedich karmen.
Het ſchijnt dat ghy beleeft mijn Min ſlaet van der hant;
Maer hoe men Min meer bluſt, hoe dat ſy heeter brant.
Wt-muntende Princes: u wel-geſtelde leden,
Het op-gepronckt cieraet van u Eerbaere zeden,
Ontſtaecken in mijn borſt een blaeckerende vlam,
Waer door mijn minnend' hert in Liefdens boeyens quam.
Gekluyſtert, na u wil, aen Kettens van ellenden,
Waer't fleurtje van mijn Ieught in treurigheyd ſal enden
Door dien ick Min vergeefs, ô wt-verkooren Maeght!
Vermits u wreede ſin mijn trouwe Min miſhaeght.

Dochter. Om dat mijn Min miſhaeght, ſtrijdt u de reden tegen,
Dat ghy door Liefde ſijt tot u verdriet genegen.

Jongm. Niet mijn genegentheyd, maer u vermogen macht
(Goddin) heeft mijn alleen tot dit verdriet gebracht.

Dochter. Mijn macht, o neen ghy doolt, neen jongman, 't ſijn u ſinnen
Die lieven ongegrond, op hoop van weder-minnen,
Die vruchteloos van u vertrouwen werd gevoet.

Jongm. So is het dan u macht die mijn dees quelling doet.

Mijn

Dochter. Mijn macht en isset niet; maer 't is u misvertrouwe.
Jongm. Gesproten wt u macht, vermogen groote Vrouwe,
Door straf die ghy mijn doet. D. Rechvaerdelijck ghy lijt.
Jongm. So dat ghy door u straf oorsaeck mijn's quelling sijt.
Dochter. Dat's met u eygen wil; daer heb ick reden tegen:
Ghy Lieft, en die ghy Lieft, is tot geen Liefd' genegen.
So dat (mijn's oordeel) ghy u eygen quelling maeck,
Die niet en eyndight, 't zy dat ghy u Liefde staeck.
Jongm. Ach! wt-verkooren Vrou, eer ick u Liefde derve,
Sult ghy veel eerder mijn thien-duysend do'on sien sterven.
Dochter. Men sterft so van geen Min, de Minnaers ist gemeen
De Tong komt met het Hert daer in niet over een. (herte
Jongm. Gelooft Nimph dat mijn Tongh getuygt de grond mijn's
En geeft u te verstaen mijn ongeveynsde smerte.
Dochter. U smert die is mijn leet; doch die daer schuld aen heeft
Dat acht ick sijt ghy selfs; dies zy u straffe geeft.
Jongm. Schuldigh, om dat ick Min, doet Liefde mijn dit lyen.
Ghy voedt mijn swacke hoop, Lief, met een kranc verblyen.
Ionckvrou het is te wreed, 't geen ghy aen mijn betoont.
Ionck-vrou het is mijn leed, dat sulcke straf heyd woont
In een so lieven Maeght (als ghy) o fleur der Vrouwen.
Met reden moght men u voor de volmaecktste houwen
Die d'Aerdens-Bodem draeght, indien dat ghy maer liet
De wreede straf heyd, die u trouwe Slaef geschiet.
Wat diensten ick u doe: 't is nimmermeer te deghen.
Isser gheen hoop voor mijn u hertje te beweghen?
Isser gheen kans voor mijn? Die troosteloos hier stae,
En Offer Hert en Ziel Ionck-vrou om u genae.
Isser gheen troost voor hem, die om u brand van Minne?
En isser gheen vermaeck voor mijn versufte sinne?
Isser dan gantsch gheen hoop, die mijn ellend versoet?
Isser gheen medely in u jentiel gemoet?
Is u Ys-koude hert so vinnigh dan bevrooren,
Dat om t'ontdoyen al mijn klachten sijn verlooren?
Goddin, eylaes! Goddin, Goddinne, dus versteent
Dat ghy in u gedacht mijn liefd' gheen plaets verleent?
Dochter. Om dat ick u niet lief, hoord ghy u liefd' te staecken.
Genomen dat u klaght medoogend mijn moght maecken,

Dat

Dat ick begeerte kreegh u klaghten te voldoen,
Met wat begeerte soud' ick u begeerte voen?
Om my te doen verstaen de verborghen secreten,
Die u begeerte wil dat mijn begeert soud' weten;
Of schoon de tong al is vertaelster van het hert,
En dat u klaght getuyght de oorsaeck uwes smert.
Hoe soud ick weten of het hert die smert moght raecken?
De Minnaers sijn geveynst in al haer doen en saecken;
Dies loof ick niet dat uwe smert het hert aen-gaet.

Jongm. De tong, Goddin, de tong is (dat ghy't recht verstaet)
De Mens van God verleent, op dat men 't herts secreten,
En d'een des anders sijn begeert soud' keunen weten;
Doch heeft u Hoogheyd vrees, dat woorden door de schijn
Met meening in het hert (Goddin) niet eens en sijn:
Om dat te weten, kent ghy licht mijn Lief bekomen:
Stelt mijn in doods gevaer, alwaer ick sonder schromen
(Ter liefden van mijn Lief, tot teecken van mijn trou)
Mijn leven, lijf, en ziel, gewilligh waeghen sou.
Veel woorden, sijn vergeefs, en tijd onnut versleten.

Dochter. Iongman wel lichtelijck soud' ick mijn hier vergeten.
De tijdt die eyst vertreck. En voor u diensten ken
Ick gheen vergelding doen, als dat ick danckbaer ben.

Jongm. Goddin eer dat ghy scheyd (soo 't anders niet mach wesen)
Versoet mijn swaere pijn, verlicht mijn banghe vreesen.
Ick kniel ter Aerden neer; voldoet mijn laetste eys:
Schiet in mijn teere borst u Pijltjes noch een reys.
Mijn Nimphjen, eer ghy vlught, laet mijn u soete kaecken
Bedrucken met mijn Mond, u lieve lipjes raecken,
En u bedoude Mond, druckt weder aen de mijn,
En laet mijn noch een reys in Venus Hemel sijn.

STEMME:

Periosta / die met traeghe stremen/ &c.

GRUCELLA, die gekroonde teepels tooght,
Waer door de Lent uw's Ieught is op-gequeeckt,
Als ghy de borsten van u Moeder sooght,
Aen wiens volmaecte schoonheyd niet ontbreeckt,

Heeft u Natuur met graeghten ſo begaeft
Dat ſchoonheyd heeft u dorſten ſelfs gelaeft.
Ha! ſchoone, die met u verweent gelaet
Door heus beſtier mijn koele borſt ontſonckt,
Als ghy de glans van u bruyn ooghjens ſlaet
Op mijn, en my eens lodderlijck toe-lonckt:
Dan denck ick, ach! wat of de Nimph verweckt,
Dat zy mijn tot haer tergend' lockt en treckt?
Maer als ick mijn dan weer te recht bedenck,
En dat de vrees mijn krancke hoop beſtrijt:
Dunckt my dat ick mijn hert in traenen drenck,
Om dat ick denck, Goddin, ghy veynſend' ſijt.
Veynſt niet voor mijn, die 't veynſen niet verſtaet:
Iſt dat ghy't meent, u meening blijcken laet.
So ſal ick u (Goddin) met alle deught
Doen blijcken, dat ick niet ter Wereld acht
So aengenaem als u jentiele Ieught,
Wiens Lenten bloeyt ſtadigh in mijn gedacht.
Ghy ſoud voorwaer bevinden mijn Goddin
Trou in u dienſt, ſtandvaſtigh door de Min.
Minne die ick tot mijn beminde draegh,
Maer ſonder hoop, eylaes! van weder-min.
Beweeght ghy niet door't klagen dat ick klaegh?
Hoe of ick dus tegen mijn ſelven bin:
Dat ick bemin, die, die mijn Min verſmaet,
En niet en meent het geen zy blijcken laet?

Een Minnaers Claegh-Liedt:

STEMME:

SI TANTO GRATIOSA.

NAtuur door Liefds vermoghen
Deed' u, mijn hert op-offeren met waerde
U die door 't licht dijns ooghen
Veel meer vermooght, als eenigh ſchat op Aerde.
O ſtercke kracht, o Vrouwe-macht!
Wie heeftſe u gegeven

U ſchoon-

U schoonheyds soetsel,, de welcke is het voetsel
Van mijn leven.
Maer ach ! wat macht mijn baten
Nu dat ghy my mijn voedsel gaet ontrecken
Sal ick Vrou Venus laten
Een Altaer, Lief, met brandend' vyer bedecken :
Op dat ick kniel,, mijn droeve Ziel
Mach offeren de Goden.
Ick sal mijn herte,, door onverdiende smerte
Sellifs dooden.
So ghy niet wilt verkeeren
U op-set wreedt, dat ghy hebt voor-genomen,
Mijn diensten accepteeren
Waer door ick soeck mijn Lief by u te komen,
Eylaci, och ! Wat wil ick doch ?
't Is al moeyten verlooren :
Want mijn Goddinne,, een ander tot haer Minne
Heeft verkooren.
Waerom ick droevigh weene
Met naer gepeyns verslijt mijn Ionge daghen,
Met suchten en met steene,
Met droef getreur, en innerlijck geknaghen
De duyst're nacht,, de meeste klacht
Brenght in mijn droeve sinne :
Dat ghy met lusten,, sult by een ander rusten
O Goddinne !
Ick denck bedroeft so vaecken
Als ghy met vreught u lusten sult genieten,
En op het soetst' vermaecken,
So sal ick zijn in't midden mijn's verdrieten,
En nemen dan,, het bedd'; waer an
Ick dencken sal mismoedigh :
Dat mijn Goddinne,, geniet de lust der Minne
Overvloedigh.
Princes ghy meught verkiesen
't Gheen in u sin het meeste schijnt te wesen;
Maer 't meest sult ghy verliesen,
Mitsdien het meest is wt het minst geresen

Dat is Goddin: Mijn trouwe Min,
Wiens trou, de trouste herten
Om u te Eeren,, de alder-grootste Heeren
Wel wil terten.

STEMME:

Om een die ick bemin / ꝛc.

MYN soete Silvia,, ontsluyt u deure
En laet mijn u gena,, doch eens gebeure:
Waerom ick voor u stort al mijn gebeden.
Ick bid u siet eens aen,, de sterretjes vergaen
En scheyden van de Maen,, vol treurigheden.
Den Hemel is bekleedt,, met rou-gewaede,
D'Aerd' die u slaef betreedt,, treurt om sijn schade.
De Goddelijcke glans van Lunaes ooghen
Is met veel Wolcken swert; Also is oock mijn hert
Met onverdiende smert,, Lief overtooghen.
Waerom kijckt ghy niet uyt? Ay! segt Goddinne?
En hoort na mijn geluyt,, maer blijfter binne?
Eylaes! 't gesicht getuyght mijn uwe lusjes:
Ick sie dat ghy u tijt,, met soete Min verslijt,
Hoe Silvia ghy vrijt,, met duysend kusjes.
Ist wonder dat de Maen,, niet kan gedooghen
De luycken op te slaen,, van haere ooghen:
Op dat de duysterheyd my soud' onthouwen
Het licht, om niet te sien,, my geen verdriet sou schien
So ried zy mijn te vlien,, sonder t'aenschouwen
Wie datter by u stond,, die na sijn lusten
V rood Coraele mond,, so smaeckend' kusten,
Dat ick het buyten deur by na kost hooren.
Ick docht, o Silvia! Siet een reys waer ick sta,
Of kijckt mijn doch eens na,, mijn wt-verkooren.
Maet neen, 'tmogt al niet sijn,, 't mogt niet gebeuren
V Coridon vol pijn,, Ging droevigh treuren,
En voeden sijn gedacht met veel gepeynsen.
En ick dacht in het endt,, dit ben ick ongewendt.
O Silvia! wie kent,, u listigh veynsen?

STEM-

STEMME:

Ick schouw de Wereld aen / &c.

ICK weet niet wat mijn schort,, en wat mijn steeds verport
Tot dit wee-moedigh suchten.
Waer dat ick ga of sta,, de droef heyd volght my na,
Doet blijdschap van mijn vluchten.
Eylaes ! de naere nacht,,die voedt mijn geest met klacht:
In plaets van rustigh slaepen.
Geniet ick slapens-lust,, So seyt de Min : de rust
Is voor u niet geschaepen.
't Gedacht dat stelt mijn veur,, de schoon gebloosde kleur
Van haer Roos-roode Kaecken :
Die de natuur met kunst,, door Goddelijcke gunst
Ging in mijn Nimph volmaecken.
't Albaster voor-hoofd wit,,daer't krullend' hair om sit,
Haer Roos-rood-bloosde Wanghen
Staen op een silv're grond,, waer goude Lockjes blond
Krullende over hanghen.
Als ick u heusche reen,,met minsaemheyd gemeen
In mijn gedacht laet komen :
De hoop die port mijn aen,, dan tot mijn Lief te gaen;
Maer vrees doet mijn weer schroomen.
T'ontdecken u mijn hert,, en d'oorsprong van mijn smert
Met klachtighe gebeden.
't Schaep dat de Wollef siet,, verbaest en angstigh vliet;
So doet mijn Nimphje mede.
Ick kniele voor u Beelt,,'t geen 't af-sijn my ontsteelt,
Doch Nimph door u begeeren.
Waerom dus schuw voor mijn? Sal't niet eens anders sijn?
Sal't (Lief) niet eens verkeeren?
Dat onse zieltjes haer,, vereenen met malkaer?
Die nu on-eenigh swerven :
On-eenigh, om het goet,, dat Liefde scheyen doet.
Goddin! **Gedenckt te sterven.**

Stemme: Soo't begint.

MEldt Lomm're Bloempjes, die u groene Beemden ciert,
Tuyght stomme Beeckjes door u soet gemurmureer,
Pluymighe Vogeltjes, tiereliert,
Zephyre buyght de Telghjes door u koele winden neer,
En spreydt de tackjes van het dicht beboomde Wout
D'een voor d'ander,, van malcander:
Om sien of daer mijn Nimph haer niet verborgen hout.
Clapt lieve Beeckjes, door het vlieten van u stroom,
Ey! koele winden, drijft de bladers ruyssend' voort.
Hoe sijt ghy nu in't loopen soloom?
Of rust mijn Nimphje wat in u gras-rijcke oort?
Ach! neen. Waer vind' ick dan de voedster van mijn Min?
Lieve Tackjes,, sijt mijn Brackjes.
Ey! Beeckjes stroomt noch verder Boswaert in.
Wat let u golfjes, Cristalijne borrens-vliet:
Dat uwe stroompjes silv'righ vlietend' niet en gaen?
Datmense nu niet schommelen siet
Al ruysschend' op en neder, maer treurend' stille staen?
En dat u suyv're stroompjes trubligh sijn vermengt?
So ick waene,, doen't mijn traene,
Die 't hert, door d'ooghen in u klaere Borne plengt.
Ha! Keur-vorstinne, om u ist dat mijn gesucht
En flaeuwe klaghten sijn bekent de hooghe Goon:
Om dat ghy te wreveligh van mijn vlucht,
So sijn mijn klaghten aen de Goden mijne Boon:
Om te getuyghen haer mijn onverdiende smert
Die door d'ooghen, uw's vermoghen
Wt de Borren vliet van mijn bedroefde hert.
Hoe ken het herte, dat een lichaems-kluys bewoont,
Noch blijven onbeweeght, aensiende, dat een Heldt
Zijn traenen tot getuyghen toont:
Hoe't hert door Liefde, om sijn Lief, lijdt Liefds-geweldt;
Om dat ick my Goddin niet derf onderstaen
U te smeecken,, u te spreecken;
Moet ick in dese brand stil-swijgende vergaen.

STEM-

STEMME: Wegh derteloose Min, &c.

WT-buldert woeste Wint,, in 't Noorden eerst begint
U strafheyd, door bedwang,, vertoeft niet lang:
Dewijl dat ick in't Schip der Min
Te varen meen na mijn Goddin.
Ick zet mijn zeyl in top. Ey! Noorde-wind weyt op,
En blaeft met uwe mondt,, mijn zeyltjes rondt:
Op dat ghy door u gunsten mijn
Doet tavond by mijn Lief je sijn.
Cupido sit te roer,, van't Scheepje dat ick voer:
Hy stiert het door de Min,, na mijn Goddin,
En schiet voor wt een Pijltje ras,
Het welleck sijn sal mijn Compas.
Wat sien ick Venus Kind,, wy kryghen teghen wind;
Wel hoe of dit noch wil,, 't word oock stock stil;
U schoot en gaert haelt bey strack aen:
Wy moeten eens laveeren gaen.
Wel dit valt groot verdriet: Laveeren ken me niet.
Het schijnt my schier een droom: 't Is teghen stroom.
Cupido leght het roer aen ly.
Ick strijck het zeyl: kom roeyen wy. (gaen;
Neen, laet het zeyl vry staen,, voor stroom weerom men
Het sal sijn teghen Wint,, wat ghy begint.
Dat is te segghen: oock sult ghy
Gheen luck hebben in vryery.
Wendt dan het Scheepjen om: Op dat ick weder kom
Ter plaets, waer door haer straf,, ick my begaf;
Waer ick (door't derven haer's gesicht)
Van droeve quellingh ben verlicht.

STEMME:

Alle die met haet en nijdt.

WAer't vermoghen van mijn macht
(Lief) als ick het wel betracht:
Ick en dobberde langer niet
In de Zee van dit verdriet.

Waer

Waer de Hof van mijn verſtant
Met meer wetenſchap beplant,
Ick ſoude wt mijn knopje groen
Soeter vruchten ſpruyten doen.
Ick ſoud' in de Zee van Min
Langher ſwerven niet Goddin;
Daer ick nu ſo diep in raeck:
Mits ick zeyl, en zie geen Baeck.
Dies drijf ick in't Schip van druck
Teghen ſtroom van mijn geluck.
Brengt mijn Nimphje tijdingh drae
Dat ick leef op haer genae.
Winden wilt mijn Boden ſijn:
Tuyght mijn ſoete Nimphelijn
Hoe dat mijn verliefde hert
Dobbert in een Zee van ſmert.
Droevigh lijden, wreede pijn
Sult ghy langh geleden ſijn?
Langer niet; maer ſo lang wis
Als mijn zieltjen eenigh is.

STEMME:

Wel op mijn droeve gheeſt.

HET bloofend' morghen-rood begint te daghen;
Geliefjens zet u bey op Venus Waghen:
De Paerden ſtaen gereet, en in-geſlaghen.
De Beeſjes moedigh teeghen ſtracx aen't rennen
Als d'oude Voer-man quam de Waghen mennen:
Want d'oude Voer-luy beſt de ſlaghen kennen.
De gulde Zon quam wt den Hemel bromme.
Wat reden wy al ſoete weeghjes omme.
Ach! moght die ſoete tijd eens weder komme.
't Gedacht vernieut my d'oude vrolijckheden,
Hoe ſoet dat wy by duyn ſtrand langes reden,
In ſoete vrolijckheyd ons tijd beſteden.
Hoe wy in boertery nae onſe luſten
Goet ronds, goet zeeus, malkander narmde kuſten,
En ſo de brandjes van de Minne bluſten.

God-

Goddin waer is die ſoete tijd gebleven
Dat onſe lipjes aen malkander wreven,
En u ſo menigh kuſje (Lief) gegeven.
Bedruckten ick u lieve lipjes teeder,
Ghy reptenſe (Goddin) ſo ſoetjes weder,
Als wy in't groene graſje zaten neder.

Herders-Claght.

Stemme:

Iets moet ick u Laura vraghen.

IEts moet ick u Boompjes vraghe,, mits dat ghy ſiet alle daghe
VVat hier in dit Boſch geſchiet:
Of de gheen, die mijn doet quellen,, nimmermeer u komt vertellen
Of zy Liefde draeght of niet.
Lieve Telghjes koſt ghy ſpreecken,, 't weten ſoud' my niet ontbreecken;
Mits ick trouwe Minne draegh.
VVaerom ick veel droeve ſmerte,, lyd' verborghen in myn herte
Met gequyning alle daegh.
Ick ſie vaeck de Beeckjes ſtroomen. Ick vraegh vaeck de ſtomme Boomen
Die betreurt ſijn alle beyd:
VVie tot treuring haer verporre: Dat haer groene Telghjes dorre?
Maer ick kryghe gheen beſcheyd.
Gaen ick by de ſoete Dieren (die ſeer vrolijck tierelieren)
Claegh ick aen haer myn verdriet
En de oorſaeck van myn weenen. Meer gelnyt gelijck de ſteenen
Geeft het ſoet Gevogelt niet.
Staen de Bloempjes ſchoon van kleure. Hoort het groene Gras myn treurẽ
En het Vee dat daer in weyd
Is bedroeft van mynen't weghen. Ia 't is al met myn verleghen:
Om te trooſten mijn bereyd.
So ick by de Beeckjes kome: Zien ick droevigh na haer ſtroome,
Stracks is haere loop gedaen.
Vraegh ick waerom zy die ſtaecken? Om dat u bedroefde kaecken
Syn ontciert met brack getraen.
VVinden (die't geboomt doet buyghen) woudt ghy Amaril getuyghen
Eens de oorſaeck myn's verdriet:
Het verdriet dat mijn doet klaghen,, Suchten, weenen alle daghen
Dat het al om haer geſchiet.
Coom ick met myn Schaepjes weyde,, aen de Beverwijcker Heyde
Yeder Schaepje ſchrickt bevreeſt
Voor 't gevaer dat mijn de Minne,, daer doet komen in myn ſinne
Door't vernieuwen van mijn gheeſt.
Hoe myn Amaril ſagh dwalen,, hier in deſe graſe-dalen
Eenigh met myn teere Vee.
Ick begon myn droeve ſuchten,, maer myn Amaril ging vluchten
Duynwaert in, op ſtrand, na zee.

Ick ging voort mijn Schaepjes dryven,, 'k Lietse sonder Herder blyven
Alsse waeren by de Bron:
'k Heb mijn gang door Duyn genomen,, tot aen strand, daer ick sagh comen
Amaril met Coridon.
Daer by sagh ick noch vergaeren,, twee drie van die steedse paeren
Groeten daer op haer manier;
Amaril, na Herders wyse,, die manier begon te pryse:
't VVas wat sullen wy maecken hier?
Men stemde daer na Duyn te loopen: Om de graesjes vast te knoopen.
Coridon teegh eerst voor uyt,
Die sou d'eerste graesjes binde. Yeder liep met sijn beminde
Zien wie eerst soud' sijn de Bruyt.
VVat sagh ick al vreemde treecken. 'k Hoorde Amarillis spreecken:
Hoe zit Coridon dus stil?
Amaril (na haer behaghen) deed' met dese Letters vraghen
W. W. W. 't Hert W. Wil?

Dat gedaen, gingt op een scheyen. Yeder ging sijn Lief geleyen.
Doch voor het vertreck genoot
Yeder Minnaer eerst sijn lusten: Yeder sijn beminde kusten.
't Leven baerde my de doot.
VVat saeght ghy bedroefde ooghen? Kost mijn herte dit gedooghen
Dese trotsheyd, ende spijt?
Dus sat ick in mijn gedaghten,, deed' vast mijn bedroefde klaghten.
Clagende, ging ick haer quijt.
Daer sat ick alleen verschoven. Suchtend' sagh ick eens na boven
Daer de Zon hem had verschuylt.
Schreyend' sagh ick na de Aerde,, Aerde die mijn droefheyd baerde
VVaerom is het dat ghy pruylt?
VVaerom blijf ick hier alleene,, op de strand? daer ick steeds weene:
Om dat strand de wreede straf.
Niet de strand, maer hier geschiedend,, dat my Amaril al vliedend
Oorsaeck tot mijn weenen gaf.
Sy is d'oorsaeck dat ick sughte. Sy is d'oorsaeck door haer vlughten.
Amaril, hoe ken't geschien?
Daer u ooghen noyt haer daghen,, eenigh ontrou in my saghen:
Noch oock nimmer sullen sien.
Ben ick u te slecht van kleeden? Ben ick u te plomp van leeden?
Ben ick Boerigh op-ghevoedt?
Ben ick onbequaem van wesen? werdt mijn ommegang mispresen?
Of gebreeckt het mijn aen 't goedt?
VVilt ghy na mijn Schaepjes kijcken,, die by d'uwe niet ghelijcken
Amaril myn Veld-Goddin,
VVilt het minst voor 't meest niet kiesen,, 't meeste voor het minst verliesen,
VVat schaed u een Schaepje min?
VVilt u gunsten hem verlienen,, die u dienstigh soeckt te dienen,
En te vieren uwe Ieught.
Tracht met sulcken een te paeren,, daer ghy uwe jonghe Iaeren
Vrolijck meed' verslyten meught.
Laet die lichte Linckers loopen,, die so schoon in 't oogh by hoopen
Vleyen, smeecken, met gebeen:
Schoone woorden veel verlienen,, daer zy schoon mee kennen dienen
Al en meenenser niet een.

Acht

Acht haer niet hoe schoou zy smeken,, wacht jou voor die Hoofse treken
Door de schijn schoon voor-gedaen.
't Is bedrogh (wilt my gelooven) De Herders gaen haer verr' te boven.
Neemt mijn gulle trouheyd aen.

Stemme: Wanneer ick slaep.

RYst wt den slaep. Rijst op Aurora soet,
Op dat u komst de nacht verdwijnen doet;
Slaet u Paerden aen,, dwinght de bleecke Maen
Dat zy voort vertreckt,, en den dagh op-weckt,
Na wiens komste dat ick haecke.
O dagh! O lichten dagh! wilt naecke.
Steeckt wt u hooft des Hemels hooghe top
O gulde Zon! En sluyt u Zalen op.
Zeght dat Flora komt,, plucken het geblomt,
Zendt de Nimphjes uyt,, om Lauriere kruyt,
Om 't Lauriere Kruyt te vinden:
Ick sal mijn Lief een Kransje binden
Met Roosjes rood, en Bloempjes soet door-breyd,
Waer op den Dau noch vers en suyver leyd,
Die hier neer gestort,, wt den Hemel wort
Op dit groene Lof,, daer ick plucke of
Bloempjes schoon, die ick vast hechte
Aen een Kransje, dat ick vlechte.
Het Schaepjen teer gaet weyden door het gras.
't Herdertje wou hy by sijn Schaepje was.
't Ruyghe Geytje teer, loopt vast heen en weer;
Klimt het spitste top,, van't geberghte op.
't Loopt heen en weer deur alle hoecken
Om sijn weder-paer te soecken.
Den Herder soet, met sijne Herderin
De lust voldeet, van sijn gewenschte Min:
Legghen mond aen mond,, in den morghen-stond
Als de Schaepjes gaen,, haere lust versaen
In de Klaver-rijcke daelen,
Als de gulde Zon komt straelen.

STEMME:

Si ceſt pour mon pucellage.

TYTER ging onlanghs vermeyen
In het kriecken van den dagh,
Daer ſijn droeve Laura lagh,
Sagh d'onnooſele Schaepjes weyen;
Die bekommert met de Min
Waren van haer Herderin.
Laura droevigh van gedachten
Voeden vaſt op het verdriet,
Hoe dat Tyter haer verliet;
Sprack int end met droeve klaghten:
Tyter ontrou, ghy mijn dient
Nu u hert een ander mient.
Berſt benaude traenens-beecken
Tot mijn droeve ooghen uyt:
Stomme traenen maeckt geluyt.
Banghe ſuchten! koſt ghy ſpreecken,
Tot getuyghe, dat mijn hert
Om mijn Tyter lijdt veel ſmert.
Ach! helaes! 't is al verlooren.
Teere Schaepjes, treurt van rou
Om dat Tyter is ontrou:
Om dat Tyter niet wil hooren
Na de klaghten van mijn Min,
Daer ick ſo bedroeft om bin.
Tyter, Tyter, ſtelt u ooren
Na de ſtemme van mijn klacht:
Doet het gheen ick heb betracht.
Tyter, ken ick niet bekooren
(Door mijn trouwe Minne-ſmert)
U verſteende Herders hert?
Ken mijn klaghen u niet deeren?
So beweeght dan door de vliet
Die ick wt mijn ooghen giet.
Ziet mijn hert in druck wt-teeren,

Op dat

Om dat Laura voelt de pijn
Tyter van u wreedt af-sijn.
Tyter, moght ick met u doolen
Door't geberghte, Bosch, en Dal,
Ick verliet mijn klaghten al;
't Gheen mijn hertje draeght verhoolen
Soud' ick brenghen aen den dagh
So ick eens mijn Tyter sagh.
Maer dewijl 't gesicht moet derven
Tyter, daer ick so om sucht,
Tyter, die van Laura vlucht.
Tyter, ach! **Gedenckt te sterven.**
Tyter, ach! wat ist mijn pijn
Tyter sonder u te sijn.

STEMME:

Hansje sneed / het Cooren / &c.

ICK gae so vaeck,, tot mijn vermaeck
Aen't Beeckje by de Linde;
En dat alleen; Om dat ick meen
Mijn Nimphje daer te vinde.
't Geberghten top,, dat klim ick op,
En gae door het Bosschage,
Waer Echo melt,, en mijn vertelt
So menigh vryerage.
Doch 't is verdriet,, als 't oogh niet siet
Waer hert en ziel na haecken,
Dat is het schoon,, van u persoon
En rood gebloosde kaecken.
U lipjes teer,, vermoghen meer
Als Phœbi gulde straelen
Dewijl Me-Vrou,, des Hemels dou
Comt op u Lipjes daelen.
Ach! Herderin,, moght ick mijn Min
Eens door u lipjes blussen
Een kleyne saeck,, is mijn vermaeck
Mijn Nimphjen eens te kussen.

STEMME:

Het Jaer is langher als den dagh.

ALS ick in 't Bosch eens na mijn sin
Ging van mijn Liefje roemen:
So sagh ick daer een Herderin
Vlechten een Krans van Bloemen.
Ick seyden Herderinnetje soet
De Bloempjes wt-gelesen
Die ghy vlecht aen dien Roosen-hoet
Voor wie sullen zy wesen?
Sy sprack met een so soet geluyt:
Ick sal met dese Kransse
(Een Herderinnetje is de Bruyt)
Gaen tavond om te dansse.
Ick hoorden dat: Ick stelden my neer
Al sonder langh te beyden.
Wel waer sijn nu u Schaepjes teer?
Sy doolen aen der Heyde.
Sy doolen hier. Sy doolen daer.
Sy doolen also veere.
Ach! dat mijn Herdertje by mijn waer
Ick treurden nimmermeere.
't Herdertje daer ghy om treurt
Is u dat treuren waerdigh?
Ey! Herderinnetje onversteurt
Aenvaert dit Kransje vaerdigh.
Het Kransje dat ghy hier geniet
Met Roosjes rood bebonden
Versmaet het Herderinnetje niet
U Lief heeft u gezonden.
Sy nam het Kransje danckbaer aen.
Sy heeft haer Lief gepresen.
Men sagh haer na 't gesellschap gaen.
Ick sal de Bruyt nu wesen.

STEM-

STEMME:

Al hebben de Princen haeren weng.

HErderinnen ciert u ſoete rey
Nu ter eeren van de koele Mey.
Amaril en Coridon
Bloempjes ſoecken by de Bron.
Philido die ſmeeckt ſijn Galathe.
Tyter had Laura ſo gaerne mee.
En Amynthas vlecht een krans:
Leyt ſijn Phyllis aen den dans.
'k Weet niet wat mijn vlugghe voetjes let
Dat ickſe niet na het Boſje ſet:
Om aen d'Herderinnen rey
Eer te doen de koele Mey.
Eer dat ick wt mijn weyde gae
Blaeten my alle mijn Schaepjes nae:
(Wt mee-ly van mijn verdriet)
Silvia die iſſer niet.

STEMME:

SI TANTO GRATIOSA.

CUPIDO Godt der Minne
U pijlen wreedt mijn jongher hert door-wonde;
Ick bidd' u, o Goddinne!
Maeckt mijn gemoedt van ſlaverny ontbonde:
Dewijl u kracht,, heeft ſulcke macht
Dat machteloos ick ſwerve:
Mits ick Me-vrouwe,, u nimmer mach aenſchouwen,
Maer moet derve.
U ooghjes, die als ſterren
Mijn brandend' hertje brandende door-ſtraelen,]
Doen mijn in Liefd' verwerren,
Ia in de Liefde dwaelende verdwaelen;
So dat ick ſweef,, ick ſterf, ick leef,
De Ziel is mijn ontvloghen.

Hebt

Hebt ghy u dorsten,, wt wreede Tijghers borsten
(Lief) ghesooghen?
Dat ghy dus obstinatigh
Van mijn (Lief) vlucht. Kan u gemoedt dat lijden?
Ick bid Princes sijt matigh
In straf gebruyck medooging t'allen tijden;
Acht geld, noch goedt,, noch hooghe moedt,
Noch 's Werelds-pracht, noch prale:
Want een onweder,, kan hoogh-moet smijten neder
En doen daelen.
A Dieu Princesse moedigh
Mijn danckbaerheyd laet ick u tot getuyghe,
En bloeyt in Liefd' voorspoedigh.
A Dieu Matres, met danckbaerheyd ick buyghe.
Ick wensch ghy meught,, elders met vreught
U Liefde Lief besteden:
Want ick bevijne,, twaelef in een dosijne
Vindtmer heden.

STEMME:

ROGIER BON TEMPS.

NOord-weste windt verheft dus niet: Hoort nae't gebiet
Van een Goddine, wiens hertje door-wondt
Wenscht dat u buyen,, weder na 't Zuyen
Keeren terstondt.
Æole eens u krachten stelt,, in haer gewelt:
Op dat zy mach haer liefste vrindt,
't Sy wat voor baren,, hy komt door-varen,
Geven voor windt.
Het Scheepje daer u Lief in sweeft,, Geen nood en heeft
Dewijl dat hy beforghde Vrou
Voor buyighe Winden,, wel Haven sal vinden
Met Ancker en Tou
Waer mede 't Iacht is so ick mien,, seer wel versien;
Dan doch natuur toont liefdens-aert
Dat ghy Goddinne,, met trouwe Minne
Bekommert waert.

Æolus

Æolus hoort na u gebiet,, ey ſorght niet:
Hy gheeft ſijn Winden ſoeter keer;
Hy voeghtſe ten beſten,, van het Noordweſte
Nae 't Zuyen weer.
Ick ſagh dat hy door yver graeg,, ſijn ooghjes ſtaeg
Deed' loncken nae den Noorden, doe
Hy quam gevaren,, door Minne-baren
Na ſijn Lief toe.
Ick bidde u Princeſſe ſoet,, neemt dit in't goet;
Mijn feyling duyd ten beſten doch.
Verſchoont Godinne,, mijn ſoet beginne
Sonder bedroch.

Stemme: **Als 't begint.**

WAT mach ick mijn, Vertrouwen op de ſchijn:
Die immers lieght, En menigh Menſch bedrieght.
Is mijn Godin, Veynſend' met ſchijn haer Min:
Beveynſtheyt dan, Ick nimmer ſchuwen kan.
Iſt ſo? Ey wat! Qualijck geloof ick dat:
Ick hebt voorwaer, Bevonden noyt in haer.
Nochtans het is, Verſeecker en gewis:
Schijn mijn gunſt verleent; Maer 't hert een ander meent.
Want men verſtaet (Waer dat men comt of gaet)
Mompelen geluyt: Dat Meyſjen is de Bruyt.
Dan denck ick vaeck: Ach! wat een droeven ſaeck,
En wat een ſmert, Is dit voor mijn jonck hert.

T'ſamen-Zangh/

Tuſſchen een Ionghman ende Dochter.

STEMME:

Sal ick noch langher met heete traenen.

GODIN ſal ick noch langher ſwerven
Hier op der Aerd' in droefheydt groot?
Sal ick gheen trooſt van u verwerven!
Verſlint my dan, ô felle doodt!

Vlucht wt u kluys,, met naer gedruys,
Vlucht uyt u kluys bedroefde ziel,
Verlicht mijn ſmert Godin, waerom ick kniel.

Dochter. Ionghman, ghy veynſt met ſchoone woorden
Die Venus-Kind u ſpreecken doet.
Veel Iongmans klaghten ick vaeck hoorden,
Maer noyt beweeghden zy mijn gemoet:
Vermits zy ſijn,, ſchoon in de ſchijn;
Vermits zy ſijn valſch in der daet,
So dat ick daerom al haer klaghten haet.

Iongm. Ick wandel niet op ſulcke paden,
Maer treed' op't ſpoor van Liefde trou.
Wilt d'een om d'ander niet verſmaden;
Want alle Minnaers ſo niet ſijn Me-vrou.
Siet door de Min,, dit beter in,
Of anders ick Goddin wt-teer in ſmert.
So menighen Minnaer (Lief) ſo menigh hert.

Dochter. Iongman vaert wel, wilt mijn verlaten,
En kieſt voor mijn een ander Vrou;
U klaghten ſnood keunen niet baten,
Dewijl ghy ſijt in liefd' ontrou.
Oock ſtreckt mijn ſin,, noch tot gheen Min.
En of ick ſchoon een Minnaer kieſen wou,
Denckt vry dat dat een ander weſen ſou.

Iongm. Hebt ghy dan oyt ontron bevonden
Verſteende Maeght, dat ghy wantrout
Aen mijn ſtandvaſte liefd' gebonden,
Die Venus dwangh geteugelt hout,
En mend na't ſpoor,, van u gehoor.
Doch 't is voor mijn verdriet en ſcha:
't Is altijd neen met u, en nimmer ja.

STEMME:

BAISE MOY MA IANNETON.

SOete Nimph, hoe komt het by,, dat ick moet verlaten
Al de kuſjes, al 't gevry,, al de ſoete praten,
Al de lachjes, al 't gelonck,, al 't gecierſel, al 'tgenronck,

Al de

Al de lieve lusjes,, van u soete kusjes.
Kusjes, ja noch boven dien,, al de lieve gluurtjes
Die ghy mijn so vaeck liet sien,, met veel Minne-kuurtjes.
Ia u wesen soete Meyd,, heeft mijn duydend vaeck geseyd
Dat ick soud' mijn sinnen,, stellen tot het minnen.
Pronck van alle Nimphjes braef,, nu ick heb verkooren
Vind' ick mijn u eyghen slaef,, al mijn lust verlooren.
Al de straeltjes, al het licht,, van u Goddelijck gheficht
Die mijn brand ontsteecken,, sijn my af-geweecken.
Is het om dat Tyter ken,, soeter met u vleyen?
Denct dat ick weer trouwer ben. Waerom wilt ghy scheyen?
Of hy schoone woordjes geeft. Dat ist oock al dat hy heeft.
Tyter soeckt maer kussen: Om sijn brand te blussen.
Maer ick soeck mijn Engel staegh (door Cupidoos krachjes)
V te dienen alle daegh: Met veel lieve nachjes
Minnelijck (met soete vreught) te voldoen u jonghe Ieught.
Hierom Amarillis,, toont u Min aen Phillis.
Mogt ick eens mijn Lipjes weer,, met u mond bedouwen,
En woud ghy u Lipjes teer,, weer aen mijne houwen
Hemels vreughde soudt my sijn. Ick vertrou dat selfs Iupijn
Sou van d'Hemel daelen: Om die vreughd te haelen.

STEMME:

Hansje sneed / het Cooren/ &c.

HEER Aeltje-buur,, wat avontuur:
Deynckt Teun die heeft een Vryertje.
Ist niet ondiest: Zy is verlieft
Op een wilt-weyigh Snyertje.
Een Huppeklinck,, een lichte-vinck,
Daer niet en is ten besten.
En weetje 't niet,, hoe dat hy hiet?
't Is puyckjen aen de Vesten.
Wat maghse doen: 't Is gien fatsoen.
Ia wel! ick seght jou Aeltje
Dat teere Wicht,, valt veel te licht:
Zy smijt hem wt het Zaeltje.

't Is wel een Lanst,, hy speult en danst;
Ia alle nieuwe wijsjes,
Of niet een quack,, hy weetse strack:
Dat hoord' ick laetst tot Tijsjes.
Waer op dat pas,, 't gesellschap was
Van al de jonghe Maetjes:
Daer hy alleen,, het geesje scheen
In klughjes en in praetjes.
Dat lange Teun,, en Iaep en Seun
Noch seyden: dat's een giesje;
Ia so ondiest,, dat ick verliest
Hem minne moet, seyd' Niesje.
Die soete sloof,, heeft goed geloof
Dat zy hem sel bekooren.
O lieven Heer! Comt morghen weer
Ghy sult wat anders hooren

STEMME: Soo't begint.

ICK klaegh, ick treur, ick quijn; Ick wentel in geneught;
Mijn blijdschap is mijn pijn, Mijn droefheyt is mijn vreugt:
Om dat de Liefd' mis-haeght, De over-brave Maeght.
Die ick min, die ick mien, Die ick vley, die ick dien
Met hert, ziel, en gemoed, Die sy met hoop van gunsten voed.
Met droefheyd ick bedenck, Dat Rosemond haer veynst
Door't lonckende gewenck, 't Gedacht weer blijdschap peynst
Dat zy van herten meent, 't Geen 't wesen my verleent.
Maer wat ist: TORES mist, Tijd en stond, Rosemond
Te smeecken om haer gunst, En soete Minnens-tover-kunst.
U goude lockjes blond, V schoon gekrulde haer
Krult (o mijn Rosemond) Als of het Goud-draed waer.
Mijn over-schoon Princes, Ziels-keurighe Vooghdes;
Die ick acht, die ick eer; Die ick wensch met begheer
Waerom ontsegt ghy schoon, Mijn gaven u lief aen-geboon?
Mijn trouwe dienst als Schat, Ick offer aen't Altaer
Daer menigh Minnaer badt: Boots ick al klagend' naer.
Na-klagende, 't hert weent; Dat ghy mijn gunst verleent,
Die de Min, o Goddin! Mijn betoont, sal geloont
Werden (brave Maeght) Na dat u eyghen lust behaeght.

STEM-

Stemme:

Weest Nimph gegroet / &c.

SO dra de Zon, Sijn hooft begon
Te steecken wt het hoogh gebou
Daer hy Aurora cieren wou:
Nam ick voor mijn, Al eer de Zonne-schijn
Zijn straeltjes op de Lommer spreyd
Te gaen daer Lerinde Schaepjes weyd:
Mijn ooghjes die saghen niet als ellent
So haeft ick het Bos je maer quam omtrent;
Dicht by het Beeckje (o droevighen dagh!)
Al suchtende daer Lerinde lagh.
En riep vaft uyt, Met naer geluyt:
Waer vlught mijn Lief Amyntas heen?
't Is teghen wet, teghen Eer, teghen reen.
D'onnoos'le Blaen, Die aen de Lommer staen
Die sullen sijn tot een verwijt
Van u ontrouw'heyd t'mijnder spijt.
Amyntas, Amyntas (was al dat zy riep)
Vermoght ghy te vlughten wanneer ick sliep?
Omringelt, becingelt met Telghjes groen;
Hoe meught ghy Lerinde die ontrou doen?
Na dit geklagh, Amyntas sagh
Zijn Veld-Godin met vrees belaen,
Is weder by haer sitten gaen:
En heeft met lust, Gesoent, gekust,
Gewentelt in het ruyghe gras;
't Scheen dat het spel op 't soetste was.
Ey! moordme niet, moordme niet (riepse) mijn Lief.
't En salje niet schade; 'k ben schelm, noch dief.
Lerinde, Lerinde (Amyntas zey)
Mijn Lammertjes graesen in Klaver-wey.

STEMME:

LA VOLAGE.

IUffrou u Ieught (begaeft met hooghe Deught)
Ontsteeckt mijn ziel dickmaels met vreught:
Als ick aenschou,, de schoonheyd van Me-Vrou
So ben ick weer in swaere rou:
Dat ghy op my te trots u soet ghelaet
Met wreedheyd, slaet, Goddin,
Daer ick u ongeveynst met goeder herten min.
En u altijt,, gedient heb en gevrijt.
Ey! schoone, waer toe dese spijt?
Seght eens voor my: Dus obstinatigh ghy
U straf heyd toont met Heerschappy?
Wat quaet, wat smaet, heb ick betoont aen u
Dat ghy so schu, voor mijn,
So bitter, en so wreed op u Dienaer kent sijn?
Of ist Goddin: Dat u verkeerde sin
De rijckdom meer acht als de min.
Om 's werelds staet,, getrouwe min verlaet
Die alle Schat te boven.
Neemt acht, wat macht, getrouwe Minne heeft,
Wat vreughd zy geeft op Aerd:
Daer zy in lieve lust veel soetigheden baerd.
Maer d'overvloed,, van 's Werelds Schat of goed,
Dickmaels veele twiften voed:
Want rijckdoms-kracht,, voed trotsheyd op haer macht,
Niemand diensten waerdigh acht.
Iuffrou, ick hou, het alder-ongesienst:
Bequaemst ten dienst, dunckt mijn.
De rijcke sijn gewent gheen dienst: gedient te sijn.
Maer min met deughd,, teelt d'alder-soetste vreughd
Die ghy Nimph bedencken meught;
En matigh goed,, gaet boven d'overvloed.
Vernoeging maeckt een rijck gemoed.
De Min, Goddin, vol soete soetigheyd
Als de ziel scheyd, het goet
Hier op der Aerden blijft, en gantsch gheen vordeel doet.

Stemme: O schoone Crieclin.

DE blonde dagheraet
Verspreyd haer glans de Telghjes door en door,
Het Morghen-sterretje staet
En flickert met haer straeltjes lieff'lijck voor
De vensters van mijn Nimphjes Tent,
Alwaer ick niemand sie omtrent.
't Gevoghelt in het Wout
Van blijdschap dertel speelt en tiereliert,
De Telghjes nat bedout
Met Blader, Loof, en Bloeyseltjes verciert:
Getuyghen al de soete Min
Van mijn verliefde Veld-Goddin.
Wiens Leden af-geflooft
(Door 't vryen van de lieve langhe nacht)
Legghen door slaep berooft
Van soete Min, en minnelijcke macht.
Sy ronckt met soete suchjes uyt:
Comt Thyrsis by u lieve Bruyt.
Wat soete droomen sijn't
Die ghy so soetjes premelt binnen's monds?
Eylaci! so het schijnt
Acht ghy Philander niet, die so goet ronds
Hier onder dese groene Tack
Lerinde eerst van Min aen-sprack.
Ghy weet Lerinde dat
U Lipjes soet bedoude rooder mondt
So dickmael sijn bespat
Met Nectar, die Iupijn mijn heeft gejont
Te drucken aen u lipjes teer
Als ick u kusten, en ghy mijn weer.
Wat soete vryigheyt, Is in ons vryerage niet geschiet!
Philander droevigh schreyt
Nu dat Lerinde Thyrsis Minne biet;
En slaet Philander voor het hooft
Nu ghy sijn sinnetjes hebt gherooft.

't Gaet

't Gaet by de Herders om,
En by de Herderinnetjes ist gemeen;
So 'k in't geselschap kom:
't Is al, Philander heeft een blaeuwe-scheen.
Phylander leeft in swaer getreur:
Lerinde gaet met Thyrsus deur

STEMME:

ROGIER BON TEMPS.

VLieght snelle Winden haest voor heen,, na Charileen,
Bruyst, schommelt soetjes bracke stroom
Met Zuyer vlaeghjes,, dan hoogh, dan laeghjes;
Tuyght dat ick coom.
Ey! soete golfjes van de Meer,, springht op en neer.
Ey! blaeuwe tyen, drijft u vloet
Met snelle stroomen,, de Eycke Boomen
Eens ruysschen doet.
Slaet saghjes teghen 't swacke riet,, tot dat zy siet
Mijn wt-gespannen Zeyltjes staen
Door gunst der stroomen,, voor wind af-koomen
Met Min belaen.
Wanneer ick com ter plaets daer zy,, sal sien na my,
So stiert mijn tongh (o God Iupijn)
Dat zy met reden,, mach aen-gebeden,
Werden van mijn.
Eerbiedigh vallen haer te voet; met heusche groet:
En klaghen van mijn swaere pijn,
Op dat met lusjes,, drie soete kusjes
Mijn wellekomst sijn.

STEMME:

L' ORANGE.

HET lodderlijcke licht,, van u jentiel ghesicht
Iuffrou, heeft in mijn droevigh hert
Gevoedt, gebaert een wreede smert.
'k Beklaghe, de daghen (o schoone Godin)

Dat ick verwonnen bin,
Nu heden, ghebeden
U niet beweeghen keunen tot de Min.
Laet varen schoone Maeght,, de sorgen die ghy draeght,
En twijffelt niet aen Tyters Min;
Die u standvastigh blijf Godin:
Want Tyter, die myter, so menighen Maeght
Nu hy u Liefde draeght:
Door reden, mijn heden
Ter wereld niet als u by-sijn behaeght.
Ick min u schoone Zon. Waer 't dat ick meerder kon
Betoonen van mijn trouwigheydt:
Ick soud't bewijsen soete Meydt.
Op Aerden, gheen waerden, so lief als mijn
U hooghe deughden sijn.
O schoone! Tot loone
Wensch ick om 't lieve licht van u aenschijn.
't Is Tyter (schoone Vrou) Die gaerne boeten sou
Zijn lusten aen u jonghe Ieught:
En kussen eens (met soete vreught)
De tipjes, uw's lipjes, bevocht Iuffrou
Met asems soete dou.
De bloosjes, als roosjes
Ick op u schoone wangtjes drucken sou.
Ey! schoone, slaet eens op,, de vensters, die in't top
Van 't hooghe voor-hooft schoon ontdaen,
Al slick'rend' als twee Sterren staen,
Met booghjes, pas hooghjes, het gittigh haer
Ciert u bruyn ooghjes claer.
V Leden, besneden
Niet anders of het een Godinne waer.

Stemme: **Als 't begint.**

ONlanghs geleden, eer dat de Zon
Van 's Hemels-top sijn gulde straelen
Liet over 't vochtigh Aerdrijck daelen:
Sagh ick mijn beminde Galathee

Comen drijven met haer Vee
Van de kouwe dorre ſtrand,
Barrevoets door 't natte zand
Na de Heyden, om te weyden
Haere Schaepjes na 't begraeſde Land.
Ick ging haer groeten, en zy mijn weer;
Maer wat ick deed 't was al verlooren:
Ick koſt haer tot gheen Min bekooren.
Galathea, hoe dus ſtraf?
Macher niet een kuſjen af?
Daer ick (Herderin) wel eer
U bedoude Lipjes teer
Na mijn luſten, dickmaels kuſten;
Sal dat nu niet eens geſchieden weer?
Wat ſal ick ſegghen; Coridon veynſt;
Men mach u woorden niet vertrouwen,
Noch op gheen Minnaers klaghten bouwen.
Galathea, dat was 't niet:
So ghy Coridon recht beſiet
Sult van al de Herders ghy
Gheen getrouwer ſien als my:
U te Eeren, na begheeren,
U te Eeren Nimph, na u waerdy,
Kijckt na mijn Schaepjes, kijckt na mijn Vee,
Kijckt na mijn Klaver-rijcke weyde:
Die ſullen weſen voor ons beyde.
Coridon 't gheen ghy mijn biet
Sal in 't minſte my bekooren niet;
Liever een knaepje na mijn ſin,
En een Schaepje vijf ſes min.
Ach! u ſcheyen, doet mijn ſchreyen,
Vaert wel te wreeden Herderin.

STEMME:

Fortuyn/ eplaes! bedroeft.

EErbiedighe Godin, wiens gheeſt tot ſlaepen ſtreckt
Nu dat de donck're nacht het Aerdrijck over-deckt,

Nu

Nu 't pluymigh bedd' gereet fijn Iuffrou wil ontfaen:
Coom ick hier voor u deur, en voor u venfter ftaen.
Daer 't flickerigh gefcheem vaft fwiert met foete brant
Door 't fchijnfel van de Maen ftraelt op u Ledicant,
En flonckert in u Koets, daer 't pluymigh bedd' gefpreet
Mijn Iuffrou vrolijck groet, en blijd'lijck welkoom heet.
Daer d'aengename ruft u gheeft met luften voet,
En daer Aurora u met goeden morghen groet,
Daer u de flaep om-vanght, ghy eenigh dertel fpeelt,
En niet gedooghen wilt dat iemands dienft u ftreelt.
Ia 's morgens als de Zon van 's Hemels Tente daelt,
En Phœbi foete komft op't alder-prachtighft' ftraelt,
En op u blancke borft fijn gulde ftraeltjes fchiet,
Dat is al u vermaeck, en anders wenfcht ghy niet:
Als 't blaeck'ren in de Zon, dat gants geen vruchten teelt,
Maer met fijn ftraeltjes op u blancke Lichaem fpeelt,
En fpreyt u armen wt, met fchijn u luft vergroot,
Inbeeldingh koeftert daer u Maeghdelijcke fchoot.
Als ick het fneeu-wit vel, de blancke borfjes rond,
V ongevlochten hair, u rood' corale mond
Zie foetjes door een fpleet, of door een ruyt van't glas:
O! denck ick, die by u eeuwigh gebannen was.
Maer't derven doet mijn hert vaeck wenfchen om de doot
Of met een blijd onthael te ruften in u fchoot;
U fchoot, die al mijn vreughd' beflooten heeft Iuffrou.
En denckt vry (foo ick moght) hoe gaerne dat ick fou.

STEMME:

SI TANTO GRATIOSA.

O Soete brandt der Minne
Die in mijn hert u vonckjes hebt ontfteecken:
Voert my by mijn Godinne,
Daer ick met haer in eenfaemheyd mach fpreecken:
Hoe mijn de tijt,, van't af-fijn fpijt:
Om dat ick haer moet derven.
Ongunft der Goden,, doen mijn wel duyfend dooden
Om haer fterven.

Ist Aerdrijck over-tooghen,
De Wolcken swert met dicke duysterheden
Dwerrelen voor mijn-ooghen:
Een ander slaept gerust en wel te vreden.
Ick dwael alleen,, met naer geween
In't dool-hof van mijn sinne:
Waer ick verhaele,, u Deughden t'eenemaele
O! Godinne.
Voegh ick mijn gheest tot slaepen,
So seydt de Min: wech soete dieverye.
Daer is gheen rust geschaepen
Voor die, die haer begheven tot het vrye.
Nu ick begin,, met soete Min
Te voeden mijn gedachten:
Voel ick mijn eygen,, gemoedt en sinnen neygen
Tot veel klachten.
Door oorsaeck datter Wetten
Zijn, wiens verbondt van wreedtheyd my doen klagen
En soecken te beletten
Mijn Liefde, die ick u so lang sal draghen
Als op dit dal,, mijn ziele sal
In't broosche Lichaem swerven.
Hoop sal mijn peyen,, tot Ziel en Lichaem scheyen
Door het sterven.

STEMME:

Pronckje van de Maeghden.

Dit's ghemaeckt (om ons verblijden)
Als wy voeren Spelen-rijden.

Tyter. OOrsaeck van mijn vreughde,, Is mijn brand te bluffen.
Spieghel aller Deughde: Weyghert ghy te kuffen?
Mach ick ondertuffen,, mijn straffe Galathee
Met pronckjes, van lonckjes,, niet kijcken, jou prijcken?
Wat doeje dan dan mee?
Waer toe so af-keerigh? Ken't u niet vermaecken?
Daer ick so begeerigh,, u gebloosde kaecken
Gaerne eens soud' raecken,, mijn straffe Galathee:

Wat

Wat lijckt-het, j'ontwijcktet,, met muylen, en pruylen.
Wat doeje doch mee?
Kijckt eens wt u oogen,, die ghy met u ſluyer
Dicht hebt over-toogen,, Nu ick met u kuyer,
En hoe langer hoe luyer,, mijn ſtraffe Galathee:
Wat bedrijf'je? wel kijf je: Om luſjes,, van kuſjes?
Wat doeje dan mee?

Galathe. Tyter ſit doch ſtille. Wat Beduyt dit quellen?
Deſe malle grille: Die jou 't hooft ontſtellen.
Waer toe al dit lellen? Gaet wech: laet mijn met vree.

Tyter. Non Trooſje: een pooſje,, weeſt groentjes, geeſt ſoentjes
So ſelje weer mee.
Hemelſche Bancketjes,, Suycker-ſoete vleyſje.
Hey! noch even netjes,, ſoete lieve Meyſje.
Trooſje noch een reyſje,, ſo laet ick jou met vree.
Wat ſoo ſiet, die noo vliet: Voor luſjes, van kuſjes
Die ſel weer mee.

STEMME:

Si ceſte Malheureuſe.

LAet u teere Telghjes buyghen,, ſpraeckeloos geboomt.
Beeckjes, wilt mijn droef heyd tuyghen
Als ghy ruyſſchend' ſtroomt
Door Duyn, door Zand,, door Bergh, door Land,
Met groene Linde dicht beplant.
Als Dorilea hier comt weyen,, eenſaem, met haer Vee:
Tuyght dan al het droevigh ſchreyen
Dat om haer dee.
Ach! Boompjes treurt. Ey! Telghjes ſcheurt:
Tuyght haer het gheen hier is gebeurt.
Wanneer zy de ſachte treedtjes,, herwaerts heene ſtiert
Met haer fiere flucxſe Leedtjes
Door de Lommer ſwiert:
Stort van u blaen,, dan al 't ghetraen
Dat ghy (ô Telghjes) hebt gelaen.
Druypt ſachjes op haer rode kaken. Dringt in haer gemoet
Glijdt ſoetjes van de gladde daecken.

Menght u in haer bloedt:
Dat zy beproeft,, Hoe't hert bedroeft
Door trouwe Minne trooſt behoeft.

STEMME:

En fin celle qui j'ayme tant, &c.

ALS ick Laſurigh blaeu het Veld, Met dau ſagh overgooten
En door een Goddelijc geweld, Den Hemel op-geſlooten
Daer 't ſchitt'ren van de Zon, Speelt in de Bron. (palen;
Bron, daer een ſtroom van Nectar vloeyt, Tot aen Yvoren
Waer by een purpur Rooſje bloeyt: Om voedſel wt te halen
Op u Albaſter vel, Mijn Lief Grucel.
Het flick'ren van den dageraet: Iſt ſchijnſel uwes ooghjes,
De glans die aen dē Hemel ſtaet, Schuylt onder ſwerte boog-
De ſchijn van dageraet: Is u gelaet. (jes.
Het veld dat ſich met dau ververſt: Dat ſijn mijn blye ſinne
Als'thert door d'oogē traentjes perſt: Wt Goddelijcke minne
Vernieu ick (door de Min) Mijn oude ſin. (te voeden:
Hoe dicmaels placht ick aen de Beeck, 'tGedacht met min
Alwaer ic in de ſtroompjes keeck, Grucella Schaepjes hoedē
Wiens ſchaduw' ick by dagh, In't Beeckje ſagh.
Alwaer haer ſtem 't getierelier, Der vogeltjes na-bootſte;
Wiens held're kropjes ſcheenen ſchier (Vermengt met d'al-
Vreught) een ſoet geluyt, Te kroppen uyt. (dergrootſte
So menigh blaetje alſſer ſtaet, Aen dicht bewaſſen Linde,
So menig ſtroompje alſſer ſlaet, Door't ſchomlē vande winde
De dicht beboomde wal, Getuygen't al.
Hoe vaec dat ic int eenſaem woud, Al eer de Zon ſijn ſtralen
Op't groen bekleede blader-hout, Met ſchijnſel neer liet dalē
Die vreughden heb verwacht, In mijn gedacht.
Maer vruchteloos was't na die tijt, Als ic van minne klaegde
Na ſy mijn mening wiſt: met ſpijt, Sy menigmael my plaegde
Waer door mijn Liefdens-vlam, Ten eynde quam.

STEM-

Stemme:

Om een die ick bemin/ ꝛc.

BErst bracke traentjes uyt,, met snelle stroomen:
Doet mijn gewenschte Bruyt,, eens voor mijn komen;
Vrou Venus (door u macht) doet haer verschijnen:
Op dat zy selver siet,,t'onlijdelijck verdriet
Dat my van haer geschiet; Om wien ick quijne.
Ey! laet mijn bracke dou,,het herte raecken:
Het herte van de Vrou,, die mijn doet braecken
(In bitt're treurigheyd) veel naere klachten;
Of mach het dan niet sijn,, dat zy haer voeght by mijn,
So stiert o God Iupijn! in haer gedaghten
De volle overvloed,,van al mijn plaghen,
Die mijn verlieft gemoed,,om haer doen klaghen.
Ey! voert een traentjen aen de roode tipjes:
Neemt Iupijn tot een Boo,, de kleyne Cupido;
En sprengtse dan alsо,, tot op haer lipjes.
Van daer tot op haer hert: Dat zy mach proeven
De over-groote smert,, van mijn bedroeven;
Bedroeft wt min, en dat om haer af-wesen:
't Af-wesen is voor mijn,,in't hert een swaere pijn.
't By-wesens-Medicijn,, Can't al genesen.

T'samen-gezangh/

Tusschen Laura ende Tyter.

Stemme:

VAN CATRYNTJE.

Laura. WAS ick een Coninginne,, hier op der Aerd':
Soud ghy my dan u Minne,,wel achten waerd?
Soud ghy my dan wel willen,seg Tyter?
Tyter. Trouwe min heeft sulcken kracht:
Dat zy Hoogheyd niet en acht.
Waerder is mijn u persoon
Als Coninckrijck, of Keysers Kroon.

Tyter

Laura. 2. Tyter het ſijne maer praetjes,, ick achtſe niet.
Tyter. Laura, d'Elſen-blaetjes,, die ghy hier ſiet
Ritſelend' aen de Telghjes, getuygent.
Laura. Tyter, ſwijght. Ey! ſwijght doch ſtil:
Laura weet niet hoeſe wil.
Tyter. Set u lieve Laura neer:
En boet met Tyter u begheer.
Laura. 3. Ick weet niet of het ſou voegen. T. Och! ja 't mijn lief,
Laura. Dat ick door mijn vernoegen,, u maecken een dief:
Wat ſoud' men dan ſegghen, ſegh Tyter?
Tyter. Laura, ſchoone Veld-Goddin: Tyter ſal door trouwe min
U verlaten nimmermeer;
Dus draeght gheen ſorghe voor u Eer.
Laura. 4. Tyter, of het dan faelde: Wat ginger mijn an?
Tyter. Offer den Hemel daelde,, 't gheen niet ſijn can.
Dus Laura laet vry varen u ſorghe.
Laura. Tyter, och! ick ben begaen.
Tyter. Laura, laet het het ſorghen ſtaen,
En boet met Tyter u begheer:
Die ſorgh ſal draghen voor u Eer.

STEMME:

Phyllis quam Phylander teghen.

DOor 't verloopen van de tijden
Keert de droef heyd weer in vreught:
Roſemond, het droevigh lijden
Dat ick leed om u Ieught;
Door een ſoete Minne-brand:
Slaen ick willigh van der hand.
Phyllis was het eerſte vonckje
't Welck mijn jonghe borſt ontſtack
Wanneer een lieff'lijck lonckje
Wt haere ooghjes brack,
Op-gepronckt van de natuur
Met een tintelend' gegluur.
Met twee purpur-roode Rooſjes
Bloeyden 't ſneeu-wit kaecke-vel,

Schaemt-

Schaemt-root vermenghde bloosjes,
Die 'k niet vergeten sel,
Stonden als een pronck ten toon
Op u witte wangetjes schoon.
Phyllis, als ick mijn gedachjes
Op ons oude Minne voe,
Zend' ick wel duysend lachjes
U lieve ooghjes toe:
Dat zy sien de vriendelijckheyt
Die daer in mijn hertje leyt.
't Oude sal een nieu verwecken.
Phyllis vlecht een Roose-krans:
Laet my ten dienst verstrecken
Te leyden aen den dans
Phyllis aen Amynthas hant,
Die met vreught de Meye plant.
Voor de pracht van Hoofse zye
Kies ick nu een Boere-py.
Voor Steedse pronckerye
De keurighe waerdy
Van de Roosjes, van't gebloemt,
Daer een Herderin op roemt.

STEMME:

Wackere voetjes / &c.

EYlaes! wat dwinght mijn swack gemoedt
Tot traenens-vloed?
Wat port mijn hertje tot geween?
Wat droeve plaghen,, doen my dus klaghen?
't Is buyten reen:
Dat ghy (door 't af-sijn) mijn bedroeft,
So lang vertoeft:
Eylaes! wat isser in de weegh?
Waer dat ick come,, ick ben vol schrome.
't En is gheen deegh.
Steeds komt my droevigh in de sin
De soete Min

Die ghy en ick (met ſoet vermaeck)
Van lieve luſjes,, en ſoete kuſjes,, Gebruycten vaeck.
Het ſchijnt een Enghels ſoete aert
My 't hert beſwaert:
Om dat hem daer verborghen hout
Die ick mijn leven (door't over-geven)
Heb toe-vertrout.
Wanneer, wanneer ſal 't doch eens ſijn
Dat hy by mijn
Hem neder ſtellen ſal te ruſt:
Eerbiedigh groeten,, en vrolijck boeten
Mijn lieve luſt.
Cupido toont u gunſt aen mijn;
Ontſlaet van pijn
Mijn hertje, dat ſo vaeck bedroeft
Door Liefds-toe-neygen: Om dat mijn eygen
So lang vertoeft.

STEMME:

De Enghelſche Fortuyn.

LAeſt als ick quam, Gedreven door de Min;
't Gheen ick vernam, Speelt my noch in den ſin:
Van vreught berooft, Ick een Godinne ſagh.
D'hand onder 't hooft, Vol fantaſye lagh.
Door mede-ly, Gedwongen om te gaen,
Tradt icker by, En ſpraek dees Iuffrou aen:
Vooghdes mijn's hert: Wat iſſer dat u quelt?
En u met ſmert, 't Gedacht ſo ſeer ontſtelt?
Haer wijſe tongh (Met reden geſondeert)
Wijſelijck dwongh, Mijn ſinnen overheert
Te ſtaecken 't gheen, Cupido in mijn bracht;
Dies haer geween, Is oorſaeck van mijn klaght.
's Werelds geneught (Hoe ſchoon vermomt met ſchijn)
Kent voor mijn Ieught, Anders als droef heyd ſijn?
't Schijn-ſchoon gelaet, Een ſoete luſt bereyd;
Maer in der daet, Iſt niet als bitterheyd.

Bitter

Bitter (seyd' zy) Schijnt my al 't Werelds soet;
Eensaem voor my, Te leven sal't gemoet
Met hert en sin, Na-speuren: om dat mijn
De soete Min, Niet ken als bitter sijn.
Wat teghenheyd, De zotte Min verblindt
De leught op-leyd: Men dagelijcks bevindt.
Soet is 't begin; Maer als men is gepaert
Maeckt ons de Min, 't Gemoed met sorgh beswaert.
Ghy doolt Iuffrou: Want ramp en ongeval
De Liefde trou, Voor goed op-nemen sal.
So een te teer, Te swaerlijck werd belast:
Twee vermogen meer; Dat spreeck-woort dat gaet vast.
Eensaem te sijn, 't Gedacht met sorghen quelt;
Droefheyd en pijn, De eensaemheyd verselt.
Is men gepaert, En valt het soet of suur
Hier op der Aerd: Men klaeght het sijn portuur.
Wie klaeght men 't als, Men eensaem is belaen?
Men buyght den hals, De ooghen vol getraen.
't Gekropt gemoet, Bigghelt met traenen uyt;
Maer wat men doet, 't Loopt so lang dat het stuyt.
Maer als de Min, Door trouwigheyds verbondt,
Brenght sorghen in, Geluckigh tijd en stondt.
Daer men so mint (Hoe-wel met sorgh belaen)
Die so begint, Sal't selden qualijck gaen.

Stemme:

Schoonste Nimphe van het Woud.

OCH! wat port mijn jongher hert,, tot de smert:
Die mijn menigh-mael comt plaghen.
Hooghe Goden (hoe dus wreedt? 't Is mijn leedt!)
Waerom hebt ghy mijn ontdraghen
D'Af-god? Die mijn hert en sin,, door de Min
Heeft geboeyt aen sijn begheeren:
Vlucht, nu dat ick ben gereet,, om sijn leet
In vermaeck te doen verkeeren.
Ach! bedroefde Eeuw, en tijt: Wat een spijt
Toont ghy nu aen my, door't scheyden.

Waerom buyten Liefds-besteck,, in't vertreck
Lieve Lief niet met ons beyden?
Daer ick met mijn hert en sin,, u bemin,
En beminnen sal als eyghen.
Hoop en Vrees die voeren strijd,, tot de tijd
Het geluck tot ons wil neyghen.
So ick's nachts (door't slapen) koom,, in een droom,
D'oude vreughden my in-beelde;
Ia ick schijn met soete lust,, in mijn rust
Swemmend' in een Zee van weelde.
En ick roep met luyder stem,, dan na hem;
't Schijnt een Echo weer te roepen:
Moght ick van die lieve mond,, die mijn wond
Steels-wijs nou een kusje snoepen.

STEMME:

PERIOSTA.

HA Vyandin! die lust in 't moorden schepT,
Met pijnen wreed te martelen mijn hert:
Ist (o Godin!) dat ghy daer lust in hebt,
So is u vreughd' mijn onverdiende smert:
Ick offer op de traenen, die't gemoet
Gelijck een stroom door d'ooghen vloeyen doet.
Ick bigghel wt een bracke traenens-vloedt.
Mijn hert gepijnt beklaeght u straf heydt wreedt:
O Moorderes! dorst u hert na mijn bloedt
Dat ghy mijn leught moordt met so wreeden leedt?
Comt tot de dood my met u straf te baet,
Op dat u lust haer lieve wraeck versaet.
Is pijn u vreughd'? so ben ick oorsaeck dan
Dat u verstaelde hert lust boet na wensch,
En dat u lust haer lust verkrijghen kan,
Dat maeckt (Godin) my een ellendigh Mensch.
Het rouwt my vaeck, dat mijn begonnen Min
Bystand versocht aen sulcken Moorderin.
Hoe! noem ick u Moord'res, mijn Afgodin,
Die dickmaels saeght de diensten van u slaef,

Mis-

Misdoen ick iets; verschoont my door de Min:
Slaet niet het oogh op overdaed van Haef,
Beweeght door trou in een oprecht gemoedt,
Dat om u dienst op-offert lijf en bloedt.
Ick acht gheen Schat, als Schat van waere Trou:
Wiens pracht en glans het al te boven gaet,
Dan doch se werdt versmaedt van u Me-Vrou:
Ghy kiest de pracht van rijckdoms yd'le staet,
En acht gheen trou in't minnelijck gewelt,
Maer met de rest draeght Liefde tot het ghelt.

Vriendschaps-Verbondt.

STEMME:

Wt Liefden ziet// lijd' ick verdriet.

GEen angst, geen noot,, geen nijdt, hoe groot,
Hoe gulsigh in het wreecken,
Gheen smaedt, geen leed,, geen dood, hoe wreed,
Mijn vriendschap sal doen breecken.
Vrundt, dien ick hou: u Vriendschap trou
Hebt ghy so trou doen blijcken;
Dat Fama krijt,, Momo tot spijt:
Waer sagh men diergelijcken
Door vriendschaps-aert,, so trou gepaert,
Wt Parnasso gesprooten.
Men roept alree: Hier sijnder twee
Met een sop over-gooten.
Met wat begin,, treden wy in
't Verbondt van vriendschaps-wetten,
't Welkk vuur, noch swaert,, hoe strengh van aert
Sal breecken, of verpletten.
't Is Al om Een,, door d'Hipocreen
Ons van Apol geschoncken:
Dat icker veel,, mijn gunst ontsteel:
Om dat wy t'samen droncken.

STEMME:

Weet pemandt beter Sauß.

ONlangs hadd' ick by my (Goddinne) voor-genomen
Te roepen u voor't Recht daer Venus-wicht gebiet:
Door d'over-swaere straf, die mijn is op-gekomen,
Door onverdiende pijn, die mijn van u geschiet.
De straelen uw's gesicht, die in den Hemel proncken
Van 't hooghe voor-hooft wit, die hebben 't hert gewond;
Dat sijn de gluurtjes van u lodderlijcke loncken
Die branden in mijn borst, mijn soete Rosemond.
Ick ben door't aensien (Nimph) van u gebloosde wangen,
Ontsteecken met een brand: een soete brand van Min.
U ooghjes hebben my gekluystert, en gevanghen;
U lonckjes branden in mijn boesem, ô Godin!
Wanneer ick coom voor 't Recht; dit sal de vraghe wesen:
(Ten aensien dat mijn lust wt u haer oorsprongh nam)
Waer dat de oorsprong van u straf wt is geresen.
En of de schuldt by my, of eerst by u toe-quam.
Indien men vonnis strijckt, dat ick de schuld moet dragen
Ach! poeselighe Nimph, dit sal mijn antwoord sijn:
De oorsaeck is mijn Lief; de schuld is mijn behaghen.
Wat straffe oordeelt ghy dan waerd te sijn voor mijn?

Minne-Claght.

IUffrou, hoe menigh-mael heb ick mijn selfs beklaeght
Dat mijn begonnen smert mijn drie Iaer heeft behaeght.
Drie Iaeren sijn't geleen; drie Iaren, o Godinne!
Dat ick de eerste mael u schoonheydt dacht te minne:
Als u beleeft onthael in't by-sijn ick genoot,
Mijn ziel van blijdschap sprong; al levend' was ick doot.
V ooghjes boeyden (Lief) mijn hert en ziel te samen.
V ooghjes waren't (Nimph) die my gevangen namen;

Gevan-

Gevanghen in de ſtrick, daer Veneris gewelt
(Die noyt en heeft miſdaen) dickwils gevangen ſtelt:
Dat's in een bbeyen (Lief) gebouwt van hoop en vreeſe,
Waer ick drie Iaeren lang moſt u gevanghen weſen;
Want eerſt-mael als ghy mijn in 't by-weſen verſcheent
Heeft u beleeftheyd ſelfs mijn groot geluck verleent:
Als ick een deeltjen u van mijn begeerte toonde
't Scheen dat u goede gunſt my met begeerte loonde.
Mijn vryheyd groeyde aen. U vryheyd heeft gejont
Te ſnoepen ſchoone Vrou een kuſje van u mont;
Een kuſjen dat voor mijn meer ſoetigheyd koſt baeren
Of's werelds vreughden al in een geſmolten waeren.
Duyſend-mael op een dagh dacht ick (ſchoone Godin)
T'ontdecken u mijn ſmert, en mijn verborghen Min.
Ach! ſeyd' de ſoete hoop: wie ſoud' ſijn ſmert verſwijghen
Daer hy door bidden ken ſo veele vreughd' verkrijghen?
Staegh had ick op mijn tongh te ſeggen: ſchoone Vrou,
Reyckt mijn u ſuyv're hand: ontfanght mijn trouwe trou.
Maer ach! een ſtrenge vrees is mijn aen boort gekomen,
En heeft mijn al de hoop van mijn geluck benomen.
't Verlies van mijn geluck drijft mijn ſo vaeck, eylaes!
Met vruchteloose hoop na de gewenſchte plaets:
Daer d'wt-geleſen Zon mijn eerſt-mael quam beſchijnen,
Op hoop dat mijn geſicht daer weder trooſt moght vijnen.
Maer als ick ſie de plaets waer 't hert ſijn luſt eerſt kreegh.
't Geſicht baert mijn verdriet: ick vind' de plaetſe leegh.
Vernieuwing (door't gedacht) voedt d'oude luſten weder.
Ick denck ſo menigh-mael: hier zat zy by mijn neder.
Dit Klaver-rijcke gras heeft zy wel eer betreen:
Doen was 't vol vrolijckheyd; Nu klaeght het met geween.
Als ick bedroeft aen-ſie dees Gallery van Boomen,
Die ons genarremt deed' daer eertijds onder komen.
Twee reyſen, twee-mael twee, by 't ſchijnſel van de Maen,
Zijn wy het Elſen-Boſch, de Beemden door gegaen;
Die met een naere ſtem nu ſchijnen my te vraghen:
Waer is de ſchoon, die wy hier eertijds met u ſaghen?
Haer deert mijn eenigheyd; het ſpraeckeloose Wout
Had u (mijn lieve Nimph) dat nimmer toe vertrout.

Gaen

Gaen ick van daer voor 't bedd'; mijn tuyghen d'onde lusten:
Hier sagh ick eens mijn Lief, mijn lieve Engel rusten.
Dus sit ick in't gedacht, met diepe suchten swaer:
Immers is dit de plaets daer ick eerst quam by haer.
Immers is dit de plaets, daer ick alleen hier boven
In slechte Rijmery u hoogheyd wilde loven,
Daer zy in korter stond, als ick nau had gedaen,
Mijn blijdelijck verscheen, quam voor mijn ooghen staen.
Mijn hert was heel ontroert; ick twisten met mijn ooghen:
Het gheen my waerlijck scheen, of dat niet waer gelooghen?
Bevreest met bevings-schric ontsonck my stracx de moet;
Ick voelde (waerde Vrou) een grilling in mijn bloet.
De Pen zeegh wt de hand; 't gheen hallef was beschreven
Is door u soete komst voort in de loop gebleven.
Natuur gebood my wel mijn armen wt te slaen,
Eerbiedelijck Me-vrou te groeten en t'ontfaen.
De Liefde porden my te knielen voor u voeten,
Met soete kusjes u t'ontfanghen en te groeten.
U ooghjes trocken my met aengenaeme loncken.
De bloosjes, die't sneeu-wit van uwe kaeckjes proncken,
Locten mijn hert tot vreugd. Maer ach! wanneer de Maen
Met Wolcken wert bedeckt, haer schijnsel is gedaen.
Wt-heemsche schoone Vrou, u glans had my verovert,
Door d'onversiene komst, stond ick gelijck betovert.
De tong verloor haer spraeck. Ick wist niet (waerde Vrou)
Op wat manier dat ick u heuscheyd loonen sou.
Al levend' scheen ick dood. Mijn sinnen doolend' waren:
Dat ick so quackeloos u wederom liet varen,
Godin, eylaes! Godin, sonder genot van vreught,
Met soete kosery te streelen uwe Ieught,
V Ieught, die my't gedacht noch daeg'lijcx stelt voor oogen:
Trooft mijn benaud gemoed weer met een nieu vermogen,
't Vermogen staet aen u, te geven, 't gene dat
Ick over drie Iaer van u gaerne had gehadt.
Bataefsche Veld-Godin, en sal't nu niet geschieden!
So sal u droeve slaef in eensaemheyd gaen vlieden
Daer hy sijn ziel God jont, door hope, en geloof.
Het Lichaem voor een spijs, de Dieren tot een roof.

Wat

Wat meld ghy stomme Pen? Wat wensch ick te betrachten?
Een ieder sal mijn doen voor zotte dwaesheyd achten:
Dat ick om een Godin lijd' so veel straf en pijn,
Door dien daer and're Nimphjes meer te vinden sijn.
Wat baet my d'overvloed, indien dat ick mijn leven
Graegh om dees eene Nimph verlaten wil, en geven?
Het baet, om dat mijn dienst haer niet behaghen ken,
En dat ick met mijn dienst weer nut voor and'ren ben.
A Dieu dan schoon lichaem, gepronct met weytse pracht.
A Dieu roem-waerde Maegt, puyc van't Hollands geslacht.
A Dieu pracht onses eeuw, cieraet van onse tye.
A Dieu Nimph, dien ick noem d'Amstelsche hovaerdye.
A Dieu schoonheyd volmaeckt, die mijn u wil onthout.
A Dieu corale mondt, met Nectar nat bedout.
A Dieu Albaster glans, gemarmort met twee bloosjes.
A Dieu wangetjes wit, gepronckt met roode Roosjes.
A Dieu Yvooren Beeldt, van glans gelijck de Maen.
A Dieu Hemel, a Dieu, waer in twee starren staen.
A Dieu git-swarte glans, in forme als twee Booghjes.
A Dieu sneeu-wit aenschijn met tintel-bruyne ooghjes.
A Dieu sneeu-witte hals met aders blaeu geciert.
A Dieu sin-rijcke gheest met deughden gemaniert.
A Dieu Godin, a Dieu, die met u brave zeden
Sult brallen tot een pronck van nu tot eeuwigheden.
A Dieu Godin, a Dieu, a Dieu Lief, tot dien dagh
Dat ick onsterffelijck u Zieltje groeten magh.

Minne-Claght.

ICK klaegh, ick ween,, ick sucht, ick steen,
Ick mijmer met gedachte:
Ick suf, ick schrey,, ick smeeck, ick vley.
Mijn hert leeft sonder krachte.
Van vreughd' berooft,, d'hand onder't hooft,
De sinnen treurigh dwaelen.

Berooft van hoop. 't Hooft opter loop.
De gheeft aen't ſuffigh maelen.
't Benaude hert,, vol druck en ſmert
Barſt wt veel banghe ſuchten.
Mijn hert gepijnt,, van droef heyd ſchijnt
Het lichaem wt te vluchten.
Het grootſt' verdriet,, datter geſchiet
Schijnt my nu op-geladen.
Wie heeft de ſchult? Mijn ongedult
Is oorſaeck van mijn ſchade.
Ick ben alleen,, van mijn geween,
En van mijn treurigh lyen
De oorſaeck Heer: Mijn ſwackheyd teer
En kan't niet teghen-ſtryen.
De wreede ſpijt,, en ſchrand're nijt
Die ſijn mijn Vyandinnen.
Een valſche haet,, een looſe ſmaet
Benyen mijn het minnen.
O leugen-tael! Hoe menigh-mael
Comt mijn u laſter ſchelden.
O ſchoone ſchijn! O valſch ſenijn!
Ick moet u booſheyd melden.
Een vuyl gemoedt,, mijn quelling voedt
Sijn vuyl met mijn te uyten.
Maer (Heer) wie lieght,, ſijn ſelfs bedrieght;
Dies ſluyt ick laſter buyten.
ô! Opper-Vooght,, die't al be-ooght,
Door-ſiet, en ken't door-gronden;
Die't goedt beloont,, en ſtraf heyd toont
Die ſchuldigh werdt bevonden.
De leughen ſnel,, ken waerheyd wel
Een wijl-tijds doen verdrijven
Door valſch verraet,, met ſchoon gelaet;
Doch niet beſtandigh blijven.
Laet valſche ſchijn,, het hert van mijn
Heer nimmermeer bedecken.
Maer laet u Knecht,, voort-gaen oprecht.
En wilt mijn hert af-trecken

Van

Van 't schijn-schoon soet,, dat dickwils doet
't Begeerlijck hert bekooren.
Ick denck om 't left,, en kies het beft.
Eeuwigh is veel verlooren.
O Majesteyt! Geduldigheyt
Wilt in mijn herte voeghen.
Mijn wil o Heer! met u begeer.
Laet danckbaerlijck vernoeghen.
'k Heb u ghebeen (niet sonder reen)
Mijn God, en Heer der Heeren:
Dat ick mijn moght (soo 't u goet doght)
Van dit verdriet af-keeren.
So 'k liefden haet. Twift ick verlaet
Die wt Liefd' is gesprooten.
En heb (door nijt) voor Liefde spijt
(Gelijck ghy weet) genooten.
Nu Heer ghy weet,, waerom ghy't deedt,
Dus trooft mijn hert, door reden,
Mach't anders niet. Wech dan verdriet:
Mijn ziele leeft in vreden.
Acht achterklap,, noch vuyl gesnap;
Maer trooft u in u lyen:
Wie duldigh lijdt,, verwint sijn strijdt.
Na lyen comt verblyen.
Nu ghy mijn dreyght. En sijt geneyght
(Princes) mijn af te keeren;
Hoe-wel 't is waer,, het valt my swaer,
Dat weet ghy Heer der Heeren.
Maer ick (door reen) stel my te vreen
Mijn voornemen te derven:
Op dat mijn twift (Lief) werd' gestift
Sal ick mijn Liefde sterven.
Doch daerom niet: Dat mijn verdriet
Om u verdriet te lyen;
Maer om dat ghy (na u waerdy)
Soudt met een liever vryen.
Ick sterf mijn vreught: Om dat u Ieught
Geruft na luft mach leven.

Of dat Me-vrou,,met meerder trou
Liefds-dienſten wert gegeven.
God iſt getuygh: Hoe vaeck ick buygh
Met neer-geboghen knienen;
Nu ick niet kan: Dat hy u dan
Wil waerdigher verlienen.
Ick heb volbrocht,, 't geen ick vermocht
In dienſt te preſenteeren.
Mijn trouwigheyd,, werd af-geſeyd
Te derven haer begeeren.
De vrees (door dwang) heeft my dus lang
Wel vinnigh aen-geſtreden,
Met hoop gevoedt: Dat u gemoedt
Soud' ſachten door gebeden.
Vrees is gefliſt; Mijn hoop gemiſt,
Soo'k woorden moet gelooven:
Een woord te ſtraf,,mijn oorſaeck gaf
Mijn Liefden wt te dooven.
Mijn God,mijn Heer: Iſt u begeer
U wille moet geſchieden.
't Wt-wendigh vier,,dat doof ick hier
Door ſtraf van haer gebieden.
Dit is dan nu,, voor een a Dieu.
Voor een a Dieu Godinne.
Voor alle Eer,,danck ick u ſeer
Met hert,met ziel, met ſinne.
A Dieu mijn hert,, mijn trooſt,mijn ſmert.
A Dieu mijn tweede leven.
A Dieu mijn Ziel;Voor wien ick kniel
Nu ick u moet begeven.
A Dieu Matres. A Dieu Vooghdes.
A Dieu pronck aller Vrouwen.
Is dit mijn loon? A Dieu dan ſchoon;
Ick ſal op God vertrouwen.
O goede Godt! U neem ick tot
Een leydſman in de baeren
Van tegenſpoet: Daer mijn gemoet
Nu trooſteloos moet vaeren.

A Dieu

A Dieu dan Min,, verliefde ſin.
A Dieu nu 's Werelds luſten.
A Dieu mijn vreught. A Dieu geneught:
Mijn ziele wenſcht te ruſten.
A Dieu voor't leſt,, doolt met de reſt
Die trouheyd niet en achten;
Niet in en ſien,, eylaes! met wien
Zy ſoecken te benachten.
Maer ſlaen het oogh,, ſlechs na het hoogh
Daer 't al me ſchijnt gewonnen;
Maer 't oogh dat lieght,, en ſchijn bedrieght
Gelijck het werdt bevonnen.
A Dieu Matres. A Dieu Vooghdes.
A Dieu pronck aller Vrouwen.
Is dit mijn loon? A Dieu dan ſchoon;
Ick ſal op God vertrouwen.

SONNET.

HET herde wreede Stael vermurruwt door het vier,
Maer 't herde hert mijn's Liefs en is niet te beweegen;
Wat dienſten ick haer doe, noch is het niet te deeghen.
Cupido ſtoockt niet meer, u vlam verſmacht my ſchier.
Pluymige Vogeltjes, ſchrilt wt met naer getier
Een droeve galm, die't geboomde Boſch door-klatert;
Staeckt al u vrolijckheyd, en droeve Deuntjes ſchatert,
Om mijnen't wil, in plaets van ſoet getierelier.
Ghy Veld-Goddinnetjes, die 't vrolijck Boſch bewoont,
Ey! vraeght mijn Nimphje eens als zy haer hier vertoont:
Wat oorſaeck dat zy heeft mijn dienſten te verſmaden?
En ſo zy vraeght: waerom dat ghy dus treurigh ſijt?
Seght dat haer ſtraf heyd u van mijnen't weghe ſpijt:
Om dat zy al te trots mijn weygert haer genade.

SONNET.

CLaegt, treurt, en droevig weent veld-Goden, die int wout
(Als heerschers van het Bos, waer suyvre Beeckjes stromē)
Tot dus lang hebt gewacht: op hoop dat ick soud' komen
Aen't Beeckje, daer ghy mijn Godin vertoonen soudt.
Rust veld-Godinnetjes, ey! u gelaten houdt.
Ick bid (gheen moeyten doet) wilt uwe gunsten staecken:
Na tijds gelegentheyd sal ick mijn vaerdigh maecken.
Ach! stort nu traenen op het groene gras bedout.
Barst wt bedroefde stem: op dat mijn Nimph mach hooren
Al het verdriet dat my dus schielijck comt te vooren,
Eylaes! door 't bitsigh weer van de Noord-Ooste Windt,
Koud, guur, en wreedt van aert; wiens buyen my beletten
(Door bulderende kracht) mijn Zeyltjes op te setten;
Maer wachten doet, tot tijd beter bequaemheyd vindt.

Gheboorten-Vermaninghs

SONNET.

AY! Goddelijck geslacht, ghy drie-mael drie Godinnen:
Neyght uwe goede gunst tot dit mijn soet bedrijf,
Terwijl ick aen mijn Vrund (wt goede vrundschap) schrijf.
O! moght ick, als ick wens, ick soud' wat vreemds beginnen.
Nu dan, daer komt my iets dwerrelen door de sinnen:
Ick hoor een soet gejuych. Ick hoor een bly gelagh.
U Zalen sijn vol vreught (o Goon) op desen dagh.
So, so, dat is mijn liet, wt vrundelijcke minne,
Schenckt, plenght, met milde gunst, het Sap van Hipocreen.
Ha! Goden, dat mijn hert en sinnen blijdschap waenen,
En 's Hemels Zaelen, op-gevult met alle vreught,
Laet blijdschap barsten wt Bataefsche jonghe Ieught
Laet ons gaen desen Helds geboorten-dagh vermaenen.

CORNE-

CORNELIS VLACK.

EEL is u hert, u gunſt,
U gaven, en u kunſt,
V kloecke ſtijl van ſchrijven:
VLACK is de wegh te treen
Tot kloecke ſchranderheen;
In ſoete tijd-verdrijven.
't Scherpſinnigh eel vernuft
Mijn ſwacke gheeſt verbluft;
Door reden aen-gedreven:
Dat gunſt aen my betoont
Van u, van my geloont,
Behoort ſulcx weer te geven.
Maer Eelherts pronckers (Vlack)
Maecken mijn gheeſt te ſwack
Met ſulcke pronck te cieren.
Ick offer, ſo ick ken;
Want meer ick ſchuldigh ben:
Comt Nimphjes vlecht Laurieren.
Laurier, tot ſijn waerdy,
Als danckbaerheyd voor my,
Voor Lof aen my beweſen:
Ick danckbaerheydt betoon,
Dat ick u vriendſchap loon,
Wt vriendſchap is gereſen.
Wt vriendſchap, en wt gunſt,
Eel is u hert, u kunſt,
V kloecke geeſts bedrijven;
Door vriendſchap onbekent
Ghy meerder waerdigh bent
Als ick ſoud' keunen ſchrijven.
Dit weynigh neemt in danck.
Schreum had my in bedwanck
Om u met meer te loonen.
Verſchoont 't geen vruntſchap doet
Mijn falingh neemt in't goet,
'k Moſt danckbaerheyt betoonen.

PASTORAEL.

PHYLIDA onlanghs verleden
(Als de Zon quam na beneden,
Met een Nevelighe roock
In de groene baeren doock
Als den avond quam op handen)
Doolden op de vochte ſtranden:
Quam de blonde ſchoon Diaen
Weder aen den Hemel ſtaen;
Liet haer tintel-ooghen ſtaaren
Op de bracke Water-baaren:
Korts daer nae ſo hoogh getreen
Dat zy 't Noorder Boſch beſcheen.
Na het ſinghen van een Liedtje
Nam mijn Phylida een Riedtje,
Dat zy met haer rechter hand
Druckten in het natte zand:
Schreef vier letters met een ſtreeckje,
Tot bewijs, dat zy aen't Beeckje
Tavond in de Mane-ſchijn
Soud' met Bloempjes beſigh ſijn.
Daer na ging zy vorder dwaelen:
Al haer Vee te ſamen haelen;
Veele Schaepjes in't ghetal
Hoeden na de luwe ſtal.
Al 't gevoghelt, al de Boomen,
Al de Beeckjes, al de ſtroomen,
Al de Blaedtjes, al het Woudt,
Al wat ſich in 't Boſch verhoudt
(Door de ſtilte) aſem ſchepte,
Niet een Blaedtje dat ſich repte.
't Boſje was vol ſoete luſt,
't Pluym-gediert in ſtille ruſt.
Niet een Blaedtje dat men hoorde
Ritſ'len aen de groene boorde

By

By de lieve lodders-beeck,
Daer ick in het water keeck:
Daer de Maen haer bleecke ſtraelen
Van den Hemel neer liet daelen,
't Beeckje ſtil en effen lagh
Datmer niet een rimpel ſagh.
Korts daer na ſagh ick de Boomen
Ritſ'len in de Water-ſtroomen,
Ruyſſchen hoorden ick de blaen
Die daer aen de Linde ſtaen:
Mids hoord' ick een Tackje breecken,
Mids hoord' ick een woordje ſpreecken,
Mids ſien ick een licht (dunckt mijn)
Klaerder als de Mane-ſchijn.
Phylida (riep ick) wat ſeghje?
Soete Beckje, och! waer leghje?
Och! wat doeje by de ſloot?
Ick pluck bloempjes in mijn ſchoot,
Cloris (riepſe) komt hier byme.
Cloris, och! ick ſchijn te ſwyme:
Mids dat ick het ſoete licht
Sie van u ſchoon aengeſicht.
Na dit ſuchten, na dit karmen,
Vatten ick haer in mijn armen.
Cloris (ſeydſe) och! wat raet?
Voelt eens hoe mijn hertje ſlaet.
Voelt eens hoe mijn Leden trillen:
Wat mach dit beduyen willen?
Cloris, ogh! ick ſterf van pijn
Wilt ghy niet mijn hulper ſijn.
Daer na quam ſy tot bedaeren:
'k Wiſt niet waer mijn ſinnen waeren
Als ick ſluſjes mijn ontreegh
(Seydſe) doen ick neder-zeegh.
Cloris (ſeydſe) voelt mijn handen:
Voelt eens (ſeydſe) hoeſe branden.
't Hooghſte woordt dat quammer uyt:
Cloris, wat of dit beduyt?

Soud' ditwel een Koortſe weſen,
Die wt Liefden is gereſen?
Cloris, och! ick houd' gewis
Dat het ſulcken Koorſjen is.
Herders Kind, oprecht in't minnen;
Niet geveynſt, noch valſch van ſinnen,
Niet gelijck het Steeds gebroet:
Wiſpeltuurigh van gemoet,
Loos en valſch in Minne-treecken,
Anders meenen als zy ſpreecken,
Anders loven als zy doen,
'tGeen men nimmer ſoud' vermoen:
Vals van herten, ſchoon voor d'oogen,
Trotſen op haer groot vermogen,
Proncken op haer weytſe pracht,
Snorcken op haer Adels-dracht,
Op haer af-komſt moedigh praelen,
Op haer Tytels, dieſe haelen
Ick en weet niet waer van daen;
't Is te vreemt om te verſtaen.
't Steeds gebroet is niet met allen:
't Gaeter altijd op een kallen,
Met een ſchamper ſchots verwijt
Menigh Vryer tot ſijn ſpijt;
Menigh moet daer 't quellen lyen
Van ſijn Minnen, van ſijn vryen:
Heeft hy wat te hoogh geſien,
Stracks verwijt 't hem ellick ien
Is men ſlechjes in de kleeren,
Niemand ſelje tronheyd Eeren;
Pronckje niet met zyde pracht,
So en benjer niet ge-acht.
Soud' men daer een Meyſje ſoecken,
En niet letten op de Doecken:
Offe met een kantje fijn
Net geployt, geſteeven ſijn.
Soud' men daer niet na de Boortjes,
Na de Strickjes, na de Koortjes

Kijcken,

Kijcken, die daer dick en ſtijf
Proncken aen het Steedſche Lijf:
Daer en gheld gheen trou in't Minnen;
Maer als Liefde ghelt ken winnen
Maeckt men ſtracx een Heylick claer
Met het ongelijckſte Paer.
Iſt mijn ſelven niet ervaren,
Als ick in mijn eerſte Iaren,
Als ick in mijn eerſte Min
Stelden op een Meydt mijn ſin:
Op een Stee-Meydt, trots van Leeden,
Maer als ick in pracht van Kleeden
Niet met haer quam over een:
Heb ick groot verwijt geleen.
't Landt dat kies ick voor de Steden:
Daer men Minnen mach met vreden;
Daer men niemand om ſijn pracht,
Maer om ſijn getrouheyd acht;
Herderinnen (rijck van Schaepjes)
Achten rijck de Herders-knaepjes
Die in trouwigheyd van Min
Dienſtigh ſijn haer Herderin.
Phylida mijn wt-geleſen.
Phylida waſt, die ſal't weſen;
Phylida en mint gheen goedt,
Als een trou oprecht gemoedt:
Dat in Cloris is te vinde.
Phylida, mijn wel-beminde,
Och! wat doen ick menigh-mael
Aen dit Beeckje mijn verhael:
Hoe dat wy onlangs te ſamen
In het Elſen Boſje quamen,
Als ick dichte by een ſioot
Ruſten in u lieve ſchoot.
Als de nacht begon te naecken,
Als ick 't Boſje hoorde kraecken,
Als ick noch denck om die tijd,
Ben ick duyſend-mael verblijdt;

Duyſend reyſen, duyſend-maelen
Gaen ick met mijn Schaepjes dwaelen,
Op de plaets, daer ick en ghy
Pleeghden onſe vryery:
't Schijnt dat al de ſoete ſtroomen,
't Schijnt dat al de groene Boomen,
't Schijnt dat al het Klaver-gras
Doe ſo blijd' en vrolijck was;
Dat nu al de pluymde Dieren
Niet en doen dan tierelieren,
't Schijnt het gras dat ſy geraeckt
Heeft: mijn Schaepjes ſoeter ſmaeckt.
Door 't herdencken heb ick vreughde,
Door het miſſen ongeneughde:
Dat mijn Phylida niet ſiet
Is mijn duyſend-mael verdriet.
Loop ick doolen door de Heyden,
Loop ick dwaelen door de Weyden:
Waer ick loop, of waer ick ga,
Nimmer vind' ick Phylida,
't Rechte vonckje van mijn Minne.
Wech met Steedſche pronck-Godinne;
Noyt by Phylida en had
Eenigh Iuffrou van de Stadt:
Trots van Lichaem, ſchoon van Leden,
Soet van praet; Geen Hooffe reden
Sal zy brenghen voor den dagh,
Maer de oude Herders ſlagh:
Niet laet-dunckend', niet hovaerdigh.
Open-hertigh, en goedt-aerdigh,
Ongevalſcht in al haer reen,
Minſaem teghen ieder een.
Phylida, als mijn gedachten
D'oude vrolijckheydt betrachten:
Die wy dan ſo hier ſo daer
Dickwils hadden met malkaer.
Denck ick om het vrolijck ſpeelen,
Om het ſingen, om het queelen,

Om

Om dat Deuntjen, om dat Liedt
Dat ick neuryden op mijn Riedt;
Als wy Kranſjes gingen vlechten,
Als wy na de oude Rechten,
Na de wijſe van het Lant
Hadden d'Herders Mey geplant,
D'Herderinnen Kranſjes boden
D'Herders aen den dans te nooden:
Phylida om Cloris docht:
Heeft haer Kranſje mijn gebrocht;
Waer meed' ick ten danſſe quam,
Daer ick Phylida vernam,
Die mijn handen grijpen dorſt,
Drucktenſ' aen haer ſlincker borſt,
Of zy daer meed' ſegghen wou:
Dit's getuyghe van mijn Trou;
Waer by op dat ſelfde pas
Noch een Steedſche Vryer was,
Die u daer van Lof bewees,
Ia ten Hemel hoogh toe prees:
Is men hier ſo rondt van aert!
Is men hier ſo lief en waert
Als men trou bemint (ſeyd' hy)
Wech dan Steedſche veynſery.
Na dit ſegghen, ſeyd' hy mijn:
'k Segh dat zy geluckigh ſijn
Die haer nieuwers anders mee
En bekomm'ren als het Vee,
Die oprechte trouwe Min
Toonen aen een Herderin.
Onlanghs heb ick in de Stadt
Liefde tot een Meydt gehadt,
Die ick vry een langen tijdt
Oprecht (ſeyd' hy) heb gevrijdt:
Maer door looſe veynſery
Toondenſ' haer geneyght tot my,
Tot dat ſy van mijn verſtondt
Al mijn wenſch, en al mijn grondt;

Neffens dien noch ſo veel meer:
Dat zy toe-liet mijn begheer,
So veel luſt en vryigheyd,
Die nu niet en dient geſeyd.
Och! hoe vreemt ſcheen dat voor mijn;
Souden ſo de Iuffrouws ſijn
Docht ick dickmaels in mijn ſin:
Lof zy dan een Herderin.
Wat ſijn ſulcke Meyſjes doch?
't Sijn Serpenten vol bedrogh;
Ia wat ſal ick ſegghen meer:
Moorderinnen van de Eer.
Doch dat ick dit varen liet,
Want die ſaeck en raeckt my niet;
Maer kies voor een prachtigh Huys
Een oprechte Herders-kluys.
Phylida, ick kies de wol
Van u vette Lammers bol:
Voor de Syd', die't Lichaem deckt
Dat met ſchanden is bevleckt.
Wiſt mijn ſoete Phylida
Dat ick hier dus eenigh ſta
('k weet ſo wis, of ick het ſagh)
Sy quam daed'lijck voor den dagh,
Sy quam daed'lijck hier in't groen,
Om haer tierigh Vee te voen.
Wiſt zy dat ick hier dus zat:
Om haer af-ſijn droefheyd hadt.
Wiſt zy dat ick met geween
Hier dus doolen ging alleen.
Wiſt zy dat ick menigh-reys
Om haer ſoete by-ſijn peys.
Wiſt zy dat ick met geklagh
Hier ga doolen dagh aen dagh,
Wiſt zy dat ick op mijn Veel
Daegh'lijcks droeve Deuntjes ſpeel.
Wiſt zy dat ick met mijn Riet,
Met mijn Fluytje, by de Vliet

Neury

Neury al de voyſjes jongh
Dien ick leſt-mael met haer zongh.
Wiſt zy : als ick hier wat eet,
Dat ick nimmer ſoete beet,
Nimmermeer een dronckje doe
Of ick wenſch 't haer hallef toe :
Heb ick een verſnaperingh
Van het een of 't ander dingh;
Wiſt zy hoe dat ick dan ſta :
Och! had dit mijn Phylida.
Wiſt zy hoe ick trou, en graegh,
's Morghens voor den dou, en daegh,
Dicht ontrent haer wooningh blijf:
Als ick eerſt het Vee wt-drijf
Al mijn Schaepjes blijven ſtaen,
Willen qualijck verder gaen.
Wiſt zy hoe mijn hertje jaeght.
Wiſt zy hoe het mijn behaeght
Dat zy al de Steedſche pracht
Min als niet met allen acht:
Dat zy voor een kantigh Kap,
Voor een weytſe Doeck, of Slab,
Kieſt een Krans van Roofjes ſoet
Om haer geele ſtroyen Hoet.
Wiſt mijn Phylida dat ick
Thien-mael in een oogenblick,
Thien-mael in een korten tijd
Ben bedroeft, en weer verblijd.
Wiſt zy hoe ick op het Zand
Van de Duynen, van de ſtrand
Twee, of drie-mael alle daegh
Om het droeve af-ſijn klaegh.
Dickmaels klim ick 't hooghſte top
Van de zand'ge Duynen op.
Maer ick ſie om heynd noch veer
(Phylida) u nimmermeer.
Dickmael denck ick in mijn ſin:
Phylida, mijn Herderin,

Wiſt ghy wat ick om u ly,
'k Weet ghy quaemt terſtond by my;
Doch iſt nu niet Phylida,
So geſchied' het eens daer na:
Of het moght ſijn dat ghy waert
Met een ſieckt' of Koorts beſwaert,
En dat u de ſieckt op't Bedt
Om te komen hier belet.
Och! het leyt mijn op de Leen,
Ick en ben niet eer te vreen,
Ick en ben niet eer geruſt
Voor ick daer van ben bewuſt;
En het valt my in met pijn
Dat het ſulcken dingh ſal ſijn.
Is het ſo: wat gaet mijn an?
Phylida, ick ſterve dan.
Om te weten ſeeckerheyd,
Om te weten vaſt beſcheyd:
Sal ick ſpoedigh heene vlien,
Of het ſo zy, gaen beſien.

Echts-Eer-Dicht/

Over de vereeningh van den vromen Iongman

JOOST IANSZ.

Ende d'Eerbaere jonghe Dochter

MARGRIETA de HAES.

DEn Schipper die en had kloeckmoedigh noyt doorvaren
De ongebaende Zee, vol ſpooreloose baeren,
So hem alleenigh had ontbroken het Compas
Dat by den nacht ſo wel, als dagh, ſijn Leydſman was;
Even ſo gaet het mee in ſaecken van de Minne:
Den Minnaer can ſijn Lief ſonder Compas niet vinne.
Waer ſonder hy hem oock ter Zee-waert niet begeeft
In't Scheepje van de Min, dat vaeck ſo tobligh ſweeft

In

In baeren van verdriet, en ſwaere moey'lijckhede,
Voor dat men daer in is, en heeft men ruſt noch vrede.
Eer-waerde Bruydegom, en Deught-lievende Bruyt,
So haeſt iſmer niet in, men waerder gaerne uyt.
Men ſet het zeyl in top, om ſnelle gang te maecken,
Men viert het Schootjen wt, om aen het Land te raecken.
Men viert het ſchootjen wt vaeck eer men wel verſint,
Oft niet beſt weſen ſoud' te zeylen by de Wint.
Te zeylen by de Wint, dat is, dat men doet duycken
Beveynſtheyt onder Liefd', veynſen by Liefd gebruycken.
Het een dat iſt Compas, het ander is het Schip,
Het een een Haven is, en 't ander is een Clip.
Een Clip de Liefde is, die't Scheepje door haer krachten
Van't bulderend' onweer ſtoot op Klipp'ghe gedachten.
De baeren van de Min haer ſtercke Eb, oft vloet,
Het Scheepje van de Liefd' al hobb'lend' drijven doet
In't midden van de Zee; den Minnaer denckt te ſcheyen
Soo hem 't Compas gheen hoop geeft voorder te geleyen.
Maer ſo het onweer ſliſt, der baeren loop wat ſtuyt,
Den Schipper grijpt weer moedt, en ſmijt ſijn Ancker uyt.
So doet den Minnaer mee, die Schipper is van deſe,
Die't Ancker is ſijn hoop in't onweer van de vreſe.
Sijn Liefd' is ſijn Compas, ſijn Scheepje is de Min
Het gheen den Minnaer voert alleen by ſijn Godin.
Heer Bruydegom, ghy hebt u nu van Zee begeven,
En een gewenſchte ſtaet verkooren, te beleven.
't Is nu met u gedaen, verſoet u bitt're pijn,
Laet door't verkregen ſoet 't bitter vergeten ſijn.
Voorgaenden arbeydt ſal den Iagher niet verdrieten,
So hy maer eynd'lijck mach 't gewenſchte Wildt genieten,
Want wat geen arbeyd koſt, dat acht men kleen van waert
Maer groot 't genot voor die gheen arbeyd heeft geſpaert.
't Wildt dat ghy hebt gejaegt heeft u vaeck doen wanhopen.
Waerom? om dat den Haes ſo ſnel is in het loopen.
Maer ſnelder in u Iacht van ſoete vryery,
En lieffelijck geſmeeck, Heer Bruydegom waert ghy
Wanneer u Haeſje gau Veld-vluchtigh ſcheen te vluchten,
Stracks volghden ghy het ſpoor, en liet u naere ſuchten

Als Bracken van de Min op-ſnuffelen het Wilt
Daer ghy ſo menn'ghen dagh vergeefs om hebt verſpilt.
Wanneer u Haeſje was in't Bos van haer gedachte,
Ghy dreeſt het daer weer wt. Ghy offerden u klaghte
Aen 't hooghe Altaer van de ſchoon Godin Diaen;
Diana niet, maer 't was Margriet/die u ſagh ſtaen:
Het was u lieve Bruyt, die langher niet verdraghen
't Ootmoedigh ſmeecken koſt, noch u weemoedigh clagen.
Eer-waerde Bruydegom, ghy hebt haer trou gemoet
Door u lief koſery en trouwe klaght verſoet.
Ghy hebt alleen gehoedt de Schaepjes haeres ſinne,
En trouwelijck geweyd in't Klaver van u Minne.
Ghy hebt haer ſo gedient, dat zy in't eynd' verſpreyd
Een lieve gallemt heeft wt haer medogentheyd,
Dat ghy haer hebt beweeght tot mee-ly en erbarmen,
So dat zy heeft omhelſt, om-cingelt in haer armen
De ziele van haer ziel. En ſprack: Ick ben u Bruyt,
Het glas van u verdriet is nu geloopen uyt;
Ia 't deerd my langher Lief u droeve klaght te hooren,
't Is tijdt dat ick met vreught nu eens vervul u ooren.
Heer Bruydegom hoe haeſt, hoe haeſt verdween u ſmert,
Ach! als dat ſoete woordt drongh in het diepſt' uw's hert.
Wanneer dien Echo liet ſo lieven gallemt klincken
Deed' u Cupido ſtracx wt ſijne Schalen drincken
Het Nectar ſoete nat de natte vochtigheydt
Die op het purpur-root van uwe lipjes leydt.
U lipjes, ach! Vrou Bruyt, u lipjes ſijn de Schaelen,
Waer wt u Bruydegom ſijn laeſenis quam haelen.
Waer mede ghy ſijn hert deed' dorſten na u deught,
Deugt, daer ghy ſchoõſte ſchoõ de trotſt me trotſẽ meugt.
Geluckigh Bruydegom, die wijſlijck hebt verkooren,
Deugds ſchat, die eeuwigh ſtreck als rijcdom gaet verlooren,
Waer in mijn wens u gunt dat ghy volharden meught,
Op dat u jonghe ſtam teelt lootjes van de deught.
Nu 't Boompjen is geplant, nu dat ghy hebt gegeven
Tot een waer-teecken, om vereenight beyd' te leven.
Den een des anders hand geſtrengelt beyd' in een,
Als dat ghy eenigh beyd' u zielen maeckt gemeen.

Ist dat ghy wilt den Hof van d'Echte ſtaet voltoyen,
So moet ghy naerſtigh daer het onkruydt wel wt-royen,
En houden ſuyver 't padt (dat ghy nu ſult betreen)
Van gramſchap, haet, en nijdt, op dat de ſtam alleen
Van uwe liefde bloeyd, in Godſalige Minne,
Op dat het eynd' mach ſijn ſo goed als het beginne.
Queeckt in u Luſt-Hof op de Spruytjes van de deught,
Op dat hier na-maels ghy haer vruchten ſmaken meught.
Endt op u jonge ſtam een Goddelijck behagen,
Godt ſal de goede Boom doen goede vruchten dragen.
Hy ſal u ſpruytjes teer doen waſſen na u ſin,
So ghyſe meſt en queeckt met Liefde, Vreed' en Min.
God ſal u Telghjes doen rondſom u Hof verſpreyen,
Wilt als voorgangers haer op't ſpoor der Deughden leyen.
Bruydegom, en Vrou Bruyt, ſoo't God en u behaeght,
Wenſch ick het naeſte Iaer u Lootje vruchten draeght.

Bruyloks-Liedt.

Stemme:

Schoonſte Nimphe van het Wout/ ꝛc.

GOddelijcke Hemellaer: Gunt dit Paer
(Door u Godheyds milde zegen)
Deughdens-paden te betreen. Maect alleen
Tot de Deughd haer hert genegen.
Mids dat Bruydegom en Bruyt,, welvaert ſpruyt
Wt de Telghjes van de Deughde,
Als haer knopjen haer ontſpreyt,, daer in leyt
Soete ſmaeck van alle vreughde.
Waer van dat de Vree gewis,, 't voedſel is;
Mint dees twee als u vriendinne;
So ghy dees in u gemoet,, Huyſ-veſt doet:
Kent door haer u welvaert winne.
Drijft des twee-drachts ſnood' geſpuys,, Wt u huys,
Wilt ghy God en Menſch behagen,
Overvalt u eenigh gevaer,, Wilt malkaer
Uwe laſten helpen dragen.

So sal 't luck na wensch u graegh,, dienen staegh
Bruydegom en Bruyt gepresen,
Leeft met vreughd in desen staet: Tweedracht haet,
Wilt weldoen, en vrolijck wesen.
Nu de zieltjes sijn gepaert: Lief en waert
Moet ghy s'onverscheyden houwen,
Niet als twee, meer ongemeen,, maer als een
Vast vereenight door de trouwe.

Echts-Eer-Dicht.

ONlangs als Phœbus, in het kriecken van den daghe,
Sijn Paerden had getoomt, gespannen voor de Waghe:
Nam hy Aurora op; Vrou Venus aen haer zy,
Cupidoos boogh, en pijl, en al sijn Cramery.
So haest en sijn zy niet ter Aerden neer gekomen,
Of hebben daer een Rey van Iuffertjes vernomen.
Cupido, 't loose Wicht, terstond veel kuurtjes sagh:
Vrou Moeder, ey! kijckt hier; dit is de rechte slagh,
Daer so een krans gevlecht van Dochters, en Iong-mannen.
Dit is bequamen tijd mijn Booghjen op te spannen.
Wat Iongman staet daer gins so treurigh aen d'een zy?
Vrou Moeder, kijckt eens toe, en siet hy niet na my?
Als of hy segghen wou: dat ick het so sou maecken
Dat hy moght by sijn Lief in dit geselschap raecken.
Ick treed' wat naerder by, en moet eens tot hem gaen,
En vraghen: wat hem hier alleen bedroeft doet staen?
De oorsaeck gis ick wel: de Iongman is vol vresen
Dat hy te komen schreumt daer gaerne hy soud' wesen:
Dat's by dees soete Rey, daer't minnen wert ge-eert.
Dit is verseecker 't geen dat desen Iongman deert.
Laet varen quaed vermoen. Hebt ghy iets voor-genomen,
By u voornemen blijft, en trachter toe te comen.
Begeeft u by den hoop, en kiester eender uyt,
Die ghy van herten wenscht te wesen uwe Bruyt;
Ick loof u dat, ick sal (met al mijn macht in desen
Na u believen) u in't minnen dienstigh wesen.

Het

Het groote woord quam wt: Dat ick dus treurigh sta
Dat is om een Godin, een soete CORNELIA:
Een pijn-banck van mijn hert, die my verscheyden nachten
De sinnen heeft ontstelt met minnende gedachten.
Cupido (Minne-God) ick vreese voor haer straf,
En dat zy mijn versoeck sal weygerigh slaen af.
Waer op Cupido seyd': Laet bloode vreese glyen,
Die in het Minnen schreumt, sal niet met al bedyen.
Dit gaf den Minnaer moet: Dit dreef sijn vreese uyt,
En hy trad onbeschroomt na sijn gewenschte Bruyt;
Godinne sijt gegroet: Sult nimmer ghy verkeeren
U wreede weygering, u weygerigh begeeren?
Sult ghy Godin niet eens ontfangen in genae
My, die hier hallef dood voor u verwesen stae?
Wat haet belet mijn rust? Wat nijdt belet mijn vreughde?
O! Spieghel van de Eer. Sanctin van alle Deughde:
Hoe komt het by, dat wt de Beecke van u hert
Niet stroomt als bitterheyd, en wreede Minnaers smert?
Hoe langhe sult ghy mijn, Lief, my, en mijn gebeen
Verwinnen met de kracht van u vermoghen Neen?
Cupido dese twee dus t'samen strijdend' siende,
Die stelden hem ter weer, gelijcken of hy't miende:
Hy trock sijn Booghje op, en schoot twee Pijltjes uyt,
En maecten met sijn schicht hem Bruydegom, haer Bruyt:
Sy sloegh haer ooghjes op, met lieffelijcke straelen,
En lietse lonckend' neer op uwen boesem daelen.
Eer-waerde Bruydegom, door u lief kosery
Bracht ghy so veel te weegh, dat zy kreegh medely.
Doen sprack die lieve Maeght: Mijn deert u droef beswaren.
Ey! DOBBES, dobbert nu gheen meer in woeste baren,
In golven van de Min, in stroomen van verdriet,
Mijn overwonneu hert vermach het langher niet.
Ey! laet voor-gaende smert u sinnen niet meer quellen,
Maer 't wenschelijck genot u hert te vreden stellen.
Mijn hert vermach niet meer (door u geleden pijn)
Daer langher, met mijn macht, een oorsaeck van te sijn.
Zet nu u Schip te Land in d'Haven van de lusjes,
En laet het met een vracht van minnelijcke kusjes

Het onweer van de nijdt en sal u deeren niet ;
Strijckt voor de stormen wreedt u lang-geboogen spriet.
Door overlast van haet, ende stormende Winden
U koers stelt na de baeck, de baeck van u beminde.
Beminde sprack hy weer : O ! oorsaeck van mijn pijn,
Ghy sult de oorsaeck nu van al mijn vreughde sijn.
Speelnootjes, om die vreught met vreughde te vernuwen,
Stelt u gelaten eens, wilt voor geen kusjes schuwen.
Nu Bruydegom gaet voor : Kust u CORNELIA,
Wy sullen u alt'samen lustigh volgen na.
Ey ! wijst ons hoe men in het Minnen moeten stryen :
Dat's met een kusje (sien ick wel) aen beyde zyen.
Speelnootjes, seght nu eens: wat isser voor de Ieught
Een aengenamer lust, of lieffelijcker vreught ?
Het kussen is seer soet; doch 't soetste moet ick swijgen :
Want als't u beurt eens word, sult ghy u deel wel krijgen.
Dies wensch ick voor het laetst' Speelnootjes, dat ghy dra
Gebruyct u jonge Ieught, en volght de Bruyt eens na.
Heer Bruydegom voor't laetst' (Vrou Bruyt u van gelijcken)
Wensch ick in Deught voor al u schatten te verrijcken ;
Te leven na u lust, in blijdschap, Vreed', en Deught,
Op dat ghy (door de Deught) u lust vermeeren meught.
Na mijn vermogen swack, wensch ick u neffens dese
Te Eeren d'Echte-staet met Goddelijcke vreese.
Laet Deught u leyd-sterr' sijn in al wat ghy bestaet.
Vlieght niet met Icaro / maer houdt de middel-maet.
Gedenct in al u doen het Goddelijck vermogen,
En datter niet en is verborgen voor Gods oogen;
Wiens macht den Hemel heerst; wiens oogh op d'aerde siet;
Dus doet een ieder so ghy wilt dat u geschiet.
Quijt altijd u gemoedt, so hebdy niet te schromen
Wat swaerigheden dat u mogen over-komen:
Het zy door haet, of nijdt ; Houdt suyver uwe Eer,
So schaedt de achterklap niemand meer als haer Heer.
Ist dat u overvalt eenigh verdriet, of plagen :
Zijt willigh d'een des anders last te helpen dragen.
Ent op u jonge stam een Goddelijcke vreught,
Op dat ghy na u wensch goe vruchten teelen meught.

Bruy-

Bruydegom, en Vrou Bruyt, ick wenſche dat ghy beyde
U leven (na u wenſch) veel Iaeren lang mooght leyde.
Tot waere ſaligheyd; Dat gun God te geſchien,
Wiens milde zegen u Kinds-kind'ren ken doen ſien.
Voorts ſtreckt mijn wenſch (na macht) u ſtaet ſo te beleven
Dat ieder een ghy meughr een goedt Exempel geven.
Voor 's levens luſt ſorght niet te veel op't Aerdſche Dal;
Draeght ſorghe voor de ziel, want die gaet boven al.
Soeckt voor al 't rijcke Gods, en ſijn gerechtighede.
Vernoeght met matigheyd in koſt, in dranck, in kleede.
Van herten wenſch ick u, na gunſten van 't gedacht,
'tGeen ic niet ſchrijvē ken, doordiē't my ſchort aen macht
Dies offer ick u op (met korte ſimp'le reden)
Mijn opgeſtapelt hert met goede gunſtigheden.
Heer Bruydegom, en Bruyt, geneyght met gunſt tot dy,
Het geen' ick niet vermach, houdt dat te goed' aen my.
D'Al-gever ('t geen ick wenſch) wil geven u te ſamen
Geluck tot ſaligheyd, in alle voorſpoed, Amen.

Bruylofs-Liedt.

STEMME:

Sal ick noch langher met heete/ ꝛc.

GOD heeft in den begin geſchaepen
Den Hemel, en de Aerd' gemaeckt,
Als Adam hy alleen ſagh ſlaepen
Is Godt in een gedacht geraeckt:
Dat hy een Vrou,, hem maecken wou:
Dat hy een Vrou woud' maecken van ſijn been,
Op dat twee zielen ſouden weſen een.
O! Echten-ſtaet van hooge waerde:
Wanneer men u te recht beleeft
Zijt ghy een Hemel op der Aerde,
Die God vol vreughd' gezegent heeft;
Als Man en Vrou,, Door vaſte trou,
In vreed' beleven deſen ſtaet:
Gheen Aerdſche vreughd' dieſe te boven gaet.

U luſten

U lusten sijn Gods-wel-behaghen,
So ghy u lust met Godt begint,
Wat tegenheydt dat u mach plaghen,
Tot hulpe d'een den ander vint.
Is d'een verheught: 't Is d'anders vreught.
Is d'eene vrolijck, d'ander blijt.
Geluckigh die na wensch vereenight sijt.
Heer Bruydegom, en Bruyt, u beyde
Wenschen alt'samen wy geluck;
Den Hemel wil u weghen leyde:
Bevryen u van ramp, en druck;
Dat in dees staet, het u so gaet:
Dat ghy vernoeght meught leven op dit Dal
Dat hopen wy dat Godt u geven sal.

SOeckt by de Wijn, vrolijck te sijn,
Hoe maller, hoe beter, de wijsheyd mijt,
Want alle dinghen hebben haer tijt.
Dus jonghe Ieught, en schuwt gheen vreught
Alsse bestaet in Eer en Deught.
Wilt met malkander, so d'een als d'ander
(Tot vermaeck en soete dinghen)
Dit na-volghend' Liedtje singhen.

Bruyloks-Liedt.

Stemme:

Tiereliere dertele diere.

BRUYDEGOM Heer, den tijdt sal genaecken
Van u lust.
Speelnootjes wilter een eynd' af maecken:
De Bruyt soeckt rust.
Siet hoese kijckt. Siet hoese prijckt
En lonckt den Bruyd'gom toe.
T'sitten is zy moe.

't Is

't Is vroegh genoegh; wy willen noch niet scheyden,
Bruytje-maet
Denckter eens om: u Speelnootjes beyde
Als 't u wel-gaet
Doet een gebet: Als dat zy met
Den eersten haer wat spoen
U na te doen.
Ey! Gasten, laet het suffigh treuren varen:
Queelt eens om;
Wilter gheen vreughde, noch vrolijckheyd sparen.
T'sa Bruydegom,
Dat eens uyt: Ter eeren van de Bruyt.
Nu Vryers set eens aen:
Laet rond-om gaen.
Sou daer niet wel een kusjen op smaecken?
Oft so gevil;
Wilje jou Lubbetjes niet kreuckerigh maecken,
Zit dan wat stil.
Laet het jou doen: 't Is maer een soen.
Sijt Iuffertjes te vreen:
Het kussen is gemeen.

Op 't af-wesen van mijn geliefde Vriendt.

SChatert, queelt met soete vreught,, en gheneughe,
Soet gevogelt, pluymde Dieren:
Drijft de dtoeve fantasy,, wat wt my,
Door u vrolijck tierelieren.
Huppelt, springt, en schatert uyt,, soet gefluyt:
Om mijn fantastijcke sinnen,
(Door het heughelijck gequeel,, van u keel)
Met vermaeck te overwinnen.
Nu ick hier het Wout alleen,, gae betreen,
Loopen mijn gedachten speelen.
Daer de eensaemheyd (mijn Vrindt) my in bindt
Hoe de tijd mijn vreughd ken deelen.

Dat sy eenigh mijn verdruckt,, en ontruckt
Al mijn vreught, mijn lust, mijn leven.
Wreeder straf heyd (snelle tijt) t'mijnder spit
Soudt ghy nimmer keunen geven.
Hier den een, en daer den aer,, van malkaer
Afgesondert, en verscheyde,
D'eene wijckt, den ander vliet. Waerom niet
In't vertrecken met ons beyde?
Dies klaegh ick mijn ongeluck,, met veel druck,
Ruysschend' Beeckjen, Water-stromen;
Doch versoet het wederom,, nu ick com
Rusten by u Wijcker-boomen.
Bralt Apollo aen de Bron,, met u Zon.
Moedight het gediert om singhen.
Laet de Fackel van u Licht,, met sijn schicht
Door de groene Telghen dringhen.
Beeckjes, Boompjes, Bloempjes mee,, tierigh Vee
Heughelijck om aen te schouwen:
Tuyght doch eens, hoe komt het by: Dat ghy my
Meught mijn soetste vreught onthouwen.
Had ick hier, die ick so vaeck,, het vermaeck
Van u vreughde gaf te kennen:
Hy soud' sien dat in de daet,, meer bestaet
Als ick oyt beschreef met Pennen.
Noyt heb ick so seer geroemt,, van't gebloemt,
Van't geboomt, of Wijcker-beecken,
Als de tijdt nu metter daet,, blijcken laet;
Daer ick eensaem wt moet spreecken
Al de quelling, al de smert,, van mijn hert,
Al de stuere, suere vlaghen,
Die ick om u af-sijn ly,, sullen my
(Tot ick u weer sie) doen klaghen.
Schouw' ick met mijn ooghen aen,, al de blaen
Die de Wijcker Telghen cieren;
Will'ghen tackjes, die belonckt,, en bepronckt
Werden op so veel manieren.
Al u lieve lusten sijn,, soet voor mijn;
Doch mijn vreughde zy ontsteelen:

Om

Om dat ick mijn vrundt daer van,, niet en kan
Eenigh vreughde mede-deelen.
Of deelt LEYDEN soeter kruyt (denck ick) uyt,
't Sy van Roos, oft Violetten?
Of ist om dat daer een Maeght,, die u haeght
Aen de Vliet haer neder zetten.
Lust u LEYDEN aen de Vliet: Daerom liet
Ghy mijn wijcken. Ick u scheyde;
Scheyden voor een korte tijt,, tot profijt
Van u lieve sinn'lijckheyde.

De Geest des Vriendschaps is ghelijck een Goude Keeten.

WAnneer de geest my dwong mijn vriendschap te verbijne
Wat Schaeckels sijnder doe gestrengelt aen de mijne?
't Sijn Schaeckels, wiens waerdy de geest meer als het gout
(Hoe hoogh het is van waerd) in hooger waerden hout;
Wiens pracht, wiens schat, wiens glans, mijn eygē welbehagē
Bequamer niet en weet als in het hert te draghen.
In't hert. Waerom in't hert? Om dat ick soude toonen
Dat vriendschap niet int oog, maer in het hert moet woonē:
Dat is, dat men voor 't oogh niet toone schoon gelaet,
Maer in't af-wesen rechte vriendschap metter daet.

In het minnen//halve zinnen.

DE bracke tranens-vloet, die 'k wt mijn ooghen giet
Getuyght (o waerde Vrou) de Goden mijn verdriet:
Mijn opgestapelt hert van droefheyd schijnt te smachten,
Ick mijmer waer ick ga, met droevighe gedachten.
De soete vryigheyd van mijn voorleden Min
Die ghy mijn hebt ontseydt, speelt my noch in de sin:
Dat ick by dagh en nacht met fantasy ga maelen,
Iae duysent dinghen over hoop te samen haelen.
Dan isser dit, dan dat, de sinnen so verwert;

Dan heb ick weer wat moeds, dan wederom gheen hert.
Dan ben ick dus gesint. Dan wil ick dit bedrijven;
Dan wil icker weer heen. Dan weder achter blijven.
Dan wil ick dus, dan so. Dan dit, dan dat bestaen.
Dan wil ick duysend mijl van haer vertrecken gaen.
Dan schiet my weer in't sin u minnelijck behaghen.
Dan komt de soete hoop mijn stracx weer-omme jaghen.
Dan port de Liefd' my weer te vallen u te voet:
Dat ghy u lieve sin (in 't soete Minne) doet.
Dan komter weer een vlaegh van stuere, suere vreese:
Wech, wech; 't is yd'le hoop; dat sal niet willen wese.
't Sy wat dat ick bestae te doen, 't en is gheen deegh;
Dan isser dit (eylaes!) dan dat weer in de weegh.
Hoe-wel u sin my schijnt in Liefde toe-geneghen:
u Vrienden al-te-mael die sijnder weder teghen.
u Vrienden my, eylaes! gantsch niet meer toe-gedaen,
Maer sien my stuers en dreuts nu met de necken aen.

Jaers-Liedt.

STEMME:

O Zaligh Heyligh Bethlehem.

O Mensch! vernieuwt in 't Nieuwe Iaer:
Legh af. Legh af het pack der zonden.
Na Bethlem keert; begeeft u daer;
De Zoone Gods Mensch wert bevonden.
Waerom een Mensch? Een teeder Kint?
Waerom so arremlijck gebooren?
Om dat sijn Godheydt ons bemint,
En door sijn Menscheyd heeft verkooren.
Waerom so naeckt, so bloot, so koud,
In't Schuurtje by de stomme Beesten?
Om dat sijn Menscheyd leeren soud
Versmaden, dat hier schijnt het meeste:
Dat's Rijckdom, Eer, Wellust, en Pracht,
Staet, Goude Kroonen, rijck beperelt;

Om

Om dat se Godt de Heer cleyn acht
Zendt hy sijn Zoon naeckt in de Werelt.
Als een onnoosel Lam oft Kindt:
Sacht sinnigh, en heel goedertieren;
Die ons van alle last ontbindt,
So wy hem als ons Heyland vieren.
Vernieuwt in't nieu, ô Mensch! 't is tijt.
Ey! opent u verblinde ooghen:
Denckt wie hier is; en wie ghy sijt;
't Is langh genoegh u selfs bedroghen.
't Is langh genoegh gewroet in 't slijck.
In't vuyle slijck van uwe zonden.
Gheen Gout, gheen Gelt, en maeckt ons rijck,
Dies blijft aen't Werelds niet verbonden.
Gods Zoon komt naeckt in arremoed
Hier op dit droevigh dal der traenen:
Tot af-stand van de overvloed
De zotte Menschen te vermaenen.
Hy wil dat wy ons offerhand
Sijn Godheyd sullen komen bieden.
Hy wil dat onse herte brand
In liefd' tot Godt de Wereld vlieden.
En toonen Schat van waere deught,
Ootmoedigheyd voor alle saecken,
Om in het Nieuwe Iaer met vreught
Ons Ziel in Gode te vermaecken.

STEMME:

Sal ick noch langher met heete/ &c.

MYN gheest (o Heer) soeckt u te loven,
Tot heyl, en vreughd' van mijn gemoet.
Het Hemels gaet het Aerds te boven:
Van 't Aerds my 't Hemels walgen doet,
Niet met gelaet,, maer in der daet.
Niet in het oogh, met een bedrogh van schijn,
Om heyligh voor den Mensch ge-acht te sijn.

De glory van een Deughtſaem leven
Beſtaet in't doen, maer woorden niet.
Miſdeed' ick iets, wilt mijn vergeven
Wat in mijn leven is geſchiet.
Ghy weet het Heer: het doet my ſeer
Heb ick te buyten u geboon gegaen,
't Berouwigh hert wilt in genaed' ontfaen.
Wie is ter Wereld oyt bevonden,
't Sy in wat ſtaet van Heyligheyt:
Die niet gevallen is in zonden,
Och! Goddelijcke Majeſteyt?
Dies was u dood,, den Menſch van nood,
Om door u dood te vryen ons van pijn
Woud ghy (o God!) aen 't kruys genagelt ſijn.
Exempel hebt ghy ons gelaten
Te volghen u voetſtappen nae.
U lijden ken den Menſch niet baten,
Ten zy men willigh met u gae,
En abſtineert,, van qua begeert
De wil, het vlees, en 't ydele gedacht,
Door waer berou, na zielens welvaert tracht.
O liefde Gods! tot ons gedreven,
O Vaderlijcke ſorgh! tot loon
Hebt ghy voor onſe zond' gegeven
U eenighen gebooren Zoon;
Sijn vlees en bloet,, ons ſchuld' voldoet.
Sijn vlees en bloet, tot ſpijs en dranc, na wenſch
Om te bevryen den verlooren Menſch.
Ghy hebt ons (Heer) gebaent de weghen
Waer onſe zielen moeten gaen,
Waer 't eeuwigh leven werd verkreghen,
Waer alle zonden werden wt-gedaen
Door rechte trou,, van waer berou,
Door rechte Trou, en af-ſtand vande zond
Wert onſe ziel bevrijd van doodes wond.

STEM-

STEMME:

De stille Nacht ghenaeckt/ &c.

AL het wt-muntend' hoogh,, hoe sterck in het oogh,
Loopt p'rijckel van't onweder.
De stercke storrem slaet,, 't gheen hoogh verheven staet
Ter Aerden schielijck neder.
Hoe menigh Schip verslint,, de felle Noorde-wint,
En rooft den Schipper 't leven:
Als met een dulle Kop,, hy 't zeyl treckt in den top;
Wil voor gheen buyen reeven.
Berou 't gemoedt dan slaet: Als 't dickwils is te laet;
Dies wil men't p'rijckel derven
Reeft voor de wellust ras; En neemt tot u Compas
De Spreuck: **Gedenckt te sterven.**
U sinnen obstinaet,, de Wereld boos, en quaet
Wilt niet te veel vertrouwen;
En eyghen wijsheyd vals,, ontslaet u van den hals,
Wilt op gheen rijckdom bouwen.
Soeckt ghy vermaeck en rust: Schept in de Deughd u lust,
Met nood-drust sijt te vreden.
De overvloed verlaet: Kiest een gemeene staet,
Die gheeft gerustigheden.

STEMME:

Fortuyn / eylaes! bedroeft.

'TVerloopen van de tijd verandert alle dingh.
De tijd (die nimmer rust) brengt veel veranderingh.
De tijdt die gaet vast heen, als Leydsman van de doot.
O glas! ghy loopt so ras, al dunckt het ons vry groot.
Hoe wonder deelt Fortuyn de gaven van't geluck:
Den een hold in de lust, den ander swerft in druck.
Den een die is begaen met sorghe voor sijn goet,
Den ander, hoe hy daer beest woecker-winst mee doet.
Eylaes! verdoolde Mensch, ghy holt gans van het spoor:
Dat ghy het blind' geluck geeft al te veel gehoor.

Niet

Niet het geluck alleen, maer 't gheen dat zy ons gheeft
Misbruyckt men qualijck, so dat zy gheen schuld en heeft.
Misbruyck brenght ons tot zond, en zonde tot de doot.
O doodt! die wt de zond' van't quaed misbruycken sproot,
En 't misbruyck wt geluck. So dat geluck moet sijn
Een oorspronck van de doodt, en eeuw-duerende pijn.
Dewijl 't geluck ons geeft 't geen ons tot misbruyck leyd:
Dat's trotse Werelds pracht, die voedt hovaerdigheyd.
Ha! shoode hovaerdy: hebt ghy't niet so gemaeckt
Dat wt den Hemel ghy sijt in de Hel geraeckt?
Vervloeckte hovaerdy, hoe! werdt ghy noch betracht?
God straften met de Hel 't hovaerdighe gedacht.
O straf! rechtvaerde straf, die ick wel heb verdient,
Maer (Heer) na mijn verdienst gheen straffe my verlient,

STEMME:

Aenhooyt 't geklagh/ o bloeyende Jeught.

O Jonghe Ieught, dom onbesint,
Die 's Werelds vreught, en ydelheyd mint,
't Gheen haest vergaet; En teelt niet dan quaet,
Gelijck men bevint.
Soet ist begin, suer valt het endt,
Al schijnt het vreughde, 't is maer ellend,
Die't wel in-siet: Het is al niet,
Als wreed torment.
Heden gesont, morghen doot.
Nu blijdschap, vreughde, dan droefheyd groot.
Nu vrolijck sijn, dan smert en pijn,
't Geen wy lijden noot.
Natuur, eylaes! ons vaeck verkracht,
Waer door de wille werd te niet gebracht:
Mids zy seer quaet, de wil te boven gaet,
Die't goedt betracht.
Vermoghen Prins, genadigh Heer,
Gunt my dat ick van alle zonden keer,
En dat mijn Dicht, mijn, en mijn Naesten sticht
In Deughd' en Eer,

STEM-

STEMME:

SI TANTO GRATIOSA.

DE ſoete dertelheden
(Met ſchijn van luſt) begoochelen de ooghen,
En gheven ſmaeck'lijckheden
De leught, die door die ſchijn-luſt wert bedroghen.
Men weet nau ſchier,, hoe dat men hier
Op prachtigher manieren
Langher de leden,, met hovaerdy van kleeden
Wil vercieren.
Men weet niet op wat wijſe
Men trotſheyd wil toonen in overdade.
Men weet niet met wat Spijſe
De leckere Tongh 't herts luſten wil verſade.
Wat mal gelaet. Wat zotter praet,
Onnutte ydelhede,
Yeder in het ſijne,, den tijd wil doen verdwijne,
En beſteden.
Broot-dronckenſchap wanlatigh
Door ongebondentheyd van wuſte ſinnen
Ghebruyckt men nu onmatigh:
De loſſe Tongh en houd gheen reden binnen,
Neemt overhand,, van het verſtand,
En hold van redens-paden.
Met watte grille,, ſiet men brood-droncken wille
Luſt verſaden.
Siet toe, ſiet toe in weelde,
Ach! minſt ge-acht, wert dickwils meeſt verlooren,
Het meeſt verlies, meeſt teelde
De grootſte ſmert, wt het verlies gebooren.
Bind niet te ſeer,, 't gulſigh begeer
Aen onverſade luſten.
Denckt waer u ziele,, na doodes wreed verniele
Denckt te ruſten.

STEMME:

Schoonste Nimphe in het Wout/&c.

DIE de Wereld wel in-siet:
Sy is niet
Als een woeste Zee vol baeren.
Ach! de Wereld is een klip,
Die het Schip
Na de duyst're groudt doet varen.
't Schip gelijck ick by de Mensch
Die sijn wensch
Gaet in 's Werelds lust gebruycken.
's Werelds wellust is de klip
Die het Schip
Na de duyst're grondt doet duycken.
't P'rijckel dat sijn ziele wond
Is de zond.
Zonde sijn de woeste baren.
Rijckdom is haer eb, en vloet,
Die't gemoet
Met haer golven komt beswaren.
Hoe verkeerlijck is den Mensch
In sijn wensch:
Soeckt op Aerden 's Werelds lusten;
Maer de wisse doodt ons leert:
Het verkeert
Als de ziele soeckt te rusten.
Hemels-Prins, gunt my alleen
Te betreen
Weghen, die my moghen leyden
Door 't gesellschap van de Deught
Na de vreught
Van des Hemels eeuwigheyde.

Eynde des derden Deels.

I. KRVLS
Uermaeckelijcke uuren.

VIERDE DEEL.

Waer in

Het A. B. C. der Minnen.

Het clepnst' is 't grootst'// En 't best het snootst'.

ALS Daphne voor een God ten Boswaert in ging vluchten
Heeft hy de ruyme Lucht beswalckt met naere suchten.
Coom ick mijn Lief ontrent ('t is oorsaeck mijn's geklagh)
Sy vlucht als Daphne deed' doen zy Apollo sagh.
Leert Maeghden, leert hier wt hendachtelijck bemercken:
Gheen Vryers af te slaen, of let eerst op haer wercken.
En oordeelt na geen schijn: die 't best doet, schijnen 'tsnootst,
Waer door ghy 't minst verkrijgt, hoewel gy kiest het grootst.

ALsoo men dickwils bespeurt dat Liefde ende kennis selden met malkander huys-houden: Soo ist waerachtelijc, dat so wanneer dese twee verscheyden sijn, menigmael den Mensch (principalijck de Ieught) doen verleyden. Voor eerst, de Ionckheydt gheliefde, als lievende, het oogh slaende op wterlicke schijn van hoogheyd, door de bekoorelijcke valscheydt van ydele prachte, gaen alleen nae haer zotte sinnelijckheydt in Liefde, en niet met kennis te rade; dat is, sonder bedenckingh, watter al in sodanighe saecke van nooden is. Men denckt op geen deught. Men ooght op geen leven. In't kort men heeft geen insight by de

Liefde, tot wat eynd' dat zy ons soude moghen leyden. Maer alleenlijck, door ghewoonte bedroghen, achtervolght men een zot wel-behaghen, en Liefde sonder kennis; Onse begeerte werdt van de gierigheyd verleyd, tot sodanighe Liefde, die de schijn dickmaels boven de daed bemint, die veeltijts het slechtste het best, ende het beste het slechtste doet schijnē; of dat ic het recht wt segghe: menigen Voghel werd bemint, niet om sijn goede natuur, ofte aert, maer om sijn schoone Veederen. Den Mensch wert ghelieft, niet om sijn deught, ofte goede zeden, maer alleenlijck om het gheldt ende pracht. Pracht, die dicwils schijnt een getuygh van ghelt en goed te sijn; maer also zy valsch is, bedrieghter veele.

SO dat de schijn van gelt en goet
Een gierigh hert verlieven doet.
Wt-heemsche pracht brenght menigh paer
Met groot bedrogh vaeck aen malkaer;
't Geschiet om 't goed; Dies is het grootst
Niet altijd best, maer somtijds 't snootst.

De over-daet//En doet gheen daet.

BY Tantalus mach ick voor dees tijd mijn gelijcken:
Doordien ghy overvloed van gunsten my doet blijckē.
U veynsen stooct mijn brand, hoewel ick tot mijn borst
Stae midden in de vocht, so lijd' ick nochtans dorst.
Ghy Dochters schuwt hier wt een Jongman aen te houwen,
Op dat hy aen u gunst niet al te veel vertrouwe.
So ghy hem niet en meent: daer dient gheen vryigheyd;
't Is u de beste Eer: hem daed'lijck af-geseyd.

BEurt het niet dagelycks onder die ghene die Liefds-handel pleghen, datter groot bedrogh omme-gaet. Siet men niet hoe lichtvaerdigh ende wulps de lusten de Jonckheyt tot sodanighe oefeningen aen-prestēn. Bevinden niet veele Minnaers meer als ick hier van behoef te schryven, hoe listigh menigh Maeght haer grondt weet (door 't veynsen) te vervormen; Ende met een schijn van gunst het geheym der Minnaers ghemoederen uyt te locken, ende sigh alsdan met sodanigh bedrogh te vermaken. Sullender gheen ghemoederen (door't lesen van dese) haer schuldigh vinden, de plight des Eerbaerheydts over-getreden te hebben, om door sulcx de grondt van anderen te weten? Ick laet my duncken Ja. Dit volbracht hebbende, sullē sy d'onschuldige in dē dootslagh leggen, ende met een valsch Lof haer glory uyt-brallen: om de eer te genieten, datter een Blaeuwe scheen gehaelt is; op hoop, dat zy souden doen schynen, dat zy grooter waerdigh sijn ende verdienen.

MAer so wanneer dat eenigh Maeght
Het Lof van Eer en Deughd' behaeght,
Ick wil haer dit voor 't beste raen:
Een Iongman daed'lijck af te slaen;
Want sulcken daed veroorsaeckt spijt,
En spijt maeckt dickwils groote strijt.
Al denckt mer dit al weder by:
Een Maeght staet veele dingen vry.
Denckt weer: Wie leefter so volmaeckt
Die door gheen spijt tot wraeck geraeckt?
Dit isser dickmael oorsaeck van
Dat men tot hoogher niet en can.

Wen

Men gheeft// Dat men niet heeft.

CAN Æsculapius de Doode doen ontwaecken,
En door sijn krachtigh Kruyt de doode levend maken:
So ken u mogentheyd my in het Minnen voen,
En levendigh thien doon al levend sterven doen.
Ey! Maeghden, denckt hier aen: het is een quaet vertrouwen
Veel Vryers (op de hoop van beter) aen te houwen.
U veynsen toont aen haer een vriendelijck gelaet,
U hert en meent het niet; Waer wt haer druck ontstaet.

CAnder meerder smaet, pijn, of ellendt een oprecht Minnaer aen-gedaen werden, soo wanneer hem af-keerigheydt, nae langhe verkeeringh, van sijn gheliefde getoont werd? wat is hem ellendiger? Ist hem geen sterven sulcks te geschieden? VVaer toe vriendschap getoont, en niet gemeent? VVaerom iemand met hoop gevoedt, en in 't eynde met Gal gelaeft? VVaer toe geveynst, sonder goede meening, aengesien de oprechtigheydt eens onghevalscht Minnaer? VVat ist anders? In der waerheydt anders niet, als een getuyghenis van een quaden aert, en valsch hert, om de redelijcke haere onredelijckheydt aen te wysen; Sulck quaed te myden, onmoghelijck (hoe bedeckt door beveynstheyd) dat sodanigh Mensch sijn valscheyd weet te bekleeden, met bedrogh van vleyery, ofte het bedrogh werdt door de tijd bekent. En wat loon sulck werck gheeft, laet ick alle verstandighe by hun selven oordeelen: VVant wat ken hier uyt anders ontstaen als haet, een wortel aller quaden; Te weten, wanneer men iemandt belooft te geven het ghene dat men niet en heeft. En wie is de ghene die geeft dat hy niet en heeft? De onschuldige sullen mijn vraghen, die ick selfs beantwoorde, ghelieve te verschoonen? Het is een Maeght, die een Jonghman (nae 't versoeck van weder-min) betoont goede affectie in om-helsen, kussen, en diergelycke. VVat verstrecken desc anders als beloftē, voor de hoop, eyndelijck haer wedermin te jonnen, maer door geveynstheydt hem bedrieghen, door 't gheven van de schijn, en 't derven van de daedt.

HIerom ghy Maeghden, die bemint,
So ghy tot trouwen sijt gesint:
Wilt u eerst wijselijck beraen,
En houdt gheen stoet van Vryers aen:
Maer so ghy lust in't vryen schept,
So gheeft niet dat ghy niet en hebt;
Dat is: En toont gheen schoon gelaet,
Of doet het blijcken metter daet.
Het Eerbaer veynsen acht ick goet,
Maer 't dijt tot quaet, die 't langhe doet.

Gheen

Gheen waere daet/ In schijn bestaet.

DOen Phaëton de Koets der Zonnen wilde mennen,
Liet hy exempel na ieder sich selfs te kennen.
De Min brant in mijn hert, en stooct het trou gemoet
't Exempel beeld my in: Siet voor u watje doet.
Iuffrouwen leert hier wt: door al te groote prachten
Dickmaelen uw's gelijck niet al te cleyn te achten. (Heer.
Vaec schijnt een Ioncker knecht. Vaec schijnt de knecht een
Daer pracht een Iuffrou maeckt, daer isse nimmermeer.

DEse ellendighe ende verdorven Eeuwe verblint (God betert) de ooghen der Ionckheydt soo seer, dat zy niet en kennen 't gheen zy sien; willens doen dat haer schaedt; de opgheblasenheydt ende ydele glory betoveren haer welbehaghe so sterck, dat zy de Godsalighe ootmoedigheyd voor oneerlijck uyt-bannen, en de Hovaerdy Rechter en Raeds-Heer maken over haer begeerten, die haer het goed quaed, ende het quaed goed, wys-maeckt te wesen. Hoe menigh oprecht gemoed, om sijn ootmoedighe geest ende nederigheyd worter van de Hovaerdy daghelijcks ghelastert, jae veroordeelt als een Zot, niet waerdigh in de VVereld te wesen; Men siet hem in de op-geblasen waerschappen met den necke aen, ofte ten minsten om sijn slechte ned'righeyd sal men sodanighen een geck voor de hovaerdy maecken. Maer voorwaer de grootste geck sal by den verstandigen, als oock by Gode, ghehouden werden die ghene, die sijn even-naesten om sijn ootmoet, en wyse slechtigheyt, een gec achten; Ende waerachtige gecken, om haer stinckende hovaerdy, gelt en goet als wys sullen respecteren. Ick beklage u ghy dwasen, om 't verdriet dat u nae desen tot een loon sal verleent werdē.

SO wie wil vryen wijs bedacht:
Mint niemand om haer groote pracht,
Want na dat ick bespeuren kan,
Een prachtigh Wijf, een droevigh Man.
De pronckery is groote last,
En hovaerdy is veel aen vast.
't Sy Vryster, Vryer, wie ghy sijt,
Dickwils is 't kleyn het best profijt.

Te hoogh // Bedroogh.

EEn-mael als Icarus ten Hemel wilde vlieghen:
De hette van de Zon vermoght hem te bedrieghen.
Heft my de Minne hoogh; Ick dut in miju begeer:
Eer ick te deegh begin, smijt mijn haer macht ter neer.
Ghy Ionghmans, wie ghy sijt, stelt u dit Les voor ooghen,
Indien dat u de Min heft boven u vermoghen.
Het is een vaste saeck, so hier, als over al:
Wie sigh te hoogh begeeft, loopt p'rijckel van de val.

EVEN aldus gaet het toe in de VVereldt onder de Minnende Jeught, gelijckerwijs een VVaghenaer ofte Voer-man voor hem siende, het spoor aen de eene kant heel hoogher als aen d'ander; 't Selfde niet mydende, loopt duysent periculen van om te vallen. VVaer van hem niet en staet te verwachten als schade. Van gelycken menigē vryer sijn affectie (als Voer-man van de Liefde) ment hem na de hooghte, dat is, nae een persoon, in middel ende qualitē met hem grootelijcks differerende, loopt veel p'rijckel van schaede. In den eersten, alsoo men daghelijcks meer op het goet, als op eenighe andere (in waerdy boven sodanighen) siet. VVaer door sijn versoecken lichtelijck wert af-geslaghen; Beklaeght hem, als schaedelijck, door die verlooren arbeydt; Ende moet nae dien, als genoodsaeckt, tot laeger dalen.

WIE seecker wil in't minnen gaen,
Die moet na sijn's gelijcken staen;
En die hem't vallen niet ontsiet,
Die moet beminnen met verdriet.
Wanneer een Boom, met vrucht belaen,
Het best heeft by de hooghste blaen;
En so daer nochtans eenigh hert
Wort tot genot van lust getert:
De toppen boven dun en swack
Die krijghen lichtelijck een knack,
In't klimmen na een schoone Peer
De klimmer valt van boven neer,
Schoon hy hem seer (door 't vallen) doet,
Beswijckt noch geensins in de moet:
Maer klimt weer (met een nieuwe vond)
Na 't gheen hem gaf een swaere wond.
Wie hem niet steurt aen't veel of-slaen,
Verkrijght wel, door langh aen te staen.

Een

Een quaedt begheer // Dat schaedt sijn Heer.

FORTUNA had wel eer Perillo gunst bewesen,
Maer wt die gunst is hem sijn droeve dood geresen.
Mijn Nimphje toont mijn gunst, een vriendelijc gelaet,
Doch is het hert niet goed, so noem ick het verraet.
Iuffrouwen, och! ick bidd' leert hier uyt gunsten myen.
So 't hert niet goed en is, sal 't u tot schand' gedyen.
Het is de Wereld schand', en u gemoed een pijn,
Dat u geveynsde gunst u eyghen Beul moet sijn.

FORTUNA schynt de blinde Jeught dickmaels met gheluck vermakelyck te koesteren, soo wanneer een groots ghemoedt in sijn eygen selfs verdriet vermaking schept, wanneer het schijn-geluc haer blindelijck verleyd, dat is, wanneer de familiare vriendschap eens Dochters, haer vriendelycke lonckjes (als lock-Iusjes weet voor te stellen, ende de herten van menighen Jongman te bekooren, tot haer by-sijn. Dit alles na haer believen hebbende, waenen haer onder andere Dochters gheluckigh gerekent te werden, ende niet min by andere Jonghmans haer waerdy vermeerdert, maer in der daed heel vermindert. VVaer door ken een redelijck verstand by sich selfs wel afmetē. Ten anderen, daer en can niet minder op loopen: Sulcke oeffeningen teelen eenighe veranderingen. Ick laet alles staen, ende neem alleenigh dit: Daer valt lichtelijck een woordje, dat schade ofte na-deel kan veroorsaken, ende alsooder gheen oprechte grondt van Liefde is, ken 't lichtelijck ten quaedsten over ghedraghen werden, tot na-deel des Dochters, waer van zy selfs de eerste oorsake geweest is.

WIE Minnen wil, en niemand schaen,
Die dient dit korte pad te gaen:
(Of sijt ten minsten wat verdacht
Dat ghy u van veel dinghen wacht)
Die ghy niet meent en houd niet aen.
Die ghy niet vrijt, daer blijft van daen.
En denckt hoe dat een quaed begeer
Is schadelijck sijn eyghen Heer.

Kunst // Voor Gunst.

GElijck den Vuur-dief aen den Caucaſo gebonden
Van Iupijns Adelaer gequetſt werd met veel wonden
So is mijn borſt gewond: om dat u glurend' oogh
(Door 't wterlijck gelaet) in-wendigh mijn bedroogh.
Ionghmans vertrout u niet op vriendelijcke wencken;
Bedriegt u door geen ſchijn; maer leert eerſt na-bedencken.
En ſijt niet al te mild, maer houd wat in het vat:
Al ſchijnt de Pels vaeck nieu, s'heeft dickwils noch een gat.

GOedt Fondament (ſeyd een ghemeen Spreeck-woordt) maeckt goed werck. Dat dit waer is, leert ons daghelijcks d'ervarentheyd. 't VVaer te wenſchen dat de wulpſe ende verblinde Jeught deſe ſigh ſelfs koſt wijs maecken, principalijck in't werck der Minnen, ſoo wanneer de wulpſheden, vermenght met geylheydt, de begeerten aen-preſten het Meyſjen te verſoecken. 't Gater niet ongelijck als met een Vat, opgevult met eenighe vochtigheyt, door 't openen ledigh werdt; Ledigh ſijnde, onwaerdigh is. Soo mede iſt met de wulpſe Liefde: 't Hert van die ſelfde wert dickmaels ſo gheopent, wanneer zy met een vriendelijck praetjen, ofte een ſoet gefight eens bejegent werde, datter al uyt comt datter in is; Ende door de Kalver-liefde ſo verhit, dat ſy haer eyghen vuur ſtoocken, waer in ſy ſmooren ende branden.

HET is een daed eens wijſe man,
Die mint, en min verdoven can.
Die vryen ken, en niet en vrijt,
Die ſegh ick dat altijd bedijt.
En wie ſo vryen wil, die let
Te achtervolghen deſe Wet:
Mint in't begin met malle praet,
So ſtreckt het minnen u tot baet.
Men ken al mallende haeſt ſien
Wat datter met u Lief wil ſchien.
Werd het u mallend' af-geſeyd,
Het loopt al deur met malligheyd.
Vertrout oock niet te licht op gunſt,
Want veynſen is een groote kunſt.

Een trou gemoedt// Gaet boven goedt.

HEeft niet, heeft Orpheus niet door minnelijck gequel
Sijn tweede ziel vervolght tot in de naere Hel?
So doen ic van gelijc, wanneer mijn Lief haer sinnen
Toont ongeneygt aen my, daer ic haer trou beminne.
Iuffrouwen, leert hier wt, ey! leert hier wt verstaen:
U ooghen op de Deughd, en Trouwigheyd te slaen.
Denckt dat een Minnaer met Orpheo daelt ter Hellen,
Als straf heyd niet en ken sijn Liefd' ter zyen stellen.

HOe verblindt sijn hedensdaeghs de ooghen der veeljariger, ick laet staen de onbedachte Jonckheydt, hoe berooft van achterdocht, hoe groot van begrip, en hoe kleyn van kennis. Ist niet beklagelyck, 't gheen men menighmael siet gebeuren in't begrip der Ouders in 't uyt-heylicken van haer Kinderen, so wanneer zy (sonder kennis) begrypen veele dinghen haer kinderen ter VVereld te behoeven? Ick vraghe wederom: Of dit sonder kennis, ende niet waerachtigh is? dat den Mensch veel behoeft is seecker, daer deur ist begrip niet sonder, maer met kennis; Doch hier in ontbreeckt haer de waere kennis, dat zy niet in en sien, nochte op het achterste niet en denckē dat is, op de sekerheyt des doots, ende op de onsekerheyt van dit corte leven; waer door de Natuur selfs leert, dat behoeftigheyt int kleyn bestaet, 'twelc is in een cleyn ghemoet, door hoop in God. Maer eylaes! den Mensch (door onnutte sorgh verblindt) doet hier in blycken meer vertrouwē op het aerdsche goet (dat maer Distelen en Doornen voor de ziel is) als op God te hebben. Ist niet waerachtig, datter hedensdaeghs sodanige Menschen bevonden werden, die door 't gheluck van VVereltsche gaven rijckelijckelijc bedeelt sijn, in't besteden van haer Kinderen (om de gierighe begeerte, uyt begrip sonder kennis ghesprooten) te peyen, dat zy niet aen en sien persoon, deugt, omme-gangh, den aert, ofte het leven van een Jongman. So waerachtigh als dit is, immer so beklaghelijck ist: want men bevindt, datter veel grooten tot cleyn geraecken. VVaerom? door't begrip sonder kennis. VVederom, hoe menig cleyn raecter tot groot. VVaer door? Door't trou ghemoet in God, dat nimmer ontbreeckt, maer mildelijck van Gode gezegent wert.

HIerom die Min in't herte voed,
Oogh't niet alleen op geld, en goed:
Maer siet de deughd' en trouheyd an,
Die geven u een rijcker Man.
Ghy Ouders, luystert na de reen,
Als ghy u Dochter wilt besteen:
So ghy bespeurt een trou gemoed,
En laet het niet om geld, of goedt;
Doch geeft het goed u trouheyds hoop:
Krijght ghy't van beyds, 't is beter koop.

On-

On-ervaren// Teelt beſwaren.

IN 't Woud Acteon werd een roof ſijn eyghen Honden
Als hy onwetend' heeft Dianam naeckt gevonden.
So gaet het nu met mijn op heden deſen dagh:
Ick ben niet dien ick was, en nochtans dien ick plagh.
So gaet het met de Min, die niet en is ervaren,
Onwetend' is hy ſelfs een oorſaeck ſijn's beſwaren,
So hy met droefheyd van de Min werd op-gevult
(Iſt niet een vreemde ſaeck) ſijn blijdſchap heeft de ſchult.

IS 't niet ſeker, dat het Roer aen 't Schip vergheefs is, ten zy dat het door ervarentheyd van een goed verſtand gebruyckt werd? Ende hoe veel ghebeurt het huyden, dat het met de Minnende leught in gelijcken ſchijn gaet, wanneer men ſich gewont voelt, ofte door de ſchighten van Cupido ontſteecken met eenighe treck van Minne, men volght de luſten ſonder oorlof. Somma, men kent gheen Raeds-Heer als de Min; men heeft gheen Leydſman als de Luſt; ende men loopt ſoo blindelinghs in een Put van verdriet. In't kort, men gaet met vreughd' ſijn droefheyd ſoecken. Comende daer ſy is, men heeft gheen ruſt voor datſe meed' gaet. Men houd niet op van ſmeecken voor en al eer datmenſe daer toe bewillight heeft; Ende men verkryght het lichtelijck, aengeſien dat het beleyd tot het rechte voor nemen quaed is: VVant daer geſpreck dient, daer is ſtilſtand, ende daer ſtilſtand ofte ſwyghen behoort, daer is overvloed van woorden. Eyndelijck dat men niet en ſoeckt dat krygt men en dat men niet en vint dat ſoectmen: Dat is, weygering in plaets van gunſt, en dat door't dervē vā eē goet beleyt.

HIer om ghy Vryers leert met mijn
't Geen ons hier toe mach dienſtigh ſijn,
Te weten, ſo wanneer de Min
Ons leyden wil by een Godin,
Wat dat ons dan te doen ſal ſtaen
Sal ick in't kort verhaelen gaen;
En weter iemand beter raet,
Ick bidd' dat hy't my blijcken laet,
Voor eerſt, ſo ſegh ick u het mijn,
Hoe dat een Vryer hoort te ſijn.
Dit is mijn ſegghen eerſt voor al:
Somtijds wijs, en ſomtijds mal.
Somtijds haeſtigh. Somtijds traegh.
Dan eens luy, en dan weer graegh.
Dan eens ſtom, en dan eens doof.
In veel dinghen gheen geloof.
Speurt hier uyt de rechte ſin:
Tot u voordeel in de Min.

Hoe

Hoe hoogher lust // Hoe minder rust.

KOst Ariadne oyt haer Liefde hooghet toonen
Als aen een Conings kind? Ic sal (wilt my verschoonē)
Be-antwoorden dees vraegh: Ick segghe Ia, en Neen.
Iuffrouwen, luystert toe, en let eens op mijn reen:
'k Seg Ariadne kost uyt minder meerder erven,
Had Liefd' tot minder haer het meest doen keunen derven,
S'had licht bevrijt geweest van al de teghenspoedt?
Ick antwoord weder Neen: 't schort maer aen't trou gemoet.

KLaerlyck blyckt het uyt de wercken, dat de ghene die veeltyds tot groote dingen gheneghen sijn, met gheen kleyne moeyten die selfde keunen bekomen; Eyndelijck, de selfde verwervende, gheven menighmael oorsaeck van veele ongerustigheden. So mede gaet het altemet in de Min: men siet dickwils na groot goed, ende men doet veel arbeyds om 't selfde te bekomen. Verkreghen hebbende, wat ist? Een ydele glory, en een schadelijc ghenot, soo wanneer daer gheen goed gebruyck by en is, Ende hoe qualijck dat hooge ende groote saecken te regheeren sijn ende wel om te handelen geven alle VVysen ghenoeghsaem te kennen: als **Diogenes**, **Crates**, **Pythagoras**, ende veel and're meer, tot leeringh en bewys, dat men de Schatten der zielen, voor de verganckelijcke rijcdommen deser werckl, behoort te kiesen; als oock mede om gerustet ende blyer te leven.

WIE minnen wil met langhe vreught,
Die min geen geld, maer waere deught:
Deught, die ter Wereld niet ontbreeckt,
Als 't gelt den Mensch in sorghe steeckt.
Den Leser sal dit so verstaen:
Het geld en wil ick niet versmaen,
So vroom en deughdelijck hy leeft
Die gheld, als die het niet en heeft.
Dan dit dient hier weer by geseyd:
Die blind is, die werd licht verleyd.
In overdaed hy noyt en at
Die maer tot noodruft spijs en hadt.
Dit stel ick by gelijckenis:
Het Vuur brand noyt daer't niet en is.
Een lutje by een vroom gemoed
Dat prijs ick boven overvloed.

't Schijnt baet// Maer 't schaet.

Liet Iupijn 't Aerdrijck niet met duysterheyd bedecken
Als hy een Herders kind tot byslaep woud verwecken?
So gaet het In de Min: De ooghen van een Maeght
Verblinden door iet groots, dat dicwils haer behaeght;
Beloften keunen vaeck haer teghens danck doen Minnen.
Des Ouders wijsheyd ken verduyst'ren Kinders sinnen.
Gehoorsaemheyd betaemt te volghen Ouders dwanck.
Dit leert: hoe men'gen Maegt een Vrou werd tegens danck.

Lichtelyck sijn d'Ouders een oorsaeck van 't verderf haerder Kinderen, soo aen ziel als lichaem. Reden sijn dese: wat werter menigh Dochter, door dwang des Ouders ten Houwelyck besteedt, ende dat alleen uyt oogh-merck van haer welvaert, alleen om 't tydelycke goet. VVat werter (seg ick) menigen Heylick teghens danck en sinnelijckheyt gheroffelt, om het ghelt, op hoop van der Kinderen wel-vaert. Och! verblintheyt der Oud'ren: hoe simpelijck sijt ghy in u verdoolde goede meeningh. Seght my eens: wat lust of wel-varen ken't goedt teelen daer de Liefde ontbreeckt? VVat goedt isser goet sonder Liefde? VVaer geen Liefde en is, daer ryst so lichtelyck een verschil van dit of dat, van haet ofte twist. Ende hoe kender welvaren sijn daer tweedracht huys houdt? Hoe kenter wel gaē, daer de hel in huys is? In der waerheyd, 't is schaede voor de zielen, als lichaemen. Fy! dan ghelt ende goet, dat de ziele treuren doet.

WIE in een kleyntje leeft gerust,
Die heeft op Aerd' sijn hooghste lust.
Hoeft iemand in de Wereld meer
Als onderhoud in Deughd' en Eer?
Want aengesien dat overdaet
Het sterff'lijck leven niet en baet,
Maer dickmaels oorsaeckt veel verdriet;
't Schijnt soet, maer och! 't en isset niet.
Het is (dunckt mijn) gheen wijslijck Man
Die dit in-sight niet hebben can:
Dat somtijds iemand sonder goed
Is rijck, hoewel men't niet vermoed.

Hy doet profijt // Die niet bedijt.

MYn's oordeels can verlooren arbeyd vordeel geven
Gelijck Penelope getuyght in't Webben weven.
Het Minnen is vergeefs, indien men langen tijd
Het Meysje bidden moet, alwaer men niet bedijd.
Ey! Vryers steurt u niet, al hebt ghy langh geloopen:
Beter gelegentheyd, doet dickwils beter hoopen.
Slaet u de eerste af, de tweede neemt u aen;
Soo't tweede beter is, wat ken u d'eerste schaen.

MOeyelijck schijnt het, ofte 't is in der daet so, wanneer een Minnaer hoop en liefde tot een Dochter gestelt heeft, na langhen arbeyd tot sijn voornemen niet comende, nochte gheen kans tot sodanige vervord'ring siende, ken lichtelijc een hulp voor sodanigh verdriet ofte moeyelijckheyd verkrygen. Ick neem dat hy bemint op hoop van een goedt Heylick te doen, dat is Geld en goed, want dat werdt hedensdaeghs een goed Heylic genoemt, sijn hoop falieert hem: hy komt tot minder middelen, alwaer sijn Liefde met wederliefde beloont werd; So hy met een oprecht gemoet in Gode vertrout hy heeft alreede Medecijn voor sijn quellingh: aengesien dat hem de Heer met minder heeft willen vermeerderē ende met meerder tot een beter Heylick doen gheraecken; wel-verstaende heeft hy minder Goed, hy verkryght licht meerder Deught; heeft hy een goed genoegen, door de deught, ende aen de persoon, hy doet beter. Ofte contrary: hoe dickwils ghebeurt het dat een Vryer van zyn's gelijcken afgeslaghen werd, daer hy veel moeyten om ghedaen heeft, ende nochtans behouden arbeyd (so wel als verlooren) gewrocht heeft: Ten aensien dat hem het geluck daer na tot hoogher voert, ende somtyds ongelijck meer als met de voorgaende doet bekomen.

MEN noemt dickwils een Heylick goed
Alleen om snoode overvloed.
Ghy die van sulck gevoelen bint,
Ghy komt wel dickwils daer ghy't vint;
Want segghen dat en doet gheen baet,
Ghy wilt het proeven metter daet;
En als men 't wel bedencken sou,
Dan komter al te laet berou.

Ongesien// Ken geschien.

NA dat Arion was dwers door de woeste baren
Gevoert met sulc een schip, wiens zeylē vinnē waren,
Quam veylig aen de strant: de stuurmā heeft bedacht
En met een soet geluyt betaelden sijne vracht.
Leert dit niet dat de Min is van gelijcke treecken,
Wanneer een Maegt haer hert beweegt door lieff'lijc smekē
Als Liefd' gheen kans en siet bedruckte Minnaers staet,
Op't alder-ongesienst komt u't geluck te baet.

NIet schynter ongesiender in het Minnen, dan datter vereeniging soude keunen geschieden tusschen twee persoonen; Den een (in manier van spreken) begaeft met overvloed van tydelijck geluck, gelt, ende goed, niet min verrijckt ende verciert met alle bevallige gaven des Natuurs. Contrary: Een Iongman dit alles dervende, heeft wijsheyd ende beleyd; sal nochtans door sulcks te weegh brenghen, dat het goedt niet doen en ken, het zy soo krachtigh alst wil, soo bekoorlijck alst mach, van de gierigheyd soo sterck, en trouwelijck bewaert alst mogelijc is, hy sal tot sijn voornemen gheraecken, ofte het beleydt salder hem toe brenghen; waer door is dese een Dochter begaeft van de Natuur niet veele gaven, waer onder een van de grootste gerekent wert de wijsheyd; Ten anderen, versélt met een goed verstandt, reden, ende kennis; neffens dien een ver insight, sal meer het oogh slaen op sodanighe Schatten, ende door kennis meer bespeuren als de oogen des Ouders (verblint van de gierigheyd) sien keunen, de welcke dickmaels groot gebaer maecken, om sulcks te verhinderen, en duysent swarigheyden de Jonckheyd voor ooghen stellen, hier te langh om te verhalen. Maer te vergeefs ist, so daer goet beleyd en kennis is; want dese (hoe sterck de gierigheyt is) keunense peyen en bedriegen, ende meerder vordeel bejaeghen met gemack, als gierigheyd met gewelt.

GHY Iongmans die wat hoogher siet
Als u de macht somtijds gebiet,
't Is waer, ick acht dat menigh Mensch
Voor dwaesheyd houd u groote wensch:
Wijst, mal, veel wijse midd'len aen,
U sullicx wt het hooft te slaen.
Daer schijnt noyt dingh so ongesien
(Mijn's oordeels) of het ken geschien.
Doch komter een tot sulck geluck,
Daer blijfter menigh in den druck.

Een

Een gierigh Hert// Bemint sijn smert.

OM dat d'een-oogde Reus verscheyde-mael quã quellẽ
(Om boeten hongers-lust) Ulisses met-gesellen,
Verloor sijn eene oogh. So gaet het met de Min:
Men let op gheen persoon; Men siet de saeck niet in.
Juffrouwen (wie het zy) die gulsich sijt in't kiesen,
Het beurt dat ghy't verkrijght, doch niet sonder verliesen;
Laet kennis Raeds-Heer sijn, indien u schort een Man.
Veel goed is niet genoegh, daer hanght wat anders an.

ONder het sterff'lijck geslacht der Menschen vindmẽ veelderhande opinien, ende by elck Mensch besondere gebreecken, en verscheyden Deughden. Een gulsigh Mensch (sonder aensien der persoonen) can qualijck sijn gulsigheyd bedwinghen, waer door hy dickmaels een eeuwighe schande begaet. Een gierighe Vryer, die gheen persoonen, geslacht, staet, of reputatie aen en siet, maer alleen het goedt bemint, veroorsaeckt sijn eygẽ strijd, verderf, en ellend; Van gelijcken menige Dochter; Maer waer't saecke dat de leeringh om sulcks te schuwen gehoor had ende aengenomen werde, ic soude my (na myn vermoghen) daer in quyten te dienen tot U.L. beters willen; dan aengesien sodanighe Exempelen voor Fabeltjes ghehouden werden, ist beter stil ghestaen, als arbeyd te vergheefs gedaen. Dan om de meeningh oftẽ sin van dese te kennen te geven, sal den Leser weten, dat die selfde strecken tot een voorbeeld ende leeringh, datter meer behoort by een Jonghman ofte Dochter te sijn als geld en goed, ist saecke dat men door 't goed verkryghen wil 't gheen men betracht en van nooden heeft in den Huwelycken staet.

VVIE met veel Munten is versien
Dat is gheen geck al wasser ien.
Een wijs Man is de grootste geck:
Om dat hy Munten heeft gebreck.
Maer denckt hoe het verkeeren can:
Hoe rijcker geck, hoe armer Man.

Liefds beste Loon// Is de Persoon.

PYTHIAS goede gunst (wt trouwigheyd geresen)
Word borge voor de dood, als Damon wierd verwesen,
Door wiens getrouwigheyt de wrevele Tiran
(Beweegt door sulc eē daed) geen straf heyd toonē can,
Ist so niet met de Min? Een Minnaer af-geslaghen
Sijn Liefd', neemt hoop tot borgh: Volherd in sijn behaghen.
Is sijn geliefde wreed, hy wacht van haer de dood,
Tot dat getrouwigheyd hem hellept wt de nood.

PRyselijck ist (mijn's oordeels) voor een Minnaer, wanneer hy van sijn gheliefde een teecken bemerckt van gunst tot sijn voornemen vorderlijck, niet teghenstaende somtyds afgeslaghen, ende sijn begheerte ofte versoeck hem ontseyd werd, gheen moed verlooren gheeft; Ist saecke dat hy van Ouders met de necke aenghesien werd, 't is niet mispryselijck dat hy sulcks met ghetrouheyd wederom vergheld, ende sigh daer aen niet en stoote, so wanneer hy in oprechtigheyd sijn Liefde soeckt te toonen, moet hy aen veel teghenheyd hem niet steuren, maer stantvastigheyt in sijn trouwe voornemen doen blycken; om door sulcks de kans van sijn hoop te verbeteren, 't welck gheschieden sal in u beminde, ist saecke dat zy eenigh gevoelen van u goede affectie heeft, ende dat met redelycker kennis is insiende. Voorwaer my dunckt dat de principale stucken van een goedt Heylick in een getrou ende Deughdsaem persoon bestaen; ende dat alle goede affectie (wt sulcks) haer oorsprong behoort te nemen.

WAER isser meerder lust op Aerd
Als daer getrouheyd vrede baerd?
Daer vrede woont, wijckt tegenspoet.
De Liefde alle smert versoet.
Maer daer men somtijds trouwt om 't gelt,
Daer toont de tweedracht haer gewelt.
Daer vrede woont, vermeert geluck.
Wie Liefde koopt, wint veeltijds druck.
Al wat sich groot voor 't oogh geliet
Loopt (sonder Liefde) haest te niet.

Om een schijn // Lijdt het pijn.

QUam Firmus niet so ver door krachts laetdunckenthede,
Dat hy sijn lichaem maeckt een Aenbeeld op te smede;
Den Keyser onbedacht, van leden fors en grof,
Betoont met dese daed een roem van ydel Lof.
Veel Minnaers van gelijck sijn oorsaeck van haer pijnen,
Om dat zy niet en sijn het gheen zy willen schijnen;
Want ydel pronckery de geck jaeght uyt de mou.
Wat dienter meer geseyd: Daer schort een rijcke Vrou.

QUalijck zyn zy daer aen die van desen euvel siec sijn, dat zy meerder schynen willen als haer de daet maeckt. Bevind men niet in de Schriften van alle VVysen, dat zy de overvloedighe gaven van tydelijck gheluck ende rijckdommen verachten, door dien dat zy daer groot beswaeren, sorg, en moeylijckheyd (als oock schade der zielen) in bespeuren. Doen wederom veele van sodanighe niet blycken, dat zy grootelijcks genegen sijn tot het gene dat zy versmaden, ende andere soeckē teghen te maecken? Hoe veel het getal is, ken ick niet wel schryven. Maer eylaes! 't is beklaghelijck, dat zy haer verderf weten, ende dat beminnen; Dat zy't Vuur sien, ende haer brandē; Vergif gebruycken, ende haer willens dooden. VVel te recht sijn dese spotters van haer eyghen wijsheyd. In't kort (om tot een eynd' te comen) hoe ghelyck sijn dese de Lievende Jeught die door de schyn van een prachtigh kleed haer kleyn vermoghen veeltyds grooter willen doen schynen als 't in der daed is, om de ooghen der groote te verblinden. Och! hoe ellendigh pynighen dese haer eyghen selfs, om ydele glory, en een valsche schyn; Evō en alleens den onversichtighen Schipper, in stercke wind het Zeyl in 't uyterste top settende, om voorderlijcker winst, werd menighmael bedroghen, ende door te veel zeyls in de grondt gevoert. By Exempel:

EEN groot Zeyl op een kleyne Schuyt,
Dat voerter menigh achter uyt.
Hy is verdoolt, en seer verblind
Die niet en reeft in harde Wind.

Hoe grooter hoop // Hoe quader koop.

RECht (als Hippomanes in't rennen en in't loopen
Most d'Eer van Atalant om Goude Appels coopen)
Ist heden in de Min: De Liefde is te koop,
En daer het meeste sit, daer is de grootste loop,
Iuffrouwen, leert hier wt: veel Minnaers hun bedrijven;
Veel Dochters oock niet min beminnen Goude Schijven.
Men ooght op gheen persoon, al comt men veel te kort:
't Is heden-daeghs genoegh alsser gheen ghelt aen schort.

REdelyck, als waerachtigh ist, dat de goet-coop niet en bestaet in overvloedige waren voor een kleyne prijs. Hy en doet gheen voordeel, die een Doetje om haer Goetje neemt, ofte die een soete Vaer ofte Gorten-telder om sijn Duyten bemint: VVant wat ken't baten datmen veel Appeleu coopt om een Duyt, so zy verrot sijn? Immer so schadelyck ende onprofytelijck ist dat men gecken om 't goed mint, 't welck hedensdaeghs menighmael ghebeurt, Ende wat loopter op? De dagelyckse experientie leert ende bewyst ons, hoe dat het toe gaet: Een hallef-backen Ryckert laet hem selfs duncken dat hy wys wesen moet; Ende in verkeerde wijsheydt sal hy altydt met sijn hooft voort willen. VVeest eens so wys als ghy wilt: Bewijst een geck eens dat hy qualyc doet. Onnoodigh veel hier van te verhalen; die niet blind en is can genoegh sien. Ick seg, die met den Droes gescheept is, die moeter meed' over. Ende om al sijn ghelt en sal men gheen wijsheyd coopen. Somma (met verlof geseyd) waer men is, men comter altyd bescheeten meed' uyt; Ende 't maeckt het Spreeck-woord waerachtigh: **Hoe grooter hoop // Hoe quader koop.**

DOor nood (die somtijds Wetten breeckt)
De Mensch hem selfs in quelling steeckt:
Zijn kleyne macht die port hem aen
Dat hy sal na een grooter staen;
Dat is: Hy vrijt een Meyt om 't goed,
Waer niet als meerder smert uyt broed.

De

De hoop die lieght// En schijn bedrieght.

SO haeft als Nessus was met Dianier gevlooden,
So heeft zy Hercules doen sterven duysend dooden.
Een Minnaer als hy vrijt, en Dochters gunst verweckt,
Is dood(terwijl hy leeft) so zy s'hem weer ontreckt.
Ey! Maegden, neemt dit dus Dit doet een Minnaer treuren
Dat ghy hem af-slaet als u beter mach gebeuren,
Ist schoon niet in der daed, ghy doet het op de hoop,
En vind u eyndelijck verr' aen de quaedste koop.

SO wanneer een Jonghman sijn goede meeningh (in saken van de Liefde) aen een Dochter betoont heeft, ende daer op alle vriendschap ende gunst gheniet, vind eyndelijc haer gunst verandert in haet om dat haer 't gheluck beter (na haer goed-duncken) verleent; So weet ick dese nergens beter by te vergelijcken als by eender die vertoont werd twee vergulde Koppen, d'een uyterlijck schoonder voor 't oogh als d'ander, d'een vol Gout, en d'ander vol Loot; Van beyde dese keur hebbende, sal blindelingh (door de begheerte) sonder achterdocht het best (in 't oogh) uyt-keuren, maer door 't inwendigh sigh bedroghen vinden, aengesien dat het met loot gevult is. Even en alleens werter menigh Maegt, door hoop van beter, met slimmer bedroghen, ende dat door de uyterlycke schijn van grootsheyd, met een deckmantel van waerheyt bekleed; dat is: door schoon praet ende groote beloften, die d'eene Jonghman een Dochter wat beter ken wys maken als d'ander, ende (soo men seyd) het Heunigh om de mond smeeren; wiens soetigheyd in't eynd als galle verandert.

GElijck men dagelijcks bevijnt
Ist al niet goet dat wel goed schijnt,
En al niet quaedt dat men quaedt hout:
So goed is Kooper vaeck als Gout.
Hy is niet rijck die rijckdom heeft.
Hy is vaeck doodt, die nochtans leeft,
Dit oordeel, oordeel ick voor mijn:
Hy doolt die oordeelt na de schijn.

Betemt ghy 't niet// Het teelt verdriet.

TIS eens gebeurt (so de Poëten ons verhaelen)
Dat Iupijn, Venus Wicht dreef uyt der Goden Zalen:
Om dat hy d'Hemel niet soud stoocken in den brand.
By Iupijn ick gelijck een wijs minnend' verstand.
Port Liefde iemand aen. Doet Min het hert ontsteecken,
Elck denck met achterdocht wat datter mach ontbreecken,
Sijn insicht en beleyd niet by het geylbegheer;
Ghy werd vaeck meer als slaef, is Min u over-Heer.

TIS gewisselyck en seker, dat soo wanneer een Kuyper een Vat over 't vuur zet, dat hy dat doet om tot sijn wil te kryghen, ende te voeghen; Ende ist by al dié dat hy de kracht van 't vuur niet en betemt met water, hy heeft schade te verwachten van verbranden. Soo mede gaet het toe in't vryen: So men sijn begeerten niet in den band houd, maer al te dra laet uytspringen, 't veroorsaeckt schade, soo wanneer men in de Liefde niet en achtervolght, ofte betracht, als alleenlijck het gheen dat de lusten ken boetē, en te vredē stellē, sonder te letten op de persoon ende goede gelegentheyd. Inder waerheyt daer en is niet schadelycker, niet moeyelijcker, nochte ellendigher ofte verdrietigher, dat men sonder achterdocht een persoon bemint, alleenlijck na een zot welbehaghen, en voorders niet verder en sien. Hoe menigh slaet sijn minder aen, om uyterlijcke bevalligheden, die sijn zotte ofte haere malle sinn'lijckheydt bekooren, op hoop van die selfde altyd na wens te genieten, en in ghedienstigheyd tot hun wil te verwerven. Maer eylaes! 't luckt dickmaels anders, en verkeert de sinn'lijckheyd in teghenheyd. Die and'ren gedient hebben, laeten alsdan hun duncken waerdigh te sijn gedient te worden. VVaer door niet te vergeefs geseyt wort dit oude Spreucje:

Als niet komt tot iet
Ist allemans verdriet.

DIE dickwils 't minst' om 't meeste kiest,
En om het minst' het meest verliest,
Die heeft alreede dubbeld schae;
Voor eerst: het goet; De hoop daer nae.
Hy wort beslaghen die mild biet,
En dat hy koopt en krijght hy niet.

Gelief-

Geliefdens-strijdt// Spruyt meest uyt nijdt.

VAn Phœbo werde eens twee Dochters voor-gehouwē
Te kiesen op der Aerd' al wat sy selver wouwen,
't Geen d'eene wenschen mogt, sou d'ander van Iupijn
Verdubbelt, en vergunt, verleent, gegeven sijn.
De eene (om de spijt van dubbel-deel te wreecken)
Wou dat m'haer een oogh soud', des anders twee wtsteecken.
So gaet het in de Min: De nijd is vaeck so groot
Dat zy om haer verderf oprechte Liefde doot.

VEeltyds ghebeurt het onder de Menschen, dat als iemand van Gode met tydelijck geluck ghezeghent werd, ende wel vaert, dat alsdan de nydigheyd haer vergif wt-spuwt, als een Pest, en verderf, om haer even-naesten sulcks te verhinderen. So mede werter menigh vroom gemoed benyd met laster ende loghen-tael, in 't stuck van de Liefde. Menighen Klappey, ofte Labbekac, sal niet keunen laten haer valsheyd ende qnade natuur te betoonen, om goede saecken te verhinderen: Liefde in haet te veranderen; Dickmaels (door spyt en nydigheyd) haer eyghen verderf dubbeld begheeren, om haer Naesten te beschadighen; Dickmaels sijn zy versmaedende haer eeuwighe welvaert, en oock tydelijck geluck; die in sulcke saken alle tongen geloof geven, ende haer in haer klapperny (sonder te bestraffen) laeten voort-varen, ende met een schoone gelijckenis van waerheyd haer groote leughens laeten in de hand steecken, waer door men sigh eyndelijck te laet bedroghen vind.

NIet dat een Vryer meerder schaet
Als Tonghen valsch, met schoone praet.
Niet dat meer smert in 't vryen teelt
Als dat de Nijdt de waerheyd steelt.
Niet isser dat eer Liefde rooft
Als daer men klappers tonghen looft.

Soo ghy 't lijt// 't Is u spijt.

WAnneer de Coningin Tomyrus, Cyrum doode,
Leert haer Exempel wat een Maeght al is van noode.
By een gelijckenis stel ick Tomyrus voor;
Om dat een Maeght niet sal verleenen Nijd het oor:
Die met haer valscheyd soeckt Liefds hoogste lust te kreńckē
Met alle listen die zy weet of ken bedencken.
Gheen meerder Eer of Lof een Maeght behaelen can
Als dat zy Nijd verwint, in't vryen een Tyran.

WEL is waer, dat een Kaers in de nacht brandende, een groot Licht van sich gheeft, maer steecktse in 't water, het is terstond wederom duyster. Een Vryster niet anders bespeurende in een Vryer als een waerachtigh Licht van alle deughd, vroomheyd, en goede zeden, alle ghetrouwigheyd in behoorlijcke Liefde, is veeltyds ghelijck een Kaers die door't VVater uyt-ghebluft werd, ofte door een koele blaes van windt sijn licht verliest; Hoe klaer dat zy alle volmaecktheden in een Deughd-lievend' ghemoedt siet, sal nochtans het Licht van haer gheloof (door de nydigheyt) doen uyt-blussen, ende het goed vertrouwen van alle Deughden (voor desen klaerelijck ghesien) doen verduysteren; en in sodanighen verblindheyt sijnde, haer eygen welvaren versmaden, ende het selfde beklaghen als 't al te laet is.

VVIE mint, en niet wil sijn benijt,
Moet schicken dat hy spoedigh vrijt:
Moet vryen, dat hy Bruyd'gom heet
Eer iemand van sijn vryen weet.
De gunst is als een lichte wind,
So langh als men sich niet verbind.
Hoe lief en aengenaem ghy sijt,
Dat ghy eerst had, dat raeckt ghy quijt.

Hoe nau men 't sluyt// Het breeckter uyt.

XEnophon verhaelt (so men bewijst met schrijven)
Dat Liefdens besigheyd is 't soetste tijd-verdrijven;
En dat het waerlijck schijnt, Piramus blijcken deed:
Wãneer hy Thisbe quam's nachts vryẽ door de spleet
Van een geborsten Muur. ô Maeghden! 't is verlooren,
Liefds tijd-verdrijf ist al wanneer men heeft verkooren.
Iae alles loopt in't riet; de Ouders hebben uyt.
O soete oeffeningh! Een blijdschap voor de Bruyt.

XENOPHON getuyght ('tgheen de wercken dagelijcx doen blycken) als datter gheen soeter kortswyle is als besigh te sijn in de Liefde. Hoe seker dat dit zy bewysen ons veele, die in sodanige handelingh negotieeren. VVederom, hoe verdrietigh ende moeyelijck dat het is in sodanige oeffeninghe belet te werden, keunen dieghene wel af-meeten, die sulcx weder varen is. Bevinden wy niet hoe menig partuur datter heden aen malcander geraeckt, dat voor desen onmogelijck scheen te sijn, door't miscontentement van Vrienden ende Ouders, door de beletselen die de selfde aen de lievende Jeught in sodanighe saken voor stellen; doch veeltyds te vergheefs: Aengesien dat het Spreecwoord waer is: Liefde verwint het al. Hoe nau de Jeught bedwonghen werd; wat listigheyt de subtyle Ouderdom (tot sodanighe beletselen) weet te gebruycken; noch meerder weet de verliefde Jeugt tot haren voordeel. So dat (myn's oordeels) seker is, dat gheen straf van Onders, hoe groot die ooc sijn magh, boven oprechte ende ghetrouwe Liefde der Kinderen gaet, ofte vermoghen heeft de Liefde uyt te roeyen.

HET is vergeefs wanneer u Kind
U Dochter vrijt, en trou bemind:
Wanneer haer trouheyd werd ghetoont,
Die sy met trouwigheyd beloont.
't Is al vergeefs (seg ick) dat ghy
V hier in stellen wilt party.
Doet wat ghy wilt, hoe nau ghy't sluyt:
't Is al verlooren, 't breeckter uyt.

Gheen schijn// Is zijn.

ZEuxis, door kunst, bedroog 'tgevogelt met sijn druyvē
Die hy geschildert hadd', die meenden zy te kluyven.
So doet dicmaels een Maegt: sy toont dat sy niet heeft,
En wederom zy houd het gheen zy and'ren geeft.
De schijn bedrieght door kunst; En kunst bedrieghter veele;
Een Maeght heeft dickwils niet dat zy u hoort te deele.
In't kort, en tot besluyt, 't is waerdigh dat men't laeckt:
Veel Maeghden Vrouwen sijn eer mense Vrouwen maeckt.

ZEUXIS, is soo expert in de Schilder-kunst gheweest, dat hy door sijn Schilderye 't gevoghelt bedroghen heeft; Als eens op een tyd voor oogen stellende een gewas van Druyven, met de Penceel af-ghemaelt, zyn de Vogheltjes daer na comen vliegen, om die selfde te beschadighen, hebben haer door de schyn bedroghen ghevonden; Alsoo mede gaet het hedensdaeghs in de VVereld (de vromen niet te nae ghesproocken) hoe menighen Dochter weet haer met een deck-mantel van Deughde, en schijn-heyligheyd te bekleeden, door een schoon praetje alle achterdocht en quaed vermoeden te verdryven. Hoe menighmael (seg ick) sijnder die haer valschelyck keunen beroemen te sijn, 't geen dat zy niet en bennen. Somma (in't kort) hoe menigh werter om haer Maeghdom gevryt, waer op zy menighmael haer trots en kostelyc houwen, schoon dat zy langh verlooren is gheweest. Seght my eens: sijn dese niet kunstigher als Zeuxis geweest is: aenghesien dat zy Menschen keunen bedriegen, met een schyn van niet te sijn? gelyck Zeuxis bedroghen is gheweest van Parrasius, als hy wilde op-schuyven het Gardijn dat Parrasius gheschildert hadde voor een Tafereel, daer Zeuxis meende dat de Schildery achter stond, maer 'tGardijn was de Schildery selfs.

TOT een besluyt, wensch ick al die
Te lesen eens dit A.B C.
Het sal licht leeren: hoe, en wat
In't Minnen dienstigh is gevat;
En watter in de vryery
Somtijds de Ieught van nooden zy:
Een heusche mond. Een goed verstand.
Een soete tongh. Een kuysche hand.
Een eerbaer hert, en vrome gheest.
Een reyn gemoed, dat zonde vreest.
Patiency, die so menigh strijd
Weet wt te voeren, totter tijd
Dat het geluck bequaemheyd geeft,
Dat Trouheyd als verwinster leeft.

Eynde des vierden Deels.

I. KRVLS
Aermaeckelijcke uuren.

VYFDE DEEL.

Waer in

SELLEF-STRYD.

VOOR-REDEN.

Iet min ist waerachtigh als ghemeen, dat Eer gaet boven goed, aengesien de rijckdommen so seer valsch als verganckelijck sijn. Hoe waerachtigh dat het selfde zy bewijst ons het verhuysen des Ziels uyt den Lichaem, wanneer de vlugge tijd ons brosse levens-draed ten eynde ghereckt heeft. Iemand sijnde van de Fortuyn des Werelds mildelijck begaeft met tijdelijcke Eere, Lof, ende Rijckdom, dervende de Deught, Naem, ende goede Faem; Ruymende dese Wereld, wat keunen die selfde baten? In der waerheyd, zy getuyghen selfs, dat sy immer so valsch ofte valscher sijn als verganckelijck. Valscher door reden deses: Sy schijnen der Menschen leven met beloften als oock machten die zy hebben van wellust, eer, ghemackelijck leven te behaghen. Ondertusschen, men neemt haer beloften aen; men gebruyckt haer gaven: Noodsakelijcke oeffeningh der deughde werter door vermindert. Eyndelijck, de doodt doet de Ziele desen kercker des lichaems ruymen. Onse Eere is ten eynde. Onse glory is te niet. Onse wellust is verdweenen. Somma, 't is daer mede alles gedaen. Seght my eens, sijn wy niet onderworpen veele miserien, ellendigheden van eeuwighe tormenten. Ick sorghe Ia, indien't saecke is dat de Heylighe

Schriftuure by redelijcke Christenen plaets hebben mach. Ter contrary, de Deughde dervende de gaven des Fortuyns, ofte tijdelijcke Rijckdommen, en is niet onderworpen de valscheydt der selfde, is Deughd' te vrede, met een cleyntje, 't welc alle Christenen betaemt te keuren voor de overvloed. Denckt wat Intrest sodanigen capitael (hoe kleyn schijnende) boven de hondert, jae duysendmael hondert duysenden van tijdelijck can renten ofte op-brengen. Hier omme alle deugt-lievende persoonen en Liefhebsters der kuyscheyt dese Self-strijd toe-eyghenende, als een Spieghel, hoe standvastigh een Eerbaere Maeght behoord te strijden, om te wederstaen de aenvechtinghe van geyle lusten, in onnuttigheyd van reden ofte onbehoorlijcke handelinghen. Alle Minnaers leerende niet te treden buyten 't spoor van Eerlijcke vryagie, maer ieder met desen te beweghen tot alle behoorlijckheydt van dien. Vertrouwende alle Deughd-lievende mijn vermaning ten goeden te nemen. 't Geen wenscht

V. L. KRUL.

INHOUDT.

PROPHYRVS op-gequeeckt by Adel, en in pracht:
(Getreen tot hooghe staet, by veelen groot geacht)
Gevoelt een tocht des vlees, met lusten aengedreven,
Waent sijn vermoghen hem 't genot van lust sal geven:
Ontsteecken met een brand, door't Goddelijcke licht
Dat in Rozette schijnt, en straelt wt het gesicht
Op d'onverstaelde borst van Prophyro, die heden
Sijn geylheyd hier vertoont met minnelijcke reden.
Rozette slecht van staet, in Deughden op-gevoed,
In schoonheyd recht volmaeckt; doch soberlijck van goed:
Lijdt aen-stoot van de Min; die Prophyrus voor ooghen
Stelt aen een swacke Maegt (sterrick in Deughts vermoghen)
Hy biedt sijn gaven aen; Sy slaetse van der hand.
Hy stoockt het vuur vast op; Sy bluft de geyle brand.

Hy

Hy (om het Eerbaer hert met lusten te bekooren)
Leyt haer al wat hy weet, en wat hy can te vooren.
't Bedrogh sijn's tongh vermach in't minste niet by haer.
Hy (op een aer manier) leyd heur het vyer wat naer.
Hy siet dat vleyery haer hert niet ken verwecken:
Hy soeckt door gaven haer tot sijn wellust te trecken.
Hy toont meer als hy wil. Hy looft meer als hy heeft:
Dat's trou, die 't ontrou hert belooft, maer niet en gheeft.
Hy vleyt. Sy smeeckt. Hy bidt. Sy sucht. Hy klaegt. Sy schreyt:
Dat hy haer suyv're schoot so valsche laghen leyt.
Als hy (nae lang versoeck) van haer wierd af-geslaghen:
Sijn dwang tot Vooght-Heer stelt, om boeten sijn behaghen.
Deughd' perst wt haer gemoedt een bracke Water-beeck.
Hy demptse met het slijck van een onkuysche treeck.
Doch wat hy doet, 't is niet: haer Deughd verwint sijn trots
En blijft standvastigh staen, gelijck een harde rots
Het gillen van de Wind in't minst' niet ken beweghen,
So houdt haer vaste Deught sijn geyle buyen teghen.

Sellef-strijdt.

Tusschen

PROPHYRUS, en ROZETTE.

ROZETTE.

WAnneer een vuyle tocht de lust soeckt te begaen:
Wat isser meerder lust, als lust te wederstaen?
Wat ken een kuys gemoed met meerder lust vermaecken
Als met een reyne gheest in Goddelijcke saecken?
Waer werter soeter vreughd' de Zielen opgeleyt:
Als daer men vlees-lust vliet, en leeft in suyverheyt?
Waer mede wert de ziel gequetst met swaerder wonden:
Als met het vuyl vergif van doodelijcke zonden?

Waer ken een ſwacke ziel meer glory meed' begaen
Als tochten van het vleys met deughd' te wederſtaen?
Wat ken een reyn gemoed met meerder vuyl beſmetten
Als een onreyne drift van onbeſchofte hetten?
Doch wie aenvechtingh van die vuyle luſten mijd,
Haer tochten weder-ſtaet, die ſtrijdt de beſte ſtrijd.

PROPHYRUS.

ME-Vrou ghy hebt ghelijck; Maer ſijt te jongh van Iaeren
Dat ghy met ſulcken laſt u Ionckheyd ſoud beſwaeren.
Me-vrou (ſchoon dat ghy ſpreeck met Goddelijck vermaen)
U Ieught vermach het niet de luſt te wederſtaen.
Schoon dat u kuys gemoed veracht de Minne-treecken:
U ſchoonheyd voeght het niet de ſoete luſt te wreecken:
V Ionckheyd al te ſwack tot ſulcken ſwaeren laſt.
Me-vrou, bedenckt u eerſt: daer is te veel aen vaſt.
Rozette, ach! ghy ſijt noch al te jongh van daghen,
Dat ghy u gheeſt alreed' verght ſulcken laſt te draghen.
V ſchoonheyd (als party) en acht dat vonnis niet:
Dat ghy luſt ſoud verſmaen die u het vlees aen-biet.
Dat luſt vertreden werdt by die, die Echt'lijck leven,
De reden my gebiet u ſullicx toe te geven.
Wie buyten Echt luſt ſoeckt, ſijn Zielens welvaert rooft:
Om dat hy s'elders pleeght als daer hy 't heeft belooft,
Door Wetten van de Trou aen de beloft verbonden.
Luſt buyten Man en Vrou, ick ſtae het toe, 't is zonde.
Maer dat Rozette ſoud gelooven oft verſtaen,
Dat zy door luſt van Min haer ſoud' te buyten gaen;
Ick laet my duncken dat dat licht'lijck is te boeten:
Ten aenſien dat de Trou dat weder ken verſoeten.
Dies ſtelt Rozette deſe grillen wt u ſin.
Gebruyekt u trotſe Ieught. Ey! pleeght de ſoete Min.
Verſmaed gheen Ionckheyds Eer. Rozette ſlaet u ooghen
Eens op mijn groot gebied, mijn Haef, en mijn vermoghen.
Aenſiet mijn groote macht; mijn af-komſt, ſtaet, en goed;
Mijn leven Ridderlijck, by Princen op-gevoed;
Mijn aen-ſien, en gebied; de grootſte pracht mijn's leven,
Die ick vrywilligh wil u hallef over-geven,

Soo

So luſt genieten moght de aengename vreught
Die my de Min in-beeld, door 't aenſien van u Ieught.
Rozette, die gelijck een Bloempje op ſijn ſtruycken
Staet prachtigh op-gedaen, bequaem om af te pluycken.
Rozette, lieve Nimph, gelijck een Rooſjen eel
Seer cierlijck ſtaet en pronckt op ſijne Diſtel-ſteel
Geen nut oft vordeel doet, als d'ooghen van de Menſchen
Die ſien, en moghen't niet gebruycken na zy't wenſchen.
Rozette, ick gevoel door uwe ooghs-gelonck
In't diepſte van mijn hert een ſoete Minne-vonck.
Rozette, ick gevoel mijn heete boeſem blaecken.
Rozette, 't hert ontſteeckt als ick aenſie de Kaecken
Gepronckt met blooſjes root: door Goddelijcke ſchaemt
Te ſeggen 't geen ick denck. voor dees tijd niet betaemt.
't Is al verlooren, ach! ick ken door liſtigh veynſen
Verberghen langer niet de grond van mijn gepeynſen.
Rozette, ach! ick voel, ick voel my heel vermant.
Rozette, ach! mijn hert, my in het lichaem brant.
Rozette, ken ick u beweghen tot medoghen,
't Sy door gebeden, of door eenighe vermoghen,
Ick ſal my wederom met alle yver ſpoen:
Om u genaed' en gunſt eerbiedigh te voldoen.
Met alle dienſtigheyd ſal ick my tot u neyghen:
Al wat mijn is, ſult ghy gebruycken als u eyghen.
Al wat u lieve luſt op Aerd' bedencken moght
Dat ſoud'(o waerde Vrou) ſijn na u wenſch volbroght.
Al wat u groot begeer ſtond iemand te gebieden,
Dat ſoud' (naer uwe wil) gehoorſaemlijck geſchieden.
Dies bidd' ick (lieve Nimph) beſteed u jonge Ieught.
Taſt toe, Me-vrou, taſt toe, terwijle dat ghy meught.

ROZETTE.

WAT waent ghy Prophyre dat ſchoonheyt niet ſou voegen
Te weygeren de Min, de gheeſt niet te vernoegen
In luſt van ſuyverheyd? Ghy dwaelt. Gewis, ghy dwaelt:
Dat ghy hier ongegrond veel reden teghen haelt.
Prophyre, 't is gewis (ſo ieder af ken meeten)
Schoonheyt met vuyl beſmet, en mach geen ſchoonheyt hetē
God

God heeft de ſchoonheyd niet (door de Natuur geteeldt)
Gegeven aen de Menſch, dat hy na luſt in weeld
Door een onkuyſche brand, of onbeſuyſde hette,
Het alderſchoonſte ſoud' onkuyſchelijck beſmette.
Meent Prophyrus, dat het de jonckheyd niet betaemt,
Dat leelijckheyd van luſt een Eerbaer hert beſchaemt?
Waent Prophyrus dat ons de Ionckheyd ken verſchoonen?
Geenſins, ſo ons 't verſtand kennis van 't quaed ken toonen.
Schoon dat ghy waent (door trou) te boeten dat verdriet
't Staet evenwel niet vry: Beloften gelden niet.
Wat waent ghy Prophyre, dat ick om groote hoopen
Van Zilver ofte Goud mijn Ziele wil verkoopen?
Meent Prophyrus dat ick de kuyſcheyd mijnes Ieught
Verkoopen wil om goed? Voor goed, kies ick de Deught.
Waent Prophyrus dat ick (om tijdelijck gewinne)
Mijn lichaem maken wil onkuyſcheyds ſnood' ſlaevinne?
Waent ghy mijn onbekent te ſijn u loos beleyt:
De ſchoone woorden, daer u gladde tongh meed' vleyt,
Om de beſcherm-Heer onſes kuyſcheyd te doen ſwichten,
Gewapent moet een Maeght ſijn teghen ſulcke ſchichten:
Om met een kloeck beleyd te wederſtaen 't gewelt,
Dat ghy met ſoete dwang een Maeght te vooren ſtelt.
De Wapens die een Maeght tot deſen ſtrijd moet draghen,
Dat is: dat ſy niet acht een Minnaer in ſijn klaghen,
Als hy door Minne-luſt te boeten ſoeckt de brand,
Die voor de Echte trou een Maghet dijt tot ſchand.
Exempel, hoe een Maeght in kuyſcheydt haer moet draghen
Laet ons Diana na, als Acteon ging jaghen
In een Vallay, daer hy Dianam naeckt ſagh ſtaen,
Dat heeft den Coninck daer alleen ſijn dood gedaen.
Een Eerelijcke Maeght behoort voor alle ſaecken,
Door gheen beloften haer iets wijs te laten maecken
Van 't gheen de Eere ſchaed, of tot een na-deel ſtreckt,
Voor en al eer de trou (in d'Echt) tot luſt verweckt.
Dus alles wat ghy bied, 't en ſal my niet bekooren.
De moeyten die ghy doet, 't is al moeyten verlooren.
In geeſtelijcke ſtrijd houd' ick de beſte ſin:
De tochten van het vlees te dempen in't begin.

In

In dien die meerder word, so sal zy dieper kruypen,
En baeren voor de Ziel noch wreeder doodes stuypen.
De zond', alleen de zond', die spruyt wt Duyvels list,
Die ons toont schoon voor 't oogh, inwendigh vuyle gift,
En etterigh gebuyl, daer aers uiet ken wt spruyten
Als vuyle boose stanck. Wat wilt ghy dit besluyten
Dat ick die Minnen soud' (met u verlof) ey! leght
Dit op een ander boegh. Voorwaer, het is te sleght.
Sal ick mijn goede God (door zonde) gaen bedroeven,
En om so korten vreughd' de vrees van't eeuwigh proeven.
Ghy weet dat mach niet sijn. 't Is mijn de beste vond
Dat ick mijn reyn gemoed bescherme voor de zond.
Voor Hoffelijcke pracht, wil ick veel liever kiesen
Een rouwe Boeren Py, als dat ick soud' verliesen
Mijn alder-waerdste pand van Gode my verleent.
Och! neẽ. Mijn kuys gemoet blijft met mijn hoop vereent.
Wie sich tot zond' begeeft, haer zielen zy verkoopen,
En hebben na dees tijd gheen vreughde te verhoopen.
Dat wil mijn goede God gehenghen nimmermeer.
Ick offer God mijn Ziel. Strijd is de geest een Eer.
Wie geestelijck hier strijd, heeft God belooft te geven
't Onsterffelijck geluck van't Hemels eeuwigh leven.

PROPHYRUS.

Rozette (lieve Nimph) laet alle sorghen varen.
Gebruyct de soete Min: Het voeght u jonghe Iaren.
't Is viese vasery dat ghy u selven quelt
De lusten van de Min te weerstaen met gewelt.
Wanneer u lieve hert tot lust werd aengedreven
Waerom wilt ghy de lust het soet geweld niet geven,
Maer als een Boompje groen, dat dau en regen schort,
Verwellickt en verdooft? Ghy doet u Ieughd te kort.
Rozette, jonghe Maeght, al saghjes, wilt u leven
Tot sulcken lastigh pack noch so betijds niet geven:
Schoon dat u teere schoot haer deur voor wellust sluyt,
Het is om niet gepraet, de Ieught die moeter uyt.
De Ieughd wil jonckheyds recht; geen geestelijcke klaghten,
Maer eer het soet onthael van minnelijcke naghten.

't Waer schaed' so schoone Bloem op sijne struyckjen hing
Tot dat het vruchteloos verdorden, of verging.
„ Wat vreughde ken een Boom de soete Mey meed-deelen
„ So hy gheen bloeysels draeght, om vruchten af te teelen,
Wat wil een Ieughdigh Lijf. Wat wil een vrolijck hert
Verquisten sijnen tijd met Geestelijcke smert.
Rozette, 't is vergeefs. Rozette, 't is verlooren:
V Ieught is voor het vlees, niet voor de gheest gebooren.
„ Geen Fruyt is voor de Boom, maer voor die gheen gejont
„ Die door het plucken boet 's herts lusten met de mont.
Wy sijn in't alder soetst', in't groenste van ons leven,
Om tot de soete Min ons beyde te begeven.
't Is nu de beste tijd, die niet en dient verspilt.
't Is nu de beste tijd, indien ghy Minnen wilt.
Wel dan Rozette, comt, gebruyckt u jonghe daghen.
Laet varen alle sorgh; 't is hier gheen tijd van klaghen.
Laet treuren met gequijn, wiens tijd na 't eynde prest.
Laet suffen wie der wil. V voeght het Minnen best.
Ey! kom, Rozette kom: laet ons voor alle saecken
Het pleyten voor de geest voor dees tijd (bidd' ick) staecken.
Laet ons alleen het recht der Minnen wijsen aen:
Dat op het best nu voeght van ons te sijn gedaen.
Wat stady dus bedeest, en twiffelt om te keuren?
Wat pord u groene Lent so druyl-oorigh te treuren?
Wat stady dus en peynst, en weet noch hoe, noch wat?
Stelt twijffel aen een zijd'. Schoon Lief, slaet om dat blat.
De roem van heyligheyd, is maer een ydel praetje.
Rozette (jonghe Maeght) tapt wt een ander vaetje.
Verquist so quackloos niet het Roosje van u Ieught.
Gebruyckt de soete Min, behoudend' uwe Deught.

ROZETTE.

Hoe ken mijn Mins genot mijn Deughden doen behouwen?

PROPHYRUS.

De Faut, die Min begaet, verschoont het heyligh Trouwen.

RO-

ROZETTE.

De luſten die de Trou voortbrenght, houd' ick voor goet,
Dan (dat ghy 't recht verſtaet) 't is op een ander voet.
Schoon dat ick door u luſt tot luſten werd' gedreven,
Op hoop dat mijn de Trou die miſdaed ſoud' vergeven:
Wat ſoud' het anders ſijn? Wat was het meer gedaen
Als nuttighen vergif, op hoop van niet te ſchaen?
Wech, met u zotte klap: want ick tot gheenen daghe
In minnelijcke Trou ſal ſcheppen mijn behaghe.
Och! neen. Luſt baerd mijn Trou, om ſuyver in den Heer
(Door een oprechte Trou) te Trouwen aen 't begeer,
Dat luſt in reynheyd ſchept; Dies is het al verlooren
Hoe ſchoontjes dat ghy praet, 't en ſal my niet bekooren.
Ghy raed my al te ſlecht: dat ick mijn jonge Leen
Soud' tot een vuyl bejagh van geyle Min beſteen.
Waer ſalder oyt gemoed ſijn ſonder ſtraf bevonden
Daer luſt met vrye wil ten dienſte ſtaet de zonden,
Die met een ſtreng vergif (na doodes wreed verniel)
De luſten van het vlees vergelden aen de Ziel?
Neen Prophyre, och! neen: Noyt ſal mijn gheeſt gehengen
Dat vleeſchelijcke luſt haer luſten ſal volbrengen.
Noyt ſalder kriele tocht ſijn wullepſheden ſnoot
(Door dertelheyd des vlees) wt-ſtorten in mijn ſchoot.
Soud' ick een vuyl bejagh om Werelds Eer gedooghen?
De reden ſeyd my neen, door 't Geeſtelijck vermoghen.
Gaet bied u gaven aen, daer Eer-ſucht, ſtaet, en pracht
Op 't hooghſte ſijn geſien, en op het grootſt' geacht.
Ick achtſe min als niet. Schoon ghyſe weet te prijſen:
Begeerte ſal tot luſt mijn luſten noyt doen rijſen.
Hoe ſoet dat ghy de vreughd' acht van de dert'le Min,
Ick vinder anders niet als bitterheden in.
Wech met u ſoet vergif. Wech met u looſe treecken:
Ghy ſult in mijn gemoed de luſten noyt ontſteecken.
Ghy ſult mijn door bedrogh van Gaven, oft u Tongh,
Noyt brengen tot die luſt, daer u de luſt toe dwongh.
Ghy ſult my nimmermeer tot luſt van Min verkrijghen.
Dies raed' ick u voor 't beſt (Prophyre) ſtil te ſwijghen.

Gaet Prophyre, daer is voor u begeert gheen hoop.
Mijn Eer, noch lichaem ſijn om gheld oft goed te koop.
Ick wenſch veel eer te ſijn berooft van't ſoete leven,
Als dat ick ſoud' u luſt mijn reynheyd over-geven.
Mijn lichaem in bedwanck van u onkuys bejagh!
Hoe of luſt tot verſoeck u tongh dat verghen magh?
Ghy tracht my tot de Min met ſchoone praet te drijven,
Ick hoop Rozette ſal onwinnelijcke blijven.
Schoon dat ghy met een ſchicht van vleyerye ſchiet,
Mijn borſt gewapend is; U pijlen quetſen niet.
Schoon dat ghy Prophyre vaſt blaeſt van groote dinghen,
Ick voel in mijn gemoed gantſch gheen veranderinghen.
Soud' ick gedooghen dat mijn onbevleckte ſchoot
Beſmet ſoud' worden? En mijn ziel gequetſt ter doot?
Wech, wech. 't Is zotterny. 't Sal nimmermeer geſchieden
Dat mijn een vuyl bejagh tot luſten ſal gebieden,
Of in het minſte deel beweeghen ſullen tot
De tochten van het vlees, die walging ſijn voor Godt.

PROPHYRUS.

Ick ſie wel, wat ick doe, het ſchijnt al niet met allen; (vallen.
Doch 't Spreeck-woord ſeyd: de Boom wil d'eerſte ſlagh niet
En dat het ſeecker is, men daghelijcks bevint:
Die bidt, die werd verhoord; Die aen-houd, die verwint.
Rozette (Nimph) hoe dus! Hebt ghy noyt hooren ſegghen
Schoonheyt, met trots vermengt, laet al de ſchoōheyt leggē?
Of ſchoon een jonge Maegt om ſchoonheyd werd geviert
En blijftſe nors en ſtuur, haer ſchoonheyd is ontciert.
Dies ſal ick mijn gebeen voor uwe voeten ſtorten:
Dat ghy u ſchoonheyd ſelfs niet trachtet te verkorten.
„ Wat is een ſchoone Maeght, wanneer zy weder-ſtreeft
„ 't Genot van ſchoonheyds ſoet te weyg'rē 't geen ſy heeft?
„ Wat is de ſoete treck van het bekoorlijck lachen:
„ Indien men't niet verkrijght als door geſtadigh prachen?
„ Wat is een ſchoone Maegt, die 't ſoet vermengt met ſuur
„ Als d'obſtinaetheyd krenckt de gaven van Natuur?
„ Wat is de ſchoouheyt doch? ken ſchoōheyd, ſchoōheyt hetē
„ So trots, als voogd-Heer ſigh van ſchoonheyd gaet vermetē

Wat

„ Wat is een ſchoone Vrou ? Wat is haer trots gelaet ?
„ Een donder binnen 's huys, een blixem op de ſtraet.
Rozette, 't is een aert (ons van Natuur gegeven)
't Gebruyck van ſoete Min te minnen in ons leven.
Het is een eyghen aert te ſtoocken onſe ſin
Met kriele kittelingh tot tochten van de Min.
Schoon dat den eyghen aert de luſten moght verſaecken:
Wat luſt laet ſich door't geld en goed niet willigh maecken ?
Geen hert en is ſo herd, 't ſy in wat wilde kuſt.
Geen ſuffert is ſo koel, Natuur verweckt tot luſt.
Geen plaets, hoe woeſt of wild, men ſieter met krioelen
De Vogeltjes gepaert haer lieve luſ jes koelen.
Het Kruyd (dat wt de grond door Phœbi hitten ſpruyt)
Ey ! ſeght my wat het aers als ſoete Min beduyt ?
Rozette, de Natuur bepronçten uwe leden
Niet te vergeefs (ô neen) met ſulcke ſchoonigheden,
Maer heeft haer gunſt getoont (gelijck ick ſeecker houw)
Om dat u ſchoonheyd my tot luſt bekooren ſouw.
De ſchoone Aders blaeu, die door het wit verſpreyen,
Sijn niet geſchapen om der Goden luſt te peyen.
Natuur heeft u die gunſt (ô ſchoone) niet gedaen
Dat ghyſe vruchteloos ſoud laten ſo vergaen.
Der Goden hovaerdy is gheen ſchoonheyds gevallen.
Genomen 't is alſo, 't en voeght haer niet met allen.
En of de Goon wel eer, door brand van Minne-vier,
Verſcheenen op der Aerd', dat is nu gheen manier.
So dat ick ſegghen wil, Me-vrou, dat u gedachten
En ſchoonheyd, vruchteloos der Goden Min verwachten;
Maer ſullen (door de tijd) geraecken tot dien dagh
Dat weyg'ring teelt berou, als't u niet baten magh.
Sal u een ſchraele dood (ontbloot van alle luſten)
In een bedompte kuyl (na deſen dagh) doen ruſten ?
Sal ſo een ſchoone Roos geſtopt ſijn in een graf
Eer dat haer jonge ſtam oyt vrucht of bloeyſel gaf ?
Sult ghy met weygering een Menſchlijck hert bedroeven ?
Sal't knaghende gediert de eerſte ſoetheyd proeven
Van u ſchoon blancke vlees ? Dat met een ſtrengh gebit
Sal knauwen van 't gebeent' u lichaem blanck en wit.

Hoe! sal de swarte aerd' met levende omcingers
Af-stroopen 't sneeu-wit vel, en vlees van uwe vingers?
Sal daer 't gekrulde hair? Sal daer u lieve mond
Tot stof en as vergaen, verderven tot de grond?
Sal daer u blancke Beeld een doode Rey verfellen?
U sullen (om u vlees) veel Roovers comen quellen.
Sal't tintel-oogens-licht (so helder op-geklaerd)
Daer niet verduystert sijn met stof en swarte aerd?
Sal daer d'hol-ooghde dood, na 't af-geloopen leven,
Een vuyl zielloos gespuys u schoot ten besten geven?
Sal daer voor sulck gespuys u lichaem eygen sijn?
Waerom Rozette (segh) voor dees tijd niet voor mijn?
Ghy doolt in u voorstel. Gewis een quaed voornemen
Doet u van't rechte spoor der kennis heel vervreemen.
Ghy weet den Hovenier meest sulcken Boom behaeght
Die schoon is in het oogh, en goede vruchten draeght.
Wat doet hy doch al niet: Hy sal sijn Loorjes deelen,
En enten op een aer: om meerder vrucht te teelen
Van't aengename Fruyt; op dat hy na dien dagh
Door't lieffelijck gewas veel vrienden maken magh.
Rozette, so u leught werd Minneloos versleten:
Wie sal na dees tijd eenigh danck u schoonheyd weten?
Wat is een schoone Boom so hy gheen vruchten draeght?
't Is by gelijckenis een minneloose Maeght,
Wiens schoonheyd menig hert, gelijck de Boom met bladen,
't Gesicht verheugen ken, maer niet door smaeck verzaden
De lusten van het hert. So oock Rozette ist
Als iemand siet een Maeghd, daer hy haer wille mist.

ROZETTE.

Ghy soeckt my dit en dat met praten wijs te maecken,
Maer mijn gemoed en can tot gheen verand'ren raecke
Ghy tracht in al u doen te breecken mijne sin.
Ick ben noch dien ick was, en blijf oock dien ick bin.
't Is waer, dat ick verselt met ziel en lichaem beyde
Niet langer blijven sal, tot dat de dood die scheyden;
Waer van den een om hoogh, en d'ander op dit dal,
Een ieder sijnes weeghs van hier vertrecken sal:

De

De ziel moet door de dood van hier na boven stijghen,
Al waer sy na verdienst van Gode loon sal krijghen:
Een loon van eeuwigheyd, in vreughden, of gequel,
Na datter is gedaen, in Hemel of in Hel.
Genoot oyt 't lichaem vreught, die geylheyd sich voorstelde,
't Is seecker dat dat God sal aen de ziel vergelde.
't Is waer, mijn lichaem sal verrotten in de aert;
Maer eer daer 't lichaem komt: denct waer de ziele vaert.
Heb ick niet liever dan een Aerdsche lust te sterven:
Om 't eeuwigh leven (door een Aerdsche dood) te erven?
Heb ick niet liever dan te strijden voor mijn Eer
Met Wapens van geloof, en Christelijck geweer?
't Is waer: God heeft de Min geheylight met sijn zeghen,
Maer veele wederom sijn tot gheen Min geneghen.
Soud' ghy dan daerom wel bewijsen metter daed
Dat die geen Min en pleeght den zegen Gods versmaed?
Voor mijn: ick oordeel neen; En acht het veel bequamer;
Te leven suyverlijck, is God oock aengenamer.
'k Misprijs niet d'Heylghe staet, van Gode ingestelt,
Te weten 't Houwelijck, waer meestendeel na helt
Het Menschelijck geslacht, maer houdse hoogh van waerde,
Mids 't alles goed van God geschapen is op Aerde.
Ghy waent (doch doolt in waen) en wijst u oordeel an:
Hoe dat mijn schoonheyd, u, gheen Goon behaghen kan.
Ghy waent dat God niet heeft in schoonheyd welgevallen.
De Goden voeght het best, maer u gantsch niet met allen.
Heeft mijn Natuur gheteelt in schoonheyd: God de Heer
Die gaf de schoonheyd my, tot proeve van mijn Eer.
God gaf de schoonheyd my om aenvechtingh te lijden,
En dat ick met de geest het vlees soud' tegen strijden.
En so de geest verwint de lusten, door haer kracht,
Ick vraegh u, is by Godt dan schoonheyd niet geacht?

PROPHYRUS.

Me-Vrou, het kloeck beleyd van woorden, sin, en reden
Verdooven (ick beken't) voor dees tijd mijn gebeden.
't Sy dat ick bidd', of smeeck, het is al min als niet.
Queel ick een nieuwe voys, ghy singht u oude Liet.

Laet

Laet ſien wanneer een Paerdt den teugel niet wil hooren
Oft gheen beweging ſal gevoelen door de Spooren.
Ken ick verkrijghen niet met bidden en geklagh:
Laet ſien of ick met dwang aen u dan niet vermach.
Na d'hetten van de Zon gheen Wolck te deeghen watert
Voor dat een fel gedruys van Donder daer by klatert.
Niet eer en ſal mijn luſt genieten u begeer
Voor dat ick (door de wil mijn toon u over-Heer.
En ken ick met gebeen by u dan niet wt-rechten,
So ſal ick deſe ſtrijd met and're middel ſlechten.
Mijn wil is nu mijn Wet; En door dwangh van mijn macht
Sal oock de Wet mijn's wils van u werden volbracht.
Ick geef u een van tween naer uwe ſin te kieſen,
Dat is: mijn wil te doen, of 't leven te verlieſen.
So ghy de luſt mijn niet toe-laten wilt om geld,
Om ſmeecken, noch gebeen, ſo ſal 't ſijn met geweld.
Daer baet geen ſuchtē aen. Ghy ſult door 't droevig ſchreyē
Begeerte tot de luſt (Rozette) doch niet peyen:
De brand die blaeƈt te heet. Het vuur dat is te groot.
Eer ick de luſt verdoof, ick ſterf veel eer de doot.
't En baet Rozette niet u teghen-ſtrevigh woelen.
Het ſy u lief of leed, ghy ſult mijn luſten koelen.
Tſa, volgt de wet mijn's wils. Beproeft mijn ſoete dwanck
Die niet als vreughden teelt, hoewel tegens u danck.

ROZETTE.

Ghy ſtelt mijn willekeur, van twee het een te keuren;
Ick kniel ootmoedigh neer; Maghet Prophyre gebeuren
Dat het mijn werd verleent, dat het my werd gejond:
Laet mijn een lieve dood bevryen van de zond.
Is u verſtaelde hert van eenighe medooghen:
Bevrijd mijn Eer, en doet my ſterven voor u ooghen.
Gelooft dat mijn u macht tot ſterven blijder maeckt
Als te gedooghen dat oyt hand mijn lichaem raeckt.
So ick niet met de dood mijn ſchande derf bedecken,
Hoe ſoud' ick dan op Aerd' een Eerb're Maegt verſtrecken?
Gheen Maeght bemint haer Eer, indien ſy niet en can
Onkuyſche handelingh weerſtaen van eenigh Man.

Dus-

Dus Prophyre geknielt leg ick hier voor u voeten.
Ach! wilt door mijn gebeen u herdigheyd verſoeten.
Let eens op het vervolgh van u voornemen quaed;
Ken't Menſchelijck gemoed handhaven ſulcken daed?
Niet dat ick hier door ſoeck mijn leven te verſchoonen;
Maer denckt met welcke ſtraf dat ons de Goden loonen.
Geen dood en baerd my ſchrick. Geen ſterven acht ic pijn
So ick door't ſterven mach bevrijd van zonde ſijn.
Maer Prophyre bedenckt: als ghy na u behaghen
Af-kort de broſſe draed van mijn begonnen daghen.
Denckt als ghy al u luſt tot zonden hebt geboet
Wat ſlaverny dat ghy u onderwerpen moet.
Denckt als ghy mijne ziel onſchuldigh doet verſcheyen
Wat ſwaerigheyd dat ghy daer voor hebt te verbeyen.
Denckt Prophyre dat ghy ſult boeten uwe ſchult
Wanneer ghy met de dood ter Vierſchaer komen ſult.

PROPHYRUS.

Heeft noch u vies geklap en zotte praet gheen ent?
't Vermanen is vergeefs; Ick ben dit niet gewent.
Daer helpt noch dit noch dat; ghy ſult voor dit mael moeten
U neyghen na mijn wil: mijn geyle tochten boeten.
U lichaem dat en ſal niet ruſten door de doot
Voor dat mijn lieve luſt haer wil heeft van u ſchoot.
Niet eer ſal u de dood ter Aerden neder vellen
Voor dat de luſten ſoet mijn wil te vreden ſtellen.
Niet eer heb ick mijn wil. Niet eer ben ick voldaen
Voor dat ghy mijn begeert' in alles toe ſult ſtaen.
Mijn handen ſullen eerſt omhelſen met vermaecken.
Mijn lippen ſullen eerſt bedrucken uwe kaecken.
Niet eer en ſal de dood verminderen mijn rou
Eer u mijn Manne-kracht gemaeckt heeft tot een Vrou.

ROZETTE.

Ken oyt gemoed ſo wreed in't ſtraffen ſich betooonen
Dat traenen van een Maeght in 't minſte niet verſchoonen?
Is vlees-luſt dan ſo ſtreng! Eer-dievery ſo groot!
Dat ickſe niet en ken weer-houden met de doot?

Is geyle vlam ſo hoogh, dat ick die ondertuſſen
Met volle overvloop van traenen niet ken bluſſen.
Was oyt Tiran ſo wreed, en onvertſaeght van moed
Dat hy geen Maegt verſchoont haer Eere, om haer bloed?
Gewilligh Prophyre wil ick mijn bloed wt-ſtorten
So ghy in't minſte deel mijn Eer niet wilt verkorten.
Ootmoedigh buygh ick neer (als uwe onderdaen)
Wilt met medogentheyd op mijn u ooghen ſlaen.
Siet eens op u ſlavin, wiens hallef-doode leden
Met angſt-vallighe ſchrick ſo vinnigh ſijn beſtreden
Dat ick door ſwackheyd nau mijn tonge roeren ken.
Ach! Prophyre het ſchijnt dat ick mijn ſelfs niet ben.

PROPHYRUS.

Meent my u ſlim beleyd met ſulcken ſchijn te peyen?
Meent ghy geblindhockt ſo my van mijn ſpoor te leyen?
Dat ſal niet willen ſijn. Dus ſwijghr daer van vry ſtil.
Nu kom Rozette, kom, en voeght u na mijn wil.

ROZET. Ach! Prophyre bedaert.
PROPH. Rozete, ſijt te vreden.
ROZET. Ach! Prophyre, gaet wech.
PROPH. Het ſijn verlooren reden.
'k Heb langh genoegh gewacht.
ROZET. ô Goden! gheeft mijn raet.
PROPH. Ey! ſucht niet.
ROZET. Dood mijn doch.
PROPH. Wel wa r toe dese praet?
Sit neer.
ROZET. Ach! laet my ſtaen.
PROPH. Gaet voort, je moet.
ROZET. Ey! niet.
PROPH. Nou, nou.
ROZET. Gaet wech.
PROPH. Com, com.
ROSET. Ick bidd' u van mijn vliet.
PROPH. Hoe dus?
ROSET. O God!
PROPH. Wat nou?

Bedaert.

ROSET. Bedaert.
PROPH. Wel aen.
ROSET. Mijn Eer.
O Almoghende God! gedooght het nimmermeer.
Ghy sult mijn (Prophyre) in Eer noch Faem verdrucken
Al soud ghy mijn het hert wt desen boesem rucken.
Ghy sult mijn (Prophyre) niet brenghen tot een val
So langh een druppel bloed in d'Aders blijven sal.
ô! Deughd-lievende God: geeft wtkomst in ellenden
Nu een benaude vlaegh mijn leven schijnt te enden.
Toont u Almogentheyd, Geeft wtkomst in verdriet.
Verlaet in tijd van nood (o Heer) de uwen niet.
Beweeght het stael gemoed tot mely en medooghen
Door een oprecht gesucht, en nat betraende ooghen.
O! Al-vermoghen God: laet mijn oprechte smert
Door-dringhen sijn gemoed. Ontlaeten 't herde hert.
O! Goden (ist u wil) aenhoort mijn droevigh kermen.
Och! isser eenigh kans, so wilt mijn Eer beschermen,
Of machtight, door u macht so sterrick mijn geklagh
Dat ick sijn boose lust (o Goon) betemmen magh.
Regeert mijn door 't beleydt uw's Goddelijck vermoghen
Dat ick mijn vyand mach beweeghen tot medoghen:
De vyand van mijn Eer; De Roover die mijn pranght:
Om iets daer al mijn pracht, mijn lijf en ziel aen hanght.
Bevrijd mijn voor dat quaed, dat ick door sulcke stricken
Niet smoore, oft vergae, vermoord werd, oft versticke.
So niet genadigh God, of werd de daed vervult,
Ghy weet het dat ick dan moet zond'gen sonder schult;
Wie sonder schuld misdoet, mach die misdadigh heeten?
Ick hope neen, na het gevoelen mijn's geweten,
Maer die met dwangh tot faut van zonden oorsaeck gaf.
't Onwilligh hert is vry, 't verdubbelt doeners straf.

PROPHYRUS.

Hoe staen ick dus en dut? Hoe ben ick dus versuft?
Hoe komt mijn groot begeer so Manneloos verbluft?
Rozette! Ben ick blind? Of ben ick sonder reden?
Wat spoor heb ick (verblind in zotte lust) betreden?

Rozette, is het droom? Rozette, wat macht ſijn?
Mijn onbetoomde luſt. Mijn God! vergeeſt het mijn.
O! Schild des Eerbaerheyds. O! Fondament der Deughde.
O! ſuyv're kuyſcheyds-Bron. Fonteyn van zielens-vreugde.
Borſt-weering voor verraed; Ick offer mijn getraen,
En kniel voor u, gelijck ghy hebt voor mijn gedaen.
Vergeeſt, vergeet, vergunt, drie wenſchen, of drie ſaecken:
't Verſoeck, mijn luſt, en dwang, die mijn een zondaer maken.
Ick ſchaem my van mijn daed. Ick voel hoe mijn gemoet
Door ware kennis my mijn zondigh ſchamen doet.
Ick draegh getuygh by my, die met een vinnigh wrijten
Van dagh tot dagh mijn ſal die booſe daed verwijten.
Ick voel mijn eyghen Beul, die mijn miſdadigh hert
Sal daegh'lijcks aen de pley pijnighen met veel ſmert.
Vervloeckte ſtond, dat ick van luſt ſo ben verovert:
Dat ick in achterdocht van ſtraf was als betovert.
Berou, leed-weſen, ſmert, de ſtraf van kennis pijn,
Rozette, laten die tot een voldoeningh ſijn
Van mijn miſdadigh feyt. Al wat ick heb miſdreven
Wil my de goede God (ghy neffens dien) vergeven.
Rozet, vergeeſt het my: dat ick u ſoght te ſchaen;
Maet door u vaſte Deughd' (God lof) noch niet beſtaen.

Eynde des vijfden Deels.

I. KRVLS
Vermaeckelijcke uuren.

SESTE DEEL.

Waer in het

Korte Spoor der Billickheden.

Eliefde, so ghy soeckt te trouwen,
Wilt in u gedachten houwen
Mijn vermaen, en slecht bedrijf,
Dat ick u te vooren schrijf.
Schoon mijn selver staet te leeren,
En tot kennis eerst te keeren
Eer ick iets breng voor den dagh
Rechte kennis leeren mach.
Schorter iets aen, jonge Luyden,
Wilt het my ten besten duyden.
Mis ick in het gheen ick leer:
Neemt in danck mijn goet begeer.
So ghy in u jonghe laeren
Soeckt door d'Heyl'ghe Echt te paeren:
Voeght in all's u na de tijt.
So wanneer ghy mint, en vrijt:
Stelt u Eer, en Deughd voor ooghen,
Niemand mint om groot vermoghen,
Niemand vrijt om geld of goet,
Maer wt liefde watje doet.
Wilt ghy't best verseeckert wesen:
Mint en Lieft in Godes vreesen.
Mint met reden, en bescheyd.
Mint in Deughde, met beleyd,

Het geluck dat sal u dienen :
U partuur (na wensch) verlienen.
En wanneer ghy sijt gepaert
(Neemt mijn goed vermaen in waert)
Voeght u doch na dese dinghen :
Eerst, tot vrede sonderlinghe.
Daer na maeckt in alles staet
Dat het huys-houden aen-gaet :
Matigh, en niet overvloedigh.
Niet te straf, of niet te goedigh
Teghen Meyd, of teghen Knecht,
Maer met kennis onderrecht.
Leert u Boon met goed' manieren :
Sonder raesen. Sonder tieren.
Sonder kijven. Sonder slaen.
Wiltse billick onder-gaen :
Om een kleyntje maeckt gheen woorden.
Hoort vaeck of ghy niet en hoorden.
So u dickmaels iet misshaeght,
Siet het of ghy't niet en saeght.
Voeght u altijd tot gheen kijven
Als zy somtijds iets bedrijven.
Niemand oordeelt wt vermoen.
Straft haer als zy iet misdoen.
Wilt ghy niet dat uwe saecken
Wt den huys op straet geraecken.
So ghy niet wilt sijn bekalt :
Wacht u dat u niet ontvalt.
Wilt ghy niet dat and're Luyden
Van u doen een oordeel duyden,
Wacht u dat ghy niet en seght
By u Meyd, of by u Kneght.
Wilt ghy niet dat zy gaen klaghen :
Vuyle dinghen u na-draghen
(Mijn vermaningh neemt in't goe)
Geefter haer gheen oorsaeck toe.
Doolt niet in u eyghen oordeel,
Noch en soeckt gheen schaed' voor voordeel.

Doen

Doen zy niet so men wel wou,
Geeft altijd den vollen hou.
Vollight billick redens wijse
In behoorelijcke Spijse.
Doense niet so 't wel behoort
(Na vermaeningh) wijstse voort.
Keunt ghy haer na u begeeren
Met goed' reden niet wel leeren,
Als een Vriend soud' ick u raen:
Laetse still'tjes van u gaen.
Leert van jonghs met goede zeden
Uwe Kinders 't Spoor betreden
Dat tot billicheden leyd,
Oock met alle billicheyd.
Wilt ghy in u oude daghen
Zien aen Kinders u behaghen,
Let eens wat u staet te doen:
('k Oordeel dit na mijn vermoen)
Leert u Spruytjes alle daghen
In Gods vreese God behaghen.
Tot haer wel-vaert, en u vreughd,
Leert in tijds haer alle Deughd.
Leert in tijds haer goed' manieren:
Ouders Eeren, Eerlijck vieren.
Dat oock ieder daer op let:
Dat u woorden sijn haer Wet.
Voeghtse naer u wel-behaghen:
Niet met kijven, Niet met slaghen.
So u woord so veel vermagh
Haelt gheen roede voor den dagh.
Bruyct gheen overvloed'ghe reden.
Leert manieren, Met u zeden
Gaet in alles selver voor,
Want gewoont' verdooft gehoor.
't Gheen ick segghen wil, is dese:
Straffe woorden doen wel vreese;
Maer te veel (segh ick) ken schaen,
Daerom wijst Exempels aen.

Leert de Ieught tot allen tijden
't Quaed, en quaed geselschap mijden.
Om te mijden 't eerste quaet:
Houd de Ionckheyd van de straet.
Tracht van jonghs op haer te leeren
Oude Luyden Eerlijck Eeren.
Met manieren, en goe reen
Minsaem sijn by ieder een.
Snoeyt in tijds de Kindse Looten:
Om haer vruchten te vergrooten.
Wijst haer 't een of 't ander aen,
Daer zy billick toe verstaen.
Om in Deughden, en in Eeren
Haer ter Wereld te geneeren.
Hier van te leeren meer, de reden my verbiet:
Om dat ick selver ben dus verr', en verder niet.
Evenwel ick moet met reen
Leeren meer tot billicheen:
Vrienden, is u iets gebeurt
Dat u in 't gemoed versteurt?
Is u eenigh leet geschied:
Denckt wat reden u gebied.
Lijd ghy laster sonder schuld:
Hebt so veel ghy meught geduld;
Denckt, hoe dat de vlugge tijd
Rechter is van alle strijd:
Die sal brenghen eenen dagh
Die men niet ontkomen magh;
En dat dan een quaed begheer
Sal beschamen sijnen Heer.
Hierom, wie oock iets misdoet
Is een Beul van sijn gemoet:
So hy door een boose haet
Nimmer kennis krijght van 't quaet.
Een Mans reden neemt niet aen.
Wilt tot laster niet verstaen,
Of tot wraeck niet sijn bereyd.
Een Mans reden half bescheyd.

Praet

Praet gheen hooren segghen voort,
Hoort eerst woordt, en weder-woort
Eer ghy iemands claght gelooft,
Die u leughens blaest in't hooft.
Weet ghy van u Naesten quaet,
Smijt sijn doppen niet op straet.
Doet u even-Mensch gheen leet
Met al't segghen dat ghy weet.
Die oock al doet dat hy can
Is gheen wijs, maer onwijs Man.
Wie wil sijn gesien, bemint,
Die moet siende wesen blint;
Die moet wesen hoorend' doof,
Niet te goed in het geloof,
Dat is: nimmer nemen an
't Segghen van Ian alle-man.
Dat ghy niet wilt u geschiet
Doet u even-naesten niet.
En een arbeyds-man verlient
Billick loon dat hy verdient.
Wilt ghy schand', noch zielens pijn,
Gheeft een ieder een het sijn.
Wilt ghy niet u eyghen leet,
Nimmer seght al wat ghy weet.
Wilt ghy in gheen moeyten treen,
Antwoord niet op alle reen.
Mijdt u voor de overdaet
Van onnutte klap, of praet.
Wilt ghy niet u eyghen strijd,
Overvloed van woorden mijd.
Wilt ghy niet u eyghen spot,
Tiert u niet te geck, noch zot,
't Sy in kleedingh, 't sy in praght,
Of in vreemd fatsoen van draght.
Speult de hovaerdy moy weer,
Temtse met een goed begheer.
Op u af-komst, op u staet
Niet te trots oft prachtigh gaet;

Want en ſchuylter anders niet:
Pracht op af-komſt groot verdriet.
Matigheyd in alle dingh
Maeckt licht gheen veranderingh.
Hooghe moedt by kleyne macht,
Sonder goedt een groote pracht,
Maeckt in't hert een groote ſtrijt,
Pracht en Eer te ſamen quijt.
Daer is noyt uyt-muntend' dingh
't Helt tot een veranderingh.
Niemand voor hy heeft verſint
Raed ick dat iet wat begint.
Want het is een wis beſcheyd
Dat het oude Spreeck-woordt ſeyd:
Eerſt gedaen, en na bedacht
Heeft menigh in't verdriet gebracht.

Eynde des ſesten Deels.

Vermaeckelijcke uuren.

SEVENDE DEEL.

Waer in

Noodſakelijck Wereld-haten.

Corte Vraegh ende Antwoord

Over

De plaghen Gods / in dese Eeuwe tot ons.

Vraegh. WAT dwinght den Godt der Goon ſijn ſtraf op ons te laden?
Antw. Der Menſchen quaed' begeert', gheneyght tot overdaden.
Vraegh. Waerom verſoeckt ons God met veelderley verdriet?
Antw. Om dat hy overvloedt van veele zonden ſiet.
Vraegh. Waerom beweeght de Menſch ſich niet door deſe plaghen?
Antw. Om dat hy ſich te vaſt verbind aen 't Aerds behaghen.
Vraegh. Hoe comt het dat het Aerds her Hemels hem ontrooſt?
Antw. Om dat hy meer in't Aerds als 't Hemelſche gelooſt.
Vraegh. Wie leefter doch ſo ſlecht die't Hemels ken verſaecken?
Antw. Die door een quaet miſbruyc op d'aerd hun hemel maken.
Vraegh. Wie maeckt door quaedt miſbruyck een Hemel opter Aert?
Autw. Die hier wellustigh leeft, en tijdlijck goedt vergaert.
Vraegh. En ſijn't gheen gaven Gods, als 't Eerlijck werd verkregen?
Antw. Och ja; Maer in't gebruyck iſt altemael gelegen.

Vraegh. Waerom werd het geluck dan in sich selfs veracht?
Antw. Om dat men door't geluck tot misbruyck werd gebracht.
Vraegh. Die wellust niet gebruyckt, misdoet die in't vergaeren?
Antw. Gewisselijck, 't misbruyck is oock onnutt'lijck spaeren.
Vraegh. Straft God spaersame wel, wanneer hy sober leeft?
Antw. Och! ja.
Vraegh. Waerom?
Antw. Om dat hy gheen vernoeging heeft.
Vraegh. Straft Godt de rijcken wel die sich vernoeghen laeten?
Antw. Ontbreecter goed gebruyck, 't vernoegen ken niet baeten.
Vraegh. Waer in bestaet het goed gebruyck van Werelds Eer?
Antw. Te minnen boven al ons Schepper Godt den Heer.
Vraegh. Wie sijn zy die na God niet aldermeest verlanghen?
Antw. Die aen het geld en goed haer hert en zielen hanghen.
Vraegh. Wie hanght sijn hert en ziel aen't tijdelijcke goet?
Antw. Die't overvloedigh heeft, gheen Armen bystand doet.
Vraegh. Wie misbruyckt het geluck den Mensch van God gegeven?
Antw. Die om een Werelds-Eer in wellust daer van leven.
Vraegh. Wat hy, die't rijck'lijck heeft, en leefter sober van?
Antw. Noch meerder misbruyck die daer meed' getuyghen can.
Vraegh. Hoe sal sich dan den Mensch in het ghebruycken draghen?
Antw. Maer soecken door 't geluck d'Algever te behaghen.
Vraegh. Op wat manier ken Gods behaghen daer meed' schien?
Antw. De naeckte kleeden, en den Armen mild'lijck bien.
Vraegh. Hoe weynigh houden haer (God betert) aen dat deel?
Autw. Om datter weynigh sijn, comen de plaghen veel.
Vraegh. Wanneer sal eens de Mensch die seeckerheyd gelooven?
Antw. Als hem een schrale dood het leven sal berooven.
Vraegh. VVanneer sal men te recht beklaghen sulck een daet?
Antw. Als't suchten is vergeefs, en 't klaghen comt te laet.
Vraegh. VVat middel om die stond gewisselijck te derven?
Antw. Dat men Godsaligh leeft: levend' Gedenckt te sterven.

Nood.

Noodsakelijck Wereld-haten.

Genomen

Uyt Levitico in 't 20. Capittel:

Ghy sult my Heyligh zijn/want ick de Heere Heyligh ben: Ende ick heb u Luyden gheschepden van anderen Volck/op dat ghy my toe-behoozen soud.

WAnneer de Heer sijn wil het Ioods Geslacht liet weten,
En onderscheyd gemaeckt had om 't Gediert' te eeten,
Levit. 1. cap. Dat reyn of onreyn was: so wijst ons Moyses an
Dat Godt de Heer geboodt haer daer te wachten van:
So heeft hy wederom (na veel onsuyv're dinghen
Alwaer de Heydenen haer in te buyten gingen)
Wt waere Liefd' geboon, hy af-gescheyden wou
Te hebben sijn geslacht, dat hem behooren sou,
19. Cap. Beval God Moyses selfaen Israel voor te lesen,
Want ick u Heyligh ben, sult ghy oock Heyligh wesen.
't Geen Moyses heeft volbracht, 't geen Moyses heeft gedaen
En geeft Gods goede wil den Mensche te verstaen.
Wie naerstigh over-leyt den sin van dese reden
Moet af-gescheyden sijn van alle onsuyverheden.
Maer, ô versteent geslacht! bewoonders van der Aerd,
God betert, dat ghy dees houd van so kleynen waerd;
God betert dat u hert so seer is ingenomen,
Dat quaed vertrouwen u Gods straffe niet doet schromen,
Maer u te vast verbindt op een onvaste grond,
Alleen aen u geloof, verlossing van u zond.
ô Menschelijck geslacht! leeft na de Wet van reden;
God wil men 't hert af-treckt van de onsuyverheden:
Dat is in't generael de Wereld, houd ick wis,
Want 't is onsuyver al watter ter Wereld is.
Na dat ick heb bespeurt, waer dat ick heb gelesen
Het Wereld-haten dient noodsaeckelijck te wesen.

Wilt ghy met waere pracht van rijckdom ſijn beperelt,
En wilt ghy Heyligh ſijn, ſo ſcheyd u van de Werelt.
Laet u ſchijn-heyligheyd (ô Menſchen) niet verleyen,
En om des Werelds wil met haer beloften peyen,
Ten aenſien dat zy in beloften ſchoon vertoont,
Maer waerlijck in der daed haer Dienaers bitter loont:

Rycke mā Luce 16. cap. Tot dewijs: Wat loon de welluſt geeft

Schoon dat zy alle luſt de Menſchen ſtelt voor ooghen,
Het blijckt, dieſe gebruyct, vind ſich in't eynd' bedroghen.
O valſche Tovenaer, die de begeert' verſot:
Dat men om u meer doet als om de wil van Godt.
Denckt om de korte tijd, die God u heeft gegeven.
Denckt op d'onſekerheyd van't ſterffelijcke leven,
Dat dickwils menigh Menſch ſchoon voor de ooghen ſtaet,
Maer als een bloem op't veld verdort, en haeſt vergaet.
Te haeſtigher wanneer de Wereld ons wil dienen,
De gunſten des Fortuyns haer gaven ons verlienen:
Dan lockt de Wereld ons met lieve luſten an,
En 't ſoet behaghen maeckt daer een gewoonte van.
En ſo gewoonte dan niet teghen werd geſtreden,

Auguſti. Als men de welluſt dient worter een ghewoonte van/ en als men de ghewoonte niet en wederſtaet/ werdt ſy noodwendigheydt.

Verandert de gewoont' in luſts-noodſaeck lijcheden,
Wiens ſchijn-ſchoon ſoetigheyd ontſteelt door valſche luſt:
De waere ſoetigheyd van ons gewenſchte ruſt.
Ons tijd die gaet verby, ons daghen die paſſeren,
Men leeft welluſtelijck met vrolijck triumpheren,
Men drinckt in ſoetigheyd den overvloed van Wijn:
De tongh moet na den eyſch van 't hert ten dienſte ſijn
De ſnoode gulſigheyd, in't lecker ſpijs gebruycken,
Dat onder de begeert ſelfs de natuur moet duycken.
Maer ach! Liefhebbers, die de Werelt dus bemint,

Iob 21. De Liefhebbers der Wereldt leyden haer leven in goede dagen/ maer na een korte ſtondt dalen zy ter Hellen

Denckt eens wat vonnis ghy by Iob geſchreven vint:
Ghy leeft een korten tijd, een korten tijd van daghen,
In weelden, en in luſt gebruyckt u wel-behaghen,
Maer ach! de welluſt die verkeert in korter ſtond,
En doet u arme Ziel daelen na d'Helſche grond.
Noch iſſer een geſlacht (ſo Moyſes ſeyd) van Menſchen
Die om een Werelds-lof, en ydel glory wenſchen,

Gen. 11.

En ſeggen: Com laet ons gebruycken onſe Schat,
En timmeren (tot Lof) Kaſteelen, Kercken, Stadt:

Om

Om groote Naem en Faem, so laet ons Toorens maken
Wiens steyle spitsen tot den hooghen Hemel raken:
Tot eer van onse naem, tot pracht van onse glori,
Dat ons nacomelingen streckt tot een memori,
En bouwen tot de Lucht Palleysen veelderhanden,
Op dat de Faem ons Eer verbreyt door alle Landen.
Dit is de Wereld, ach! daer Babel werd gebout;
Maer hy bedrieght sich seer die 't met den Babel hout:
Dees put met waken uyt sijn geest om te bekooren
Het oordeel van den Mensch, om eer en lof te hooren.
't Is een geleerder Man, den ander bid en waeckt,
Op dat hy lofbaer hem (in deught) by Menschen maeckt.
Dees toont sijn naerstigheyd in Godsalighe wercken:
Om dat des Menschen oogh sijn heyligheyd soud' mercken.
Een ander voeght sijn tongh tot pluymstrijckende praet
Alleen (door vleyery) te treen tot hooghe staet.
Dees sal gheen moey'lijckheyd, noch slavernye schromen,
Om Wereldlijcke Eer (door rijckdom te bekomen.
Dees deckt sijn snoode vleysch met overdaedt van pracht,
Om dat hy by den Mensch ontsien werd en geacht;
Maer wie dit doet die bindt sijn ziel aen d'Helsche kabel,
Verwerpen haer van God, en timm'ren 't snoode Babel.
Noodsaeck'lijck Wereld haet, so ghy u het verdriet
Van d'Helsche slaverny wilt onderwerpen niet.
Veel die in schijn van heyl het Heyligh Outaer Eeren,
Dickmaels meer om 't genot als om ziels-heyl begeeren.
Wat staet u boven 't hooft, die selver draeght de schult,
En na Gods Wet (tot deught) and'ren vermanen sult.
„ Wat sich in hooghte laet uyt-munten boven allen
„ Het meeste p'rijckel loopt van d'alder-swaerste vallen.
„ En die Godt (door sijn gheest) de meeste gaven gaf,
„ Die sal hy (dat gaet vast) het meest oock eysschen af.
Waer sijn de Meesters van de Babiloonsche Wallen?
En sijn zy niet verstroyt met Babilon vervallen?
Esa 16. En wie haer volghen na, in Wereldsche begeert,
Die werden al verstroyt, gelijck God selver leert:
De Heer sal door sijn hand te niet doen het vermooghen,
Tot niet vernederen die woonen in de hooghe.

En

Augusti. Alle sterckte bestaet in ootmoedigheyd/ aengezien dat alle hovaerdigheyt swac is

En tot een pulver toe af-trecken onder een,
En de behoeftighen die sullense betreen.
Wilt dit aen-mercken doch ghy Eer-gierighe Menschen,
Die niet als hoogheyd soeckt met u verkeerde wenschen.
Leert den Apostel niet: wat voor den Mensch is hoogh,
2 Cor. 2. Dat is een walging voor Gods rechtvaerdighe oogh.
Nu isser noch een soort van Menschen, wiens begheeren
Om tijdelijcke Haef den Afgod Mammon Eeren:
Dat's der Rijckdommen God, die d'Helsche vlam vermengt,
Die selfs daer buyten blijft, alwaer hy and're brengt,
Een onverstandigh volck, die altijd sloven, ploegen,
En roepen: Breng al by, en nimmermeer vernoegen.
Als 't al is by gebracht, daer haer de lust toe riet,
So isser dickwils noch het recht vernoeghen niet.
Onredelijck geslacht! doet ghy te recht niet blijcken
't Bloed-suygend-Echel (in begeerte) te gelijcken,
Dat nimmer sich vernoeght; En is van sulcker aert
Hoe't meer sijn lust geniet, hoe't meer begeerte baert.
Ovidius. Te recht seydt een Poët: Nademael dat de Dieren
Met haer gesicht om laegh steeds na der Aerden swieren,
Heeft Godt des Menschen mond geschapen na om hoogh,
Geboon: den Hemel aen te schouwen met sijn oogh,
En dat gewis alleen om anders gheene saecken
Als ondersoeckingh tot het Hemelsche te maecken,
En soecken die alleen die eeuwigh blijven staen
Als d'Aerdsche dinghen hier verdwijnen, en vergaen.
Vermids zy ydel sijn, en waere rijckdom rooven,
Dat's onser saligheyd, die zy ons vaeck belooven,
Maer keunen't geven niet. O Aerdsche lust verdoemt!
Te recht de wijsheyd u heel loghenachtigh noemt.
Psalm 4. O Menschen Kinderen! hoe lange suldy wesen
Met swaerder herten, en vol angst-vallighe vreesen?
Waerom volght ghy de lust, die u begeert' bereyd?
Waerom, eylaes! Waerom bemint ghy ydelheyd?
Waerom, eylaes! waerom staet ghy ten dienst de zonden?
Waerom sijt ghy met Liefd' van't tijdelijck verbonden?
Verblinde herten, segt, die aldusdanigh sijt
Dat ghy u ziel verkoopt, om tijdelijck profijt,

Het gemeene spreek-woord luydt aldus: Het gheldt brenght den Mensch in de Hel / en 't binster selver buyten.

Die

Beklagelijck ist by de godsalige/dat de verblintheyt der menschen hedensdaegs soo groot is dat zy hun oogē tot Hemelsche dingen sluyten/ haer ooren voor Godlijcke vermaeninge stoppē eñ also ziende blint/hoorende doof de begheerte tot tydelijcke ydelheydt achtervolgē/ ende niet soo Timotheus seyt 1.6. Gedachtig zijnde dat zy naeckt ende bloot ter werelt voortgebracht zijn/ ende dat zy weder naeckt en bloot van hier scheyden sullen.

1 Tim. 6.

Die open ooghen hebt om't Werelds aen te schouwen,
Keunt tot het eeuwigh ghy die toe-geslooten houwen?
Hebt ghy ter Wereld meer als't naeckt lichaem gebracht?
Gedenckt dees reden wel(ô sterffelijck geslacht!)
Zijt ghy niet naeckt en bloot ter Wereld voort-gecomen?
Sult ghy niet naeckt en bloot daer werden wt genomen?
Waer toe vergadert ghy dan so een hoope slijck?
Het Wereld-haten is te recht noodsaeckelijck.
Waer toe acht ghy het Goud en Silver hoogh van waerde?
Dat u niet meer verstreckt als geel en witte Aerde.
Ghy dan, die Heylighlijck soeckt Gode te behaghen,
Genoodsaeckt sijt al dees verr' van u af te jaghen.
„Wie met begeerlijckheyd sijn hert tot rijckdom zet,
„En stelt hem daer in veur sijn wille tot een Wet;
„En die met eyghen wil in rijckdoms pracht wil brallen
„Die sal (seyd de Schriftuur) in Duyvels laghen vallen,
„In veel begeerlijckheyd, waer wt het eeuwigh quaet
„Van de verdoemenis, en selfs de dood ontstaet.
Leert dan(o Mensch!) u selfs van desen af te trecken,
En 't hert tot matigheyds vernoeging op te wecken.
Bind niet u ziel aen't Aerds wellustigh leven snood,
En overvloed van Schat, wiens strick de ziele dood.
Wilt u tot matigheyd, niet d'overvloed begeven,
Want vlughtigh vliedt de tijd van't sterffelijcke leven;
Ia als een Wevers-spoel vlught haestigh tot een end.
O wereld! die u dan eerst maeckt te recht bekend.
O wereld! die alsdan 't gemoed eerst doet beproeven:
Hoe dat u soetigheyd verandert in bedroeven.
O wereld! die alsdan de Mensch beklaghen doet
Dat hy in't vuyle slijck der zonden heeft gewroet.
O wereld! die alsdan doet bracke traenen schreyen
Wanneer dat men de Ziel gevoelt van hier te scheyen.
O wereld! die alsdan 't gemoed te bitter plaeght,
En als een Kancker 't hert (door de gewisse) knaeght.
Wat can de overvloet dan onrechtvaerdigh baten?
En moet men't dan niet al wat dat men heeft verlaten?
Hy denckt vaeck niet, eylaes! wat dat het hem al baet
Die hem in't cleyn vernoeght, en d'overvloed verlaet.

Wat vruchten dat de Wereld teelt ende hoe bitter dat haer wellusten lonen/ bevindt men eerst te recht/ wanneer de ziele soeckt te scheydē/ door de doodt.

Verlaten moet hy (ach!) die rijckelijck wil leven
De Wereld, end' Rijckdom des Werelds eerst begeven.
Wat dat de Wereld is, Ioannes claerlijck seyd
Ioan 2. In dryen te bestaen 's werelds bedriegh'lijckheyd:
Ten eersten (so wy by Ioannem leeren moghen)
De wereld (seyd hy) is begeerlijckheyd der ooghen.
Ten tweeden, hy verclaert, na der Schriftuuren eys,
Hoe dat de wereld is begeerlijckheyd des vleys.
Ten derden, heeft hy ons wt-druck'lijck voor-geschreven
Hoe dat de wereld is Hovaerdigheyd des leven.
Hierom die saligh soeckt te leven, die betracht
Gheen wereldlijcke Eer, maer Goddelijcke macht.
Wilt ghy ten Hemel niet u zielen houden buyten,
So wilt u ooghen dan voor 't Aerds behaghen sluyten,
Dat door de poorten vaeck van onse ooghen sluypt,
En in het diepste van ons Herten-kamer kruypt;
Wiens ingang tot het hert wy lichtelijck gehenghen;
Wiens snood' bedrogh daer is weer qualijck wt te brenghen.
Lieft (om de Liefd' van God) u Schepper en u Heer,
Tot uwer saligheyd, ontslaet u 't quaed begeer,
Dat u tot Hoogheyd treckt, en ydel wel-behaghen,
Om op u hovaerdy een trotse moed te draghen.
Gedenckt (ô Mens!) gedenct hoe God de Heer haer dreyght
Al die tot hovaerdy en hoogheyd sijn geneyght.
Isaia 16. Ken u Gods waere straf (aen Lucifer bewesen)
Niet voor Laet-dunckentheyd en hovaerdy doen vreesen;
Beklaeghelijcke saeck, 't geloof te veel vertrout,
Waer door ghy deughds-vermaen voor spot en fabels hout.
Ick sorgh die haer te seer aen Gods genade binden
Die sullen haer in't eynd' deerlijck bedrogen vinden.
Hierom wie dat sich selfs in-beeld, of waent, of meent
Dat hy de goeden die hem sijn van God verleent
Mach bruycken na sijn lust, en daer niet van wil scheyden,
Die sal hem self in't net van sijn verderrif leyden;
Maer wie hem van al dees voorgaende dingen scheyd,
En treckt sijn herte af des werelds sterff'lijcheyd,
En na het eeuwigh stelt sijn ziele met verlangen,
Op dat hy God sijn Heer alleenigh mach aenhangen,

Die

Die Godt soeckt te behagen/ moet zijn hert ant werelts niet hangē/ maer af-scheyden: Want niemandt ken twee Heeren gelijc dienen ofte hy sal den een ofte den anderen hatē. Mat. 6. Cap.

Isidorus: Saligh is hy die wel gelooft/ ghelooveude wel leeft/ de sulcke en sal int oordeel niet komen.

Die sal voldoen het geen hem 't Godd'lijck Woord gebiet:
Ghy sult my Heyligh sijn, en minnen 't werelds niet,
Gelijck ons blijcken doen de oude wijse Vaders,
Hoe sy op Aerden sijn geweest wereld-versmaders.
Sprack God tot Abram niet: Gaet en verlaet het al,
Comt in een Land, dat ick, dat ick u wijsen sal;
En hy is wt-gegaen (in Genesi wy lesen)
En heeft gehoorsaemheyd aen God den Heer bewesen,
Niet wetend' waer hy ging, met een oprecht gemoedt,
Vrywilligh onghebonden aen eenigh vleys oft bloedt,
Dat is dat hy bevond' veel grooter sijn behaghen
Aen Gods geselschap, als aen vrienden, of aen maghen,
Heeft willigh aen Gods wil sijn goede wil getoont,
En is gegaen daer hy in arme Hutjens woont.
Waerom? Om dat ons God Almachtigh soude toonen
Als vreemde gasten op gheen vaste plaets te woonen,
't Geen Abraham bewijst, volbrengende Gods woord:
Hoe hier gheen vaste plaets de vreemde toe-behoord,
Maer 't is een ander plaets, een ander Vaderland,
Dat kunstigh is gebout met Godes heyl'ghe hand:
Het is een plaets waer sijn sal een oprecht verblijden
Voor die, die willigh hier om Godes wille lijden.
Wel dan verblind geslacht, wilt met een wijs op-merck
Gaen stellen u verstand eens wijselijck te werck;
Niet op mijn slecht vermaen, maer op de waere daet
Die Gode aen sijn volck rechtvaerdigh blijcken laet.
Wat is doch Godes volck? Die haer van't onreyn scheyen,
Haer leven na Gods wil, niet na de wereld leyen;
't Sijn niet die nacht en dagh (met groote slaverny)
Betrachten 's werelds goed, tot lust van d'hovaerdy.
't Sijn niet die met bedrogh, en listigheyd betrachten
De valsche rijckdom, tot een staet van hooghe prachten.
Niet die om woecker-winst haer ziel draghen te koop,
En haelen Schat van Goud en Silver over hoop.
't Sijn niet die van het goed gebruycken haer behagen,
In leckerheyd van spijs, in lust van goede dagen.

Versmaders der Wereldt zijn geweest de Patriarchen.

Genes. 12.

Paulus in zijn Epistel tot den Hebreen 11.

Hoe reuckeloos (Godt betert) boeleeren de Menschen door Lief de tot het tydelijc/met haer gheswooren vyandt den Duyvel.

Mijns oordeels ken een armen Rijckert niet beter genoemt worden als een Lief hebber der Hellen/ een woeckenaer/ Sathans Erfgenaem/ en een rijckē slampamper/ vyandt des saligheydts.

'tEn is niet die(ô neen!) die overdadigh eet,
Sijn overvloed gebruyct, en d'Armen heel vergeet.
't En sijn niet die so sijn met gierigheyd om-vanghen
Dat zy aen't tijd'lijck goed haer hert en zielen hanghen.
't En sijn niet die(ô neen) die Heyligh in een schijn
Voor d'ooghen van den Mensch valsch in der herten sijn.
't En sijn niet die op haer schijnheyligheyd selfs steunen.
't En sijn niet die(o neen)die op haer rijckdom leunen.
't En is niet die (o neen) niet die sijn Naesten haet
Om een'ghe fauten, die hy selver meest begaet.
't En is niet die (o neen) die na sijn lust ken leven,
En dat een snoode schijn van groot gelijck te geven.
Dit is Godes volck niet. Maer wie dees vlied, toont wis
Dat hy van Godes volck, en selfs God-heyligh is.
Dit sijn sy die haer door de Wereld doen verleyen..
Dit sijn sy daer ons God wil hebben van gescheyen,
En wil dat men van alle dese gheen vertrout,
Alleen om dat ghy Mensch God toe-behooren sout.
Ey! laet u niet vergeefs, o Menschen! dese reden
Hier werden voor-gestelt, tot smeeckende gebeden;
Laet tot u saligheyd (om Gods wil, niet om mijn)
U herten van dit quaed' verr' af-gescheyden sijn.
Wilt om dit Aerdsche goed het Hemelsche niet gheven.
Verkiest de eeuw'ghe dood niet om dit beetje leven.
Aen de Propheten leert, die door der geesten kracht
De wellust, werelds-eer, rijckdom hebben veracht,
Hoe-wel als zotten haer bespotten en verstieten
Het vleeschelijcke volck: de boose Israliten.
Sy achten't min als niet dat sy werden bespot.
Sy leeden't al wt Liefd', en om de wil van Godt.
O Menschen! laet u oogh altijd na deughden doelen,
En van u selven hebt altijd een kleyn gevoelen;
Doet niet gelijck wel eer den Phariseus deed,
Maer met den Publicaen toont uwer zonden leed.

Wie hem op zijn rijcdom verlaet / die sal vallen / maer de gerechtige sullen uuchten voort groenghen / gelijck een groen groeyend bladt. Pro. 11. ca.

Phil. 3.

Hoe menigh werter huyden met de Propheten om haer oprechtigheyd gelastert: om verachtinge des Werelts voor simpel ende zot ghehouden / om multhe, d wt lief de tot de Armen voor goetespillers ende quanselaers geeert / maer patienteijck voor na zijn dan die gene die 't spotten gewent is.

Luce 18. ca.

Wilt

gelucktigh zijn sodanighe die dat selfde (om de Liefde Godts) lyden / ende met God over zetten / want het is seker dat yeder voor wercken ontfangheyn sal. Ende niemand werter meer bespot.

Wilt niet laet-dunckend' op u goede deughden wesen,
Want door laet-dunckentheyd werd alle deughd' mispresen,
Alsoo't gebleecken is aen desen Pharisee,
Die in sijn leven veel deughd en goed' wercken dee;
Hy roemde van sijn heyl, ons Heyland tot mis haghen:
'k Heb in goed' wercken, Heer, besteed mijn's levens dagen;
Ten vollen ick u Lof (Heer) niet bewijsen ken
Dat ick gelijck als veele Menschen niet en ben:
Als onrechtvaerdigh, of gelijck als Moorders, Steelders,
Of als does Publicaen, en and're quade Heelders;
Ick vaste twee-mael 's weecks, 'k geef thiende van mijn goet
Dat uwe miltheyd my (o Heer) verleenen doet.
Liet hier den Pharisee niet trots hovaerdigh blijcken
Als dat hem niemand docht ter wereld te gelijcken
In heyligheyd, in deughd, wanneer den Publicaen,
Dat is den zondaer, die sijn ooghen niet dorst slaen
Ten hooghen Hemel op; maer met ootmoedigh kermen
Sloeg voor sijn zond'ge borst: O God! wilt mijn's ontfermen.
Werden van God ontfaen, so de Schriftuure seyd,
En hy is af-gegaen in veel rechtvaerdigheyd.
Geluckigh die hem steld onder sijn Heer als Knecht,
Bid aen sijn Majesteyt: Genade, en gheen Recht;
'k Heb door mijn swackheyd u geboden overtreden
Heer! comt my weer te goed' met u barmhertigheden.
Als so een zondaer klaeght met een oprecht geween:
Ick ben niet waerdigh, Heer, de Aerde te betreen,
Ezech. 18. Bekeert u (seyd Godt) en doet penitentie / uwe hoofsheyd en sal u tot geen val zijn.
En gaet in sijn gemoed, en doet Revieren springen,
En bracke stroomen wt sijn's ooghens Beecke dringen
Door persing van berouw, en bid in sijn gedacht:
Niet dat hy werelds Lof, maer Gods genaed' betracht;
Gewisselijck wie hem in desen so ken draghen
Hy sal om gheene zond' sijn goede God mis haghen,
Maer aengenamer sijn, so hier gebleecken heeft,
Als die, die hem beroemt, schoon dat hy Heyligh leeft.
Ach! so ootmoedigh heeft Manasses God gebeden,
Waer over hy ontfingh Godes barmhertigheden
Nae al het snoode quaed, hoe veel hy't had gedaen,
God nam hem (door berou) weer in genaden aen.

Heeft Esdras van gelijck by Christum niet bevonden
Als hy met groot berou hem schaemden van sijn zonden?
Noch meer de goede God sijn goedtheyd blijcken dee
(Door haer ootmoedigheyd) 't Vroutje van Cananee.
Leert dit niet hoe 't gebed van ootmoedighe Volcken
In Godes ooren vlieght, en dringht tot door de Wolcken?

Augusti. Heere/ ghy zijt eengroot Godt/ maer u wooningh is by dē ootmoedighen.

De grootheyd van u macht ghy groote God betoont,
Maer blijcken doet dat ghy by d'ootmoedighe woont.
Is David niet van God in Overspel bevonden?
En heeft hy niet beweent (met groot berou) sijn zonden:
Heeft hy ootmoedigh niet getreurt om al sijn doent?
En heeft hem God met hem niet wederom versoent?
Heeft Christus niet ontfaen Maria Magdaleene
(Hoe zondigh datse was) om haer ootmoedigh weene?
Toont God niet naeckt en bloot, en wijst hier mede aen
Het oordeel by den Mensch, dickmaels qualijck gedaen?

Augusti. Ootmoedigheyd in quade saken behaeght God meer als hovaerdigheyd in goede saken.

Hoe swaer dat iemand schijnt met zonden opgeladen
Men sal hem om sijn zond verstooten noch versmaden,
Om 't uyterlijck dat ghy vaeck aen sijn leven siet;
Wie kent sijn's herten grond, want dat en siet men niet.
Om wederom tot mijn voorgaend' propoost te comen:
Hoe menigh zondaer heeft God weder aengenomen,
Want hy niet wil den dood van die in zond' misgaen.
Maer ach! wat wil hy dan? Den zondaer weer gedaen

Augusti. Een afstand van zijn quade wercken is niet genoegh/ ten zy dat men oock Godt voldoet voor 't quaet datter gedaē is/ door ootmoedigh gezugt/ en door 't Sacrificij van een berouwig hert werckende Pelmissen.

Een af-stand van sijn quaed, berou van 't zondigh leven,
De Wereld te versmaen, de wellust te begeven,
In soberheyd begeert t'ontrecken haeren eys,
De geest als over-Heer te stellen over 't vleys,
Te waecken in gebeen, leedwesen te bewijsen,
Ontrecken smaeck de lust in d'overdaed van spijsen,
En voe'n den Armen mild, een Alomis tot loon
Aen de behoeftighen, gelijck God heeft geboon,
Het Wereldsche gemack met walging te mishaghen,
En Christum volghen na, om 't Kruys te leeren draghen,
Kastijden onse vleesch met waecken en gebeen,
Gelijck om haere zond' de Ninivijten deen.
Quam over Ninive Gods stem niet selfs verschijnen:
Doet pœnitenci, of ghy sult al t'saem verdwijnen.

Leert

Augusti. Wilt ghy dat u gebedt tot in den Hemel vlieghe/ maeckt het twee Vleughels: Vasten / en Alomissen.

Leert Augustinus niet, dat het gebed niet is
Ten zy men 't vleughels maeckt: Vasten, en Alomis.
Leert dan (ô Mensch!) de lust des Werelds te verlaten,
De Wereld (na Gods Woord) noodsaeckelijck te haten.
Leert dat ghy u in tijds van 's werelds lust af-wend,
Want hy vermoord sijn ziel wie die bruyckt tot het end,
En daer op zondight, en 't gemoed ontslaet van schromen:
Dat met den Moordenaer hy vroegh genoegh sal comen,
Die treed verr' buyten 't spoor. Let op de Medicijn:
,,Wat nut of vordeel doet zy voor der krancken pijn
,,Wanneer versochtheyd hem heeft selver laten weten
,,Hem eenigh Spijse tot sijn sieckt' qualijck gegeten,
,,Die hy gheensins en mijd; gebruyct daer lust na treckt
,,Boven de Medicijn, een wond' op nieuws verweckt.

Plutarch: Schrijft het vergift Aconitum van sulcker aert te zijn / dat haer vergif door veel Wijns verdreven wort.

,,Wie dat oock heeft vergif Fenijnigh ingenomen,
,,Wel wetende den aert, gebruyctse sonder schromen,
,,Om dat hy die wed'rom verdrijft met eenigh dranck;
,,Maer ach! 't is hem sijn dood, indien hy wacht te lanck.
Dus laet u door gheen smaeck van Werelds-lust bekooren;
Wilt na den Medicijn tot uwer zielen hooren;
Gebruyckt gheen boos vergif, dat ghy door hoop verdrijft,
Maer toont terstond berou, eer 't aen u ziel beklijft.
Valt ghy, staet weder op, en houd u aen de zonden
Niet tot het laetste eynd' (ô swacke Mensch!) verbonden.

Ambros: Ghy soeckt Medicijnen ende schuwt het Vasten/ als oft ghy een beter genees-middel kost vinden.

Wie hem op't wterste vertrouwt, sijn ziele schaet.
Wie vroegh genoegh oock comt, comt dickwils al te laet.
Denckt aen de Medicijn, genesing onser wonden.
Denckt aen de Medicijn, vergiffenis der zonden.
So wie oprechtelijck (na eys) sich houd daer an,
Ick seg dat die sijn ziels-heyl recht bekomen can.
Dan nu, 'k heb ander stof: Ick bid u om de traenen
Die Christus storten, om Ierusalems vermaenen.
Tot boeting van haer zond, tot af-stand van het quaet,
Dat ghy noodsaeckelijck oock so de wereld haet.
Slaet niet u oogh op mijn, die licht met u ken doolen,
Maer by u selven denckt: De wacht is mijn bevoolen.
Ist dat ick selyer dwael in't gheen ick myen leer,
't Is my ten minsten leedt; de misdaed schaed sijn Heer.

Doen

Doen ick niet ſo ick hoor, de ſtraffe is mijn eyghen,
En wat my noch ontbreeckt daer wil my God toe neyghen.
Toont weer u gunſt aen my, en doet gelijck ick doe;
De kennis van het quaedt die drijft mijn geeſt hier toe.
Denckt dat wy op der Aerd' gelijck ballinghen ſweven
Geduerende den tijd van't ſterffelijcke leven.
Vertrouwt de wereld niet, die ons lockt met een ſchijn,
Denckt dat wy Pelgeroms en vreemdelingen ſijn,
Die op een ander moeten ſtellen haer vertrouwen,
En hier een korten tijd alleen haer woonplaets houwen:
Verwachtende een aer vol vreughd' in't eeuwigh Rijck,
Waer toe het Wereld-haten dient noodſaeckelijck.
Die werdt in Godes Throon met Hemels-Schat bepereld
Hy die rechtvaerdigh leeft, en ſober in de Wereld.

Crates Heeft zijn rijsdommen inde Zee geworpen/ ſeggende: 't Is beter dat ick u verdrenck/ dan dat ick van u verdroncken worde.

Geeft ons den Philoſooph, den wijſen Crates niet
Een goed Exempel, om te ſchuwen veel verdriet:
„ Hoe dat de overvloed van Schatten 't hert beſwaren;
„ Begraeft hy die niet al in't diepſte van de baren?
Waer wt men mercken mach, waer wt men ken verſtaen
Dat hy't om voordeel heeft, en niet om ſchaed' gedaen.
Leert niet Pythagoras met wercken, en met reden:

De ſpijſe vã Pythago. zijn geweeſt wilde Kruyden/ende ſijn dranck een tooghje Waters.

Hoe met een weynighje Natuur wel is te vreden,
En wie dat meer betracht als de Natuur behoeft
Ontſteelt ſijn's herten ruſt, en maeckt ſijn Ziel bedroeft.
Wat baet het dat men ſchoon Exempels ſtelt voor ooghen
Als zy in het gemoed der Menſchen niet vermoghen?
Hoe ſeer dat men tot Deughd' met goed' vermaning ſtrijt,
Men achtſe voor onnut, om 't wereldſche profijt.
Comt ons aen d'eene kant de geeſt tot deughde raden,
Het vlees aen d'ander kant toont ons veel overdaden
Van Wereldlijcke luſt, die het gemoed om-roert,
Waer mede dat zy ſtrijd, en ſwaere oorlogh voert.
De gheeſt die raed ons vaeck de wereld te verachten,
Het vlees dat prijſt ons aen de wereld te betrachten,
En ſtelt ons ſchoontjes veur de welluſt die ſy geeft:
Hoe hy met vreughde loont die na ſijn wetten leeft.
Waer toe de ſnood' natuur (met ſterff'lijck vlees omhanghen)
Stracx de begeerte port ſijn gaven te ontfanghen.

Ver-

Verdrijft de goede geeft, en geeft het snoode vleys,
Doch niet het vleys alleen, den Duyvel oock sijn eys,
Men maeckt weer goed propooft de Wereld te versaecken;
Men sal een goed opset somtijds in't herte maecken:
Dat men de wil niet meer hier op dit Aerdsche Dal
's Werelds begeerlijckheyd sijn lusten geven sal.
Men voelt somtijds berou van dit of dat bedreven,
't En sal niet meer geschien, Heer! wilt het mijn vergeven.
Doch na een korten tijd so comter weer een gril,
Maeckt tusschen dit propooft dan weer een nieu verschil:
„ Waerom soud' ick de Bloem en Lelij van mijn daghen
„ Niet met een soete lust gebruycken na behaghen?
„ Waerom soud' ick de Lent, en 't bloeyen van mijn Ieught.
„ 't Vermoghen van mijn Haef, verspillen sonder vreught?
„ Waerom en soud' ick niet de schoonheyd van mijn Leden
„ Vercieren met het schoon van kostelijcke Kleeden?
„ Waerom en soud' ick niet (nu 't mijn de macht toe-laet)
„ So wel als die en die gaen leven na mijn staet?
„ VVech mijlle sottigheyd van geestelijcke sinnen,
„ Mijn Ieught is noch te swack om sullicx te beginnen.
„ Dat voeght den Ouderdom, en niet het Ieughdigh Lijf,
„ Dat liever in de Min soeckt soete tijd-verdrijf.
„ Daer drijft men weder wech de geestelijcke tochten,
„ En neemt de lusten aen die ons de Wereld brochten,
„ Als by gelijckenis: Men siet daer iemand gaen,
„ Men slaet sijn ooghen op, men schouwt het Lichaem aen,
„ Men werd terstond met lust van Liefde aengestreden
„ VVanneer men het gesicht slaet op de schoone Leden;
„ Wiens over-brave Leen; wiens Lichaems schoon gestalt
„ (Door't uyterlijck gesicht) u zotte sin gevalt.
„ Men glorieert in't schoon van d'aengename Leden:
„ Een trotse gang behaeght u zotte sinn'lijckheden;
„ Men sluyt de poorten op van d'oogen, waer door 't hert
„ Met overvloed van dees tot lust geterright wert.
„ Daer komt terstond een toght in uwer herten binnen:
„ Ick voel, eylaes! ick voel een soete brand der Minnen
„ Door 't uyterlijck gelaet van uwe schoonheyds kracht,
„ Noch schoonder op-gepronckt in nettigheyd van pracht,

„Niet ken mijn teere Ieught met meerder luſt vermaecken
„Als het gekrulde hair om u gebloosde kaecken.
„Niet iſſer daer ick my voel meerder meed' gewond
„Als met het ooghs-gelonck, en rood' corale mond.
Daer volght men ſtracx de Wet van ſinn'lijcheyds-begeeren:
Men moet Vrou Venus dan na haeren eys gaen Eeren;
De neus moet in de Kroes, de luſt moet by de Wijn,
De tong moet door haer kracht los en ontbonden ſijn.
De ſchaemt' moet aen een kant, vrypoſtigheyt moet woonen
In't herte, dat ſijn dienſt Vrou Venus ſoeckt te toonen,
Men doet haer Offerhand met Bachi claere vocht:
Daer werd op't goed ſucces een Santë om-gebrocht;
Het moeter nu toe ſtaen een volle Kroes te drincken,
Wy willen by den Wijn niet kreupel gaen noch hincken,
Maer leven na de luſt, maeckt u de ſorghe quijt,
Denckt om gheen ſwaerigheyd, 't is nu gheen ſorghens tijt;
Begeeft u tot de vreughd, en laet het vies beſwaeren
Van Goddelijcke reen, en't geeſtelijcke vaeren.
De voght raeckt in het hooft; het Lichaem werd gewond,
De ziele werd gequetſt van d'een of d'ander zond,
Die d'overvloed dan teelt; Want Bachi overdaden
Die ſijn gelijck wy ſien de wortel aller quaden.
Doch 't is een kleyne faut, ſeyd daer het zondigh hert,
Want door de Biecht ons alles weer vergeven wert;
En hier en tuſſchen ſtaet hy daer veracht, verſchoven,
Die't alles toe-behoort op Aerden, en hier boven,
Wiens macht men niet gedenckt die ons het leven gheeft,
En die van alle ding't begin ghevonden heeft;
Die onſe leden aen malcanderen gebonden
In 's Moeders Lichaem heeft, vertoorent men door zonden,
Waer ghy tot Helſche ſtraf ſijn Majeſteyt mee port,
Die in u Lichaem heeft des levens geeſt geſtort.
Ick moet (na mijn verſtand) verclaeren hier met reden
Waer door wy Gods geboon ſo dickmaels overtreden:
In 't miſbruyck van het goed (door groote overdaed)
Dat ons de Heer verleent tot goed, en niet tot quaed:
God geeft ſijn gaven ons om matigh van te leven,
En van het overſchot de Armen meed' te geven,

Het is een quaedt bertrouwen, te zondigheu op ſulcken gheloof: Ick ſal 't door de Biecht weer ſuyheren.

Want

Want overvloed die schaed, en matigheyd doet goet,
Die ziel in saligheyd, gesond het lichaem, voet.
Nu so ghy weten wilt van desen eens de reden
Waer door wy Gods geboon en Wetten overtreden.
Ick spreeck het vrylijck wt, u Luyden tot vermaen;
't Geschied: om dat wy niet met aendacht mercken aen
Gods groote Majesteyt, sijn Goddelijcke wercken,
Die wy (eylaci!) niet aendachtelijck bemercken,
Die ons door sijn genaed' bevrijd van alle nood,
God die een Meester is van't leven en de dood,
Wiens Majesteyt is waerd t'ontsien, en hoogh te Eeren
Als d'alderhoogste Prins, als Coninck, Heer der Heeren;
Wiens Naem dat Heyligh is, en vreeselijck niet min.
Laet dit (ô brosse Mensch!) beweeghen hert en sin.
So hy voor ooghen waer, hoe soud't keunen geschieden?
Het gheen men nu bestaet, soud' men alsdan wel vlieden,
En van 't geselschap ons af-scheyden (ick voor 't mijn)
Op dat wy Gode al dus Heyligh souden sijn.
Wilt Aerdsche Creatuur met kennis eens bespooren
Hoe dat ons rijcker God in armoed' is gebooren.
Bespeurt aendachtelijck met yver in u gheest
Hoedanigh op der Aerd' sijn leven is geweest:
De plaets van sijn geboort is open, bloot gevonden,
Alwaer hy (als versmaed) in doecxkens is gewonden,
Alwaer hy lijden wou in sijne teere Ieught,
Op dat ghy (Mensch) daer wt Exempel nemen meught:
Dat hy de Wereld heeft versmaed met sijn aencleven
Tot een verwondering des Werelds gaen begeven
Van teere Kinds-been af. Al 't schoon in 's Werelds oogh
Dat's rijckdom, wellust, eer, die God den Heer verspoogh.
Na desen heeft den Heer tot sijne dertigh Iaren
Geleeft, eer hy hem liet de Wereld openbaeren;
Daer na so is hy af-gescheyden van sijn Ouders,
En heeft een swaere last geladen op sijn schouders,
En heeft hem niet ontsien, noch moeyten, arbeyd, pijn,
Maer is geweecken by de Beesten ind' Woestijn,
Alwaer de goede God met waecken, vasten, lijden,
Met lange hongers nood 't onnoosel vlees castijden.

Chrisost: Matigheyd is voedtsel / Wellust / en gesontheydt / maer overdaed verderf moeylijcheyt en ziecke.

Marci 11

Verlaetend' de Woestijn, der Dieren wild gesang
Heeft God ten naesten by gepreeckt drie Iaeren lang,
In honger, kommer, dorst, in waken, vasten, braken:
Om 't Menschelijck geslacht yv'righ in Deughd te maken.
Matth. 8. De Vos die heeft sijn Hol, de Vogeltjens haer Nest,
Maer waer heeft God gerust van 't eerste tot het lest?
Wanneer hy heeft volbracht met Geestelijcke gratie
Het Heyligh werrick van sijn Leer en Predicatie:
Hy heeft hem (wt genaed') voor onse zonden groot
Begeven tot het kruys, ge-offert in den doot:
Een schandelijcke dood heeft Christus willen sterven,
Om onse glory (door sijn schanden) te verwerven;
En heeft van aenbegin tot in het laetste ent
Het Wereld-haten ons noodsaeck'lijck ingeprent,
Laet ons ootmoedigh eens tot God neyghen ons ooren,
Laet ons ootmoedigh eens ons Schepper spreken hooren.
Wat seyd hy doch aen ons, 't gheen niet beweegen ken?
Weeft Heyligh, want ick God de Heere Heyligh ben.
't Geen niet beweghen ken (o Menschen!) onse herten,
Die wy door geyle lust so dickmaels laten terten
Tot toghten van het vleesch; het Goddelijck geluyt
Gaet ons het een oor in, en 't ander weder uyt.
Ick heb (seyd God de Heer) rijckdom, wellustigheden
Versmaet. Versmaetse mee, en wiltse oock vertreden.
Verwerpt u herten doch begeerlijckheyd des vleys;
Onkuyshey d, gierigheyd, staet nimmer toe haer eys.
Maer ach! 't is al vergeefs, en waerdigh te betreuren;
Wat siet men daghelijcks onder den Mensch gebeuren!
Van 't gheen ons God verbied, en niet wil dat men doet,
Tot heyl van onse ziel, tot trooft van ons gemoet.
Het hert werd tot de lust getrocken van de vlaghen,
Die met een geyle tocht het snoode vleesch behaghen.
Ist niet der Hoeren aert? die met een slimme treck
Vaeck lieven met het oogh, en minnen met de neck;
Haer vriendelijck onthael, de loncken van haer ooghen,
Uytwendigh als oprecht, inwendigh niet en dooghen;
Prov. 5. 3. Haer lippen sijn gelijck een soeten Heunigh-raet;
Diens ziele daelt ter Hel die op haer weghen gaet.

Wat

Wat is haer loose tong, tot lock-lust wel gehanghen?
Ist anders als een strick om zielen meed' te vanghen?
Wat is haer gluurend' oogh aers als een valsche Wet
Die zy met geyl gelonck de lust te vooren set?
Haer vriendschap is vergift; So is oock haer onthaelen.
Haer Huys een Helsche wegh, die d'arme ziel doet daelen
Tot in doods-kamer toe. Haer vriendschap is een pil,
Die met haer krachten dood, diese gebruycken wil.
Schoon dat zy met een schijn u vriendschap ken bewijsen,
Schoon dat haer gladde tong de Deughde weet te prijsen,
Schoon dat zy roemt van heyl; Denckt dat het strecken kan
Niet anders als met schijn u lust te locken an.
Gheen Mensch begrijpen ken de list der geyler Vrouwen,
Die zy (in schijn van heyl) verborghen keunen houwen.
Wie kent de dubbelheyd van haer verkeerde mond?
Haer tonghe prijst de Deughd, maer 't hert bemint de zond.
„Een Appel laet sich vaeck van buyten so aenschouwen
„Dat men die (na het oogh sal) voor de beste houwen
„Die keur oyt picten wt; maer als men binnen siet,
„Hoe schoon 't uytwendig scheen, 'tinwendig deughter niet.
„Wat baet de smaeck het soet van spijse die men derven?
„Wat soetheyd ken de tongh door inbeeldingh verwerven?
„Schoon dat men een vergif, bekleed met soete schijn
„'t Uytwendigh dat bedrieght door 't innerlijck fenijn.
So gaet het met den Mensch, die met veel slimme treken
Versoeten haer fenijn met deughdelijck te spreken;
Van binnen als een Wolf, van buyten als een Schaep,
En wieghen so haer ziel (God betert) in den slaep.
Veel sullen voor het oogh van die gheen die zy haten
(Door een geveynsd bedrogh) als vrienden haer gelaten.
Veel sullen (als een vriend) ons toonen schoon gelaet,
En wesen met het hert een vyand in der daet.
Veel sullen ons (als vriend in schijn) tot welvaert raden,
Tot welvaert van haer self, ons in der daed tot schade.
Veel weten met de mond ons alles goeds te doen.
Veel sullen haer met vlijt tot onsen voordeel spoen,
Om ons door staet en Eer te brenghen tot gelucken,
Maer soecken in der daed ons heel te onderdrucken.

Toont ons Fortuyn haer gunst, en dat men weet niet hoe,
Dees trotst ons dan met roem: 't comt by mijn wijsheyd toe.
O valsch laet-duncken, wt verkeerde grond gesprooten,
Waer't naer u wil gegaen, men waer veracht, verstooten,
En gantsch'lijck onder u vertreden, en verdruckt,
Waer't ons (door Godes wil) ten besten niet geluckt.
't Geluck dat comt van God. Dies sijn u zotte praten,
En 't valsch laet-duncken mee noodsaeckelijck te haten.
Ghy sult (verdoolde Mensch) bespeuren metter daet
Dat beyde Lijf en Ziel voor u noch open staet,
Om u tot Werelds-haet noodsaeckelijck te raden,
Op dat ghy niet en soud u Ziel-heyls-recht versmaden.
Laet varen dees die u streckt tot een wreed verniel,
't Geluck des Werelds is een Kancker voor de ziel.
Het is een reyn verbond 't gemoed met God te paeren,
Om 't Hemelsche geluck het Werelds laten vaeren.
Wat isser voor een ziel ter Wereld meerder vreught
Dat men wt liefd' vermaent sijn even-Mensch tot deught?
Maer ken een quaed gemoed sich in de deught vermaken?
En ken een goed gemoed verheughen in quaed' saken?
Ick laet my duncken neen. Waer toe dan mijn vermaen?
Om dat een vroom gemoed in deughd sal blijven staen.
Is dan alleen hier toe den arbeyd van mijn schrijven?
Schoon dat het niet en baet; 't sal aen mijn selfs beclijven,
Na dat het is van my met goede wil gedaen,
En na het is gedaen: Laet mijn (o God!) ontfaen.
„Wat kender oyt den Mensch ter wereld meer behaghen
„Als tochten van het vuyl des werelds te verjaghen?
„Wie dat sijn waerde ziel wil houden suyver, vroom,
„Die geef sijn dertel vleys niet al te langhen toom.
Hoe-wel het swackste goedt der redelijcker Dieren
Ons met een slimme treck vaeck door de ooren gieren,
Sy koocken't weeld'righ hert met onbeschofte brand,
En in een quistigh nat, dat bruyst tot voor de tand,
Daer schaemt noch stuytē wil, nog kan; maer vliegt na d'ogē;
Hier vind sich dan de schaemt heel schandelijck bedrogheu.
Wat is der Vrouwen aert? Wat is der Hoeren doen?
Dees is een slimme treck, d'ander een geyle soen.

Dees

Dees achterhaelt ons stracks. d'aer doet de Ziele schade;
Bedachte wijsheyd vind sich dan met mal belade.
Nu coom ick eens tot die, die gaerne haere Ieught
Gebruycken in de lust van Wereldlijcke vreught,
Al waer dat men den buyck gelijck een Afgod eeren,
Met lecker spijs en dranck, wellustigh banqueteeren:
Hier is een Bruylofs-Feest, daer alle kostelheyd
(Tot overdaeds gebruyck) is voor de Ieught bereyd.
Daer klinct het snarenspel, hier toont mē schoon voor d'oogē
Der Menschen hooghste lust in't Wereldsche vermogen.
't Bevalligh roode goud blinckt met een gulde glans,
't Verkeerde spel lockt ons aen d'averechtse dans.
Daer siet men d'hovaerdy in d'hooghste graed gezeten.
Daer siet men eerst te recht hoe ootmoed werd vergeten.
Trots gaeter meest in swang, en om de meeste Eer
Pronckt ieder op het schoonst', praelt ieder meer als meer;
't Is zijd' al watter kraeckt, 't is goud al watter blinct,
't Is Eedel datmer eet, 't is Nectar datmer drinct,
't Is Godlijck datmer spreeckt; Men eerter Gods geboden,
Maer (dat men 't recht versta) het sijn verzierde Goden:
Het een, een Bachus is, het ander een Iupijn,
Wiens Sacrifici is een gulde Kop met Wijn,
Die eertmer met gebeen van veel onnutte reden
Wt dertelheyd des vlees; de deught die werd vertreden:
Men leeft na wet, noch re'en, na reghel, recht, noch maet,
Maer ongebonden wulps, in vuyl onnutte praet,
Heel wuft, vol wangelaet, brootdroncken, overdaedigh,
Laet-duncken, trots van moed, ongodlijck, en lichtvaerdigh.
Ach! dees bedriegend' oogh van de verblinde Ieught,
Die haer behaghen voe'n met haer schijn-soete vreught.
Is hier de Wereld niet met haer gevalschte treecken,
Waer door zy ons belet van Godes woord te spreecken,
Maer blaest de herten in: Wie hier doet deughts-vermaen,
Doet blijcken dat hy gheen bequaemheyd weet te raen;
Want alles heeft sijn tijd; Men moet onderscheyd maecken
Te spreecken op sijn tijd, na eysch van alle saecken.
Het is een viese geck, die dese wijse gril
Gelijck de Roosen voor de Verckens stroyen wil.

Augustin. De Hovaerdy is eē oorsprong aller sonde.

Jacob 5. Schrept in u ellenden die u overcomen sullen.

Hieroni: 't Lichaem dat hem in veel wellustē ghewentelt heeft / moet men kastijē. Veel gelach vergeldē met ghebuurigh schreyen.

O we-

Pet. 3. In den lestē dagē sullen der (in bedrogh) spotters eñ geckers comen/ wandelende/ na haer selfs lusten: Dewelcke (indiē zy haer by tijds niet en beteren) oock sullen moetē lyden dat Godt met haer sal spotten ende gecken.

O Wereld! en ô Mensch! tot Wereld so geneghen:
Hoe onbedacht strijd ghy u zielens wel-vaert teghen.
't Is waer, de Wijse-man seyd: Alles heeft sijn tijt.
Doch aen wiens brosse band ghy so verbonden sijt:
Dat ghy niet anders tracht als een gewoont' te maken
Na tijds gelegentheyd in vreughd' van werelds saken.
't Behaghen is so seer gebonden aen de wil:
Waer wat te quicken is, men moet stracx op den tril.
Seer wel seyd Augustijn met treffelijcke reden,
Dat de gewoont' ons brengt tot veel noodsaeck'lijcheden.
't Noodsaeckelijck is goed. Noodsaeckelijck is quaet.
Goed ist noodsaeckelijck, wanneer't veroorsaeckt haet;
Haet, om de wellust van de wereld te versmaden.
Quaet, om de wellust te beminnen, t'onser schaden.
En ist (ô Aerdsche Mensch!) niet wel beklagens waert
Dat de gewoonte u noodsaeckelijckheyd baert,
Tot werelds-vreughde, die soet toonen met een schijn,
Maer metter daed in't eynd' doen smaken haer fenijn.
„'t Gaet heden met de Mensch, gelijck de Kindsche daghen
„Boven de soetste lust het Kinder-spel behaghen,
„Wanneer de tijd verloopt, en dat een rijp verstant
„Ons 't soete Kinderspel voor malligheyd in-plant.
Wy achten't sotterny, door't Mannelijck bedaeren,
Wanneer 't herdencken ons vernieuwt de Kindse jaeren.
So gaet het toe (ô Mensch!) so lange als men leeft
(Door de begeerlijcheyd) 't hert aen de Wereld kleeft.
Maer ach! wanneer de ziel sich voelt versocht van Gode,
Wiens Godelijcke wil het Lichaem soeckt te doode.
Als dan door een berou 't gemoed met schaemt' beklaeght
Dat ons het Kinderspel ter wereld heeft behaeght.
VVat is het Kinderspel? Eylaes! het sijn de gaven
VVaer onse herten dickmaels legghen in begraven.
Ist niet recht Kinderspel: dat men om 't werelds goet
Met onversade lust hier op der Aerden wroet?
Ist niet recht Kinderspel: in Mannelijcke Iaeren
Met groote slaverny veel Schatten te vergaeren?
Ist niet recht Kinderspel: dat men sijn Naesten haet
Om 't wereldse genot, alleen door eyghen baet?

Ist

Eccle. 10. Waer en is niet schelmachtiger als een gierigh mensch. Om den gierigen Duyvel te overwinnen (seydt een seker Autheur) salmen dickwils gedencken te moetē sterven/ende aen te merken dit korte verganckelijcke leven.

Ist niet een Kinderspel te stellen sijn vertrouwen
Op wereldlijcke Eer, te minnen schoone Vrouwen?
Ist niet recht Kinderspel: dat men door Werelds-pracht
Soeck by den Mensch te sijn ge-eert, en hoogh-ge-acht?
En is het niet te recht een Kinderlijck bedrijven
Te scheppen onse lust in't Spel van Goude Schijven?
Het is recht Kinderspel: dat wy om 't Aerdsche goed
So bitter en so wreed pijnighen ons gemoed.
Wanneer wy 't levens-glas gevoelen af te loopen,
Ken dan u heele Schat een uurtje levens koopen?
Ken dan u overvloed u teelen eenigh vrucht
Waerom 't benaud gemoed uyt-braeck so menn'gen sucht,
En zieltooght na het eynd'. O Mensch! laet u gedachten
Met een oprechten grond op desen doch eens achten.

Mathe 5. Wee u ghy Rijcken.

Treed eens in u gemoed, spreeckt daer u selver an,
Ghy sulter licht meer sien als ick u schrijven kan.
Gedenckt (o Mensch!) de dood, het eynde van u slaven,
't Begin van u verdriet, door 't misbruyck van Gods gaven.
Gedenckt (o Mensch!) de dood, een eynd' van al u lust,
Een dief-egh van u vreught, een roof van alle rust.
Laet dit niet min (o Mensch!) u snoode herten raecken,

Pro. 11. c. Die zijn naesten veracht die is onwijs/ maer een verstandigh Man sal swijgen.

Die u vaeck van de nijd veel Logens wijs laet maecken.
Eer ghy de waerheyds grond dickmaels te recht verstaet
Stroyt ghy een boos vergift van onverdiende haet,
Spuw't op u Naesten wt 't vergif van laster-woorden,
Door't steelen van haer Eer, 'tgheen zielen ken vermoorden,
En stroyt u boos fenijn, met kennis noyt door-sift,
En smoort u Naestens faem in vuyle lasters-drift.
„Hy moet tot dievery niet werden ingenomen,
„Wiens vreese voor de doot der galgen hem doet schromen.

Augustin. De waerheyt ken wel hoor een wijt onderdruckt maer niet overwonnen werden. De ongerechtigheyt ken wel hoor een wijt bloepē/maer niet bestandigh blijven.

Gheen snooder dievery, als dat men iemands Eer
Steelt met een vuyle klad, door wraeckgierigh begeer.
Gedenckt dat Godes straf rechtvaerdigh sal kastijden
Die sulcke faut begaen, en troosten haer die't lijden
Geduldigh om de Liefd' daer 't God om heeft geleen,
Die als een Capiteyn heeft selfs voor aen getreen,
En bad noch voor de gheen die quaed aen hem bedreven.
So doen ick nu: o God! wilt haer misdaed vergeven.

Vergeeft haer die mijn oyt misdeden eenigh ding,
Door oorsaeck: niemand leeft die'm noyt te buyten ging.
Wy moeten al te saem vergeven en vergeten,
So wy een Christen Mensch oprechtigh willen heeten.
'k Treed buyten mijn besteck: 'k vermaen u al gelijck
Het Wereld-haten ons te sijn noodsaeckelijck.
Daer werd in onse tijd van dagh tot dagh bevonden
Hoe licht de Menschen nu vervallen in de zonden,
En segghen tot Solaes: David heeft zond' begaen;
Maer weynigh doender nu dat David heeft gedaen.
Ambrosius. Men sal het sachte Bedd' in harde plaets verkeeren,
De kostelijcke zijd' in ruwe hairen kleeren.
Een groote zonde moet alleen niet met getraen,
Maer wercken van berou oock dickmaels sijn voldaen.
Hoort eens hoe God de Heer hier laet door de Propheten
Isaia 3. O Menschelijck geslacht! ons sijn beloften weten:

Om den zin van desen breeder te verstaen/ sal den Leser gelieven Isaiã te voorlesen int 3. Cap.

„Aen het hovaerdigh volck, die in het schoon gecier
„Van't Lichaems pronckery genieten haer playsier,
„Die in het ydel schoon een groote glori maecken,
„En 't Lichaem haeren God. Beklaghelijcke saecken!
„Om dat de Dochteren van Syon sijn geweest
„Trots, opgeblasen, door een hovaerdighe gheest,
„Met uytgestrecten hals, na hovaerdys vermoghen,
„Gingen zy by der straet, met wincken haerder ooghen,
„Met kostelheyd van pracht haer schoone hals bekranst,
„En met de voeten zy daer hebben als gedanst.
„Hierom sal God de Heer (seyd Isaias) raecken
„De toppen haeres hooft, en salse kael doen maecken.
„God sal oock in dien dagh wech-nemen het cieraet
„Dat op sijn prachtighst' aen het vuyle Lichaem staet:
„De schoenen schoon geciert, de maenkens, de halsbanden,
„Het borst-gecierfel, de Iuweelen om de handen,
„De gulde snoeren, die de vleghten cieren doen,
„In't kort: al het cieraet, waer op men ken vermoen.
„Ach! voor een soete reuck, sal vuyle stanck verschijnen,
„En voor de reep, een bast, om 't Lichaem meed' te pijnen,
„En voor't gekrulde hair, een kael en beenen hooft,
„Van't schoone sneeu-wit vel, en kaecken rood berooft.

„Siet eens hoe God bekent sijn al de pomperyen.
„Siet hoe hy heeft getelt 't getal der hovaerdyen.
„Siet eens hoe God de Heer sijn straf rechtvaerdigh geeft.
„Beschaemt (in arremoed) haer lust verandert heeft.
„Veel rijck sijnde van macht, wiens lust, met wil, verschilde,
„En door de overvloed niet wisten wat zy wilde,
„Die weer tot arremoed' gecomen sijn in rou,
„Niet wisten wat men van armoed' beginnen sou.
Laet u door desen doch (ô Mensch!) ten besten raden.
En leert noodsaeckelijck de hovaerdy versmaden.
Leest eens met aendacht door dit Christelijck vermaen.
Denckt dat het in den dagh des oordeels dus sal gaen.

Vermaeningh/

Om te

Gedencken het Wterste;

Noodsaeckelijck tot profijt van 't
Wereld-haten; Liedsche-wijs
gheftelt.

STEMME:

Vaert wel Scepters.

DE Wereld, of 't cieraet van Wereldlijcke lusten,
Is niet dan ydelheydt der ydelheen, eylaes!
't Gheen men te recht bevind als 't Lichaem soeck te rusten
(Door doode slaep) in't graf, daer 't is der wormen aes.

De lust in't spitste top van mijn vernuft gherefen,
Om af te beelden (na vermoghen van mijn macht)
Wat dat het leven is, of wat het schijnt te wesen,
So ick niet te vergeefs vertrou mijn swacke kracht.

Het leven heeft ons God op Intereſt gegeven,
Ter tijd toe dat de dood voldoeningh van ons eyſt,
En dat zy ons ontrooft de krachten van het leven,
Op dat de ziel van hier na Godes wooningh reyſt.

Waer niet de woorden, maer de daed ſal moeten gelde,
Om (na ons wercken) loon van Chriſto te ontfaen;
Waer onſe zonden ons al ſelver ſullen melden,
Die in het Boeck van ons gemoed geſchreven ſtaen.

Geluckigh is den Menſch die daer mach ſijn bevonden
Suyver, en ſonder vleck, voor Godes aenſchijn ſoet:
Dat's die door waer berou van ſijn bedreven zonden
Geſuyvert heeft de vleck van 't knaghende gemoet.

God ſal ſijn oordeel voor den Menſche gaen bereyden,
En geven ieder loon, na dat hy heeft gedaen:
De Bocken ſal de Herder wt ſijn Schapen ſcheyden.
Wee! die het oordeel moet tot ſijne ſtraf ontfaen.

Wat ſal (ô trotſe Menſch!) wat ſal u trotſheyd baten
Wanneer u ziel voor God met zonden is bevleckt?
Een eyſelijck geween u ſtem ſal hooren laten:
O Berghen! valt op ons. O Heuv'len! ons bedeckt.

Wat ſal dan baeten 't ſchoon gecierſel der Paruyck?
Het blond gekrulde hair dat om de Pruyck verſpreyt?
Als ons de wreede dood de ooghen doet toe-luycke,
Wat is die glory dan anders als ydelheyt?

Wat baet het ſneeu-wit vel, verciert met bloosde kaecken?
Wat baet dan ſchoonheyts-lof, daermẽ veel moet op draegt?
Ken't ſchoon, van ſchoonheyds-lof, met glory iets vermaken
Als van't geworremt ons het vleeſch werd af-geknaeght?

Wat baet dan fiere gangh? Wat baten trotſe treden?
Wat baet dan pracht van zijd', 't pompeuſelijck gepronck?

Wat

Wat baet dan 't schoon gestalt van lichaem en van leden?
Wat baet dan soet gelach, of vriendelijck gelonck?

Wat baet de rijckdom dan, of macht van machtigheden
Een's Conings, Vorst, of Prins, ja Keyserrijck van Haef?
Hoe menigh heeft de dood van desen overstreden,
En door haer macht gemaeckt so menigh Heer tot slaef.

Hoe ken Natuur noch sijn geneghen door 't begeeren
Na 'tgeen dat voordeel schijnt, nochtans tot schade strect?
Wanneer begeert men laet genegentheyd verheeren
Door onversade lust, onrust in 't hert verweckt.

Waer van dat voedster is de gierigheyd boos-aerdigh,
Die door haer valsche lust begeert' met schijn bedrieght,
Dat sy het meest verkiest 'tgeen dickwils 't minst is waerdigh
Vertrout haer schalcheyd niet, haer snoode list ontvlieght.

Wiens schadelijck bedrogh in waerheyd men kan derven:
Wanneer men het gedaght tot doodes komst verport,
Neemt mijn vermaen in 't goed (ô Mens!) **gedenckt te sterve.**
De tijd die vlieght so snel, en 't leven is hier kort.

LAet u in den slaep niet wieghen
Van de Wereld (Mensch) bedrieghen,
Die gelijck een Hoere doet:
Op-gepronckt, en schoon van vooren,
Om de Menschen te bekooren
Met haer vuyle overvloet.
Voorspoet stelt zy schoon voor d'ooghen,
Doet in desen haer vermoghen:
Rijckdom zy te vooren zet,
Ydel glory, weeligh leven
Zy ons vaeck belooft te geven,
Om te trecken in haer net
Onse zielen, door 't begheeren,
Maer wie desen af ken keeren,
Met een walging teghen staen:

Ghelijck een Visch door de Wurrem/ een Voghel door 't Net: Alsoo werdt een gierigh mensch door de ydele gaven des Werelds in den strick van zijn eeuwige qualijc vaert getrocken.

Die sal sijn gemoed bevryen
Van veel plaghen, en veel lyen,
En des Duyvels strick ontgaen.
Ach! de Wereld is een Hoere,
Die op onse ziel gaet loere,
Even als het Duyf je vlieght:
Dat door 't locken, en door 't fluyten
Vaeck sijn snelle vlught sal stuyten,
Waer door het sijn selfs bedrieght.
Even als een Hoeck, om-hanghen
Met een Wurmpjen, om te vanghen
't Visjen, dat na desen haeckt:
Door begheerte valsch bedroghen
Werd het in een strick getoghen,
Daer het aen sijn dood geraeckt.
Ey! wat is doch 't aes der wereld
Goude Kroonen rijck bepereld?
't Sijn maer wurmpjes, anders niet:
Daer men ons meed' soeck te locken,
Daer wy werden door getrocken,
In de strick van't Helsch verdriet.
Wat sijn Werelds hovaerdyen?
Sijn't gheen snoode toveryen,
Duyvels listen, ziels torment:
Die ons so verr' doen vergeten
Dat men (door het boos vermeten)
Gode, noch sijn selven kent.
Leert (o Mensch!) 't noodsaeck'lijck haten,
Werelds-lusten te verlaten.
't Vyer van u begeerten blust.
Leert, ey! leert begeerte sterven,
En het vleesch sijn wellust derven,
Dat in sachte pluymen rust.
Schoon dat ghy mijn leer in't schrijven
Acht voor malle tijd-verdrijven.
Ick acht dat u zot verstand
(Aen de Wereld so verbonden)
Waent mijn selfs te sijn vol zonden,
Slaet mijn wercken van der hand.

Hoe

Een oprecht en deugt lievend gemoet salt goet doē van geenige zōdaers verachten/maer voor goedt aennemen. Wederom eē quaedt ghemoedt/ ofte een ondeugdelijc mensch en kē tot lust der deugden eñ oeffeninge van goede wercken/sich niet belegerē noch in goet doen geē vermaeckingh scheppen ten zy door schijn wiē s bedrog de ziele doot.

„ Hoe ken 't quaed gemoed vermaken
„Sich in Deughdelijcke saken.
„Wederom; Een goed ghemoet
„Sal het goed niet varen laten;
„Goeden staet het quaed te haten:
„Wee hem die in schijn dat doet.
Is ter Wereld oyt bevonden
Eenigh leven sonder zonden?
Ogh! ick laet my duncken neen.
Maer wt deughdelijcke wercken
Ken een goed verstand licht mercken,
Of men uyt dat spoor wil treen.
Om te treen van zondens pade
Op de wegh van Gods genade,
Moet men leeren eerst versmaen:
Rijckdom, wellust, quaed vertrouwen,
Of men ken het spoor niet houwen
Om de rechte wegh te gaen.
Ogh! de rechte wegh is lijden:
Lijden brengt ons tot verblijden.
Lijden maeckt de zielen rijck.
Lijden ken de zielen baten.
Lijden is het Wereld-haten.
Lijden is 't Noodsaeckelijck.
Comt tot lust de Wereld raden,
Lijden moet de lust versmaden.
Werd men van wellust bestreen,
Lijden moet het al verdraghen.
Lijden moet het al verjaghen.
Lijden moet het al vertreen.
Werd men van de nijd bedroghen,
Valsch gelastert, en beloghen,
Lijden neemt het al in 't goet.
Lijden moet het alles heelen.
Lijden sal het God beveelen.
Lijden maeckt het bitter soet.
Lijden acht ick Wereld-haten.
Lijden doet het al verlaten.

Lijden

Lijden wil gheen wraeck van't quaedt.
Lijden wil gheen quaed, quaed loonen.
Lijden wil het quaed verſchoonen.
Lijden ſoeckt der zielen baet.
Dickmaels ſal de Wereld heelen
Iemands Eer en Faem te ſteelen,
't Gheen de vromen niet betaemt.
Lijden leert de wraeck-luſt breecken.
Lijden mijdt het weder-wreecken.
Lijden maeckt den dief beſchaemt.
Wilt ghy Werelds-ſtricken mijden,
Leert voor alle ſaken lijden:
Lijt, mijt, ſpijt, en trots verdraeght.
Sluyt u ooghen, ſtopt u ooren,
Laet u door gheen quaed bekooren,
Die door 't oogh in't herte jaeght.
Sien ons ooghen quaed' gebreecken.
Hoort men iemand laſter ſpreecken;
Hoort het, of ghy 't niet en hoort.
Sluyt u ooghen door het lijden,
Om 't geſicht voor't quaed te mijden,
Dat tot zonden vaeck bekoort.
Wie ken lijden, en verdraghen,
Vind ſijn vyanden verſlaghen,
Door het lijden hier op Aerd'.
Wie ſijn leed met leed wil wreecken
Sampſons-kracht ſal hem ontbreecken;
Maeckt by God ſijn ziel onwaerd.
Noch moet ick hier (door het lijden
Meerder zonden leeren mijden)
Eerſt verhaeleu klaer en naeckt:
Hoe wy (door het quaed geneghen)
Tot onkuyſheyd ons begeven,
Hoe men tot onkuyſheyd raeckt.
Eerſt, want wy noch jonck van leven,
Curieus ons gaen begeven,
Buyten order, buyten raet,
Alles te doorſien, doorleſen.

Te

Te beproeven sonder vresen:
Daer d'onkuyscheyd wt ontstaet.
Herreberghen tot veel smerten,
So d'onkuyscheyd eerst in't herte
D'eerste Ionckheyd gepasseert:
Sal men door ontsteecken sinnen
Ydel licht geselschap minnen,
Daer men daegh'lijcks by verkeert.
Dit sal ons de weghen toonen,
Plaetsen, midd'len, en persoonen
Ons aen-prijsen (sonder schaemt)
Geyle praetjes, om bekooren,
Somm'ge (seg ick) gaerne hooren
't Geen der Eeren niet bet aemt.
En men raeckt allengs kens veerder
Tot om-helsen, hand'len, meerder;
Dat dan Nicht of Neefje doet.
Satan sal daer niet ontbreecken,
Om dat vyer voort aen te steecken,
Datter meer uyt volghen moet.

Augustin. De onkuyse menschē zijn sonderlingh verliefd op dit leven/om hier (waer't mogelijc) altijdt te zijn. Zy zijn seer berzot tot de personen/die zy natuurlijc ofte vleeselijc beminnen/welc zy dicmaet willen zien ēn spreekē/ meynende te blussen den brant dā haer ontstokender Naturure.

't Is recht den aert der Hoereede onkuysche handelingh van iemandt toe te staen/ende alsdan sich selvē met een schijn van haer begeerte te wesen te beklaghen / om door sulcx die ghene te beschuldighen/ met wien zy voldaen heeft. Maer wie sich waerachtigh wil ontschuldighen, ende den Naem van een Eerlijcke Dochter draghen/ sal noyt ghedooghen ofte toestaen eenighe onbehoorelijcke Begheerten reden van onkuyscheydt/ veel min onbehoorelijcke handelingh (uyt onkuysche ontsteken) in dertelheyd te pleghen.

Och! men voelt noch van de zonden
Gheen berou, hoe diep de wonden
Sijn gepeylt, door waere schaemt,
So verblind sijn onse ooghen,
Door de wereld so bedroghen
Dat men dat maer vriendschap naemt.
Zonden werden voor gheen zonden
Op de wereld meer gevonden,
Quaed geloof dat gaet in swanck,
Gods gebod men overtreden
Door de snood' begeerlijcheden
Die ons houden in bedwanck.
Comen lusten ons bestrijden,
't Vlees sal om de geest niet lijden,

't Gheneene segghen is hedensdaegs oorsaeck veler zonden: Waer iets bestaen wert 't welck onbehoorlijc is nae excuseert het: 't As hupden de manier/ende ondertusschē werdt onse Ziel van de Wereldt bedroghen.

Had geleen 't vlees om de geest:
David soud' noyt in de zonden
Sijn van Overspel bevonden
Met Urias Vrou geweest.
Zondigh wy ons tijd verspillen:
Om dat wy niet lijden willen,
Als de Wereld ons bestrijt,
Met begeerte tot haer gaven
Woelen wy als Aerdsche slaven,
Om het wereldsche profijt.
Men siet dees en die brageeren,
Opgepronckt met weytse kleeren:
Alles na het nieu fatsoen.
Onrechtvaerdigheyd sal slooven,
Quaed' begeerte, steelen, rooven,
Om een ander na te doen.
Op dat ick niet heel vervreeme
Van mijn alder-eerst voorneemen,
Daer ick weder nu na keer;
En ick sal noch iets doen blijcken:
Dat ick heel noodsaeckelijcken
Voort de wereld haten leer.
Ouders dickmaels om de Kind'ren
Groot te maecken, zielen hind'ren:
Rapen, Schrapen in haer Nest,
Rooven, sloven, woelen, loopen:
Souden Lijf, en Ziel verkoopen,
Achten't werelds voor het best.
Maecken dees gheen swaere wonden
Aen haer zielen, door de zonden?
Ogh! drie-dubbelt dees misdoen:
Dat zy overvloed begeeren.
Wat kent aers de Kind'ren leeren:
Als de hovaerdy te voe'n.
Tot veel lust het hert te trecken,
Tot veel overdaed verwecken
Ons natuur en snood' begeert:
Ouden gierigh, jonghen milde

't Ghemeene segghen der gieriger mẽschen is dese: Die geẽ gelt en heeft / is niet gheacht nochte wert niet ghezien by dẽ mens. Maer ogh / wel te recht seyt de Wijse man: Daer en is nitt ongoddelijcker als een gierig mens En ist dan niet beclagelijc / te sloben om ghe-acht te sijn by den menschen / eñ Gode te vergeeten?

Speelen

Speelen Ruyterlijck den gilde:
So gewonnen, so verteert.
Staet een Boom, met duysend bladen
Opgepronckt en fray beladen,
Kapt de stam eens midden deur,
Al de bladers sullen dorren,
Niet alleen den Boom verporren,
Maer het Loof oock tot getreur.
Ogh! hoe wijs, met malle sinnen,
Werelds Kind'ren, wereld minnen,
En verbreyden Satans Rijck,
Om den Babel te vergrooten.
Die te recht gehaet, verstooten,
Dient te sijn noodsaeckelijck.
Haet en Nijd is ons van noode:
Om begeerlijckheyd te dooden,
Traegheyd in het Aerdsch gewoel,
Maer men siet contrary beuren.
Ogh! ick sorghe voor u treuren,
Die u maeckt des werelds Boel.
Ogh! hoe loopt men, en hoe slaeft men.
Ogh! hoe woelt men, en hoe draeft men.
Om 't vermaledijde goet.
En hoe traegh (waerd te bekermen)
Om Ierusalem te beschermen,
Daer't ons al van comen moet.
Menschen die in goede saecken
Altijd wtstel weet te maecken
't Goedt-doen tot een ander dagh.
Soud' ick nou wat goeds gaen hooren?
Neen: mijn comt wat aers te vooren,
Dat het mijn niet beuren magh.
't Is in't loopen niet geleghen:
Want wy weten wel wat weghen
Dat ons God gebied te gaen.
God kent hert, en mijn gedachten,
Want het mach my nou niet wachten.
De wil neemt God voor 't werck aen.

De Boom werdt hier verstaen den Mensch/ eñ de Bladers Rijckdommē/ de stam dē Eygenaer van de rijckdommen/ het Loof, de Erf genamen.

Vele rijcken waenen dat het wijselijck is: wanneer zy't lof verdienē/ 't welc aldus luydt: Die Luyden hebbent wijselijck aengeleyt: hebben haer sober eñ nau beholpē waer mede zy haer rijcdommē verkregen hebbē eñ haer Nacomelinghen groot ghemaeckt hebben. In der waerheydt het waer een goedt ende groot Lof waer die soberheydt geschiedt om den Armen te versorgen/ maer Eylaci 't is beklagelijck/ door dien de onnutte besparingh van de nacomelingē weder onnuttelijc verteert werdt.

Wereldsche begeertē zijn verhinderniſſen van veel deughden.

De Doodt wert hier verstaen by 't Kappen.

Werdt den Mens somtijds van de geest tot eenighe deughde (profytelijck voor de ziel) aengedrevē / te weten: om Gods woort te gaen hooren / oft den Armen met een Alomis te gedencken de wereld sal onse begeerte wederom ontsteecken / eñ voor oogē houden: Och dat mach mijn nu niet veurē om te kercken te gaen: Ic heb wat anders te doē. Soud ick wat om Godts wil geven? neen. Ick moght dat selver gebreck hebbē: Onse lieben Heer weet dat mijnhert goedt is / eñ die sal't hert voor de daet aen nemen. Okranc vertrouwen der Menschen. O Weeld / noodsakelijc te haten.

Menschen! moght ick met mijn traenen
U beweeghen door vermaenen:
Ick schreef met een traenen-vocht,
En ick soud' mijn willigh voeghen
Om u leeren te vernoeghen,
Dat vermaenen baeten moght.
Maer ick wil niet verder praeten:
Als de Wereld leeren haeten,
Die't behaeght die neemt het an:
Dat ick leer de Wereld haten,
En noodsakelijck verlaten;
Daer weet God de oorsaeck van.
Het geschied niet sonder reden
's Werelds overdadigheden
Porren my tot dit bedrijf,
Door een walging van de zonden
Ben (noodsaeck'lijck) ick verbonden:
Dat ick van't noodsaeck'lijck schrijf.
Sijnder daegh'lijcks jonghe sinnen
Die haer voeghen tot het Minnen;
't Eerste dat men vraghen sel:
Ken hy na de Wereld leven,
Heeft zy duyten mee te geven,
Isser gelt, so ist al wel.
Dickmaels in die selfde saecken
Sullen't and'ren anders maecken:
Een die lieft op Deughde bout,
Soo't hem maer gebreeckt aen Schijven
't Hylick dat sal achter blijven
Om een handeken vol Gout.

De rijcdommē en sullen niet baten in den daghe der wraecke / maer de rechtvaerdigheyd verlost van der doot. Prov. 11. Cap.

Wijsheyd sal men sott'lijck laecken,
't Gelt ken wijse zotten maecken;
Niemand zot, als die niet heeft.
Wijsheyd sonder ghelt verschoven,
't Gelt gaet nu de Deughd' te boven,
Hoe ondeughdigh dat men leeft.
Ontwaect (ô Mensch!) met my: 't is nu geen tijd om slaepen,
Noch om gheen twistigh slijck van Silver, Gout, te raepen.

Daer

,, Daer men verkeert om wroet, en lift bedrogh ift recht
,, Dan gruwel hovaerdy blijft 't eynde van 't gevecht,
,, Subtijle lifts gebruyck van yd'le Werelds-kanfjes,
Springht (door een quaed'gewoont) aen averechtfe danfjes,
Waer het bekoorlijck fpel van onfe quaed' begeert
(Door liefde van het gout) in wellift meeft brageert,
Doch buyten maets befteck, en met verkeerde treden
Van herts-tochts finn'lijcheyd, door qua geneegh'lijcheden.
Wie leeft in overdaed, en in een pomp van pracht,
Word voor de Wereld groot, voor Gode niet geacht.
't Herdencken van het quaed om-fpit fomwijl de herten,
Het reyn gemoet (door kennis) voelt ongewoone fmerten.
,, Wie fal een vuyl bejagh gebruycken tot de zond,
,, En fonder p'rijckel van ziels doodelijcke wond?
,, 't Is beter dat men 't oor verftopt, de ooghen fluyten,
,, Op dat de toght en vuyl felfs voor haer deuren ftuyten.
,, Wie leefter Mannelijck fo kinds in fijn verftand
,, Die niet weet dat het vuur (die 't aen-raeft) fmert met brand?
,, Wie leefter doch fo flecht, die niet en ken bedencken
,, Dat waters overvloed het leven fmoort, door 't drencken?
,, Wie fagh noyt, als een kaers een koele blaes vernam
,, Dat hy fijn licht verloor, door 't bluffen van fijn vlam?
,, Wie weet niet, als een vlam van't vuur is opgedreven
,, Sich daer in went'len wil, hem fchadight aen het leven?
,, Wie weet niet als een Boom ter neer getrocken wort
,, Dat al fijn groene Loof verwellickt en verdort?
,, Somma ('t Is haeft genoegh tot een bewijs gefchreven)
,, Wie dat vergif gebruyckt vermoord fijn Lijf en Leven;
,, So gaet het met de zond': De zond' ftreckt tot verniel
,, (Gelijck een ftercke Peft, of Kancker) voor de ziel.
,, En wie fich dit niet wil gaen ftellen felfs voor ooghen
,, Die wil moet-willens fijn aen Lijf en ziel bedroghen.
,, Bedrogh is hatens waert. Doch hedenfdaeghs het gaet:
,, Die gheen bedrogh en mint, die lieft gheen hooghe ftaet.
,, Hoe wert dan hooghe ftaet door fnood' bedrogh verkregen?
,, By die door eyghen-baet fijn tot bedrogh genegen.
,, Staet-fucht regneert fo ftrengh, dat een gemeene Man
Tot Hoogheyd vlieghen wil, fchoon dat hy niet en kan,

't En zy door macht of list, die staet-suchts lust ophitsen,
Dat zy beklimmen willen gebiedens hooghste spitsen,
Waer toe de list ons brenght. Wat sal ick segghen, och!
Men vlieght na hooghe staet met vleughels van bedrogh.
Gaet heb-lust niet in swang met averechtse treecken?
En is begeerlijckheyd met yver niet ontsteecken?
Dat heb-lust (door begeert) in snood' bedrogh, en quaet
Op't alder-uyterste tot baeren swanger gaet.
Wat sal ick doch (ô Mensch!) u meerder blijcken laten
Als dees om 't Wereldsche noodsaeckelijck te haten.
Op dat mijn Pen noch meer tot meer gebreecken comt,
Die ons te haten sijn: Wat gaender al vermomt
In schijn van waere heyl, die God schijnen te groeten,
Maer hebben (so men seyd) de nicker by de voeten.
Haer woorden Heunigh-soet, als Engels van gelaet,
In't af-sijn bitter roet, door valscheydt in der daet.
Een Goddeloos gespuys, die so het quaed verbloemen
Dat haer schijnheyligheyd waer schijnt door't Heylig roemẽ,
Mat. 7. En in haer's Naesten oogh altijdt den balck sien,
De balck van ghebreck, maer in haer eyghen gien.
De Ouden stellen / dat Zoilus een groote Tasche voor op zijn Borst droech/waer in hy de ghebreecken van andere menschen stac/ende een cleen tasken op zijn rug/waer in hy zijn eygen ghebreecken hulde/tot bewijs: dat hy altijdt ander luyden haer ghebreecken int oogh had/ende de zyne nimmermeer.
Draghen Zoili Sack, waer in zy de gebreecken
(Die zy van and'ren sien) in-proppen ende steecken,
Die zy (so hier en daer) verspreyden overal,
Met een gevalschte tongh van labben en gekal.
Wie weten wil wat quaed wt Tonghen is gerefen
Gelieft Erasmi Boeck eens (van de Tongh) te lesen;
Hoe schaed'lijck dat zy is, sal hy daer klaerlijck sien.
Om veele schade (noodigh hatende) te vlien.
O Menschen! leert (gelijck ick voor verhaelt heb) haten
Noodsaeckelijck de Wereld, de Wereld te verlaten.
In't kort: wat dat men by de Wereld sal verstaen
Heb ick u (na mijn macht) hier voor gewesen aen,
Schriftuurelijck bevest, met redenen bewesen,
Soo't u vergeeten is, vernieuwt het door't herlesen,
Waer door ghy claerelijck den inhoudt sult verstaen.
De wereld leert het ons noodsakelijck versmaen
't Geen God (door Moyses) heeft Israel voorgelesen:
Want ick God heyligh ben, sult ghy oock heyligh wesen,

En

En wachten u van 't gheen de Wereld ons aen-biet,
Tot schade van de ziel, het lichaem tot verdriet,
Dat's levens hovaerdy: begeerlijckheydt der oogen,
Begeerlijckheyt des vleys, waer door men werd getoogen
Tot lusten van de zond'. Maer 't Goddelijck vermaen
Leert ons God-heyligh sijn, de lust te wederstaen.
Men siet om Aerdsche lust, om overvloed'ge hoopen
Van Silver ende Goud so menn'gen ziel verkoopen.
Verblinde herten! door't bedrogh van quaed' begeert,
Die nimmermeer vernoeght, maer lust tot meer vermeert:
Slaet eens u ooghen op, en wilt doch eens te deghen
De dagelijckse loop der tijden over-weghen,
Neemt kennis en verstand in u op-merck te baet,
En siet eens watter inde wereld omme-gaet.
Comt Gods rechtvaerde straf op ons niet alle daghen?
Versoeckt de Heer ons niet met alderhande plaghen:
Krijgh, Oorlogh, dieren tijd, benautheyd, en ellent,
De waerom (acht ick) is een ieder wel bekent.
Moght iemand d'oorsaeck noch van dees in twijffel legghen,
Hy treed' in sijn gemoed, conscienti sal't hem segghen.
Of iemand waer so plomp, dat hy't niet kost verstaen,
Ick sal't hem met mijn Pen wel klaerlijck wijsen aen:
't Geschied om onse zond, waer meed' wy God bedroeven,
't Geschied om onse zond' dat wy Gods straffe proeven,
't Geschied om onse zond' dat wy met ongedult
Beweenen onse smert, 't is onser zonden schult.
De herten door begeert, doen vaeck de Tonghen lieghen,
En leughens met bedrogh veel herten weer bedrieghen,
Moet-wil heeft ruyme toom, en rent van 't rechte spoor,
Vermaeningh tot de deughd' heeft heden gheen gehoor.
Wie heden 't quaed bestraft, moet straffe daerom lijden.
Men dwaelt van't rechte spoor, men loopter los bezijden.
Men is met lof gedient, schoon dat men schand' begaet,
Rijckdom wil anders niet, als dat haer mede gaet,
Schoon dat de daed getuyght haer wercken te misprijsen,
Sy willen dat men haer sal valsche Eer bewijsen;
Ia 't alder-snoodste quaed, dat vaeck een rijckert doet
Sal een pluymstrijckers Tongh duyden tot alles goet.

Men

Men ſal om eyghen-baet (door gierigheyd gedreven
Met looſe vleyery) ootmoedigh ſich begeven
Onder der Rijcken macht, om wereldlijcke Eer,
En eeren daerom meer den Menſch als God den Heer.
Is ſtaetſuchts ſieckt' ſo groot? Och ja! Den mens verkeerlijc
Is tot het Aerds veel meer als 't Hemelſche begeerlijck.
Maer ach! den Menſch is ſo van aert:
'tGheen hem de meeſte vreughde baert
Daer is hy 't minſte toe genegen,
Hy draeft, hy ſlaeft, hy woelt, hy wroet,
Na hooghe ſtaet, om gelt en goet,
Daer niet als ſorgh in is gelegen.
Want als men 't wel en wel door-ſiet:
Sijn werelds-luſten gheen verdriet?
Hoe ſchoon zy toonen voor de ooghen.
Teelt werelds-vreughd' gheen bitterheyd
Wanneer de Ziel van 't Lichaem ſcheyd?
Waer door der menigh ſijn bedroghen.
De Menſch hier op der Aerden leeft
So lang hy Ziel en Lichaem heeft,
Staet hem te ſorghen voor dees beyde,
En wat van beyden meeſt behoeft
Hy by ſijn ſelven eens beproeft,
Met een op-merck'lijck onderſcheyde.
Ick ſegh ſo veel de gheeſt het vleeſch te boven gaet,
Dat ſo veel meer voor 't een als 't aer te ſorghen ſtaet.
Want als de Ziel van't Lichaem ſcheyd,
Haer weſen blijft in eeuwigheyd.
Dies moet ick eens mijn ſelver vraghen:
Voor wie van beyde dat ick meeſt
't Verganck'lijck Lichaem, of de gheeſt
Ben ſchuldigh ſorghe voor te draghen.
De Ziel acht ick het meeſte waerd,
Om dat het Lichaem rot in d'Aerd;
Dies doolen zy in haer begeeren,
Die om 't genot van werelds Eer
De Menſch ontſien meer als haer Heer,
Haer zielen, en God ſelfs onteeren.

Maer

Maer 't overheert gemoedt van tijdelijck gewin
Drijft waere kennis ſtrack wt onſe goede ſin,
Schoon dat wy in de gheeſt het beſte deel beſpeuren
Liefd' tot het tijdelijck acht al de reſt maer leuren,
En blaeſt ons in het hooft: het ſtaet de Ieught niet vry
,, Te leven na de gheeſt is vieſe vaſery.
,, De ſwacheyd van de Ieught vermach niet te doen vlieden
,, De ſoetigheden die de luſten ons aenbieden;
,, Mijn Ionckheyd is te ſwack tot ſulcken ſwaeren laſt.
,, Ogh neen! dat voeght my niet, daer is te veel aen vaſt.
,, Soud' ick verſmaen de Eer van 't Wereldſche vermogen!
,, Hoe ſoud 't begeerlijck hert dat toe-ſtaen of gedoogen?
,, Soud' ick mijn groote macht van Adels ſtam en bloet,
,, Mijn Rijckdom, en mijn Haef, vertreden met de voet,
,, Waer door ick ben ontſien, waer door ick alle daghe
,, Eer-biedigh word' ge-eert by Hooghe als by Laghe.
,, Ick heb al wat ick wil. Al wat ick denck, ick doe.
,, En wat mijn luſt begeert, brengt my 't vermoghen toe.
,, Soud' ick dat om de geeſt verſpillen, en verlaten?
,, Wegh, wegh, 't is zotterny, het ſijn maer malle praten.
,, Wat iſſer meer ellend', wat iſſer meer verdriet,
,, Te geven d'Armen 't goed, en houden ſelver niet?
,, Wat is hy doch ge-acht by treftighen en rijcken
,, Die altijd anderen moet in de handen kijcken?
,, Wat iſſer meer ellend' als ſlaef en Onderdaen
,, Gehoorſaemlijck te dienſt van anderen te ſtaen?
,, Wie heeft al wat hy wenſcht, die mach na luſt gebieden,
,, Die werd ge-acht, ge-eert, ontſien by alle Lieden.
,, Hy doolt die anders zeyt. Veel beter iſt (dunckt mijn)
,, Gedient te worden, als een Dienaer ſelfs te ſijn.
,, Wie weet hoe lang de tijdt ken recken onſe Iaren,
,, Het hebben valt dan ſoet, men moeter wel of varen.
,, Men maeckt my aers niet wijs; Ick neem niet anders aen;
,, Ick ſie wel watter om het goed al werd gedaen.
,, Niet heeft ons Heere God geſchapen op der Aerde,
,, Of hy heeft alle dingh gemaeckt elck na ſijn waerde,
,, Tot een gebruyck voor ons. 't Gebruyck dat ſtaet ons vry
,, Van alles dat God ſchiep, elck ding na ſijn waerdy.

,,Om dat het schobbigh Vee sijn lusten soud' bekomen,
,,Schiep God tot haer gebruyck revieren ende stromen.
O Wereld! wat maeckt ghy der Menschen Kind'ren wijs.
't Is waer, voor hongher heeft de Heer verleent de spijs,
En voor de vaeck heeft God tot een gebruyck geschapen
De nacht, tot lieve lust, om rustelijck te slapen.
God heeft het al gemaeckt; Maer dat ghy't recht verstaet
Sijn overvloedigheyd wil nochtans middel-maet,
Want dat ons God verleent in overvloed sijn zeghen
Dat staet met oordeel by ons selfs te overweghen,
Of dat geschied om die in overdaedigheyd
Te bruycken na ons wil. Hoort wat d'Apostel seyd:
Geeft God u spijs en dranck, tot voedsel van u Leden,
Kost, Kleeders hebbende, danckt hem, en sijt te vreden.
Geeft God de Heer u meer, Schriftuur bewijst met reen:
Wy sullen't overschot aen d'Armen mild besteen.
Waent ghy dat God de Heer ons geeft na onse lusten
Het gulde Ledicant, om dertel in te rusten?
Ghy doolt, gewis ghy doolt, indien ghy sulcx vertrouwt,
En't is quaed fondament daer sulck geloof op bouwt.
Ick coom noch eens tot u, die self u wijs keunt maken
Dat het maer fabels sijn: de Wereld te versaecken;
Maer acht het groote Eer, als u't geluck geschied,
Dat u Fortuna mild haer hooghe gaven bied,
Waer op ghy trotst met macht, gelijck als groote Goden,
De kleyne te gebien, met dwangh van u geboden.
De Wet van uwe wil wel woud' dat ieder Man
U eerden als een God: u machten baden an.
Trots beeldt u selver in, door hovaerdys vermeeten,
Dat men u Hoogheydt hoort een Aerdschen God te heeten.
Verdoolt, verblind verstand, inbeelding al te slecht,
Wat sult ghy sijn wanneer ghy komt voor't hooghste recht?
Hoe sal men dan een Boer, of Coning, onderscheyden?
Wie sal den Adel daer met pracht te Hove leyden?
Wat vordeel sal daer sijn meer voor een Vorst, of Graef
Als voor een Bedelaer, of d'alderminste Slaef?
Veel die met Lazaro op Aerden sijn vergeten

Sullen

Sullen in Abrams schoot met Lazaro sijn gezeeten.
Veel Rijcken (so ick sorgh, niet dat ick oord'len kan)
Sullen in armoed' sijn oock met den rijcken Man.
Om dees te wederstaen, tot voordeel onser zielen,
Laet ons ootmoedigh in den Tempel neder knielen
Van een gebroken hert, en offeren gebeen,
Met een oprecht berou, en innerlijck geween,
En storten stroomen wt van bracke water-plassen,
Om ons onreyn gemoedt met traenen af te wassen.
Laet ons met vast geloof vertrouwen in den dood
Die Christus heeft geleen om onse zonden snood.
Laet ons met goed opset oock dooden, en doen sterven
De zonden, die de ziel (gelijck een Pest) verderven.
Laet ons tot Christum gaen belijden onse zond,
Verlaeten 't oud' misbruyck, en maken nieu verbond:
Om al't voorgaende quaed, om alle quade dinghen,
Waer in voor desen wy ons vaeck te buyten gingen;
Insonderheyd al't gheen ick vooren heb verhaelt.
Leert oock aen mijn vermaen, die altijd schrolt, en smaelt,
Met lasterlijcke schamp u Naesten te bestrijden,
Leert (seg ic) u voor't quaed van't schamper schieten mijden,
't Geen niet als wraeck en teelt: Een onverstandigh Man,
Schoon hy onschuldigh is, treckt hem u schempen an.
By Wijsen sult ghy noyt met schempen Lof verkrijghen:
Schoon ghy op Wijsen schiet, wijsheyd sal stille swijghen,
En maken u beschaemt. Dus is de beste vond:
Te snoeren uwe Tongh, te houden uwen Mond.
Maer om 't voorgaende quaed', om alle quaed' gebreecken,
Laet ons met waer' berou al dese dinghen wreecken:
Versmaden wellust seer, de hovaerdy vertreen,
Om onse naeckte ziel met deughden te bekleen.
Laet ons voor hovaerdy ootmoedigheyd verkiesen.
Laet ons het eeuwigh niet om't tijdelijck verliesen.
Laet ons de trotse pracht van't sterffelijcke vleys
Betoomen, door de gheest, ontsegghen haeren eys.
Voor blijde wellust, laet ons droeve traenen storten.
Ons leven loopt ten eynd': ons daghen die verkorten.

Augustin. Broeders/ so wy gelooven datter een Oordeel sal wesen / laet ons wel lebē op dat wy niet qualijck en sterven / want nu is het den tijdt der barmhertigheydt/ eft dan salt den tijdt des oordeels wesen.

Och! Broeders na dees tijd sal comen eenen dagh
Dat niet geschieden sal 't gheen nu geschieden magh.
Begeeft u hert tot haet, want haet is ons van noode,
Om de begeerlijckheydt des welluft te doen doode.
So men voor desen heeft sijn's levens tijd geleyd,
Welluftelijck geleeft in overvloedigheyd,
Laet ons dat wederom vergoeden in dit leven:
Den Armen mildelijck van onse rijckdom geven.
Wat wy noch hebben meer(door lust)in zond' bestaen,
Laet ons dat leeren nu waerachtelijck versmaen.
Laet ons ootmoedigh neer gaen knielen voor de voeten
Ons Scheppers, en ons Heer, ons Prins, ons Coning groeten.
Nu met een nieu verbondt doen af-stand van het quaet,
Het gheen noodsakelijck moet sijn tot Werelds-haet.
't Gheen ons de Liefde Gods wil gunnen al te samen,
Tot heyl van ons gemoedt, der zielen welvaert, Amen.

D'AU-

D'AUTHEUR

Om waerachtighe na-volginghe sijn's Leeringh.

O God! heb ick gedoolt, verblind in luft der zonden,
En noyt den rechten wegh van waer berou ghevonden.
O God! heb ick gedwaelt, in zonden my misgaen:
Met kennis waere Deught heel selden onderstaen.
Heer, heb ick dickmaels u geboden overtreden.
Heer, ben ick dickmaels van mijn selven aengestreden,
Tot af-stand van het quaed, dat mijn gemoed (door pijn)
So menigh reys op reys wel woud' ontslaghen sijn.
Ick kent', de snoode luft, tot alle quaed geneghen,
Die dreef my (als verblind) van deughdelijcke weghen.
Mijn onbedachte Ieught (verzot in Werelds Eer)
Beminden 't Godlijc wel, maer 't Werelds noch veel meer.
Hoe menighmael, o God! heb ick mijn selfs vergeeten.
Wat heb ick menigh dagh sonder u Lof versleeten.
Wat heb ick menighmael onwetend' quaed volbrocht.
Hoe weynigh heb ick, Heer, om u Geboon gedocht.
Hoe dick en menigh-mael heb ick mijn selfs bevonden
In mijn gemoedt beschaemt, door leelijckheyd der zonden.
Hoe dicmaels ben ick, Heer, van deugdens-spoor getreen.
Hoe weynigh heb ick om vergiffenis gebeen.
De zonden mijnder Ieught de arme Ziele krencken,
Maer wiltse Heere God (seyd David) niet gedencken.
Verloft my van den druck. Verlicht my van de smert
Die nu ver-openbaert, die nu bevonden wert.
Leert my u weghen, Heer, u paden te betreden.
Gedenckt, ô God! op u ontferremhertigheden.
Verlicht my met het licht van wijsheyds klaere dagh,
Dat ick den rechten wegh, o God! eens vinden magh.
Laet d'ooghen vol getraen voor u werden bevonden,
Tot een leet-wesen, Heer, van mijn voorgaende zonden.
Laet mijn wee-moedigh hert, niet met een yd'le schijn,
Maer metter daed bedroeft om sijn misdaeden sijn.

Laet my (Almachtigh God) met een oprecht begeeren
Van't p'rijckeloose spoor der quaed' gewoonte keeren.
Keert my ellendigh Mensch van zonden tot de deught.
Drijft my tot kennis (Heer) van Goddelijcke vreught.
Leert my u wille doen; u wil (ô Heer) te willen;
Te kennen hoe veel 't Aerdsch en 't Hemelsche verschillen.
Heer! stiert my op het Padt dat ick hier heb bereyd.
Laet my niet minder doen dan alsser is geseyd:
Waerachtigh d'overvloedt des werelds te verlaten,
Te doen het gheen ick seg: De Wereld leeren haten.
Treckt mijn begeerte tot het eeuwigh, eeuwigh Heer,
En gunt mijn selfs te doen het gheen ick and'ren leer.
Heb ick voor desen u geboden overtreden,
Betoont my, door berou, uwe Barmhertigheden.
Vergeeft het my dat ick in't minste oyt misdeed,
U Godheyd ist bekent, mijn misdaed is mijn leed.
Heb ick misdadigh, Heer, mijn jonghe tijd verslee ten,
Ghy weet ick veel misdeed, en heb het niet geweeten.
Onnoodigh dat ick hier van maecke mijn beklagh;
Maer gunt my dat ick, Heer, mijn schuldigh kennen magh.
Vergund my (goede God) dat ick my mach gewennen
In mijn gemoed mijn eyghen selfs te leeren kennen,
En hoe de Knecht genaeckt veel druck en teghenspoet
Die 's Heeren wille weet, en diese niet en doet.
Wat is des Heeren wil? Wat wil God dat wy maecken?
Te dienen hem: de lust des Werelds te versaecken.
Doch (Heer) beklaegh'lijck ist: wy weten alle dingh,
'tGemoet getuygt ons 'tquaed, maer gheen veranderingh.
Vergunt my (God) dat ick niet op een ander kijcke,
Maer op mijn selven mach rechtvaerdigh vonnis strijcken.
En laet my niet het quaed van anderen verspien,
Maer laet ick in mijn oogh altijd den Ballick sien.
Vergeeft my (Heer) de schuld van alle mijn misdaeden
(Door een oprecht berou) wt loutere genaden.
Dickmaels heb ick verdient rechtvaerdelijck u straf,
Schoon dat een ander my de oorsaeck daer toe gaf.
Ick deed' wel dat ick noyt en dacht te doen mijn leven,
Om dat my oorsaeck was van anderen gegeven.

Had

Had berer kennis my die mis-slagh doen verstaen
(Ghy weet het goede God) ick hadse niet gedaen.
Vergeeft haer dan die my tot zonden oorsaeck gaven.
Vergeeft haer, Heer, die my maeckten der zonden slave.
Ick bidd' u voor die gheen' die my hebben misdaen,
Op dat ick weder mach vergiffenis ontfaen.
Verlicht de ooghen van die quaed op my begeeren:
Beschaemtse goede God, en laetse tot u keeren.
Treckt my wt het getal. Scheyd my van het geslacht
Dat and'ren schuldigt, en sich selfs onschuldigh acht.
Laet mijn niet sijn, o Heer, bevonden als die Menschen
Die met de mondt versmaen, en metter herten wenschen.
Laet mijn niet sijn, o Heer, getelt onder 't getal
Die Hemels dinghen wenscht, en wroet in't Aerdsche dal,
O Heer! en laet my niet met die gheen' sijn bevonden
Die veel ten Gods-dienst spoen, maer blijven by de zonden.
Gunt dat mijn ziel met die, Heer, niet gerekent wert
Die Gods Wet volgt in schijn, gebruyct de wer'lt in't hert.
O Heer! laet onder die mijn Naem niet sijn geschreven
Die 't Woord Gods hooren, maer niet na Gods Wetten leven.
Maeckt my niet die gelijck, die wijse Leeraers haet
Om het bestraffen van Godloose overdaet.
Heer! maeckt my niet als die, die sonder kennis letten
Op Aerdsche dinghen, en de deughd' ter sijden zetten.
Oock niet met die, die 't hert hangt aen het tijd'lijck goet,
En als de blinde Mol hier in der Aerden wroet.
O Heer! en wilt my oock niet onder die gheen tellen
Die't Fabels achten dat men dit te vooren stellen.
Scheyd my, o Heer! van die, die veel weet, siet, en hoort,
Maer door een quaed geloof vaert in sijn wellust voort.
Wilt mijn doch (goede God) van desen verr af-scheyde,
En wilt my tot de Deught met goede kennis leyden.
Gunt my de haet, Heer, die een Christen is van nood:
Haet, die de quaed' begeert' van Werelts wellust dood.
Gheen overdaed haeght God, schoon zy van Gode daelen,
De Menschen moeten Godt daer weder van betaelen.
En isser iets misbruyckt, of komter wat te kort,
Denckt dat het aen de ziel dan weer vergolden wort.

Dies

Dies wilt my dese drie, ô Heer, verleenen t'samen:
Matigheyd, Vernoeging, Gods vrees, tot ziels-heyl, Amen.

DRIE dinghen wensch ick, en niet meer:
Voor al te minnen Godt den Heer.
Gheen overvloed van Rijckdoms-Schat,
Maer wensch om 't gheen de wijste badt:
Een Eerlijck Leven op dit dal.
In dese drie bestaet het al.
Gheen Lof, gheen Eer, gheen Werelds pracht,
Gheen gelt, gheen goed, gheen E'el geslacht.
Gheen rijckdom, macht, oft groot gebiet.
Verstand, noch wijsheyd, baten niet.
Hoe schoon, hoe trots, hoe wijs geleert,
Hoe hoogh geacht, hoe wel begeert,
Hoe kloeck bespraeckt, hoe rijck in reen,
Ontbreeckt den Mensch dees Schat alleen,
Ontbreeckt hem (segh ick dese pracht,
Al wat hy had is niet ge-acht;
Maer al sijn Eer maeckt hem een roof,
Door 't rooven van een goed geloof.

J. KRUL

Gedenckt te sterven.

Einde des sevenden Deels.

d. 3855